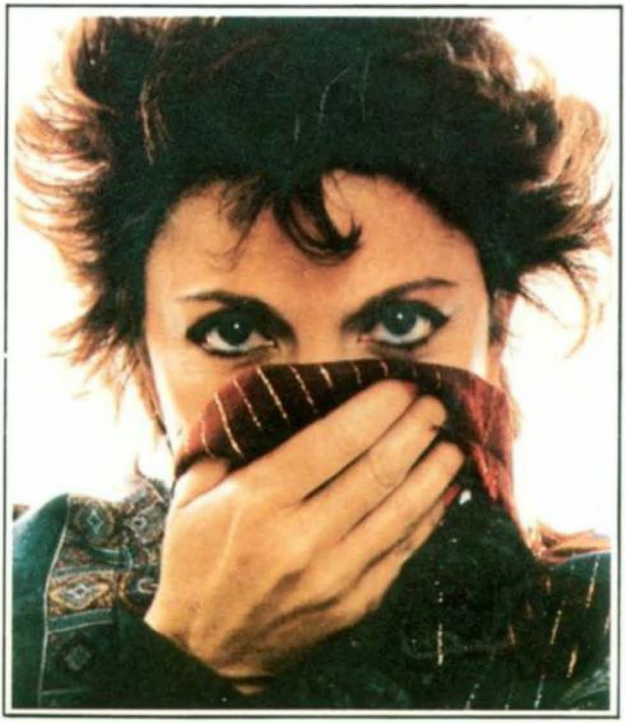
EVA LUNA ANLATIYOR

Isabel Allende

Türkçesi
EREN YÜCESAN

EVA LUNA ANLATIYOR

Isabel Allende

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevi'nde basıldı. (1991)

EVA LUNA ANLATIYOR

Isabel Allende

ÖYKÜLER

Türkçesi:
EREN YÜCESAN

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Bâbıâli Cad. Sıhhiye Apt. No. 19 Kat. 2 Cağaloğlu İstanbul
Telefon 528 61 13 Faks 513 51 88

Özgün adı
Cuentos de Eva Luna
(1990)

© Bu çevirinin yayın hakları Can Yayınları'ndadır. (1991)

Paylaştığımız tüm zamanlar için
William Gordon'a.
I.A.

Sultan, vezirine her gece bir bakire getirmesini, gece sona erince de kızın öldürülmesini buyurmuştu. Bu böylece üç yıl sürüp gitti ve kentte bu süvarinin saldırısına yarayacak genç kız kalmadı. Ama vezirin güzeller güzeli bir kızı vardı ve adı Şehrazad'dı. Ağzından bal damlayan bu kızı dinlemelere doyum olmazdı.

(Binbir Gece Masalları'ndan)

Belinden kemerini çıkarıyordun, sandaletlerini ayağından çözüyordun, geniş eteğini bir köşeye fırlatıyordun, pamukluydu sanırım ve saçlarını atkuyruğu yapan o düğümü açıyordun. Tüylerin diken diken olmuştu ve gülüyordun. Birbirimize o denli yakındık ki, birbirimizi göremiyorduk bile, her ikimiz de o telâşlı ayine kaptırmıştık kendimizi, birlikte yaydığımız o koku ve ısıya sarınmıştık. Senin yollarında adımlar atıyordum, ellerim gergin kalçalarında ve o sabırsızlıklarındaydı. Benden kaçıyordun, beni izliyordun, bana tırmanıyordun, o karşı konulmaz bacaklarınla sarıyordun beni, bana binlerce kez, getir dudaklarını benimkilerin üzerine, diyordun. O son noktada, mutlak bir yalnızlığın parıltısını yaşıyor, her birimiz kendi cehennem ateşimizde yitiyor, ama alevlerin ötesinden hemen yeniden doğuyor, o beyaz cibinliğin altında, yastıkların dağınıklığında, birbirimizi kucaklamış halimizi yeniden keşfediyorduk. Gözlerini görebilmek için saçlarını kaldırıyordum. Bazan yanıma oturuyordun, kıvrılmış bacakların, omuzunda ipek şalınla, henüz başlamakta olan gecenin sessizliğinde. Böyle anımsıyorum seni, o suskunluğunda.

Sen sözcüklerle düşünüyorsun, sana göre dil, senin dokuduğun sonsuz bir iplik gibi, sence yaşam sanki anlattıkça var. Bense, bir fotoğrafta dondurulmuş görüntülerle düşünüyorum, ama bir kâğıda basılmış değil de yumuşacık hacimli, sıcacık renkli, pürüzlü bir kâğıt ya da tual üzerinde toplanmış bir hevesle, yeniden doğuşu canlandıran ayrıntılı ve tam bir anı bu bence. Bu ilâhi bir an, bu bütün varoluşumuz bizim, bütün yaşanmış ve yaşanacak olan, başlangıcı ve sonu olmayan, bütün eş anlar bunlar. Belli bir uzaklıktan, içinde benim de olduğum o resme bakıyorum. Hem seyirciyim, hem de kahraman. Saydam bir perdenin sisli örtüsü altında

yarı gölgedeyim. Ben olduğumu biliyorum ama aynı anda dışardan izleyen biriyim de. Görünümü eski bir törenden kırıntıları anımsatan, katedral tavanlı, koyu renk kirişli bu odada, o dağınık yatakta, resmedilmiş adamın duygularını tanıyorum. Orada seninleyim, ben de buradayım, yalnızım, bilincin bir başka zamanındayım. Tablodaki çift, sevişmeden sonra dinleniyor, her ikisinin teni nemli, parıldıyor. Adamın gözleri kapalı, bir eli kendi göğsünde, öteki kadının bacağında, son derece özel bir yakınlıktalar. Bana göre, bu görünüm süreklidir, kalıcıdır, hiçbir şey değişmez, adamın hep aynı sakin gülüşü, kadının aynı bitkinliği, çarşafların aynı kıvrımları, odanın aynı karanlık köşeleri, kadının göğüslerini ve şakaklarını hep aynı açıdan aydınlatan lâmbanın ışığı ve ipek şal ve koyu renk saçlar aynı yumuşak dökümde.

Seni her düşündüğümde, seni böyle görüyorum, bizi böyle görüyorum, o tual üzerine saptanmışız, kötü belleğin yıpranmalarına karşı koyuyoruz. O sahne üzerinde uzun uzun oyalanabilirim, sonunda tablonun içine girdiğimi duyumsarım, artık bakan değil, o kadının yanına uzanan adamımdır. İşte o zaman, resmin durgun simetrisi kırılır ve birbirine pek yakın seslerimizi işitirim.

"Bana bir masal anlat," derim sana.

"Nasıl bir masal istiyorsun?"

"Hiç kimseye anlatmadığın bir masal anlat bana."

Rolf Carlé

İKİ SÖZCÜK

Adı Belisa Crepuscolario idi, bu ona vaftiz anında takılmış ya da annesinde bulunmuş bir ad değildi, kendisi uzun süre arayıp bulmuş ve üzerine geçirmişti. Mesleği sözcükler satmaktı. En yüksek ve soğuk köylerden, en sıcak kıyılara kadar ülkeyi baştanbaşa dolaşıyor, panayırlara, pazarlara takılıyor, üzerine bir örtü gerili dört direğini bir yere dikiyor, bunun altında güneşten ve yağmurdan sakınarak müşterilerine hizmet veriyordu. Malını övüp tanıtmasına gerek yoktu, çünkü öylesine çok dolaşmıştı ki, onu artık herkes tanıyordu. Onu bir yıldan ötekine bekleyenler vardı; o kolunun altında çıkını ile ortaya çıktı mıydı, tezgâhının önünde kuyruğa girerlerdi. Malını doğru dürüst fiyatlarla satardı. Beş kuruşa ezberinden dizeler döktürür, yedi kuruş verene hayallerinin niteliğini yükseltir, dokuz kuruşa âşıklara mektuplar yazar, on iki kuruşa ise bağışlanamayacak düşmanlar için hakaretler uydururdu. Masallar da satardı, ama bunlar uyduruk masallar değildi, uzun, gerçek öykülerdi ve bir solukta, tek sözcük atlamadan anlatıverirdi onları. Böylece bir köyden ötekine haberleri taşırdı. Halk, bir iki satır eklemesi için ona para öderdi: bir bebek doğdu, bilmem kim öldü, bizim çocuklar evlendiler, ürünler yandı. Her yerde, o konuşmaya başladı mıydı toplanan bir kalabalık olurdu ve böylece herkes ötekilerin yaşantısını öğrenirdi, hani uzaktaki akrabaların ya da Sivil Savaşın olaylarını izlerlerdi. Elli kuruş verene, hüznü kovmaya yarayan gizli bir sözcük armağan ederdi fazladan. Doğal olarak herkese aynı sözcüğü öğretmezdi, bu ortak bir aldatmaca sayılırdı. Herkes kendininkini alırken, başka hiçbir kimsenin bu sözcüğü, bu evrende ve bu çevrede o amaçla kullanmayacağına emin olurdu.

Belisa Crepuscolario doğduğunda ailesi o denli yoksuldu ki, çocuklarına ad bile takamıyorlardı. Hiç de konuksever olmayan bir yörede doğup büyüdü, burada bazı yıllar yağmurlar sellere dönüşür, her şeyi silip süpürürdü, bazan da gökten bir damla düşmez olur, güneş tüm ufku örtecek kadar büyür, dünya bir çöle dönüşürdü. On iki yaşına dek açlığa ve yüzyılların yorgunluğuna dayanabilmekten başka bir erdemi, bir işi olmadı. Gene bitip tükenmez bir kuraklıkta dört küçük kardeşini toprağa verdi, sıranın kendine geldiğini anlayınca, denize doğru uzanan ovaları aşmaya karar verdi, bu yolculukta ölümü kandırabilecek miydi bakalım? Toprak aşınmıştı, derin yarıklarla çatlamıştı, taşlarla ağaç fosilleri, dikenli bitkiler, aşırı sıcaktan beyazlamış hayvan iskeletleriyle örtülüydü. Arada sırada kendi gibi güneye göç eden ailelere rastlıyordu, onlar da su serabının peşine düşmüşlerdi. Kimisi yürüyüşe başlarken bütün malvarlığını bir arabaya ya da omuzlarına yükleyerek yanına almıştı ama, artık ancak kendi kemiklerini kımıldatmaya halleri kaldığından, her şeyi yarı yolda terketmişlerdi. Acı çekerek sürükleniyorlardı, tenleri kertenkeleler gibi pul bağlamıştı, gözleri ışığın parıltısından yanmıştı. Belisa, yanlarından geçerken onları esenliyordu, ama durmuyordu, çünkü olanca gücünü bu merhamet gösterilerinde harcayamazdı. Pek çoğu bu uzun yürüyüşte düşüp kalmıştı, ama o öylesine inatçıydı ki bu cehennemi aşmayı ve sonunda ilk kaynaklara, neredeyse görünmez olan o ince su şeritlerine ve onun suladığı raşitik bitkilere ulaşmayı başardı, az ilerde bunlar derelere, göllere dönüşüyordu üstelik.

Belisa Crepuscolario, yaşamını kurtardı, üstelik rastlantısal olarak yazı denen şeyi keşfetti. Deniz kıyısına yakın bir köye vardığında, rüzgâr onun ayaklarına bir gazete sayfasını getirip bıraktı. Bu sararmış, eprimiş kâğıdı aldı, neye yaradığını anlamadan uzun uzun inceledi, sonunda merakı, ürekliğini yendi. Az önce kendi susuzluğunu gideren bulanık su birikintisinde atını yıkayan adama yaklaştı.

"Bu nedir?" diye sordu.

"Gazetenin spor sayfası," dedi adam onun bilgisizliğine şaştığını hiç de belli etmeyerek.

Bu yanıt kızı iyice sersemletti, ama yüzsüzlük etmek istemediğinden sadece kâğıdın üzerinde iz bırakan bu sinek ayağı gibi işaretlerin anlamını sordu.

"Bunlar sözcüklerdir, kızım. Burada, Fulgancio Barba'nın Zenci Tiznao'yu üçüncü rauntta knock-out yaptığı anlatılıyor."

İşte o gün Belisa Crepuscolario, sözcüklerin efendileri olmazsa özgür dolandıklarını, ama biraz becerisi olanın onlara sahiplenip ticaretini bile yapabileceğini anladı. Kendi durumunu gözden geçirdi, orospuluk yapmak ya da zenginlerin mutfağında hizmetçilik etmekten başka yapabileceği pek bir iş olmadığı sonucuna vardı. Sözcük satmak ona dürüst bir seçenek olarak göründü. O andan başlayarak bu mesleği yaptı ve asla başka bir şeyle uğraşmadı. Başlangıçta, malını sunarken, sözcüklerin gazetelerin dışında başka yerlere de yazılabileceğini aklına bile getirmedi. Bunu öğrendiğinde de kendi etkinliğinin sonsuz yansımalarını hesapladı, biriktirdiği para olan yirmi pesoyu kendisine okuma-yazma öğretmesi için bir rahibe verdi, geri kalan üç peso ile de bir sözlük edindi. Bunu A'dan Z'ye inceledi, sonra da denize attı, çünkü müşterilerini kutulanmış sözcüklerle aldatmaya niyeti yoktu.

Yıllar sonra, bir ağustos sabahı, Belisa Crepuscolario, bir alanın ortasındaydı, tentesinin altında oturmuş, on yedi yıldır emeklilik peşinde koşan yaşlı bir adama yasal konuşmalar satıyordu. Pazar kurulan gündü ve çevrede bir kargaşa egemendi. Bir anda haykırmalar ve dörtnala gelen atların sesi işitildi; gözlerini yazısından kaldırdı, önce bir toz bulutu, hemen ardından da alana dalan bir biniciler kalabalığı gördü. Bunlar Albay'ın adamlarıydı, başlarına geçense, Melez'di, bütün yörede bıçağının hızı ve Başkan'a bağlılığı ile tanınan devin tekiydi bu adam. Her ikisi de, yani Albay ve Me-

lez, tüm yaşantılarını Sivil Savaşa adamışlardı, adları, halk ayaklanmaları ve direnişlerle birlikte anılır olmuştu. Savaşçılar, köye çıldırmış bir hayvan sürüsü gibi daldılar, müthiş bir gürültü yarattılar, tere batmıştı her biri, attıkları her adım bir kasırga korkusu uyandırıyordu. Tavuklar çırpınarak kaçıştılar, köpekler çılgın gibi seğirttiler, çocuklu kadınlar koşmaya başladılar; pazarda o güne dek Melez'i hiç görmemiş olan Belisa'dan başka canlı kalmadı ve bu adamın gelip kendiyle konuşmasına da pek şaştı.

"Aradığım sensin," diye seslenirken kıza, bir yandan da kıvrılmış kamçısıyla onu gösteriyordu, sözlerini henüz bitirmemişti ki, iki adam, kadının üzerine atladılar, tenteyi yerle bir ettiler, mürekkep hokkasını kırdılar, ellerini, ayaklarını bağlayıp onu bir denizci çuvalı gibi Melez'in atının terkisine fırlattılar, sonra da dörtnala tepelere doğru yöneldiler.

Birkaç saat sonra, atın sarsması yüzünden kalbi kum gibi ufalanan Belisa, ölüm noktasına vardığını sandığında, durduklarını hissetti; dört güçlü el onu yere indirdi. Ayağa kalkmayı, başını gururla kaldırmayı denedi, ama gücü buna yetmedi, derin bir soluklanmayla yere yığıldı, kapkaranlık bir uykuya gömüldü. Saatler sonra, tarlaların gece uğultusuyla uyandığında bu seslerin ne olduğunu düşünmeye zaman bulamadı, çünkü gözlerini açtığı anda, yanma diz çökmüş olan Melez'in sabırsız bakışlarıyla karşılaştı.

"En sonunda uyandın, kadın," diyerek, ona matarasını uzattı Melez, içine biraz saçma karışmış konyaktan birkaç yudum içmesini, kendine gelmesini bekledi.

Belisa, bu kötü davranışların nedenini öğrenmek istedi, adam ona Albay'ın ona gereksinmesi olduğunu bildirdi. Sonra yüzünü yıkamasına izin verdi ve onu kampın öteki ucuna götürdü; burada, ülkenin en korkulan adamı iki ağaç arasına kurulmuş bir hamakta yatmaktaydı. Onun yüzünü göremedi, çünkü hem yaprakların gölgesi, hem de haydutluk edilerek geçirilen yılların gölgesi bunu önlüyordu; ama kadın, bu dev gibi yardımcının ona bunca saygıyla davranmasına bakarak,

yatan erkeğin sert bir yüz anlatımı olacağına karar verdi. Ne var ki, erkeğin sesi hoş, bir öğretmeninki gibi anlamlıydı.

"Sözcükler satan sen misin?" diye sordu.

"Emrinizdeyim," diye kekeledi kadın, bir yandan da bu yarı gölgede onun yüzünü seçmeye çalıştı.

Albay ayağa kalktı, Melez'in tuttuğu el feneri onu birden aydınlattı. Kadın onun yanık tenini, pumalara benzer vahşi gözlerini gördü ve işte o anda dünyanın en yalnız adamının karşısında olduğunu anladı.

"Ben Başkan olmak istiyorum," dedi erkek.

Bu Allahın cezası topraklarda gereksiz savaşlar ve hiçbir bahanenin zafere dönüştüremeyeceği yenilgilerle dolaşmaktan bıkmıştı artık. Pek çok yıllardır berbat hava koşullarında uyuyor, sineklerce sokuluyor, iguana ve yılan çorbasıyla besleniyordu ama ona yazgısını değiştirmek için yeterli sayılabilecek gerçek nedenler bunlar değildi. Aslında onu rahatsız eden şey, başkalarının gözlerinde okunan korkuydu. Köylere, zafer takları altında, renk renk çiçeklerin, bayrakların arasından geçerek girmek, halk tarafından alkışlanmak, kadınların kendisine armağan olarak taze yumurta, fırından yeni çıkmış ekmek sunmalarını istiyordu. Onun geçtiği yerden erkeklerin kaçmasını, kadınların korkudan çocuk düşürmesini, çocukların titremelerini görmekten sıkılmıştı, bu yüzden de Başkan olmaya karar vermişti. Melez, ona, başkente yürümeyi, Saray'a dörtnala dalmayı, hükümeti zorbalıkla ele geçirmeyi önermişti, ama Albay'ın yeni bir tiran olmaya niyeti yoktu, buralarda böyleleri çok görülmüştü, üstelik, bu yoldan halkın sevgisi gene de kazanılamazdı. Onun niyeti, kasımda yapılacak olan halk seçimlerinde oyla başa gelmekti.

"Bu yüzden, bir aday gibi konuşmayı öğrenmem gerekiyor. Bana böyle bir konuşma için sözcükler satar mısın?" diye sordu Albay, Belisa Crepusculario'ya.

Kadın, şimdiye dek, pek çok isteği yerine getirmişti, ama böylesine ilk kez rastlıyordu; gene de karşı koyamadı, çünkü Melez'in iki gözünün arasına ateş etmesinden, daha

da kötüsü, Albay'ın ağlamaya başlamasından çekiniyordu. Üstelik, ona yardım etme isteği duyuyordu, çünkü kendi teninde heyecanlandırıcı bir ısı duyumsuyordu, bu erkeğe dokunma isteği sarmıştı içini, onun gövdesinde elleriyle dolaşmak, onu kolları arasında sarmalamak istiyordu, güçlü bir duyguyla.

Bütün gece ve ertesi günün büyük bir bölümünde Belisa Crepuscolario, bir Başkanlık konuşmasına yakışır sözcükleri aradı güldestesinde. Melez, yanıbaşında duruyordu, gözlerini kadının yürümekten sertleşmiş bacaklarından ve bakire göğüslerinden ayıramıyordu. Kadın o sevimsiz ve kuru sözcükleri ayırdı, o pek çiçekli olanları da seçip attı, çok kullanılmaktan eskiyenlerden de kaçındı, o olası olmayan vaatler sunanları, gerçeklik taşımayıp, karmaşık olanları bir kenara itti, sonunda erkeklerin düşüncelerine kesinlikle dokunacak, kadınların heveslerine uyacak sözcükleri kullandı. Yirmi pesoya öğrendiği bilgisinden yararlanarak, konuşmayı bir kâğıda aktardı, sonra ayaklarını bir ağaca bağlayan ipi çözmesi için Melez'e işaret etti. Onu yine Albay'ın yanına götürdüler ve o, erkeği görür görmez bir önceki günün heyecanlarını yeniden yaşadı. Ona kâğıdı uzattı, beklemeye koyuldu; bu arada erkek, parmak uçları ile tuttuğu kâğıda bakıyordu.

"Nedir bu saçmalık?" diye sordu sonunda.

"Okuma bilmiyor musun?"

"Ben sadece savaşmayı bilirim, bütün bildiğim budur," dedi erkek.

Kadın, konuşmayı yüksek sesle okudu. Müşterisi, bunu belleğine yerleştirebilsin diye üç kez yineledi. Bitirdiği zaman, onu dinlemek üzere toplanmış birliğin askerlerinin yüzlerinde heyecan okunuyordu; Albay'ın sarı gözleri de aynı heyecanla parlıyordu; bütün bu sözcüklerle Başkanlık koltuğunun kendisinin olacağına inanmıştı.

"Bunu üç kez dinledikten sonra bile bizim çocukların ağzı bir karış açık kalabiliyorsa, bu işe yarayacak demektir, Albayım," diye onayladı Melez.

"Çalışman karşılığında, borcum nedir, kadın?" diye sordu Reis.

"Bir peso, Albayım."

"Pahalı değilmiş," dedi erkek, kemerine asılı son savaşın ganimetlerinin durduğu çantasını açarak.

"Buna ek olarak bir de armağan hak ettin. Sana iki gizli sözcük düşüyor," dedi Belisa Crepuscolario.

"Bu da ne demek oluyor?"

Belisa, ona, her elli peseto için müşterilerine özel kullanılacak bir sözcük armağan ettiğini anlattı. Reis, omuzlarını silkti, bu armağan onu hiç de ilgilendirmiyordu, ama kendine bunca iyi hizmet etmiş birini gücendirmek de istemiyordu. Kadın onun üzerinde oturduğu meşin tabureye acele etmeden yaklaştı, armağanını teslim etmek için ona doğru eğildi. O zaman erkek, bu kadının yaydığı o dağ hayvanı kokusunu, kalçalarından yükselen ateşin ısısını, saçlarının dayanılmaz okşayışını, kulağına hak kazandığı o iki gizli sözcüğü fısıldayan mine kokulu soluğunu farketti.

"Bunlar sizindir Albay'ım," dedi kendini geri çekerek. "Ne kadar isterseniz kullanabilirsiniz."

Melez, kaybolmuş bir köpeğin yalvaran gözleriyle bakmaya ara vermeden Belisa'yı patikanın ucuna dek geçirdi, ama ona dokunmak üzere elini uzattığında, kadın, ona arzularını söndürme erdemine sahip bir dizi sözcük söyleyiverdi, çünkü, bunun sonu olmayan bir lânet olacağını hissetmişti.

Eylül, ekim ve kasım aylarında Albay, bu konuşmasını o denli çok yineledi ki, sözcükler bunca dayanıklı ve parıltılı olmasalardı, şimdiye dek çoktan kül olup erirlerdi. Ülkenin her yanına gitti, kentlere zafer dolu tavırlarla girdi, en unutulmuş köylere, sadece çöp izlerinden insanların varlığının farkedildiği yörelere gitti, seçmenleri kendisine oy vermeleri için inandırmaya çalıştı. Alanın ortasına konan bir kürsüden konuşurken, Melez ve adamları şekerleme dağıtıyor, onun

adını duvarlara yaldızlı purdayla yazıyorlardı, ama hiç kimse bu basit buluşlara dikkat bile etmiyordu, çünkü önerilerinin açık seçikliği ve konuların şiirsel parıltısı, tarihin yanlışlarını düzeltmeye olan hevesiyle çarpılmışlardı ve yaşamlarında ilk kez kendilerini neşeli hissediyorlardı. Aday'ın konuşması sona erince, birlik havaya ateş ediyor, kestane fişekleri yakıyorlardı, sonunda oradan ayrıldıklarında günlerce havada asılı kalan, bir kuyrukluyıldız anısına benzer bir umut yıldızından başka bir şey olmuyordu. Pek kısa zamanda Albay, en sevilen siyaset adamı haline geldi. Şimdiye dek görülmemiş bir olaydı bu, Sivil Savaştan çıkmış bu adam, yüzündeki yara izleri ve sesindeki öğretmen tavırlarıyla ile bütün ülke çapında tanınıyor, yurdun yüreğini kıpır kıpır ediyordu. Basın onunla ilgilendi. Uzaklardan gelen gazeteciler, onunla söyleşiler yaptılar, onun sözcüklerini yinelediler; böylece onu izleyenlerin ve ona düşman olanların sayısı daha da arttı.

"İyi gidiyoruz, Albay'ım," dedi Melez, başarı dolu on iki haftadan sonra.

Ama aday ona kulak vermedi. Sürekli o iki gizli sözcüğü yineliyor, bunu daha da sıklaştırıyordu. Sözcükleri, hasret yüreğini yumuşattıkça, uykuya dalarken mırıldanıyor, at üzerinde beraberinde gezdiriyor, ünlü konuşmasına başlamadan yineliyor ve farkına varmadan bunun tadını daha çok alıyordu. Ve bu iki sözcük her aklına geldiğinde Belisa Crepuscolario'nun varlığını hissediyor, o dağ kokusu, o yangın ateşi, o inanılmaz okşayış, o mine kokulu soluk onu altüst ediyordu; o zaman uyurgezer gibi dolaşmaya başlıyor, adamları onun başkanlık koltuğuna oturamadan yaşamdan el ayak çekeceğini anlıyorlardı.

"Sana neler oluyor, Albay'ım?" diye pek çok kez sormuştu Melez. Günün birinde Reis, daha fazla karşı koyamayarak, içine işlemiş olan o iki sözcük yüzünden bu ruh durumuna düştüğünü itiraf etti ona.

"Bana onları söyle bakalım, güçlerini yitirecekler mi?" dedi sadık yardımcı.

"Sana onları söyleyemem, onlar bana ait," diye yanıtladı Albay.

Reisinin ölüme mahkûm bir suçlu gibi eridiğini gören Melez, tüfeğini omuzuna attı, Belisa Crepuscolario'yu aramaya çıktı. İzini o geniş coğrafya içerisinde sürdürdü ve sonunda bir güney köyünde, tentesinin altında, haberlerini verirken buldu onu. Elinde silahı, iki bacağı açık, dikildi karşısına.

"Sen benimle geliyorsun," diye buyurdu.

Kadın onu bekliyordu zaten. Mürekkep hokkasını aldı, tentesini topladı, şalını sırtına attı, sessizce ata tırmandı. Bütün yol boyunca tek bir davranışta bulunmadılar, çünkü Melez'in ona duyduğu istek öfkeye dönüşmüştü, kadının dilinden ölesiye korktuğundan, onu kırbaçlamaktan kaçınıyordu. Ona, bunca yılını savaş alanlarında geçiren Albay'ın iki büyülü sözcükle bir tuhaf olduğunu söylemeye hazırdı. Üç gün sonra kampa vardılar; tutsak, adayın karşısına çıkartıldı; bütün birliğin gözleri üzerindeydi.

"Sana bu cadıyı getirdim ki, o sözcükleri ona geri veresin, eski gücünü kazanasın, Albay'ım," dedi Melez, tüfeğini kadının ensesine dayayarak.

Albay ile Belisa Crepuscolario, uzun uzun bakıştılar, birbirlerini uzaktan ölçtüler. Adamlar, artık Reisin, bu iki büyülü sözcüğün etkisinden kurtulamayacağını anlamışlardı, çünkü kadının yaklaşıp onu elinden tutmasıyla, bu etobur pumanın gözlerinin dehşetli bir hoşgörüyle parladığını görmüşlerdi.

AHLÂKSIZ KIZ

On bir yaşındayken, Elena Mejías hâlâ iyi beslenememiş bir köpek yavrusunu andırırdı; teni, tüm yalnız çocuklarınki gibi saydamdı, saçları fare rengindeydi, dizlerinden ve dirseklerinden dışarı fırlamakla tehdit eder gibi görünen iskeleti, sanki o beden için fazla büyüktü. Onun o alevli hayallerine ihanet eden bir görüntüsü yoktu ya da bu yaratığın gerçekte ne denli tutkulu bir yapısı olduğu anlaşılamıyordu. Annesinin işlettiği pansiyonun soluk renkli perdeleri, sıradan eşyaları arasında dikkat çekmeden gezinirdi. O, bahçenin eğreltiotları ya da tozlu sardunyaları arasında oynayan ya da mutfağın ocağı ile yemek odası arasında elinde akşam yemeğinin tabaklarıyla gidip gelen hüzünlü bir kediydi yalnızca. Pek ender olarak bir müşterinin dikkatini çekerdi, bu da ona karafatmaların yuvasına böcek ilacı sıkmasını ya da pompanın o gıcırtılı gövdesi ikinci kata su çıkarmayı reddettiğinde banyonun kovalarını doldurmasını buyuracakları zaman olurdu. Sıcaktan ve ev işlerinden bitkin olan annesinin, ne sevecenliğe, ne de kızını incelemeye zamanı vardı, işte bu yüzden Elena'nın değişik bir varlık olmaya ne zaman başladığı hiç bilemedi. Yaşamının ilk yıllarında sessiz, ürkek bir kızdı, her zaman esrarengiz oyunlara meraklıydı, köşelere sığınıp kendi kendine konuşur, parmağını emerdi. Evden, sadece okula ya da pazara gitmek için çıkardı, sokakta oynayan yaşıtı o gürültücü çocuk sürüsüne katılmak onu pek ilgilendirmezdi.

Elena Mejías'ın değişimi, Juan José Bernal'in gelişine rastladı. Adam, kendine Bülbül adını takmıştı; odasına astığı bir afişte de böyle yazıyordu. Pansiyonerler, çoğunlukla öğrenciler ve kamu kuruluşlarının birtakım belirsiz servislerin-

de çalışan memurlar olurdu. "Kibar beyler, bayanlar," derdi annesi onlara ve çatısı altına olur olmaz kişileri kabul etmemekle övünürdü; yalnızca efendi insanlar girerdi buraya, belli bir kişiliği olan, düzgün ahlâklı, bir ay avans ödeyebilecek kazancı olan, pansiyonun kurallarını kabul etmeye hazır olanlar kalırdı burada; ne var ki pansiyonun kuralları bir otelinkinden çok bir ruhban okulununkini andırırdı. Bir dul, ününü zedelememeli, saygın olmalı, pansiyonum serseriler ve ahlâksızlar yatağına dönmemeli, derdi sürekli. Bunları o denli sık yinelerdi ki, hiç kimse –Elena da– asla aklından çıkarmazdı bu sözleri. Kızın görevlerinden biri, konukları gözlemek, annesini herhangi kuşkulu bir durumdan haberli kılmaktı. Bu casusluk işlemi, kızın o bedensiz olma koşullarını daha da arttırmıştı, odaların gölgeleri arasında buharlaşır gibi dolaşır, derin bir sessizlik içinde varlığını sürdürür, ansızın ortaya çıktığında göze görünmez bir boyuttan döndüğü izlenimini bırakırdı. Anne-kız, pansiyonun pek çok işini birlikte yüklenmişlerdi, her biri kendi suskun tekdüzeliğine sığınmıştı, birbirlerine birşeyler iletmek durumunda kalmazlardı. Gerçekte pek az konuşurlardı ve bunu yaptıkları o serbest siesta saatlerinde de bu konuşmaların konusu müşteriler olurdu. Elena gelip geçen o adamların, kadınların gri renkli yaşantılarını süslemeye çalışır, onlara olağanüstü olaylar yakıştırır, evden hiçbir iz bırakmadan ayrılan bu kişilere ya gizli bir aşk ya da trajedi armağan ederdi kendiliğinden; ama annesinin, onun hayallerini açığa çıkarmak konusunda müthiş bir içgüdüsü vardı. Aynı şekilde kızının bazı haberleri gizlediğini de sezerdi. Dehşetli bir pratik duyarlılığı ve çatısının altında olup bitenlerle ilgili son derece açık seçik kavramları vardı; kimin, günün ya da gecenin herhangi bir saatinde ne yaptığını, kilerde ne kadar şeker kaldığını, telefonun kimin için çaldığını, masanın nerede unutulduğunu çok iyi bilirdi. Gerçekte neşeli ve sevimli bir kadındı bir zamanlar, koyu renk giysileri, hâlâ genç bir bedenin sabırsızlığını az çok belli ederlerdi, ama onca yıl, onca zavallı ayrıntıyla boğuşmuştu

ki, canlılığını ve yaşamdan tat almayı çoktan yitirmişti. Juan José Bernal ortaya çıkıp da ondan bir oda isteyince, hem onun, hem de Elena için her şey değişiverdi. Bülbül'ün iddialı tavırları ve afişte sergilenen şöhret havaları, annenin kendi kurallarına karşı gelmesine neden oldu ve bu erkeği pansiyonuna kabul etti; oysa bu adam, onun ideal müşteri tanımına hiç mi hiç uymuyordu. Bernal, geceleri şarkı söylediğini, bu yüzden gündüz dinlenmesi gerektiğini ancak şu aralar işsiz olduğunu, bu yüzden avans ödeyemeyeceğini, öte yandan sağlık ve beslenme konularında pek kuruntulu olduğunu, et yemezliği seçtiğini ve günde iki kez duş yapması gerektiğini bildirdi. Elena, şaşkınlıkla, annesinin hiçbir yorum yapmaksızın bu yeni konuğu büyük defiere kaydedişini ve onun ağır valizlerini sürükleyerek odasına götürüşünü izledi; bu arada, konuk, sadece gitarının kutusuyla içinde afişinin durduğu karton ruloyu taşımakla yetinmişti. Duvara dayanarak gizlenen küçük kız, onları merdivenlerde de izledi ve annesinin terli kalçalarına yapışan basma elbiseye gözlerini diken konuğun o yoğun yüz anlamını farketti. Odaya girdiklerinde, Elena düğmeye bastı, tavana asılı vantilatörün iri kanatları paslanmış demir ıslıklarıyla dönmeye başladı.

O andan başlayarak evin alışkanlıkları değişime uğradı. Yapacak daha çok iş vardı, çünkü Bernal, ötekilerin işe gitmek için evden çıktıkları saatte uyuyordu, banyoyu saatlerce meşgul ediyordu, özel olarak pişirilmesi gereken ve tavşanlara yaraşır besinlerden alabildiğine tüketiyordu; telefonu her an kullanıyor, o ilahlara yakışır gömleklerini ütülemek için sürekli ütüyü kızdırıyor, üstelik pansiyonun işleticisi, bu olağanüstü harcamalar için ondan katkıda bulunmasını da istemiyordu. Elena, siesta güneşi ile okuldan dönüyor, gün korkunç beyaz bir ışıkla yanmaya başlamış oluyordu, ama o saatte, adam daha birinci uykusunda sayılıyordu. Annesinin buyruğuna uyarak, eve asılı gibi duran o yapay dinlenme anını bozmamak için ayakkabılarını da çıkartıyordu. Kız, annesinin günden güne değiştiğini anladı. Belirtiler, küçük kız için

ilk günden beri sezilmekteydi, ancak pansiyon müşterilerinin onların arkalarından fısıldaşmaya başlamaları çok daha sonra ortaya çıktı. Önce koku duyuldu, kadın ısrarlı bir çiçek kokusu yaymaya başlamıştı; içinden geçtiği odalarda, ne yapacağını düşünür gibi salınıp duruyordu. Elena evin her köşesini tanırdı; uzun casusluk alışkanlıklarıyla parfüm şişesinin kilerdeki pirinç paketlerinin ve konserve kutularının arkasında olduğunu keşfetti. Daha sonra, gözkapaklarına kara bir kalemle çekilen o çizgiyi, dudaklarındaki ruj parıltısını, yeni iç çamaşırlarını, Bernal günbatımında, banyodan çıkıp, mutfakta o hint fakiri yiyecekleri yemek üzere hâlâ ıslak olan saçlarıyla merdivenden inerken annesinin yüzünde beliren gülümsemeyi farketti. Annesi onun karşısına geçip oturuyor, adam ona sanatçı yaşantılarından anılar anlatıyor, her bir felâketi dillendirirken, karnından kopan müthiş bir kahkaha atıyordu.

İlk haftalar boyunca Elena, bütün evi meşgul eden ve annesinin bütün dikkatini çeken bu adama karşı nefret duydu. Onun briyantinli saçlarından, cilalı tırnaklarından, dişlerini bir tahta parçacığı ile fırçalama manyaklığından ve hizmet bekleme küstahlığından tiksiniyordu. Annesinin bu adamda ne bulduğunu soruyordu kendi kendine, basit bir serüvenciden başka neydi ki; kimsenin adını sanını duymadığı o yoksul lokallerde şarkı söyleyen biriydi, belki de, pansiyonun en yaşlı hanımlarından biri olan Bayan Sofia'nın fısıldamalarından duyduğu kadarıyla bir pezevenkti. Ama, daha sonra, sıcak bir pazar öğleden sonrası, yapacak hiçbir şey yokken, saatler evin duvarları arasına hapsedilmiş gibiyken, Juan José Bernal bahçede gitarı ile ortaya çıkıverdi, incir ağacının altındaki bir banka yerleşti ve çalgısının tellerinde gezinmeye başladı. Bu ses bütün konukları çekti, hepsi birer birer sokuldular, önce belli bir ürkeklik duydular, çünkü bunca şamatanın anlamını anlayamıyorlardı, ama sonra hepsi heyecanlanarak, yemek odasının sandalyelerinden birer tane kaptılar ve Bülbül'ün çevresini sardılar. Adamın adi bir sesi vardı, ama düz-

gün ve hoş bir şekilde şarkı söylüyordu. Bütün Meksika repertuarının eski bolerolarını, rancheralarını biliyordu, içine küfür ve hakaretler serpiştirilmiş savaşçı şarkıları da söyledi; bunlar kadınların yüzlerinin kızarmasına yol açtı. Kızın anımsayabildiği ilk günden bu yana pansiyonda ilk kez bir bayram havası esiyordu. Karanlık bastırınca iki parafin lambası yakıldı ve bunlar ağaçlara asıldı, sonra biralar ve gripliler için saklanan rom şişesi ortaya çıktı. Elena, içkileri dağıtırken titriyordu, o şarkıların umutsuzluk saçan sözlerini işitiyordu, gitarın her teli yakarışlarla doluydu, sanki bir ateş sarmıştı gövdesini. Annesi ayağıyla ritm tutuyordu. Birdenbire ayağa kalktı, onu ellerinden tuttu, birlikte dans etmeye başladılar; az sonra ötekiler de onlara katıldılar, Bayan Sofia bile dans ediyordu, bir yandan sevgi dolu bir hali vardı, bir yandan da sinirli sinirli gülüşmeleri duyuluyordu. Elena, uzun süre Bernal'in sesinin tonlamalarına ayak uydurdu, annesinin bedenine sıkı sıkı sarılmıştı, onun çiçeksi kokusunu içine çekiyordu, son derece mutluydu. Ama biraz sonra annesinin onu tatlılıkla da olsa ittiğini farketti, ondan ayrılıp yalnız dans etmeye başladı. Kapalı gözlerle, arkaya atılmış başıyla kadın, rüzgârda kurumakta olan bir çarşaf gibi salınıyordu. Elena oradan çekildi, ötekiler de yavaş yavaş sandalyelerine döndüler, kendini dansına kaptıran pansiyoncu kadını bahçenin ortasında yapayalnız bıraktılar.

O akşamdan sonra Elena, Bernal'e yepyeni gözlerle bakmaya başladı. Onun briyantininden, kürdanlarından, kibirinden nefret ettiğini unuttu ve onun geçişini görünce, onun konuşmasını duyunca aklına gelen, o aniden ortaya çıkan partinin şarkıları oluyor, teninde bir yangın, ruhunda bir karmaşa hissediyor, sözcüklere dökemediği bir ateşle yanıyordu. Onu uzaktan izliyordu, bunu gizlice yapıyordu; böylece başlangıçta algılayamadığı bir şeyi, onun omuzlarını, geniş ve güçlü ensesini, kalın dudaklarının o duyarlı kıvrılışını, o harika dişlerini, uzun ince ellerinin zarafetini keşfetti. Dayanılmaz bir şekilde ona yaklaşmak, yüzünü o esmer göğse

gömmek, ciğerlerinin titreşimini dinlemek, yüreğinin gürültüsünü duymak, onun kokusunu, o kuru ve insanın içine işleyen kesik meşin ya da tütünü andıran o kokuyu solumak isteği sarmıştı içini. Onun, saçlarıyla oynadığını, sırtının ve bacaklarının kaslarını okşadığını, ayaklarının biçimini keşfettiğini, sonra da bir dumana dönüşüp onun boğazından içeri akıp bütün bedenini kapladığını hayal ediyordu. Ama adam bakışlarını kaldırır, kızınkilerle karşılaşırsa, Elena, titreyerek bahçenin en sonundaki çöplerin arasına gidip saklanıyordu. Bernal, onun bütün düşüncelerinin efendisi olmuştu, kız artık ondan uzak zamanların hareketsizliğine katlanamıyordu. Okuldayken sanki bir karabasan yaşıyormuş gibi davranıyor, sadece onu içeren o kendi iç dünyasının imgelerinden başka her şeye karşı kör ve sağır oluyordu. Acaba şu anda o ne yapıyordu? Belki de kepenkleri kapalı yarı loş odada vantilatörün kanatlarının kımıldattığı o sıkıntılı havada, omuriliğinden aşağı inen yol boyunca terli, yüzü yastığına gömülmüş kestiriyordu. Zilin ilk çalınışında, eve doğru koşuyor, onun henüz uyanmamış olması için dua ediyor, önce yıkanıp, temiz bir giysi giyip, mutfakta annesi iş buyurmasın diye ev ödevi yaparmış gibi masa başına geçip onu bekleyebilmek istiyordu. Sonra, onun ıslık çalarak banyodan çıktığını işitince, sabırsızlık ve korkudan sanki cançekişmeye başlıyordu, erkek ona bir kez değse mutluluktan öleceğine emindi, ya da kendisiyle konuşsaydı bir kez, bunun olmasını heyecanla bekliyordu, ama bu arada eşyaların arasında yok olmaya da hazırdı, çünkü onsuz yaşayamadığı gibi, onun yakıcı varlığına da dayanamıyordu. Gizlice onu her yerde izliyordu, ona en ince hizmetleri sunuyor, daha o istemeden gereksinmelerini yerine getirebilmek için isteklerini tatmin ediyor, ama sürekli bir gölge gibi deviniyordu, varlığını açığa çıkarmak istemiyordu.

Geceleri Elena'yı uyku tutmaz olmuştu, çünkü erkek o saatlerde evde değildi. Hamağından kalkıp bir hayalet gibi birinci katta dolaşmaya başlıyor, en sonunda cesaretini topla-

yıp tam bir sessizlik içinde Bernal'in odasına girebilmek istiyordu. Kapıyı ardından kapatıyor, yavaşça pencereyi açıyordu ki, sokağın aydınlığı odaya dolsun, onun o erkek ruhunun kırıntılarına sahiplenebilmek için uydurduğu ayinleri ve o ruhun izlerini taşıyan eşyaları aydınlatabilsin. Aynanın çamur kuyusu gibi kara ve parlak yüzeyinde uzun uzun kendini seyrediyordu, ne de olsa bu aynada o da kendine bakmıştı; her iki görüntü bir kucaklamayla birleşebilirdi. Aynanın kristaline yaklaşırken gözlerini iri iri açıyor, kendini onun bakışlarıyla görüyor, kendi dudaklarını soğuk, sert bir öpücükle öpüyor, ama bunun bir erkek ağzı gibi sıcak olacağını hayal ediyordu. Aynanın göğsüne değen sert yüzeyini hissediyor, göğüslerinin minik kirazlara benzeyen uçları sertleşiyor, giderek daha aşağılarda yayılan sağır bir acıya yol açıyor ve bu acı tam bacaklarının arasında belli bir noktaya saplanıp kalıyordu. Tekrar tekrar o acıyı arıyordu. Dolaptan bir gömlek ve Bernal'in ayakkabılarını çekip alıyor, bunları üzerine geçiriyordu. Ses çıkartmamak için odada müthiş bir dikkatle birkaç adım atıyordu. Böyle giyinikken, çekmeceleri karıştırıyor, onun tarağı ile taranıyor, onun diş fırçasını emiyor, onun tıraş kremini yalıyor, onun kirli iç çamaşırlarını okşuyordu. Sonra bunu neden yaptığını hiç bilemeden, gömleği çıkartıyor, ayakkabıları ve kendi geceliğini de soyunup atıyor, çırılçıplak Bernal'in yatağına uzanıyordu; açgözlülükle onun kokusunu içine çekiyor, sarınabilmek için onun sıcaklığını arıyordu. Bütün gövdesini elliyor, önce o tuhaf biçimli kafatasından başlıyor, sonra kulaklarının yarısaydam kıkırdaklarını, gözyuvalarını, ağız boşluğunu ve kemiklerini izleyerek tüm gövdesini dolaşıyordu elleri, kıvrımları, köşeleri, kendinden başkası olmayan o anlamsız bütünün dönüşlerini yokluyordu; bir balina gibi kocaman, ağır ve yoğun bir kütleye dönüşmeyi arzuluyordu. Giderek, bal gibi yapışkan ve tatlı bir sıvıyla dolmayı, şişmeyi, olağanüstü boyutlarda bir oyuncak bebeğe dönüşene kadar büyümeyi, bütün yatağı, bütün odayı, bütün evi bu devasa bedeniyle kaplamayı hayal

ediyordu. Kimi zaman bitkin, ağlayarak birkaç dakika uyuyakalıyordu burada.

Bir cumartesi sabahı, Elena pencereden dışarıyı seyrederken çamaşır yıkamak için küvete eğilmiş annesine arkadan yaklaşan Bernal'i gördü. Adam elini onun beline koydu, kadın hiç kımıldamadı, sanki o elin ağırlığı da kendi bedeninin bir parçasıydı. Uzaktan da olsa, Elena, erkeğin bu hareketindeki sahiplenmeyi, annesinin kendini ona teslim edişini, o ikisi arasındaki özel yakınlığı, onları görünmez bir bağ gibi birleştiren akımı hissetti. Kız, aniden tere boğuldu, soluk alamaz olmuştu, yüreği, göğüs kafesinin içinde çırpınan bir kuşa dönüşmüştü, elleri ayakları karıncalanıyor, kanı, parmaklarını acıtacak şekilde yakıyordu. O günden başlayarak gözetlemeye başladığı kişi annesi oldu.

Aranan kanıtlar birer birer ortaya çıktı, başlangıçta sadece bakışlar, uzun selâmlaşmalar, suç ortaklığı gösteren gülüşler, masanın altında birleşen bacaklar, yalnız kalmak için uydurulan bahaneler onun kuşkularını arttırdı. Sonunda gecelerden bir gece, Bernal'in odasında kendi aşk ayinini tamamlamış dönerken, annesinin odasından gelen su seslerini işitti, işte o zaman anladı ki, onca zamandır, Bernal'in gece şarkılar söyleyerek yaşamını kazanıyor sandığı zamanlarda, adam hep koridorun öteki ucunda bulunuyordu ve o, aynada erkeğin anısını öperken, çarşaflarda onun izlerini yakalamaya çalışırken, adam annesiyle birlikte oluyordu. Yıllardır edindiği o görünmezlik becerisiyle kapalı kapıyı aşabildi ve onların hazza gömülmelerini seyretti. Püsküllü lambadan yayılan sıcak ışık yataktaki âşıkları gözler önüne seriyordu. Annesi, yuvarlak, pembe, inleyen, gösterişli, her yanı vantuz ve anten , her yanı ağız ve el ve bacak ve yarık, bir deniz meduzası gibi kıvrım kıvrım kıvrılıyor, Bernal'in koca bedenine sarmalanıyor, erkekse onun tam tersine, katı, utangaç, tutuk devinimli, belirsiz bir rüzgârca fırlatılmış bir odun parçasına benziyordu. O an'a dek kız çocuğu, çıplak bir erkek görmemişti, o temel farklar onu pek şaşırttı. Erkek doğası ona hay-

vansı geldi ve buna bakmak zorunda kalma dehşetini yenebilmek için çok uğraştı. Ama sahnenin çekiciliği bunun üstesinden geldi, dikkatle izlemeye başladı olanları, annesinin Bernal'i baştan çıkartmak için kullandığı, kendi aşkından çok daha sahiplenici olan, kendi dualarından, hayallerinden ve o sessiz çağırışlarından, onu kendi yanına çekebilmek için denediği büyülü ayinlerden daha güçlü olan bu devinimleri öğrenmeliydi. O okşayışların, o fısıltıların, tüm gizlerin anahtarı olduğuna emindi, eğer o Juan José Bernal'e sahip olabilirse, her gece dolap odasında, iki çengel arasına astığı hamakta birlikte yatabilirlerdi.

Elena'nın bundan sonraki günleri alacakaranlık bir hüzne boğulmuştu. Çevresindeki her şeye, Bernal'e bile tüm ilgisini yitirdi; erkek onun zihninde ikincil bir yer kaplıyordu şimdi, kızın içine gömüldüğü fantastik gerçeklik, canlılar dünyasının yerini aldı bütün bütüne. Görevlerini alışkanlık zoruyla sürdürüyordu, ama ruhu yaptığı hiçbir işe katılmıyordu. Annesi onun iştahını yitirdiğini farkettiğinde bunun ergenlikle ilgili olduğu sonucuna vardı. Elena daha çok küçüktü, ama onu bir kenara çekecek zamanı buldu, kızına kadın olarak doğmanın lânetlerini anlattı. Küçük kız somurtuk bir yüzle İncil'deki bu lânetleme olaylarını dinledi ve âdet kanamalarının kendi başına asla gelmeyeceğine karar verdi.

Çarşamba günü, bir haftadır ilk kez Elena'nın karnı acıktı. Elinde bir konserve açacağı ve kaşıkla kilere daldı, üç kutu konserve bezelyesini yutuverdi, sonra bir Hollanda peynirinin balmumu kabuğunu soydu, bir elma gibi yedi onu da. Sonra koşarak bahçeye çıktı, iki büklüm olup sardunyaların yeşil yapraklarına kustu. Karnının ağrısı, ağzındaki ekşimsi tat onu gerçekliğe döndürdü. O gece hamağında uyurken beşiğindeki günlerdeki gibi parmağını emerek huzur içinde uyudu. Perşembe sabahı uyandığında neşeliydi, annesine yardım etti, pansiyonerler için kahve pişirdi, sonra gene annesiyle mutfakta kahvaltı etti, sonra okuluna gitti. Ama oraya vardığında midesine korkunç kramplar saplanmaya başlamıştı, o

kadar çok kıvrandı ki sonunda banyoya gitmek için izin istedi; öğlen olmadan öğretmen ona eve dönmesini söyledi.

Elena mahallenin sokaklarından geçmemek için uzun bir tur yaptı, eve arkadan, uçurumu anımsatan çukurun oradan yaklaştı. Duvara tırmanmayı başardı ve düşündüğünden daha tehlikesiz olarak bahçeye atladı. O saatte annesinin pazarda olacağını hesaplamıştı; bugün taze balık günü olduğundan, onun eve dönmesi uzun zaman alacaktı. Evde sadece Juan José Bernal ile Bayan Sofia vardı, o da bir haftadır romatizma krizleri geçirdiğinden işe gidemiyordu.

Elena kitaplarını, ayakkabılarını bir örtü yığını arasına sokuşturup eve süzüldü. Duvara dayalı merdivene tırmandığında soluğunu tutuyordu, sonunda Bayan Sofia'nın odasından gelen radyonun gürültüsünü duyunca içi rahatladı. Bernal'in kapısı kolayca açıldı. İçerisi karanlıktı, ilk anda hiçbir şey göremedi, ne olsa dışarısı çok aydınlıktı, ama odayı ezbere tanıdığından, burayı defalarca ölçtüğünden, her eşyanın nerede durduğunu, yer döşemelerinin nerede gıcırdadığını, yataktan kapıya kaç adımda varıldığını çok iyi biliyordu. Gene de gözlerinin bu loşluğa alışmasını bekledi, sonunda eşyaların sınırlarını gözleriyle yakalayabildi. Az sonra yataktaki adamı da seçebildi. Çoğu zaman hayal ettiği gibi yüzüstü değil, sırtüstü yatıyordu çarşafın üzerinde; üstünde sadece külotu vardı, bir kolu gergin, öbürü göğsünde duruyordu; bir tutam kâkül gözlerinin üzerine düşmüştü. Elena, ne yapacağını bilen insanlara özgü bir sakinlikle, günlerdir içinde biriken korku ve sabırsızlıktan kurtulduğunu, huzura kavuştuğunu hissetti. Bu anları pek çok kez yaşamış gibi geldi ona, kendi kendine korkacak bir şey olmadığını fısıldadı, bu sadece öncekilerden biraz daha değişik bir ayin olacaktı. Okul önlüğünü yavaşça sıyırdı üzerinden, ama pamuklu külotunu çıkarmaya utandı. Şimdi Bernal'i daha iyi görebiliyordu. Yatağın kenarına, adamın elinin yanına oturdu, kendi ağırlığının çarşafta bile hissedilmemesini istiyordu, yavaşça eğildi, yüzü erkeğinkine birkaç santim kala onun soluğunun ısısını, bede-

ninin tatlımsı kokusunu duydu; son derece temkinli bir şekilde yanına uzandı, adamı uyandırmamak için bacaklarını yavaşça kıvırdı. Sessizliği dinleyerek bekledi, sonunda hissedilemeyecek bir okşayış için elini adamın karnına koymaya karar verdi. Bu dokunuş, kendi bedeninde boğucu bir dalgalanmaya yol açtı, yüreğinin gürültüsü tüm evi sarsacak, erkeği uyandıracak gibi geldi birden. Aklını başına toplaması birkaç dakikasını aldı, sonra erkeğin kımıldamadığına emin olunca gerginliğinden sıyrıldı, kolunun bütün ağırlığı ile elini ona dayadı, ama gene de o denli hafifti ki, Bernal'in uykusunu bölmedi. Elena annesinden öğrendiği o hareketleri anımsadı; elini adamın külotunun içine sokarken, aynada pek çok kez yaptığı gibi onu öptü. Bernal gene uykusunda inledi; bir koluyla kızı kendine çekerken, öteki eliyle kızınkini yakalayıp ona yol gösterdi; ağzını onu öpmek için açtı; bu arada sevgilisinin adını mırıldandı. Elena, annesinin adını işitti, ama geri çekileceğine erkeğe daha çok sokuldu. Bernal onu belinden yakalayıp kendi üzerine yatırdı, sevişmeye başlamak üzere bu bedeni kendi bedenine uyacak şekilde yerleştirdi. İşte ancak o zaman göğsünün üzerinde yatan bu serçemsi iskeletin kırılganlığını hissederek, derin uykusu bir bilinçlenmeyle bölündü ve adam gözlerini açtı. Elena, erkeğin gövdesinin gerildiğini farketti; o anda kaburgalarından yakalanıp şiddetli bir şekilde yere fırlatıldı. Ama hemen ayağa kalktı, erkeğe sarılmaya çalıştı. Bernal onun yüzüne vurdu; kimbilir hangi eski yasaklamaların ve karabasanların korkusuyla yataktan kalkıverdi.

"Ahlâksız, ahlâksız kız!" diye bağırdı.

Kapı açıldı, Bayan Sofia eşikte belirdi.

Elena, bundan sonraki yedi yılını rahibe okulunda, üç yılını da başkentteki üniversitede geçirdi; sonra bir bankada işe girdi. Bu arada annesi, sevgilisiyle evlendi, pansiyonu birlikte işletmeye koyuldular, sonunda biriktirdikleri parayla

küçük bir köy evine yerleştiler, burada karanfil ve krizantem yetiştirerek kentte satmaya başladılar. Bülbül, sanatçı afişini yaldızlı bir çerçeve içinde duvara astı, bir daha gece gösterilerinde şarkı söylemeye asla dönmedi, buna üzülen kimse de çıkmadı. Üvey kızına yaptığı ziyaretlerde asla karısına eşlik etmedi, zihnindeki kuşkuları azdırmamak için onu hiç sormadı karısına, ama onu sık sık düşündü. Kız çocuğunun görüntüsü onda hiç bozulmadan kaldı, yıllar ona hiç dokunmadılar ve o, erkeğin ittiği şahane ve aşka yenik düşmüş bir yaratık olarak kaldı. Gerçekte yıllar geçtikçe o hafif mi hafif kemiklerin anısı, karnının üzerinde yatan o çocuksu el, ağzındaki o bebek dili öyle büyüdü ki, sonunda bir tutkuya dönüştü. Karısının ağır mı ağır bedenini kucaklarken, öteki görünüm üzerine yoğunlaştırıyordu düşüncelerini, şaşırmamaya çalışarak Elena'nın adını fısıldarken, gittikçe geciken haz dürtülerini uyandırmaya çalışıyordu. Artık orta yaşlı bir adam olmuştu; çocuk giysileri satan mağazalara gidiyor, minik pamuklu külotlar alıyordu, bunları ve kendi kendini okşayarak haz duyuyordu. Sonra da bu kötü huyundan utanıyor, külotları ya yakıyor ya da bahçenin derinliklerine gömerek, boşuna onları unutmaya çalışıyordu. Okulların, parkların çevresinde dolaşma alışkanlığı edindi, henüz ergenliğe ulaşmamış kız çocuklarını seyretti, çünkü bütün bunlar o unutulmaz perşembe yangınının pek kısa anlarını geri getiriyorlardı.

Elena, annesinin evine ilk kez döndüğünde yirmi yedi yaşındaydı; yanında yüzyıllardır onunla evlenmek için yalvaran nişanlısı subay vardı. İki genç o kasım ayına özgü serin günbatımlarından birinde geldiler; delikanlı sivil giyimliydi, üniforma içinde mağrur bir görüntü vermek istememişti, kızın ise elleri kolları armağanlarla yüklüydü. Bernal, bu ziyareti bir çocuk heyecanı ile beklemişti. Bıkıp yorulmadan aynaya bakmış, kendi görüntüsünü iyice incelemiş, Elena'nın ondaki değişiklikleri farkedip etmeyeceğini merak etmişti,

acaba Bülbül, kızın belleğinde zamanın acımasız aşınmasına uğramamış olabilir miydi? Her sözcüğü seçerek, bütün olası yanıtları hayal ederek hazırlanmıştı. Aklına tek gelmeyen şey, düşündükçe heyecanlandığı ateşli yaratık yerine karşısına çıkanın yavan ve çekingen bir kadın olmasıydı. Bernal, ihanete uğradığını hissetti.

O akşam, eve dönüş mutluluğu aşıldıktan, ana kız birbirlerine son haberleri de anlattıktan sonra, temiz havayı içlerine çekmek için, bahçeye birkaç iskemle çıkarttılar. Havada ağır bir karanfil kokusu vardı. Bernal şarap içmeyi önerdi. Elena da bardakları almak için onu izleyerek peşinden gitti. İçerde birkaç dakika yalnız kaldılar, bu fırsatı bekleyen erkek, kadını bir kolundan tuttu ve her şeyin korkunç bir yanlış anlaşma sonucu olduğunu, o sabah uyuyakaldığını, ne yaptığını bilemediğini, onu aslında yere fırlatmak, o sözcüğü söylemek istemediğini anlattı, ona acıması, onu bağışlaması için yalvardı, çünkü ancak belki de bu şekilde tekrar kendi kişiliğini yeniden bulabileceğini, bütün bu yıllar boyunca o kadını hiç ara vermeden arzuladığını, kanının alev alev yandığını, ruhunun paramparça olduğunu söyledi. Elena ona kaygılı gözlerle baktı, ne yanıt vereceğini bilemedi. O hangi ahlâksız kız çocuğundan söz ediyordu ki? Onun için çocukluk yılları çok uzakta kalmıştı; reddedilmiş o ilk aşk, anılarının herhangi bir yerine mühürlenip gizlenmişti. O geçmiş perşembeye ait hiçbir anısı yoktu onun.

CLARISA

Clarisa, elektriğin kente gelmesinden önce doğdu, Ay yüzeyine ayak basan ilk astronotu televizyonda gördü, Papa'nın kenti ziyarete geldiği ve rahibe kılığına giren eşcinsellerin onu karşılaması olayından sonra üzüntüden öldü. Çocukluğunu eğreltiotu çalılıkları arasında ve gaz lambalarıyla aydınlatılmış koridorlarda geçirdi. O dönemlerde, zaman yavaş akardı. Clarisa, günümüzün kargaşasına hiçbir zaman alışamadı; bana hep, geçen yüzyılın sepya renkli bir portresinde havaya saptanıp kalmış izlenimi verirdi. Sanırım gençliğinde temiz bir yaşantısı, sevimli bir tavrı ve heykelsi bir profili olmuştu, ama benim onu tanıyabildiğimde yaşlı bir hanımdı, biraz da tuhafçaydı; omuzları iki hafif kambur gibi yüksekti, yağ kistleriyle taçlanmış soylu bir başı vardı ve o beyaz saçlarını bu başın çevresine dolayıverirdi. Son derece anlayışlı, derin bakışları vardı, bu bakışlar en gizli saklı kötülüğün bile ötesine sızar, ama oradan hiç bozulmadan geriye dönerlerdi. Varoluşunun uzun yıllarında ermişlik mertebesine yükseltildi, ölümünden sonra da evdeki bir sunak masasına, öteki kutsal görüntülerin yanı sıra onun resmini de yerleştiren pek çok kişi çıktı; daha ufak tefek güçlüklerde ondan yardım diliyorlardı, çünkü ne de olsa onun mucizeleri gerçekleştirme özellikleri Vatikan'ca onaylanmamıştı ve hiçbir zaman da olmayacaktı bu, çünkü onun el uzattığı dertler şımarıklık diye bile nitelendirilebilirdi; o ermiş Lucia gibi körleri iyileştiremez ya da ermiş Antonino gibi evde kalmış kızlara koca bulamazdı, söylediklerine göre, sarhoşluk sıkıntılarını hafifletir, askere gidenlerin ya da yalnızlıktan yakınanların yüreğini ferahlatırdı. Onun kerametleri pek alçakgönüllüceydi ve kesin sayılamazdı, ama gene de kilisenin kabul ettiği ermişlerin

gösterişli muziceleri kadar gerekliydi.

Onu, ilk gençliğimde, Hanımefendi'nin evinde çalışırken tanıdım, Clarisa benim işimi gece hanımlığı olarak nitelerdi. Daha o zamanlar bile, sanki salt ruhtan oluşmuştu, her an uçmaya başlayacak, pencereden çıkıp gidecek gibi gelirdi bana. Ellerinde şifa gücü vardı; hekime parası yetişmeyen ya da geleneksel bilim karşısında hayal kırıklığına uğrayanlar, ağrılarını dindirsin, başlarına gelen kötü yazgıyı değiştirsin diye sıralarını beklerlerdi. Benim hanımım, onu ellerini sırtında gezdirsin diye çağırmayı alışkanlık edinmişti. Bu fırsatı bulup gelmişken, Clarisa, Hanımefendinin ruhuna da sızar, onun yaşamına bir yön vermeye, onu Tanrının yoluna çekmeye çalışırdı; oysa hanımımın bu yollara düşmeye hiç niyeti yoktu, çünkü böyle bir karar onun tüm işlerini mahvederdi. Clarisa, ellerinin iyileştirici gücünü, acının yoğunluğuna göre, on on beş dakika boyunca yayar, sonra da hizmetlerinin karşılığı olarak bir bardak meyve suyunu kabul ederdi. Mutfak masasında karşılıklı oturan iki kadın, insanoğlundan ve Tanrıdan konuşurlardı; benim hanımım daha çok insanoğlundan, öteki ise daha çok Tanrıdan söz ederdi; her ikisi de hoşgörüyü ve görgü kurallarını elden bırakmazlardı. Sonra işimi değiştirdim, Clarisa'yı da gözden yitirdim; on yıl kadar önce tekrar karşılaşıp arkadaşlığımızı sürdürmeye başlayınca, araya giren değişik pek çok engele, hatta onun ölümüne bile yüz vermedik, bu son olaydan sonra iletişimimizde belli bir düzensizlik oldu, o kadar.

Clarisa, yaşlılığı yüzünden eskiden olduğu gibi misyonerlik heyecanı ile hareket edemediği zamanlarda bile, hayırseverlerin isteğine karşın bile, geleceğe yönelik iyiliklerinde ısrar etti, hani şu Republica caddesi pezevenkleri olayında, adamlar en adi kötülüklere boğulmuşlarken bile, o iyi yürekli hanımın kederli söylevlerine dayanmak durumunda kalmaları gibi. Clarisa, gereksinmesi olanlara verebilmek için elinde avucunda olan her şeyden vazgeçiyordu, genellikle tüm varlığı sırtındaki giysilerdi; yaşamının sonuna doğru artık on-

dan daha yoksul bir başkasını bulmak zor olmuştu. Merhamet, bir gidiş-dönüşlü yürüyüş haline gelmişti, artık kimin verip kimin aldığı anlaşılmaz olmuştu.

Üç katlı, oldukça büyük, ama köhne bir evde yaşıyordu, evin bazı odaları boş duruyordu, bazıları ise, bir damıtımevine depo olarak kiralanmıştı; bu yüzden ekşi bir sarhoşluk kokusu yayılıyordu ortalığa. Ona ana-babasından miras kalan bu yapıyı terketmeye asla yanaşmıyordu, çünkü burası ona soylu geçmişini anımsattığı gibi, kendini kırk yıldan fazladır canlı olarak gömen kocası, bahçenin ucundaki bir odada oturuyordu. Adamcağız uzak bir kasabanın yargıçlığını yapmıştı, bu görevini ikinci çocuğu doğana kadar onurlu bir şekilde sürdürmüştü, ne var ki bu olaydan sonra uğradığı hayal kırıklığı onda kendi yazgısıyla yüzleşme cesareti bırakmamıştı, o da bir fare gibi, pis kokulu bir ine dönen odasına sığınmıştı. Kaçak bir gölge gibi ender olarak çıkardı buradan, kapıyı sadece oturağını dışarı bırakmak, karısının her gün hazırlayıp oracığa bıraktığı yemeği almak için açardı. Karısı ile o pek güzel elyazısıyla yazdığı notlar aracılığıyla ve kapıya vuruşlarla haberleşirdi, iki kez vurmak evet, üç kez vurmak ise hayır anlamına gelirdi. Odasının duvarlarından, çatlak astım öksürükleri ya da kime söylendiği belli olmayan bazı küfürler işitilirdi.

"Zavallı adamcağız, Tanrı onu hemen yanına çağırsa, ona melekler korosunda şarkı söyletse," diyen Clarisa'nin sesinde en ufak bir alayın izi hissedilmezdi, ne var ki, kocasına Yüce Tanrı tarafından bahşedilecek bu ölüm armağanı hâlâ gökten inmedi, adam hâlâ yaşıyor; büyük bir olasılıkla yüz yaşını geçmiş olmalı, ama kimbilir belki ölmüştür de, odadan duyulan öksürükler ve lânetler geçmişin birer yankısından başka bir şey değildir.

Clarisa'nin bu erkekle evlenmesinin nedeni, ona bu öneride bulunan ilk kişi olmasıydı ve ailesine göre, bir yargıç, olası en iyi kısmet sayılmalıydı. Evlenince baba ocağının o kanaatkâr nimetlerini bir yana bıraktı, daha iyi bir yazgıya

göz dikmeden kocasının cimriliklerine, bayağılıklarına ayak uydurdu. Geçmişinin arıtılmış değerleri hakkında tek bir kez nostaljik bir yorum getirdiğinde küçükken çaldığı kuyruklu bir piyanodan söz ediyordu. Onun müziğe olan tutkusunu böylece öğrenmiş olduk; çok sonraları, artık yaşlı bir hanımken, birkaç arkadaş bir olup, ona basit bir piyano armağan ettik. Bir klavyeyi yakından görmeyeli altmış yıldan fazla olmuştu, ama hemen tabureye oturdu, hiç şaşırmadan Chopin'in bir noktürnünü ezbere çaldı.

Yargıçla evlendikten birkaç yıl sonra albino hastalıklı bir kız çocuk doğurdu, kız yürümeyi öğrenir öğrenmez annesiyle birlikte kiliseye gelmeye başladı. Dinsel törenlerin gözalıcı görkemi onu o denli etkiledi ki, perdeleri yırtıp kendine rahibe giysileri yapmaya kalkıştı, bir süre sonra onu ilgilendiren tek oyun, ayindeki hareketlere öykünmek ve kendi uydurduğu bir latince şarkıyı mırıldanmak olmuştu. Umarsız bir şekilde geri zekâlıydı, sadece anlaşılamayan bir dile ait sözcükler kullanıyordu, sürekli salyası akıyordu ve önüne geçilemez bazı krizler geldiğinde, onu, eşyaları parçalamasın, insanlara saldırmasın diye vahşi hayvanlar gibi ağaca bağlamak zorunda kalıyorlardı. Sonra ergenlik çağına girdi ve sakinleşti, artık annesine ev işlerinde yardım eder olmuştu. İkinci çocukları olan oğlan da dünyaya tatlı bir Asyalı yüzüyle geldi, hiçbir şeyi merak edip ilgilenmiyordu, edinebildiği tek beceri bir bisiklet tepesinde dengede durabilmekti, ama bu da pek bir işe yaramadı, çünkü annesi onu evden çıkartmaya hiç cesaret edemiyordu. Tüm yaşamı, avluda duran tekerleksiz bir oyuncak ata takılmış pedalları çevirerek geçti.

Çocuklarının anormalliği, Clarisa'nın kurt iyimserliğini hiç bozmadı, çünkü anneleri, çocuklarının saf ruhlar olduklarını, kötülük karşısında bağışıklık kazandıklarını düşünüyor, onları sevgiyle büyütüyordu. En büyük kaygısı, çocuklarını dünya acılarından koruyabilmekti, sık sık, kendisine bir şey olursa, bu çocuklara kimin bakacağını sorardı kendine. Babaları ise, bu çocuklardan hiç söz etmezdi; utanç dünyasına bo-

ğulmaya, işini, arkadaşlarını ve hatta temiz havayı bile terkederek kendi odasına gömülmeye, bir ortaçağ keşişi sabrıyla günlük gazeteleri bir not defterine çekmeye karar verdiğinde bahane olarak geri zekâlı çocuklarını göstermişti. Bu arada karısı çeyizinden ve mirasından edindiği parayı son kuruşuna kadar harcayıp bitirmiş, ailesini geçindirmek için her türlü işi alçakgönüllülükle üstlenmişti. Kendi yoksunlukları, onu başkalarının yoksunluğundan uzaklaştırmadı ve kendi yaşamının en güç dönemlerinde bile hayır işlerini aksatmadı.

Clarisa, insanoğlunun zayıflıklarına karşı sınırsız bir anlayış besliyordu. Akşamlardan bir akşam, artık ak saçlı, yaşlı bir kadınken, odasında dikiş dikiyordu; o sırada evde alışılmadık bazı sesler duydu. Ne olduğunu anlayabilmek için kalktı, odanın eşiğine vardığında, boğazına bir bıçak dayayan bir adamla karşılaştı.

"Kes sesini, orospu, yoksa gebertirim seni," diye tehdit etti adam.

"Burada kimse yok oğlum, gece hanımları, sokağın öteki tarafındalar, müziğin geldiği yerde."

"Aptal numarası yapma, bu bir soygundur."

"Ne?" diye inanmamış biçimde gülümsedi Clarisa. "Buradan ne çalabilmeyi umuyorsun ki?"

"Otur şuraya, bağlayacağım seni."

"Nasıl düşünürsün bunu oğlum, ben senin annen sayılırım, bana saygı göstermelisin."

"Otur!"

"Bağırma da kocamı korkutmayasın, sağlığı pek yerinde değil. Hem sen şu bıçağı kaldırsana, birinin canını yakacaksın," dedi Clarisa

"Dinleyin Bayan, ben buraya çalmak için geldim..." diye kekeledi aklı karışan soyguncu.

"Hayır, bu bir soygun olamaz. Senin günah işlemeni önleyeceğim. Sana biraz para vereceğim, ama bunu kendi isteğimle yapacağım. Bunları çalmıyorsun, sana ben veriyorum, anlaşıldı mı?"

Sonra çantasını aldı, hafta sonuna dek onu geçindirmeye yetecek tüm parasını adama uzattı. "Bundan başka param yok. Biz de gördüğün gibi yoksul insanlarız. Gel mutfağa gidelim, bir çay koyayım." Adam bıçağı yok etti, elindeki kâğıt paralarla yaşlı kadını izledi. Clarisa iki kişilik çay yaptı, evde kalan son bisküvitleri bir tabağa koydu, onu salonda oturmaya davet etti.

"Bu yoksul yaşlı kadını soymak gibi tuhaf bir düşünce nereden geldi aklına?"

Hırsız, günlerdir onu izlediğini, yalnız yaşadığını bildiğini, bunca büyük bir evde çalabilecek birşeyler olduğunu sandığını anlattı. Bu onun da ilk soygunuydu, dört çocuğu vardı, işsizdi, eve bir kez daha boş ellerle dönmeye gücü kalmamıştı. Kadın ona bu işin riskinin çok fazla olduğunu, sadece tutuklanmakla kalmayıp, sonunda cehenneme düşebileceğini, gerçi Tanrının onu bunca ağır bir şekilde cezalandırmayıp, en fazla araf katına koyacağını düşündüğünü söyledi, tabii bu da ancak adamın pişman olması, bir daha bu işe kalkışmaması sonucunda olabilirdi. Onu gözettiği insanlar arasına almayı önerdi ve onu ihbar etmeyeceğine söz verdi. Birbirlerini yanaklarından öperek ayrıldılar. Bundan sonraki on yıl boyunca, Clarisa'nın ölümüne dek, adam ona her noel yortusunda postayla bir armağan gönderdi.

Clarisa'nin bütün tanıdıkları bu tür insanlar değildi; değerli kişiler de tanırdı, ünlü ailelere mensup bayanlar, zengin tüccarlar, bankerler ve siyaset adamları onun peşine düşer, gelecek için ondan yardım dilerlerdi, herkes onun tarafından sevgiyle karşılanacağına emindi. Günün birinde Clarisa, ateşli konuşmaları ve ülkenin ender dürüst siyasetçilerinden biri olarak tanınmasına karşın bakanlığa kadar yükselebilen milletvekillerinden olan ve tarih kitaplarına belli bir barış anlaşmasının babası olarak geçen Diego Cienfuegos'un odasına dalıverdi. O zamanlar genç ve ürkek bir kadın olan Clarisa, yaşlılığında en önemli özelliği olan dehşetli kararlılığa sahipti. Milletvekiline çıkarak, Madri Teresiane Manastı-

rında, çağdaş bir buzhane yapılması için etkisini ve gücünü kullanmasını istedi ondan. Adam ona son derece şaşırmış gözlerle baktı, çünkü kendi ideolojik düşmanları olan bu kişilere neden yardım etmesi gerektiğini çözememişti.

"Çünkü rahibelerin o yemekhanesinde günde yüz çocuk bedava yemek yiyor; bunların hemen hepsi de komünistlerle sizin için oy kullanan protestan çocuklarıdır," diye tatlılıkla onu yanıtladı Clarisa.

Böylelikle aralarında hoş bir dostluk doğdu, üstelik bu dostluk, siyaset adamına yararları kadar huzursuzluklar da sağladı. Aynı karşı konulamaz nedenle milletvekili, cizvitlerden edindiği bursları tanrıtanımazların çocuklarına dağıtıyor, Katolik Hanımlar Derneğinden topladığı ikinci el giysileri kendi semtinin orospularına veriyor, Alman enstitüsünden kabul ettiği müzik aletlerini Yahudi bir koroya armağan ediyor ve üzüm bağlarının sahiplerinden topladığı paralarla alkolizme karşı savaşıyordu.

Ne kocasının kendini mezar odasına gömmesi, ne onu perişan eden saatler boyu çalışmalar, Clarisa'nin bir kez daha gebe kalmasını önleyemedi. Ebe, büyük bir olasılıkla gene anormal bir çocuk doğuracağı konusunda onu uyarmadan edemedi, ama o, Tanrının evrende belli bir denge kurduğunu, her çarpık şey için bir düzgününü, her erdem karşısında bir günah ve her neşeye karşı bir keder, her iyiliğe karşı bir kötülük yarattığını söyleyerek yatıştırdı ebeyi; yaşam denen sürekli yuvarlanmanın içinde yüzyıllar boyunca her şeyin telafi edileceğini anlattı ona. Sarkaç, katı bir kural çerçevesinde gider gelirdi, ona göre.

Clarisa, gebelik dönemini kaygılar içinde tamamladı ve dünyaya üçüncü bir çocuk daha getirdi. Doğum, evde, ebenin yardımıyla geri zekâlı çocukların sevinç çığlıkları arasında gerçekleşti. İlk iki çocuğu, zararsız ve tüm saatlerini kendi oyunlarına dalarak geçiren güler yüzlü yaratıklardı, biri kendi rahibe giysileri içinde anlaşılmaz sözcükler mırıldanıyor, öteki hareketsiz bisikletinin üzerinde hiçbir yere gitme-

mek üzere sürekli pedal çeviriyordu. Ama bu kez terazinin kefesi, yaratılışın uyumunu ortaya koymak üzere ağır çekti ve sağlam, akıllı bakışlı, güçlü elli bir oğlan doğunca annesi onu şükranla göğsüne bastırdı. On dört ay sonra Clarisa gene bu özellikleri taşıyan dördüncü çocuğunu da dünyaya getirdi.

"Bu ikisi sağlıklı büyüyecekler, ilk iki çocuğuma bakmam için bana yardım edecekler," diyerek kendi telafi kuramlarına uygun bir yorum getirdi; gerçekten de böyle oldu, çünkü iki küçük oğlu çınar gibi güçlü, son derece iyi yürekli çocuklar oldular.

Clarisa kocasının hiçbir yardımı olmaksızın bu dört çocuğu da yetiştirdi ve kimsenin kendisine acımasına izin vermeyerek hanımefendilik gururunu korudu. Onun parasal sıkıntı çektiğini pek az kişi farketti. Aynı dayanıklılıkla, geceler boyu uyumadan paçavralardan bebekler dikti ya da düğün pastaları yapıp bunları sattı; bu arada ev dökülmeye başlamıştı, duvarlardan yeşilimsi bir nem akıyordu, bir yandan da bununla savaşması gerekiyordu. Bu arada küçük çocuklarına sürekli iyilik ve cömertlik aşılamaya çalışıyordu; bu çabaları sonucunu verdi, ileriki yıllarda çocukları hep onun yanında oldular, büyük kardeşlerinin ağırlığını yüklendiler, ta ki günün birinde bu iki büyük çocuk banyoda kapanıp kaldılar ve bir gaz kaçağı onları huzur içinde öbür dünyaya gönderdi.

Papa'nın ülkeye gelişi, Clarisa'nın sekseninci yaşına rastladı, gerçi onun yaşını tam olarak hesaplamak pek olası değildi, çünkü arada sırada yaşını seksen beş olarak söylerdi ki, hiç de o kadar göstermediği kendisine söylensin diye... Çevresine dağıtacak neşesi vardı, ama gövdesi buna ayak uyduramıyordu, yürümek ona pek zor geliyordu, yollarda yönünü şaşırıyordu, iştahı kalmamıştı, sonunda sadece çiçek ve bal yiyerek beslenmeye başlamıştı. Kanatlanmaya başladıkça neşesi onu terkediyordu, ama Papa'nın ziyareti için başlatılan hazırlıklar onda dünya serüvenlerine karşı yeni bir heyecan uyandırdı. Olayı televizyondan izlemek istemedi, çünkü

bu aygıta derin bir güvensizlik duyuyordu hâlâ. Ay'a giden astronotun görüntüsünün Hollywood stüdyolarının birinde çekildiğini, hani kahramanlarının seviştikleri ya da sözde öldükleri ve bir hafta sonra aynı yüzlerle başka yazgıların acısını çekmek için yeniden ortaya çıktıkları o hikâyeler gibi bir aldatmaca olduğuna inanmakta direniyordu. Clarisa, Papa'yı kendi gözleriyle görmek istiyordu, çünkü ekranda göreceği kişinin, Papa giysileri içinde bir aktör olacağından kuşku duyuyordu. Bu yüzden ilâhiler söyleyerek gidişinde ona eşlik etmek bana düştü. Birkaç saat müminler kalabalığı ve mum, baskılı gömlek, rengârenk resim ve plastik ermiş heykelleri satan satıcılarla boğuştuktan sonra, Kutsal Peder'i şöyle bir görmeyi başardık, akvaryumunda yüzen beyaz bir yunus gibi cam bir kasanın içinde taşınmaktaydı. Clarisa yere diz çöktü, öbür fanatiklerce ve kafile görevlilerince ezilmesine ramak kaldı. O anda, Papa bizden bir taş atımı uzaklıktayken, yan yollardan birinden rahibeler gibi giyinmiş erkekler sürüsü yayıldı ortalığa, tümünün yüzü makyajlıydı, ellerinde taşıdıkları pankartlarda kürtajın, boşanmanın, sodominin ve kadınların da rahip olabilme haklarını savunan sloganlar yazılıydı.

Clarisa, titreyen ellerini çantasına daldırdı, gözlüklerini buldu, bu gördüklerinin bir halüsinasyon olmadığına inanmaya çalıştı.

"Gidelim buradan, kızım. Yeterince gördüm," dedi bana o soluk yüzüyle.

Öylesine altüst olmuştu ki, onun dikkatini dağıtmak için bir Papa şapkası almamızı önerdimse de istemedi, ne de olsa bunun özgünlük belgesi yoktu. Sosyalist bir gazetecinin de dediği gibi, satılmakta olan papaya ait şapkaların sayısı iki şilteyi dolduracak kadar çoktu.

"Çok yaşlıyım, artık bu dünyayı anlayamıyorum, kızım. En iyisi eve dönmek."

Eve girdiğinde, çanların gürültüsü ve hâlâ şakaklarında gümbürdeyen alkışlar yüzünden bitkindi. Yargıca çorba pi-

şirmek ve hanımefendiye yatışması için papatya çayı hazırlamak için su ısıtmak üzere mutfağa seğirttim. Bu arada Clarisa, yüzünde derin bir hüzün anlatımıyla her şeyi düzenledi ve kocasına son kez yemek hazırladı. Tepsiyi kapalı kapının önüne bıraktıktan sonra, kırk yıldır ilk kez kapıyı çaldı.

"Rahatsız edilmek istemediğimi kaç kez söyledim!" diye çatlak sesiyle yargıç çıkıştı.

"Özür dilerim, sevgilim, sadece ölmek üzere olduğumu bildirmek istiyordum."

"Ne zaman?"

"Cuma günü."

"Peki," dedi yargıç ve kapıyı gene açmadı.

Clarisa, yaklaşan sonunu bildirmek için oğullarını da çağırdı, sonra da yatağına yattı. Büyük, karanlık bir odası ve antika olamadan çürüyen maun ağacından ağır mobilyaları vardı. Komodinin üzerindeki kristal bir kavanoz içinde canlı gibi duran İsa Bebek heykelciği henüz banyodan çıkmış bir bebeği andırıyordu.

"İsa Bebeği senin almanı istiyorum, ona en iyi sen bakarsın Eva."

"Ölmeyi düşündüğünü söylemek istemiyorsun değil mi, ne olur korkutma beni."

"Onu gölgeye koymalısın, güneşte erir. Bir yüzyıldır dayanıyor, eğer iklim koşullarından korursan, bir yüzyıl daha dayanır."

O beyaz saçlarını başının üzerinde toplayıp bir kurdeleyle bağladım, yanına oturdum. Aslında bir cançekişme değil de basit bir üşütme söz konusu gibiydi; her türlü heyecandan yoksun olduğumuzdan tam olarak neler olacağını kestiremiyordum, gene de belli bir sona hazır olmak için onun yanında kaldım.

"Günah çıkartmam yerinde olur sanırım, ne dersin kızım?"

"Siz ne gibi bir günah işlemiş olabilirsiniz ki, Clarisa!"

"Yaşam çok uzun, Tanrının yardımıyla kötülüğe de za-

man kalmıştır."

"Eğer öyle bir yer varsa, siz doğrudan doğruya cennete gideceksiniz."

"Tabii ki var, ama beni oraya kabul edecekleri kesin değil. Onlar çok ciddidir bu konuda," diye mırıldandı. Ve uzun bir aradan sonra ekledi: "Günahlarımı gözden geçirince, özellikle çok büyük bir günahım olduğunu görüyorum."

Çevresinde bir ermiş halesi yayan bu yaşlı kadıncağızın, o geri zekâlı çocuklarını Tanrının adaletini kolaylaştırmak için özellikle öldürdüğünü ya da Tanrıya inanmadığını, ama sadece yazgısında böyle yazıldığı için iyilikler yapmak zorunda kaldığını, bunun da onda önemsiz sayılacağını, çünkü her şeyin sonsuz yargılamanın bir parçası olduğunu söyleyeceğini sanarak, bir titreme geçirdim. Ama Clarisa bana hiç de böyle dramatik bir şey itiraf etmedi. Pencereye dönerek ve yüzü kızararak, bana kocasına karşı karılık görevlerini yapmadığını söyleyiverdi.

"Bu da ne demek oluyor?"

"Şey... Kocamın tensel arzularını tatmin edemedim, anlıyor musun?"

"Hayır."

"Eğer ben bedenimi ondan sakınırsam, o da bir başka kadında teselli ararsa, bunun ahlâki sorumluluğu bana ait sayılır."

"Anlıyorum. Yargıç çapkınlıklar yaptı ve günahı size ait sayılıyor."

"Hayır, hayır. Sanırım her ikimizin de günahı sayılır bu, sormalıyız bunu."

"Kocanın da karısına eşit derecede görevleri yok mu?"

"Ne?"

"Diyorum ki, siz bir başka erkekle birlikte olsaydınız, bu kocanızın da suçu sayılacak mıydı?"

"Neler geçiyor aklından, kızım?" Bana şaşkınca bakıyordu.

"Merak etmeyin, eğer en büyük günahınız, bedeninizi

yargıçtan sakınmak olduysa, eminim, Tanrı buna gülüp geçecektir."

"Tanrı'nın bu tür şeylere güldüğünü sanmam."

"İlâhi yetkinliğe kuşku duymak en büyük günahtır, Clarisa."

Öyle sağlıklı bir görünümü vardı ki az sonra öleceğini hayal etmek bile pek güçtü, ama sanırım ermişler, biz ölümlü kullardan farklı olarak korkusuzca ve tüm yetilerini elden bırakmadan ölebilirlerdi. Onun değeri öylesine tartışılmazdı ki, pek çok kişi başının çevresinde bir nur halesi gördüklerini ve onun varlığıyla birlikte göksel bir müzik işittiklerini söylerlerdi, bu yüzden onu geceliğini giydirmek için soyarken, sırtında iki şişlik görüp buradan iki melek kanadı çıkacağını düşünmeden edemedim.

Clarisa'nın ölmek üzere olduğu haberi pek çabuk yayıldı. Ben ve oğulları, onu esenlemek için ya da göklerden bir istekte bulunmak için onunla konuşmaya gelen tükenmez insan kalabalığı ile başetmek durumunda kaldık. Pek çok kişi son anda anlamlı bir kerametin ortaya çıkacağını sanıyordu, odaya yayılan o ekşi merhem kokusunun kamelya kokusuna dönüşeceğini ya da bedeninin bizi avutmak için çok parlak ışıklar yayacağını düşünenler vardı. Gelen kalabalık arasında arkadaşı soyguncu da vardı, hâlâ yolunu değiştirmemiş, daha da profesyonelleşmişti. Ölmekte olan kadının yatağının kenarına oturdu ve ona, bir an bile utanmadan, işlediği suçları anlatmaya koyuldu.

"Benim keyfim yerinde. Şimdi sadece zengin semtlerdeki evleri soyuyorum. Zenginlerden çalıyorum, bu da bir günah sayılmaz. Asla şiddet kulanmadım, temiz çalışırım, bir beyefendi gibiyimdir," diye belli bir gururla anlatıyordu işini.

"Senin için çok dua etmek zorunda kalacağım."

"Dua edin, nineciğim, başıma bir iş gelmesin."

Hanımefendim de sevgili arkadaşına elveda demek üzere geldi, ona bir demet çiçekle uyanıkken yesin diye bir simit getirmişti. Eski hanımım beni tanımadı, ama ben onun kim

olduğunu hemen çıkarttım, pek değişmemişti; şişmanlığına, takma saçına, yaldızlı yıldızlarla süslü plastik tuhaf ayakkabılarına karşın hoş bir görünümü vardı. Soyguncunun tam tersine, o Clarisa'ya kendisine verdiği öğütlerin bereketli bir toprak üzerine düşmüş tohum gibi yeşerdiğini ve kendinin artık iyi bir hıristiyan olduğunu bildirmeye gelmişti.

"San Pietro'ya söyleyin, beni kara kitaptan silsin," dedi.

"Eğer cennet yerine gidip cehennem kazanlarında yanacak olursam, bunca iyi yürekli insan ne büyük bir düş kırıklığına uğrayacak kimbilir," dedi Clarisa, ben nihayet sona eren konuk ziyaretlerinden sonra kapıyı örterken.

"Eğer yukarda öyle bir şey olsa, burada kimse bunu bilemez ki, Clarisa."

"Böylesi daha iyi zaten."

Cuma sabahından başlayarak, sokakta müthiş bir kalabalık birikti, oğulları, bu ermiş kadından anı olabilecek birşeyler koparabilmek için sel gibi çağlayan insanlarla başetmeye uğraşıyorlardı, müminler duvar kâğıtlarından, ermişin yoksul giysilerinden bir parçaya kadar, her şeye razıydılar. Clarisa, gittikçe eriyordu ve o gün ilk kez olarak kendi ölümünü ciddiye almaya başlamıştı. Saat ona doğru evin kapısında, Parlamento plakalı bir otomobil durdu. Şoför, inerek, arka koltukta oturan yaşlı baya inmesi için yardım ederken, kalabalık onu hemen tanıdı. Ülkesine uzun yıllar hizmet ettikten sonra, vatanın babası olarak anılan Diego Cienfuegos idi gelen. Clarisa'nin oğulları onu karşılayarak, ikinci kata zorlukla tırmanmasına yardım ettiler. Clarisa, onu eşikte görür görmez canlanıverdi; yanaklarına pembelik, gözlerine ışık geldi.

"Lütfen herkesi odadan çıkarın, bizi yalnız bırakın," diye fısıldadı kulağıma.

Yirmi dakika sonra kapı açıldığında Don Diego Cienfuegos ayaklarını sürüyerek, gözleri nemli, bitkin ve içine büzülmüş bir halde odadan çıktı; ne var ki gülümsüyordu. Clarisa'nin oğulları onu koridorda beklemişlerdi ve gene yardım etmek için ikisi de onun koluna girmişlerdi; işte o zaman on-

ları yan yana görünce, önceden de kuşkulandığım bir şeye emin oldum. O üç erkek aynı tavırlara sahiptiler, profilleri birörnekti ve aynı güvenli sakinliği, aynı bilge gözleri ve güçlü elleri yansıtıyorlardı.

Onların merdivenden inmelerini bekledim ve arkadaşımın yanına geri döndüm. Yastıklarını düzeltmek için ona sokuldum, onun da konuğu gibi sevinçle ağlamakta olduğunu farkettim.

"En büyük günahınız Don Diego oldu değil mi?" diye fısıldadım ona.

"O bir günah sayılmazdı, kızım, sadece yazgıyı dengeleyebilmesi için Tanrıya uzatılmış bir eldi. Gördüğün gibi işe yaradı, iki geri zekâlı çocuğa karşın, onlara bakacak iki sağlıklı çocuğum oldu."

Clarisa o gece huzur içinde öldü. Sırtındaki kanat filizlenmelerini gören hekim, kanser tanısı koydu; ellerinde mumlar ve çiçeklerle sokakta bekleşen müminler bunu ermişlik olarak yorumladılar, Papa'nın ziyareti sırasında onun yanında olan bense, korkudandır diye düşündüm.

KURBAĞA AĞZI

Güney için zor bir dönemdi. Bu ülkenin güneyinden değil, dünyanın güneyinden söz ediyoruz; hani mevsimlerin tersyüz olduğu, Noel yortusunun, gelişmiş ülkelerdeki gibi kışa değil de, barbar yörelerdeki gibi yıl ortasına rastladığı o bölgeden. Taş, ot ve buz, Ateş Toprağı'na doğru ufalanarak bir adalar tespihine dönüşen geniş ovalar, uzaklarda ufku örtmek üzere havalanan ağaçkakanlar, tüm zamanların başlangıcından beri oraya takılıp kalmış sessizlik ve arada sırada bunu bozan, o denize doğru yavaşça kayan buzulların yeraltından gelen iççekişleri. Burada doğa haşindir, yaşayan insanlarsa kaba. Yüzyılın başında burada İngilizlerin alıp götürebilecekleri hiçbir şey yoktu, ama koyun yetiştirmek üzere izin kopartabildiler. Birkaç yıl içinde hayvanların sayısı öylesine bir hızla çoğaldı ki, sürüler, toprağa takılı kalmış bulutları andırıyordu uzaktan; hayvanlar var olan tüm bitki örtüsünü tükettiler, Kızıldcrili kültürünün son kalıntılarını da çiğneyip geçtiler. İşte Hermelinda oralarda yaşardı, hayalgücü oyunlarıyla yaşamını kazanarak.

Bereketli ovanın orta yerinde, terkedilmiş bir pasta gibi yükselen 'Üretim Çiftliği' yapısının çevresindeki gereksiz çimen halı, yöneticinin hanımınca iklim koşullarına karşı korumaya alınmıştı; bu hanımefendi Britanya İmparatorluğunun merkezi dışında yaşamaya bir türlü ayak uyduramamıştı, hâlâ kocasıyla baş başa yedikleri o akşam yemeklerinde uzun gala giysileri giyerdi. Kocası ise tekdüze geleneklerin gururuna gömülmüş sakin bir İngilizdi. Avrupalı kökenlere sahip yerli işçiler, işverenlerinden güçlü çalılar ve yabangülleriyle ayrılmış uzak barakalarda kalırlardı, bu bitkiler bir yandan da pampaların gözalabildiğine genişliğini sınırlamayı, boş ye-

re de olsa tatlı bir İngiliz kırı havası canlandırmayı amaçlıyorlardı.

Yönetimin bekçilerince sürekli gözlenen, soğukla yıpranan ve aylarca şöyle lezzetli bir ev çorbası içmeye hasret kalan işçiler tüm bu felâketlere dayanırlarken, baktıkları koyun sürüleri kadar, yalnızlıklarına da terkedilmişlerdi. Akşam oldu mu mutlaka eline gitar alan biri çıkardı, işte o zaman ortalık duygusal şarkılarla çınlardı. Öylesine derin aşk yoksunluğu çekiyorlardı ki, aşçının, bedenin arzularını ve anıların etkisini azaltmak için yemeklere kattığı şapa karşın, işçiler ya koyunlarla yatıyorlardı ya da kıyıya yaklaşınca yakalanabilen foklardan biriyle. Bu hayvanların iri memeleri vardı, sanki ana kucağına benzerlerdi, onların derilerini daha canlıyken yüzdüler miydi, sıcak, hareketli bir gövdeleri olurdu ve pek gereksinme halinde, bir erkek, gözlerini kaparsa, bir deniz kızıyla sevişiğini düşleyebilirdi. Bütün bu elverişsiz koşullara karşın işçiler, efendilerinden daha çok eğleniyorlardı, bunu da Hermelinda'nın o kuraldışı oyunlarına borçluydular.

İngiliz hanımefendi sayılmazsa, bu topraklardaki tek genç kadın oydu. Çiftliğin hanımefendisi ise, gül çitlerinin dışına ancak tüfeğiyle tavşan vurmak için çıkardı, o zaman da bir toz bulutunun arasından şapkasının sadece tülü görünür, ortalığı köpeklerin çılgın havlamaları sarardı. Hermelinda ise, sokulgan, aklı başında bir kızdı, damarlarında cesur bir karışım dolaşırdı, haz duyma konusunda ise, her zaman hazır sayılırdı. Bu avutucu mesleğini sadece ve sadece içinden geldiği için yapıyordu, genel olarak bütün erkeklerden hoşlanırdı, özellikle yeğlediği ise pek çoktu. Onların arasında bir kraliçe arı gibi egemenliğini sürdürürdü. Onların çalışma ve isteklerinin yaydığı kokulardan, kalın seslerinden, iki günlük sakallarından, güçlü bedenlerinden, ateşli ellerinden, dövüşken huylarından ve temiz yüreklerinden hoşlanırdı. Müşterilerinin kolayca kanma huyu ve inanılmaz derecede güçsüz bir yanları olduğunu da bilirdi, ama bu koşulların hiçbirinden yararlanmaya kalkışmazdı, tam tersine bu huylara bayı-

lırdı. Kendinin o vahşi doğasında gene de bir anne şefkatinden izler vardı; geceleri onu bir gömlek yamarken, hasta bir işçiye tavuk pişirirken ya da eski sevgililere mektup yazarken yakalamak olasıydı. Rüzgâr esti miydi flüt ve obua yankıları yapan delik deşik bir çinko kulübedeki, içi ham yün dolu bir şiltenin üzerinde kazanırdı yaşamını. Etleri sıkıydı, hiç lekesiz bir teni vardı, tatlı bir gülüşe sahipti ve korkmuş bir koyundan ya da yüzülmüş zavallı bir foktan çok daha sevimli pek çok numara bilirdi. Ne kadar kısa sürerse sürsün, her kucaklaşmada heyecanlı ve sıcak bir arkadaş olmayı bilirdi. O sert binici bacaklarının ve yıpranmadan kalabilmiş göğüslerinin ünü, altı yüz kilometrelik köy topraklarını aşmıştı. Onun dizlerinin dibinde biraz zaman geçirmek için çok uzaklardan gelen sevgilileri vardı. Cuma günleri inanılmaz derecede uzaklardan dörtnala gelen binicilerin atları köpük köpük olur, sonunda düşüp bayılırlardı. İngiliz patronlar içki tüketimini yasaklamışlardı, ama Hermelinda bir tür konyak damıtmayı becerirdi; bununla hem kendi neşelenir, hem konuklarının karaciğerini mahveder, hem de eğlence anlarındaki fenerlerin yanmasını sağlardı. Likör şişesinin elde ele üçüncü turundan sonra, gözler ve zihinler bulanıklaşmaya başlayınca bahisler, oyunlar başlardı.

Hermelinda, kimseyi aldatmadan güvenilir kazançlar elde etmenin yolunu bulmuştu. Oyun kâğıtları ve zarlar bir yana, adamların daha pek çok değişik oyunu vardı ve her zaman ödül kendisiydi. Yitirenler para ödemek zorunda kalırdı, kazananlar da parayı gözden çıkartırlardı ama karşılığında bahaneler, önoyunlar bulmaya gerek kalmaksızın onunla kısa süre birlikte olma hakkını kazanırlardı, bu özürlere gerek duyulmaması, onun fazla istekli oluşundan değil, zamanın kıtlığındandı. *Körebe* oynayanlar, pantolonlarını çıkartır, ama yeleklerini, kasketlerini ve kuzu kürkü ile astarlı çizmelerini üstlerinde tutarlardı, ancak böylelikle, masaların arasında dolaşan o antarktika soğuğundan korunabilirlerdi. Kız, onların gözlerini bağlar ve ilk oyunu başlatırdı. Bazan öyle

bir şamata olurdu ki, gülüşmeler ve çığlıklar, gecenin sessizliğinde gül çitlerini aşıp İngilizlerin kulaklarına kadar ulaşırdı, onlarsa bu sanki sadece pampada esen yelin sesiymişçesine davranır, yatmadan önceki son fincan seylan çaylarını yudumlar ve gürültüye kayıtsız kalmayı yeğlerlerdi. Hermelinda'yı ilk yakalayan, bir çığlık atar, şansına şükreder, kızı kollarının arasına hapsederdi. Oyunlardan biri de *salıncak*'tı. Genç kadın, çatıya asılmış iki ipin arasındaki bir tahtaya otururdu. Heyecanla yanan bakışları daha da kışkırtarak bacaklarını kaldırır, sarı eteğinin altına hiçbir şey giymemiş olduğunu gösterirdi. Oyuncular sıraya girerlerdi; hepsinin kıza girebilmek için tek bir fırsatları vardı, o uçuşan, yukarı kıvrılan içeteklerin girdabında kızın bacakları arasında görülebilen kişi, hedefi vurmuş sayılırdı. Ama doğal olarak bunu becerebilen pek az kişi çıkardı; büyük bir çoğunluk ötekilerin kahkahaları arasında yeri boylardı.

Kurbağa oyununda ise, adamlar on beş dakika içinde bir aylık maaşlarını yitirebilirlerdi. Hermelinda, bir kömür parçasıyla yere bir çizgi çekerdi, bundan dört adım uzağa ise bir daire çizerdi, bunun üzerine ikiye ayrık dizleri, konyaklı fenerlerin ışıltısında parıldayan bacakları ile uzanırdı. İşte o zaman bedeninin o karanlık körfezi gözler önüne serilir, bir çiçek gibi, neşeli bir kurbağa ağzı gibi açılırdı, o anlarda hava hep sıcak ve yapışkan olurdu. Oyuncular yerdeki çizginin ötesinde sıralanırlar, hedefi uzaktan vurmaya çalışırlardı. Bazıları pek nişancıydı, korkarak uçan bir hayvanın iki bacağı arasına, ipe geçirilmiş iki taşı bile atıp hayvanı yakalayabilecek kadar güçlü bileklere sahip olanlar vardı aralarında, ama Hermelinda'nın bedenini öyle belli etmeden kımıldatışı, öyle bir kayışı vardı ki, atılan paralar, son anda rotalarını şaşırırlardı. Halkanın içine düşen paralar kadının oluyordu. Eğer bir para kaleye girerse, onu atan erkek, sultanlara yaraşır bir ödül kazanıyordu, kadınla perdenin arkasında iki saat baş başa kalıyordu, dehşetli hazlara gömülüyordu ve her türlü geçmiş aşk acısını unutup cennetin hülyalarına dalıyordu.

O değerli iki saati yaşayabilenlerin söylediklerine bakılırsa, Hermelinda, sevişmeyle ilgili pek eski zamanların gizlerini tanıyordu ve bir erkeği ölümün eşiğine kadar sürükleyip sonra yeniden bilge bir kişiye dönüşmüş olarak yeryüzüne indirmeyi biliyordu.

Asturia'lı Pablo'nun ortaya çıktığı güne kadar, bu olağanüstü iki saate hak kazanan pek az kişi olmuştu, ama böylesi bir hazzı birkaç kuruş karşılığında değil de aylığının yarısını vererek yaşamış olanların sayısı küçümsenmeyecek kadardı. O zamanlarda bile Hermelinda küçük bir servet biriktirmişti, ama daha akılcı bir yaşantıya sığınma düşüncesi henüz aklını çelmemişti; gerçeğe bakacak olursanız, işini çok seviyordu, o işçilere sunabildiği birkaç mutlu anla gurur duyuyordu. Pablo, sıska, incecik kemikleri, çocuksu elleri olan bir adamdı; bu görünümü onun o müthiş inadıyla hiç bağdaşmıyordu. Sevimli, şen şakrak Hermelinda'nın yanında kara bir kargaya benziyordu, ne var ki, onun geldiğini görüp de arkasından onunla dalga geçmek isteyenleri kötü bir sürpriz bekliyordu. İlk kışkırtmada küçük ormancı, bir yılan gibi karşılık verdi, karşısına kim çıkarsa onunla dövüşmeye hazırdı, ama ilk dalaşma başlamadan sona erdi, ne de olsa Hermelinda'nın ilk kuralı, onun çatısı altında kavga edilmeyeceği şeklindeydi.

Onurunu kazandıktan sonra Pablo da yatıştı. Kararlı ve biraz da kederli bir yüz anlatımına sahipti, pek az konuşurdu, ağzını açtığında da İspanyol aksanı ortaya çıkardı. Ülkesini polis yüzünden terketmişti ve And dağları arasında kaçak yaşıyordu. O zamana kadar suskun ve saldırgan bir keşiş yaşamını sürdürmüştü, iklimle, koyunlarla ve İngilizlerle de sürekli alay ederdi. Hiçbir yere kök salmamıştı, ne aşktan ne de görevden haberi vardı, ama artık gençliği geride kalmaya başladığı gibi yalnızlık da iliklerine işlemeye başlamıştı. Kimi zaman, kara Kastilya battaniyesine sarınmış olarak, başını yastık niyetine kullandığı eğerinden kaldırdığında o buz gibi toprak üzerinde tüm bedeninin acıdığını hissederdi. Bu uyu-

şan kasların değil biriken hüzünlerin ve yalnızlıkların ağrısıydı. Bir kurt gibi oradan oraya dolaşmaktan bıkmıştı, ama evcilliğin durağanlığı da ona göre değildi. O topraklara sürüklenmesinin nedeni, dünyanın en sonunda, rüzgârların yönünü değiştirebilen bir kadın olduğunu duymasıydı; bu kadını kendi gözleriyle görmek istemişti. Dehşetli uzaklıklar ve yürüyüş sırasındaki tehlikeler onu caydıramamış ve bu kulübeye varıp da Hermelinda elinin altında hazır olunca, bu kadının da kendisiyle aynı sert hamurdan yoğrulduğunu anlamış, bunca uzun bir yolculuktan sonra, artık onsuz yaşamaya değmeyeceği kararına varmıştı. Odanın bir köşesine yerleşti ve onu dikkatle gözlemeye, onun olanaklarını hesaplamaya koyuldu.

Asturia'lı erkeğin damarları çeliktendi, Hermelinda'nın likörünü gözleri sulanmadan bardak bardak üstüne içebiliyordu. Ne *San Miguel rondu* ne de başka bir çocuksu oyun için soyunmaya yeltenmedi, bunlar pek çocukça şeylerdi, ama gece sona erip de canalıcı *kurbağa* oyunu başlayınca alkolün kalıntılarını silkeledi üzerinden ve halkanın ötesindeki adamlara katıldı. Hermelinda onun gözlerine güzel, vahşi bir dağ aslanı gibi görünüyordu. O anda avcılık içgüdülerinin, yalnızlık acılarının uyandığını hissetti ve birdenbire heyecanlandı, neşelendi. O alçak çizmeler, diz altından gergin çoraplar, uzun kemikler, o sarı eteğin altında altın renkli gergin bacaklar, ona bu kızı fethetmek için tek bir fırsatı olduğunu anımsatıyordu. Ayaklarını yere sıkıca bastı, varlığının dengesini sağlamlaştırmak için bedenini şöyle bir yerleştirdi, bir yumruk gibi sersemleten gözlerini kadına dikti ve onun kıvrılıp bükülmesine fırsat vermedi. Belki de işler böyle gelişmedi ama arkadaşlık ödülünü kazanan o oldu... Pablo gözlerini kıstı, tüm soluğunu boşalttı ve birkaç saniyelik yoğun dikkatten sonra parayı fırlattı. Herkes paranın tam bir yay çizerek beklenen noktaya girdiğini gördü. Müthiş bir alkıştan sonra, kıskançlık ıslıkları işitildi ve kazanan belli oldu.

Kayıtsız bir yüzle, bu haydut, silâh kayışını beline bağla-

dı, öne doğru üç adım attı, kadını elinden tuttu, onu ayağa kaldırdı, ona öyle bir iki saat yaşatmak istiyordu ki, kadın da ondan vazgeçmesindi. Onu neredeyse sürükleyerek uzaklaşırken, öteki erkekler saatlerine bakıp içmeye başladılar, ödül zamanı dolduktan sonra da ne Hermelinda, ne de yabancı ortaya çıktı. Üç saat geçti, dört saat geçti, tüm gece sona erdi, gün doğdu ve işbaşını haber veren çanlar çaldı, ama kapı açılmadı.

Sevgililer odadan öğlene doğru çıktılar. Pablo kimseyle bakışmadı, atını eyerledi, bir başka atı Hermelinda için, bir katırı da eşya taşımak üzere hazırladı. Kadının üzerinde pantolon ve yolculuk ceketi vardı, beline bağladığı kumaş çantası para doluydu. Gözlerinde hiç görülmemiş bir anlatım ve geçmişteki anıları anımsatan tatmin olmuş bir salınım vardı. Her ikisi de çevreyi gözden geçirerek çıkınlarını hayvanların sırtına yüklediler, atlarına atladılar, yola çıktılar. Hermelinda, geride bıraktığı kederli hayranlarına belli belirsiz bir selâm verdi ve Asturia'lıyı, Pablo'yu izleyerek geriye hiç bakmadan o çorak topraklarda ilerlemeye başladı. Bir daha da asla oralara dönmedi.

Hermelinda'nın ayrılmasıyla ortaya çıkan hüzün öylesine derindi ki, Üretim Çiftliği yönetimi salıncaklar kurdu, küçük hedef tahtaları ve oklar satın aldı, işçiler ağzına para atarak eğlensin diye Londra'dan ağzı açık seramik bir kurbağa bile getirttiler. Ne var ki genel kayıtsızlık karşısında bu oyunlar, yönetimin balkonunu süslemekten başka işe yaramadı ve burada İngilizler, işte o gün bugündür akşamın batışının sıkıntısını bu oyunlarla geçirmeye çalışmaktadırlar.

TOMÁS VARGAS'IN ALTINI

Gelişim denen o pek gösterişli tantana başlamazdan önce, birkaç kuruş biriktirebilen, bunu toprağa gömerdi; parayı saklamanın tek yolu buydu; ama daha sonraları insanlar bankalara alıştılar. Yollar yapılıp da, kente otobüsle gitmek de kolaylaşınca, altın ve gümüş paralarını renkli kâğıt parçalarına dönüştürdüler ve bunları hazine gömer gibi kasalara sakladılar. Tomás Vargas onlarla çok alay etti, çünkü bu yönteme bir türlü inanamıyordu. Ne var ki zaman ona hak verdi ve otuz yıl kadar süren Benefattore hükümeti sona erince banknotlar da geçersiz sayıldı; kimi süs olsun diye duvara yapıştırıldı ve sahiplerinin saflıklarının acılı bir anısı olarak kaldı. Herkes yeni Başkana ve gazetelere mektup yazarak bu yeni paralar denen ortak kandırmacadan yakınırken, Tomás Vargas, altın çömleğini emin bir gömüde saklamayı sürdürüyordu, ama bu bile onun cimrilik ve dilencilik huylarını değiştirmiyordu. Utanmaz adamın tekiydi, geriye verme niyeti olmaksızın borç paralar toplar, çocuklarını aç, karısını yırtık pırtık giysiler içinde dolaştırırdı, öte yandan kendisi deri şapkalar takar, beyfendilere lâyık purolar içerdi. Okul taksitini bile ödemezdi, yasal olan altı çocuğu bedavadan eğitim görürlerdi, bunun nedeni de öğretmen İnés'in, aklı yerinde ve çalışma gücüne sahip bütün çocukları cahil bırakmama gibi bir tutkusu olmasındandı. Yaşlandıkça daha az kavgacı, sarhoş ya da çapkın olmadı. Yörenin en maço erkeği olarak tanınmayı büyük bir onur sayıyor, kafayı tuttuğu her sefer alanın ortasında aklını yitirip, olanca sesiyle baştan çıkardığı kızları ve onun kanını taşıyan piçleri saymaya başlıyordu. Ona kulak vermek gerekse, bu çocukların sayısı üç yüz kadar olmalıydı, çünkü her sarhoşlukta değişik adlar sayıyordu. Polis

onu pek çok kez içeri tıktı, Teğmen, bizzat bacaklarına bir dizi sopa attı, onun huyunu düzeltmeye çalıştı, ama bu da pek çok vaaz gibi işe yaramadı. Gerçekte tek saydığı kişi, pazar yerinin efendisi olan Riad Halabi'ydi, bu yüzden Tomás kendini yitirip de karısını ve çocuklarını kırbaçlamaya başladı mıydı, komşuları ona koşarlardı. Bu gibi durumlarda Arap, dükkânını kapatmayı unutarak tezgâhının başından ayrılır, bu işten nefret ederek bir koşu Vargas'ın evini düzene sokmaya giderdi. Pek fazla söz etmesine gerek yoktu, çünkü ihtiyar onu görünce yatışabiliyordu zaten. Riad Halabi bu yakışıklı ihtiyarı utandırabilen tek kişiydi.

Vargas'ın karısı Antonia Sierra, kocasından yirmi altı yaş küçüktü. Kırklı yaşlarına vardığında çoktan tükenmişti, ağzında tek bir sağlam diş kalmamıştı, o melez bedeni çarpışmalardan, yorgunluktan, doğumlardan, düşüklerden deforme olmuştu; gene de saygın geçmişinin izi olarak, başı dik, beli dar öyle bir yürüyüşü vardı ki, geçmişten bugüne kalan bir güzellik, her türlü acıma eğilimini kıran bir gurur saçardı çevresine. Görevlerini yetiştirmek için günün saatleri ona ancak yetiyordu, çünkü çocuklarına bakmak, bostanı ve tavuklarıyla ilgilenmek dışında birkaç kuruş kazanabilmek için polisin yemeklerini yapıyor, başkalarının çamaşırlarını yıkıyor, okulu temizliyordu. Zaman zaman bedeninde mor çürükler oluyordu; bütün Agua Santa, kocasının köteklerini bildiği halde, hiç kimse ağzını açıp bir şey sormuyordu. Ona şöyle böyle de olsa armağanlar vermeyi başarabilenler sadece Riad Halabi ve öğretmen İnés idi, onlar da kadını gücendirmemek için bir iki giysi, yiyecek, çocuklar için defter ve vitamin verebiliyorlardı ancak.

Antonia Sierra, kocasının pek çok işkencesine katlanmanın yanı sıra, üstüne bir kuma getirilmesine de boyun eğdi.

Concha Díaz'ın Agua Santa'ya gelişi Petrol Şirketi'nin bir kamyonuyla oldu, son derece mutsuz ve bir hayalet gibi

solgundu. Onu yolda yalınayak, sırtında çıkını, gebe karnıyla gören şoför haline acımış, arabasına almıştı. Ülkeyi boydan boya geçerken kamyon pazar yerinde durmuştu; böylelikle bu haberi ilk alan da Riad Halabí olmuştu. Onu kapısında gören Arap, kızın çıkını yere bırakışından, buradan gitmeye niyetli olmadığını anlamıştı, bu kız kalmak için gelmişti. Pek gençti, esmerdi, ufak tefekti, uzun zamandır tarak değmemişe benzeyen kıvırcık, dağınık saçları sanki güneşten solmuş gibiydiler. Bütün konuklarına yaptığı gibi Riad Halabí, Concha'ya da bir iskemle ve bir bardak ananas suyu sundu, sonra onun serüvenlerini, ya da felâketlerini dinlemeye hazırlandı, ama kız pek az konuşuyordu; eliyle burnunu siliyordu, gözlerini yere dikmişti, gözyaşları yanaklarından acelesizce akıyordu. Dişlerinin arasından bir dizi yakınma dökülüyordu. Sonunda Arap, onun Tomás Vargas'ı görmek istediğini anladı, birini yollayıp onu meyhaneden çağırttı. Kapının eşiğine dikilip bekledi, Vargas gelir gelmez onu kolundan tutup konuk kızın karşısına çıkarttı, onun şaşırmasına bile fırsat bırakmadı.

"Kız, çocuğunun senden olduğunu söylüyor," derken Riad Halabí o gücenik ses tonunu kullanıyordu.

"Bunu kanıtlayamaz ki. Annenin kim olduğu her zaman bilinir, ama baba konusunda kesin bir şey söylenemez," derken aklı karışmış gibiydi Vargas'ın, ama gene de kimsenin hoşlanmadığı bir şekilde kıza göz kırpmaktan kaçınmadı.

Bu kez içli içli ağlamaya başlayan genç kadın, babanın kim olduğunu bunca kesin olarak bilmese, o kadar uzaklardan gelmeye kalkışmayacağını mırıldandı. Riad Halabí, Vargas'a, nasıl utanç duymadığını, bu kızın dedesi yaşında olduğunu, köyün bir kez daha onun günahlarına göz yumacağını sanıyorsa aldandığını söylemeye koyuldu, ama genç kadının ağlaması artınca, herkesin onun ne mal olduğunu bildiğini eklemek zorunda kaldı.

"Tamam, kızım, sakinleş artık. Bir süre benim evimde kalabilirsin, en azından bebeğin doğana kadar..."

Concha Díaz, bu kez daha yüksek perdeden hıçkırmaya başladı, Tomás Vargas'ın evinden başka hiçbir yere gitmeyeceğini, buraya salt bu niyetle geldiğini açık açık söyledi. Dükkânda hava bir an buz gibi oldu, uzun bir sessizlik yüzünden tek işitilen, tavandaki vantilatörler ve kadının iççekişiydi. Kimse ona bu ihtiyar adamın evli ve altı çocuk babası olduğunu söylemeye cesaret edemiyordu. Sonunda Vargas, yolcunun çıkınını aldı, onun ayağa kalkmasına yardım etti.

"Pekâlâ, Conchita, istediğin buysa başka söyleyecek bir şey yok. Evime gidelim, haydi," dedi.

İşte Antonia Sierra'nın akşam işten evine dönüp de kendi hamağında yatan bir başka kadın bulması böyle oldu ve ilk kez olarak gururu duygularını gizlemeye yetmedi. Hakaretleri anacaddeye ve onun yankısı alana kadar yayıldı, bütün evlerde, Concha Díaz'ın pis bir lağım faresi olduğunu, Antonia Sierra'nın onu bir daha çıkmamak üzere kendi inine yollayana dek elinden geleni ardına koymayacağını duymayan kalmadı. O bir aptal değildi, kocası ayağını denk alsa iyi ederdi, çünkü bu dişi domuzla çocuklarının aynı çatı altında asla kalmayacaklarını bilmeliydi, çünkü o artık yeterince acı çekmişti, yeterince düş kırıklığına uğramıştı, ama her şeye o masum yavruları için katlanmıştı, ama artık yeterdi, herkes artık Antonia Sierra'nın kim olduğunu anlayacaktı. Kadının öfkesi bir hafta sürdü, önce bu haykırışlar sürekli söylenmelere dönüştü, zavallı güzelliğinin son izlerini de yitirdi, artık o edalı yürüyüşü de yoktu, dövülmüş bir it gibi sürükleniyordu. Komşuları, ona, bütün bu rezaletin Concha Díaz'ın değil, Vargas'ın suçu olduğunu anlatmaya çalışıyorlardı ama kadın bu ılımlı olma ve adil davranma öğütlerine kulak asmıyordu.

O evde yaşam hiçbir zaman zevkli olmamıştı, ama kumanın gelişiyle bitmek tükenmek bilmeyen bir işkenceye dönüşmüştü. Antonia, gecelerini, çocuklarının koynunda sürekli lânetler okuyarak geçirirken, az ötede kocası kıza sarılıp horluyordu. Şafak söker sökmez, Antonia kalkıp, kahve pişir-

mek poğaçalar yoğurmak zorundaydı, sonra çocuklarını okula gönderiyor, bostanı ile ilgileniyor, polislere yemek pişiriyor, çamaşır yıkayıp ütü yapmaya gidiyordu. Bütün bunları bir robot gibi yaparken ruhunda damıttığı, sürekli bir acıydı. Kocasına yemek pişirmeyi reddettiği için, Concha, ocağın başına öteki dışarı çıkınca geçiyor, birşeyler kotarıyordu. Antonia Sierra'nın beslediği nefret öylesine büyüktü ki, köydeki bazı insanlar kadının sonunda bu rakibesini öldüreceğini sanıyorlar, Riad Halabi'ye ya da öğretmen İnés'e yalvarıp, çok geç olmadan araya girmelerini istiyorlardı.

Ama işler böyle gelişmedi. İki ayın sonunda Concha'nın karnı bir balkabağı gibi büyümüş, bacakları öylesine şişmişti ki, damarları neredeyse patlayacak gibi görünüyordu, kendini yalnız ve korkek hissettiğinden sürekli ağlıyordu. Tomás Vargas bunca gözyaşından bıktı, eve sadece uyumak için gelmeye karar verdi. Artık yemek pişirmek için birbirlerini kollama gereği de kalmadığından, Concha, giyinmek için son hevesini de yitirdi, bütün gün hamakta uzanıp gökyüzünü gözlemeye başladı, kendine bir kahve pişirmeye bile gücü kalmamıştı. Antonia onu ilk gün bütünüyle görmezden geldi, ama akşam olunca çocuklardan biriyle bir tabak çorbayla bir bardak sıcak süt göndermeden edemedi, ne de olsa, kızı kendi çatısı altında açlıktan öldürdü desinler istemiyordu. Bir iki gün böyle gittikten sonra, Concha, kalkıp ötekilerle birlikte yemeye başladı. Antonia onu gene görmezden geliyordu, ama artık o yanından geçerken havaya hakaretler savurmaktan vazgeçmişti. Yavaş yavaş acıma duygusu ağır basmaya başladı. Kızın günden güne solduğunu, koca karınlı bir korkuluğa benzediğini, göz çukurlarının gittikçe büyüdüğünü görünce birer birer tavuklarını kesmeye, kıza çorba pişirmeye başladı, sonunda kümeste hayvan kalmayınca, şimdiye dek hiç yapmadığı bir şeyi yaparak Riad Halabi'den yardım istemeye gitti.

"Altı çocuk doğurdum, bir sürüsünü düşürdüm, ama gebelik yüzünden bunca hastalanan kimseyi görmedim," dedi

kızararak. "Arap efendi, kız bir lokma yiyemiyor, hepsini kusuyor. Bana göre hava hoş, bu öyküyle hiç ilgim yok, ama ya kız ölürse ben anasına ne derim? Sonra gelip benden sorsunlar istemem."

Riad Halabí, kamyonuna attığı kızı hastaneye götürdü, Antonia da onunla birlikte gitti. Geri döndüklerinde ellerinde bir çanta dolusu renkli ilaçlarla Concha için bir de giysi vardı, ne olsa eskisinin beli kapanmaz olmuştu. Zavallı genç kadının dertleri, Antonia Sierra'ya kendi ilk gençliğini anımsatmaya başlamıştı, çektiği ilk işkenceleri yeniden yaşar gibiydi. Concha Díaz'ın geleceğinin kendininki gibi acılı olmasını istemiyordu. Artık öfke duymuyordu, suskun bir acıma dönemine girmişti, ona yoldan çıkmış bir kız çocuğu gibi davranıyordu, buruk otoritesinin altında sevecenliğini gizlemeyi ancak başarabiliyordu. Genç kadın kendi bedenindeki bu tehlikeli değişikliklerden, elinde olmaksızın artan o biçimsizliğinden, her dakika gidip çiş yapma gereksinmesinden, bir ördek gibi yürümek zorunda kalmasından, önüne geçemediği o iğrenme ve o ölme isteğinden ötürü dehşete kapılıyordu. Kimi günler öyle hasta uyanıyordu ki, yataktan kalkamıyordu; o zaman Antonia çocuklarını sıraya sokuyor, kendi işteyken kızla ilgilenmeleri için onları görevlendiriyordu; sonra da işlerini çabucak halledip geri dönmeye çabalıyordu; ama böyle olmazsa, Concha, gayretle kalkıyor, Antonia bitkin döndüğünde evini tertemiz, akşam yemeğini hazır buluyordu. Kız ona kahve sunuyor, o içene kadar yanında ayakta bekliyordu, gözlerinde şükran dolu bir hayvancığın minneti okunuyordu o anlarda.

Bebek, kentteki hastanede doğdu, çünkü dünyaya gelmemekte direnmişti, onu alabilmek için Concha Díaz'ın karnını açmak zorunda kaldılar. Antonia sekiz gün boyunca onun yanında kaldı, bu süre içinde kendi çocuklarıyla, öğretmen İnés ilgilendi. İki kadın, dükkâncı Arabın kamyonetiyle köye döndüler; bütün Agua Santa sokaklara dökülüp onları karşıladı. Anne gülümserken, Antonia, bir büyükanne zafe-

riyle bebeği herkese gösteriyordu, bebeğe Riad Vargas Díaz adı verileceğini söylerken Araba borcunu ancak böyle ödeyeceğini ima ediyordu, çünkü o olmasa, genç kadın doğum yapamayacaktı; üstelik bebeğin babası, olanlara sağır kalıp her zamankinden daha çok sarhoş olurken ve altınlarını ortaya çıkarmazken tüm giderleri karşılayan Riad Halabí olmuştu.

İki hafta dolmadan, Tomás Vargas, Concha Díaz'ın hamağına dönmesini, çünkü karnındaki dikiş izlerinin daha kapanmadığını, hâlâ sargılı olduğunu söylemeye niyetlendiyse de, Antonia Sierra, onun önüne dikilip ellerini beline dayayıp, yaşamında ilk olarak bu ihtiyarın kaprislerine boyun eğmeyeceğini bildirdi. Kocası belinden kemerini çıkarmaya yeltendiyse de kadın atik davranarak bunu yapmasına izin vermedi, üzerine öyle bir atıldı ki, adam şaşkınlıkla gerilemek zorunda kaldı. Bu anda kadın kimin daha güçlü olduğunu anlamıştı. Bu arada Concha Díaz oğlunu bir köşeye koymuş, ağır bir toprak vazoyu kapmıştı, her an bunu adamın kafasında parçalamaya hazır olduğu belliydi. Adam, durumunu kavradı, küfürler ederek çıktı evden. Kendisi dilini tutamayıp olanı biteni genelevdeki kızlara anlatınca bütün Agua Santa bunları öğrendi, ayrıca bu kızlar Vargas'ta artık iş kalmadığını, bütün anlattığı o damızlık aygır palavralarının tümüyle uydurma olduğunu da yaydılar çevreye.

İşte bu kazadan sonra her şey değişiverdi. Concha Díaz kendini çabucak toparladı, Antonia Sierra evden çıkıp işe gidince, o çocuklara bakmaya, bostanla, evle ilgilenmeye başladı. Tomás Vargas, mutsuzluğunu içine attı, utanç içinde hem de yalnız başına hamağına geri döndü. Çocuklara kötü davranarak öfkesini hafifletmeye çalışıyordu, meyhanede önüne gelene kadınların katırlar gibi ancak dayaktan anladıklarını söylese bile evde onları dövmeye bir daha kalkışmıyordu. Sarhoş olduğunda dört bir yana naralar atarak iki karılı olmanın zevklerini anlatıyordu, bunun üzerine köyün papazı, birkaç pazar üst üste, kürsüsünden konuyla ilgili vaazlar vermek zorunda kaldı ki, bunca yıldır, hıristiyanlığın tek karılı

olmanın erdemine verdiği önemle ilgili vaazları boşa gitmesindi.

Agua Santa'da bir erkeğin ailesine kötü davranması, tembel, kavgacı olması, borç aldığı parayı iade etmemesi görmezden gelinebilirdi, ama kumar borçları kutsal sayılırdı. Horoz dövüşlerinde, kâğıt paralar güzelce katlanarak parmakların arasında tutulurdu ki, herkes açıkça görebilsin, eğer domino, zar ya da kâğıt oynanıyorsa, paralar oyuncunun soluna, masanın üzerine konurdu. Zaman zaman Petrol Şirketi'nin kamyoncuları yolda mola verip bir iki el poker oynarlardı, onlar da, paraları masanın üzerine koymasalar da, yola çıkmadan önce son kuruşuna kadar öderlerdi. Cumartesileri ise Santa Maria Cezaevinin gardiyanları genelevi ziyaret etmek, bütün haftalıklarıyla meyhanede kumar oynamak üzere köye gelirlerdi. Onlar bile –ki gözledikleri suçlulardan daha hayduttular– paraları yoksa oynamazlardı. Bu kuralı hiç kimse çiğnemezdi.

Tomás Vargas kumar oynamazdı, ama oyuncuları seyretmekten çok hoşlanırdı, bir domino oyununun karşısında saatlerce oturabilir, horoz dövüşlerinde en önce yer kapan o olurdu; radyoda ilan edilen lotarya numaralarını, bir tane piyango bileti almasa bile dikkatle izlerdi. Bu eğilimden uzak durmasının nedeni cimriliğiydi. Ne var ki, Antonia Sierra ile Concha Díaz arasındaki güçlü bağ, onun erkek saldırganlığının tümüyle çökmesine neden olunca kendini kumara verdi. İlk başlangıçta sadece yoksul oyuncuların masasına çöküyordu, sadece en yoksul sarhoşlar onunla aynı masaya oturmayı kabulleniyorlardı, ama kâğıtlar ona kadınlarından daha çok yüz verdiler, kısa zamanda kolay para kazanma tutkusu büründü gözünü, o fukara ruhunu iliklerine kadar sardı bu tutku. Bir şanslı vuruşla zengin olup böylece –o zaferin sahte yanklarıyla– yitirdiği erkeklik prestijini de yeniden ele geçirmeyi düşlüyordu. İşte bu yüzden giderek daha büyük oynamaya

başladı. Çok zaman geçmeden karşısına en usta oyuncular oturur oldular; ötekiler de çevrelerine halka olup her karşılaşmayı izlemeyi alışkanlık edindiler.

Tomás Vargas iyi ütülenmiş banknotlarını masanın üzerine koymuyordu, hani geleneklerin buyurduğu gibi; ama gene de oyunu yitirince çıkıyordu parayı. Evdeki yoksulluk daha da arttı, Concha da sokaklara dökülüp çalışmaya başladı. Çocuklar yalnız kaldılar, köye dağılıp dilenmeyi öğrenmesinler diye onları beslemek öğretmen İnés'e kaldı.

Tomás Vargas, Teğmen'in çağrısına uyunca işler daha da karıştı, altı saatlik bir oyun sonucunda Vargas onun iki yüz pesosunu aldı. Teğmen kendi aylığını tükettiği gibi astlarının paralarına da el koydu. Yapılı bir esmerdi Teğmen, foklara benzer bıyıkları vardı, gömleğinin önü hep açıktı ki kızlar o kıllı göğsünü, dizi dizi altın zincirlerini görebilsinler. Agua Santa'da onu seven tek kişi yoktu, çünkü ne yapacağı hiçbir zaman önceden kestirilemezdi, kendi kaprislerine ve işine geldiği gibi yasalar uydurmak gibi bir hakka sahip olduğunu sanırdı. Buraya gelmeden önce, cezaevi, ufak tefek kavgalardan sonra bir gece kalınan bir iki odalık bir yerdi. Agua Santa'da asla büyük suçlar işlenmezdi, gerçek suçlular girdiyse de buraya, onlar da Santa Maria hapisanesine giden yolcu suçlular olurdu; ama Teğmen öyle bir yöntem çıkarttı ki, hiç kimse iyi bir dayak yemeden geçemiyordu kışladan. Onun yüzünden insanlar yasalara karşı korku beslemeye başladılar. Şimdi de iki yüz pesosunu yitirdiği için dehşetli kızgındı, ama gene de göz kırpmadan parayı çıkarıp vermişti, hatta pek önemsemez bir tavırla yapmayı başarmıştı bunu. Çünkü, gücünün bütün etkisine karşın, o bile, masadan para ödemeden kalkmaya yeltenemezdi burada.

Tomás Vargas bundan sonraki iki günü, başarısıyla övünerek geçirdi, derken Teğmen, cumartesi günü rövanş için beklediği haberini gönderdi ona. Bu kez bin pesosuna oynanacaktı; Teğmen bunu öyle kararlı bir sesle söylemişti ki, öteki, yediği sopaların tadını anımsayarak, karşı koymaya ce-

saret bile edemedi. Cumartesi günü öğleden sonra meyhane tıklım tıklım doluydu. Hem kalabalıktan, hem de havanın boğucu sıcağından nefes almanın yolu kalmamıştı, bu yüzden oyuna herkes tanık olabilsin diye masalar sokağa taşındı. Agua Santa'da bunca yüksek bir paraya hiç kumar oynanmamıştı, bu yüzden işin doğruluğundan emin olabilmek için Riad Halabí hakem olarak seçildi. Hakem, ilk iş olarak halkın masadan iki adım geride durmasını, hileye meydan verilmemesini, Teğmenle öteki polislerin silâhlarını kışlada bırakmalarını istedi.

"Oyun başlamadan, her iki oyuncu da tüm parayı masanın üzerine koymalı," dedi sonra hakem.

"Benim sözüm yeterlidir, Arap!" dedi Teğmen.

"Bu durumda, benim de sözüm yeterlidir!" diye ekledi Tomás Vargas.

"Yitirirseniz nasıl ödeyeceksiniz?" diye bilmek istedi Riad Halabí.

"Başkentte bir evim var, yitirirsem, yarın tüm tapu belgelerini Vargas'a veririm."

"Pekâlâ. Ya sen?"

"Ben gizlediğim altınlarımla öderim."

Oyun, yıllardır görülmemiş derecede heyecan uyandırdı. Bütün Agua Santa, çocuklar ve yaşlılar dahil olmak üzere herkes sokağa birikti. Orada olmayan sadece iki kişi vardı: Antonia Sierra ile Concha Díaz. Ne Teğmen, ne de Tomás Vargas, köy halkınca sevilmedikleri için, kimin kazanıp yitireceği, hiç kimsenin umurunda değildi; herkes işin eğlencesindeydi, oyuncuların kaygılarını, korkularını izlemekteydiler; halkın arasında iki oyuncu üzerine bahse tutuşanlar da vardı. Tomás Vargas şimdiye dek kâğıt oyunlarında hep çok şanslı olduğu için, bu elde de favori gözüyle bakılan oydu, ama Teğmenin üstün yanı da soğukkanlılığı ve gücüydü.

Akşam saat yedide oyun sona erdi; daha önce belirlenen kurallara göre Riad Halabí, kazananı açıkladı: Teğmen üstün gelmişti. Bu zafer anında bile Teğmen, geçen hafta yi-

tirdiği zaman olduğu gibi son derece sakindi, ne aptalca bir sırıtış, ne yersiz bir sözcük, oturduğu yerde serçe parmağının tırnağıyla dişlerini karıştırıyordu.

"Tamam Vargas, şimdi gidip altınlarını gömdüğün yerden çıkarmanın zamanıdır," dedi kalabalığın uğultusu kesilince.

Tomás Vargas'ın teni kül rengine dönüşmüştü, gömleği terden sırılsıklamdı, sanki bedenine hava sızmıyordu, ağzı kilitlenmiş gibiydi. İki kez ayağa kalkmayı denediyse de dizleri onu taşımadı, çöktü. Riad Halabí ona destek olmak zorunda kaldı. Sonunda anayola yönelme gücünü kendinde bulduğunda peşinden Teğmen, polisler, Arap, öğretmen İnés, biraz daha geriden de tüm köy halkı geliyordu. Birkaç yüz metre yürüdüler; sonra Vargas sağa kıvrıldı, Agua Santa'yı çevreleyen zengin bitki örtüsünün içine daldı. Burada patika bile yoktu ama o, aceleyle ve kararlı bir şekilde dev ağaçların, eğreltiotlarının arasından geçti, ancak farkedilen bir uçurumun kenarında durdu, çalılar, uçurumun önünü kesmişti. Kalabalık da burada durdu, o, Teğmenle aşağıya inmeye başladı. Müthiş, yapış yapış, boğucu bir sıcak vardı, günün batmasına da bir şey kalmamıştı. Tomás Vargas, kendisinin yalnız bırakılmasını isteyen bir işaret yaptı, sonra emekler gibi dört ayak üzerine eğilerek kocaman yapraklı bitkilerin arasından süzülerek gözden yitti. Haykırışı duyulduğunda upuzun bir dakika geçmişti. Teğmen, hemen yaprakların arasına daldı, onu ayak bileklerinden yakaladı, sarsarak, çekeleyerek, çıkarttı oradan.

"Ne oldu?"

"Yok! Yok!"

"Ne demek yok?"

"Yemin ederim Teğmenim, bilmiyorum, bilemiyorum, çalmışlar, benim hazinemi çalmışlar!" Ve yaşlı bir dul gibi öylesine umutsuzca ağlamaya başladı ki, Teğmenin attığı tekmelerin farkına bile varmadı.

"Domuz herif! Bana bunu ödemelisin! Annenin başı

için bunu bana ödeyeceksin!"

Riad Halabí kendini yardan aşağı attı, adamı yoğrulup bitmeden Teğmenin elinden kurtardı. Sonra Teğmeni yatıştırmayı başardı, ne olsa dayakla çözümlenecek bir iş değildi bu, sonra da ihtiyarın yukarı tırmanmasına yardım etti. Tomás Vargas'ın kemikleri yediği tekmelerden ezilmişti, hıçkırıklardan boğulmak üzereydi, öyle sarsak, güçsüz bir hali vardı ki, Arap onu kolundan tutarak bütün bir yol boyunca yanında yürümek zorunda kaldı, onu evine kadar götürdü. Eşikte, iki hasır iskemlede oturan Antonia Sierra ile Concha Díaz, gecenin inişini seyrederek kahvelerini yudumluyorlardı. Olan biteni öğrenmek için hiçbir merak belirtisi göstermediler, kayıtsız bir tavırla kahvelerini içmeyi sürdürdüler.

Tomás Vargas'ın ateşi bir hafta düşmedi, durmadan altın paralarını, işaretli oyun kâğıtlarını sayıkladı durdu, ama öyle güçlü bir yapısı vardı ki herkesin sandığı gibi acıdan öleceğine, yeniden iyileşti. Ayağa kalkabildikten sonra birkaç gün sokağa çıkmaya cesaret edemedi, ama boğazına ve içkiye düşkünlüğü onurunu yendiği için, hâlâ titrek sarsak bir şekilde evden çıktı, elde şapka, meyhanenin yolunu tuttu. O gece eve dönmedi, iki gün sonra, birisi gelip, ihtiyarın, definesini gömdüğü yara yuvarlanıp parçalandığı haberini verdi. Onu bıçakla adeta kasaplık hayvan gibi parçalara kesilmiş olarak bulduklarında bu işin er ya da geç böyle olacağını herkes tahmin etmişti.

Antonia Sierra ile Concha Díaz onu pek keder gösterisi yapmadan gömdüler; cenazede onlara Riad Halabí ile öğretmen İnés dışında kimse eşlik etmedi, bu iki kişi de yaşamı boyunca değer vermedikleri ölüye saygılarından değil, kadınların hatırı için gelmişlerdi. İki kadın, birlikte yaşamayı sürdürdüler, çocukları büyütmekte birbirlerine el verdiler, günlük yaşam kavgasında da birbirlerine destek oldular. Cenazeden az bir süre sonra tavuklar, horozlar, tavşanlar, domuzlar aldılar, otobüsle kente gittiler, bütün aile için yepyeni giysilerle geri döndüler. O yıl evi yeni tahtalarla onardılar, iki

oda daha eklediler, burayı maviye boyadılar, sonra buraya gazla işleyen bir mutfak kurdular. Evlerinde, dışarıya yemek servisi yapabilecek bir iş yeri kurmuşlardı. Her öğle, evden çocukları ile çıkıyorlar, polis kışlasına, okula, postaneye yemek dağıtıyorlardı; artan yiyecek olursa bunu Riad Halabi'nin dükkânına bırakıyorlardı, o da bunları gelip geçen kamyonculara sunuyordu. Ve böylece yoksulluktan sıyrıldılar; mutlu ve rahat bir yaşam yürüyüşünü başlattılar.

YÜREĞİMİN SESİNE KULAK VERİRSEM

Amadeo Peralta babasının çetesindeki serseriler arasında büyüdü, ailesinin tüm erkekleri gibi sert biri oldu çıktı. Babasının düşüncelerine göre, öğretim ibnelere göre bir işti, yaşamda kendini kanıtlayabilmek için kitaplara değil cesarete, kurnazlığa gereksinme vardı, bu yüzden oğullarını da bilgisizlik içinde büyüttü. Ne var ki zamanla dünyanın pek hızla değiştiğini anladı ve artık kendi işlerinin de daha sağlam temellere dayanması gerektiğini farketti. O utanmazca soygunların yerini, ahlâksızlık ve el altından yapılan hırsızlıklar almıştı bu dönemde, varlığı çağdaş ilkelere göre yönetmek gerekliydi, onlar da çehrelerine yepyeni bir görünüm vermeliydiler. Oğullarını toplayarak, onlara etkin kişilerle dostluklar kurmalarını, yasalar hakkında birşeyler öğrenmelerini, işlerini ceza almadan geliştirmenin yollarını bulmalarını öğütledi. Onlara ayrıca yörenin seçkin ve köklü ailelerinin kızları arasından sevgililer seçmelerini de tembihledi, belki böylece bunca pislik ve kan lekesi taşıyan Peralta adını temizleyebilirlerdi. O dönemlerde Amadeo otuz iki yaşındaydı, kızları bir süre sonra terketmek üzere baştan çıkartmak gibi bir alışkanlığa gömülmüştü, bu yüzden evlilik düşüncesi onu hiç sarmadı, ama gene de babasına karşı gelmeye cesaret edemedi. Aynı yörede altı kuşaktır yaşayan zengin bir ailenin kızına kur yapmaya başladı. Delikanlının kötü ününe karşın, kız onu kabullendi, çünkü kesinlikle sevimli olmayan bir kızdı, evde kalmaktan müthiş korkuyordu. İşte böylelikle sıkıntılı bir şekilde köy nişanlılarını oynamaya başladılar. Beyaz keten giysilerin, parlak ayakkabıların içinde kendini dehşetli rahatsız hisseden Amadeo, gelecekteki kaynanasının ya da herhangi bir teyzenin gözetimi altında nişanlısını her gün ziyaret

ediyordu, evin genç kızı kahve ve guayaba tatlısı sunarken, delikanlı sıvışmak için uygun bir an kollayıp sürekli saatine bakıyordu.

Düğünden birkaç hafta önce Amadeo Peralta bir iş gezisi için kasabaya gitmek zorunda kaldı. Agua Santa'ya gelişi böyle oldu, burası hemen hemen hiçbir yolcunun sonradan adını bile anımsayamadığı o önemsiz köylerden biriydi. Siesta saatinde, sıcağa ve havayı daha da ağırlaştıran o mango reçeli kokusuna lânet okuyarak dapdaracık bir sokaktan geçiyordu ki, sanki taşların arasında akan bir su şırıltısını andıran elmasa benzer bir ses işitti. Ses, buralarda hep görüldüğü gibi güneş ve yağmurdan boyaları yıpranmış basit bir evden geliyordu, büyük bahçe kapısının ardında kara tuğlalarla örülmüş bir giriş yolu, kireç beyazı duvarlar, bütün bunların ortasındaki avluda bağdaş kurup oturmuş, sarı tahtadan bir lir çalan kız görünüyordu. Delikanlı bir süre öylece kalıp onu seyretti.

"Gelsene küçük kız!" diye seslendi sonunda. Kız, yüzünü kaldırdı, uzaklığa karşın Amadeo, o şaşkın gözleri, hâlâ çocuksu yüzdeki o kararsız gülümseyişi farketti. "Benimle gel," diye yalvarırcasına buyurdu Amadeo, duygusuz bir sesle.

Kız ne yapacağını bilemiyordu. O son notalar bahçenin ağır havasına bir soru gibi asılıp kalmışlardı. Peralta onu yeniden çağırdı, kız ayağa kalktı, ona yaklaştı, erkek elini kapının demirleri arasından uzattı, sürgüyü çekti, kapıyı açıp kızın elini yakaladı, işini bilir bir çapkın olarak belleğindeki tüm sözleri sıralamaya başladı, onu tüm ömrünce aradığını, artık asla bırakamayacağını, yazgının kendine seçtiği kadının o olduğunu söyledi durdu, ama bunlarla boşuna nefes tüketiyordu, çünkü kız hafif geri zekâlıydı, bu sözlerin anlamını çıkaramıyordu; olsa olsa ses tonu yüzünden baştan çıkabilirdi. Hortensia henüz on beş yaşını tamamlamıştı ve her ne kadar bunu henüz kendi bilmiyorduysa, o huzursuzluklarını, sarsıntılarını adlandıramıyorsa da, bedeni ilk kucaklaşmaya hazır-

dı. Erkek için onu arabaya götürmek, sonra da bir tarlaya sürüklemek son derece basit oldu; bir saat sonra da her şeyi unuttu. Bir hafta sonra kapısında beliren kızı tanıyamadı bile, arada yüz kırk kilometre uzaklık vardı, kız sarı pamuklu bir fistan, bez ayakkabılar giymişti, liri kolunun altındaydı, aşk ateşiyle yanıp tutuşuyordu.

Kırk yedi yıl sonra, Hortensia, gömülü kaldığı karanlık mezardan çıkartıldığında, ülkenin her yanından onun resmini çekmek isteyen gazeteciler doluşmuştu köye, kadın artık ne adını, ne de oraya nasıl geldiğini anımsamıyordu.

"Onu neden zavallı bir hayvan gibi kapattınız oraya?" diye çıkışmıştı gazeteciler Amadeo Peralta'ya.

"İşime böyle geldi de ondan," diye sakince yanıtladı o da. O dönemde artık seksen yaşındaydı, aklı hâlâ başındaydı, ama bunca yıl önce olmuş bir olayın böyle geç kalan bir skandal olarak ilgi uyandırmasını anlayamıyordu.

Açıklamalar yapmak ona göre bir iş değildi. O otoriter, ataerkil ve kaç kez dede olmuş bir adamdı, kimse onun gözlerinin içine doğrudan bakmaya cesaret edemezdi, papazlar bile başlarını öne eğerek esenlerlerdi onu. Uzun ömrü boyunca babasından miras kalan varlığı geliştirmişti, İspanyol kalesinden ülke sınırlarına kadar olan toprakları sahiplenmişti, sonra siyasal yaşama atılmış, bu da onu yörenin en güçlü kişisi yapmıştı. O zengin adamın çirkin kızıyla evlenmiş, ondan dokuz yasal vâris sahibi olmuş, değişik kadınlardan sayısı belirsiz pek çok piç yapmış, bu kadınların hiçbirini özel bir şekilde anımsamamıştı, çünkü onun yüreği aşka tümüyle sağırdı. Aklından çıkartamadığı bir tek Hortensia olmuştu, çünkü o ısrarlı bir karabasan gibi vicdanına yapışıp kalmıştı. Onunla o boş toprakların üzerindeki kısa sarılışmadan sonra evine, işine, saygın bir aileden gelen o yavan nişanlısına geri dönmüştü. Onu bulana kadar aramakta direnen Hortensia olmuştu ve gelip karşısına dikilmişti, sonra da bir köle olma tutkusuyla onun gömleğine asılıp kalmakta ayak diremişti.

Şu olanlara bak, diye düşünmüştü o zamanlar adam,

tam şöyle çalgılı, eğlenceli bir düğün yapacakken bu salak kız da nereden çıktı? Ondan hemen kurtulmaya niyetliydi, ama onu o sarı fistanı ve yalvaran gözleriyle görünce bu fırsattan yararlanmamak budalalık olur gibi geldi ona ve aklına başka bir çözüm gelene dek onu bir yerlere gizlemeye karar verdi.

İşte böylece Hortensia, belirsiz bir kararla, Peralta'ların eski şeker imalathanesi olan o yeraltı çukuruna ömür boyunca kalmak üzere gömüldü. Burası geniş, nemli, karanlık, yazları soluk alınamayan, kuru mevsimin bazı geceleri buz gibi, bir iki eski hasır eşyayla döşenmiş bir yerdi. Amadeo Peralta, orayı daha iyi bir şekilde hazırlamaya özen göstermedi, arada bir aklından kızı Binbir Gece Masallarından birindeki gibi bir kumaya dönüştürme hayalleri geçse de, onu ince tüllere sarıp, çevresini tavuskuşu tüyleriyle süsleyip, brokar perdeler, elde boyama lambalar, kıvrık ayaklı altın yaldız eşyalar ve üzerinde yalınayak yürünecek yumuşak halılar sermeyi düşünebilse de bunları asla yapmadı. Belki de kız ona bu vaatlerini anımsatsa yapardı, ama Hortensia bir gece kuşu gibi, o mağaraların dibinde yaşayan kör hayvancıklardan biri gibi, sadece biraz besine ve suya gereksinme duyuyordu, o kadar. Sarı fistanı da üzerinde eriyip gitti, sonunda çırılçıplak kaldı.

"O beni seviyor, her zaman da sevdi," diye açıkladı onu dışarı çıkarttıklarında. Kapalı geçen onca yıl sonunda konuşma yetisini yitirmişti; sesi ölmekte olan bir hastanınki gibi güçlükle çıkıyordu.

Amadeo ilk haftalar boyunca onunla yeraltında çok zaman geçirirdi ve asla doymayacak sandığı iştahını köreltmeye uğraşırdı. Onu bulacaklarından korkar, kendi gözünden bile kıskanırdı, bu yüzden onu günışığına çıkartmaz, sadece havalandırma pencereciklerinden gelen ışık demetleriyle yetinmesine izin verirdi. Bu karanlıkta aç bir yengece dönüşmüş yürekleri ve yanan tenleriyle en değişik duygular içinde birbirlerini mutlu ettiler. Orada, kokular ve tatlar son dere-

ce değişik bir nitelik kazanıyordu. Birbirlerini bu loş ışıkta okşarlarken birbirlerinin varlıklarının içine sızıyor, en gizli niyetlerinin içinde boğuluyorlardı. O yerde, sesler sürekli bir yankılanma yapıyor, duvarlar fısıltıları ve öpüşmeleri kat kat yükselterek yansıtıyordu. Yeraltı, rahmin içindeki amniotik sıvıda yüzen şımarık ikizler gibi, iki şiş ve sersem yaratığa, mühürlü bir ilaç ampulüne dönüşmüştü onlar için. Belli bir süre bunu aşkla karıştırdıkları mutlak bir yakınlık içinde yitirdiler kendilerini.

Hortensia uyuyakaldığı zaman, sevgilisi yiyecek birşeyler bulmaya çıkıyordu ve kız uyanmadan, tazelenmiş hevesle geri dönüp, onu yeniden kucaklıyordu. Böylece hazdan yorgun düşene kadar sevişmeleri gerekirdi ya da birbirlerini mahvedene, birbirlerini yakıp tutuşturana kadar sürdürmeleri gerekirdi bu işi, ama bunların hiçbiri olmadı. En kolay tahmin edilen, en alışılmış olan durum ortaya çıktı ve en korkuncu. Bir ay dolmadan Amadeo Peralta bu oyunlardan bıktı; artık her şey bir yinelenmeye dönüşmüştü; nem eklemlerini sızlatıyordu, o dehlizin dışında olan şeyleri de anımsamaya başlamıştı. Artık canlıların dünyasına dönmenin, yazgısının dizginlerini yakalamanın zamanı gelmişti.

"Beni burada bekle, küçüğüm. Dışarı gidip çok zengin olacağım. Sana armağanlar, giysiler, kraliçelere yaraşır takılar getirceğim," dedi ayrılırken.

"Ben çocuk istiyorum," dedi Hortensia.

"Çocuk olmaz, ama oyuncak bebeklerin olacak."

Sonraki aylarda, Peralta, giysileri, takıları ve bebekleri unuttu. Aklına geldikçe Hortensiya'yı ziyaret ediyordu ama, sadece sevişmek için uğruyordu, ya da kimi zaman onun lirinden eski bir ezgi dinlemek için; onu o çalgıya eğilmiş görmek hoşuna gidiyordu. Kimi zaman o denli acelesi oluyordu ki, kızla tek sözcük bile konuşmuyordu, onun su küplerini dolduruyor, yiyecek birşeyler bırakıp gene gidiyordu. Onu dokuz gün unuttuğunda ve sonra ölmeye yatmış bulduğunda, birisinin bu tutsak kızla ilgilenmesi gerektiğini anladı, çünkü

ailesi, yolculukları, işi ve sosyal olaylar onu çok uğraştırıyordu. Ağzı sımsıkı kilitli bir Kızılderili tam bu işe uygundu. Kızılderili kadın kilidin anahtarını sahiplenmişti, düzenli olarak gelip burayı temizliyor, Hortensia'nın bedeninde büyüyen, çıplak gözle görünmez, terkedilmiş eşya ve ıslak toprak kokan bu solgun ve hassas çiçeğin, Hortensia'nın gövdesinde biten dikenleri kazıyordu.

"O zavallı kadına acımadınız mı?" diye Kızılderili kadına da sordular, çünkü o da bu tutsaklık olayında suç ortağı sayılıp tutuklanmıştı, ama o hiçbir yanıt vermedi, korkusuz gözlerle boşluğa bakarak, ağzından kara bir tütün dumanı savurarak.

Hayır, o bu kadına hiç acımamıştı, çünkü onda tutsaklık tutkusu olduğunu, bu halinden hoşnut olarak yaşadığını, ya da doğuştan ebleh olduğu için böyle tutulması gerektiğini düşünüyordu, böylelerinin sokakların tehlikelerinden, kavgalarından korunmaları gerekliydi ne de olsa. Hortensia, bakıcısının bu düşüncelerini yadsımak için hiçbir şey yapmadı, dış dünyaya karşı hiçbir merak belirtisi göstermedi, temiz havayı solumaya çıkmadığı gibi hiçbir şeyden yakınmadı. Sıkılmışa bile benzemiyordu, belleği çocukluğunun herhangi bir noktasında takılıp kalmıştı ve yalnızlık onu sıkmamıştı. Gerçekte, o giderek bir yeraltı yaratığına dönüşmekteydi. O gömütte, duyuları hassaslaşmıştı, görünmezi görmeyi öğrenmişti, çevresindeki göze görünmez ruhlar onu elinden tutarak bambaşka evrenlere sürüklüyorlardı. Bedeni, bir köşede büzülüp kalıyordu ama, o uzayda gezegenler arasında bir haberci maddeciği gibi dolaşıyor, mantığın ötesinde karanlık bir bölgede yaşıyordu. Eğer bakmak için bir aynası olsaydı, kendi görüntüsünden korkardı, ama kendini görme şansı olmadığından, gittikçe çöktüğünün farkına varmamıştı, tenini kaplayan o balık pullarından, çalıya dönmüş saçlarının arasına yerleşen ipek böceklerinden haberi bile yoktu; gözleri sürekli karanlığa baktığından, gri bir bulut kapamıştı gözbebeklerini. En uzak, en hafif sesleri bile yakalayabilmek için büyüyen kulak-

ları, teneffüste gülüşen çocukların, dondurmacının çıngırağının, uçuşan kuşların, ırmağın mırıltısının seslerini yakalamakta usta olmuştu. Bir zamanlar pek hoş, pek sağlam olan bacakları, sürekli durağanlıktan ve emeklemekten bükülmüşlerdi, ayak tırnakları vahşi hayvanlarınki gibi uzun ve kıvrıktı, kemikleri cam gibi kırılgandı, karnı içine çökmüş, bir kamburu büyümüştü. Biçimini ve boyunu koruyan bir tek elleri olmuştu, çünkü sürekli lirin üzerinde dolaşmayı sürdürmüşlerdi, gerçi bir zamanlar öğrendiği ezgileri anımsamıyordu, ama çalgısı yüreğinden sökülemeyen imgeleri yansıtıyordu, o kadar. Uzaktan bakıldığında, Hortensia kederli bir panayır maymununa benziyordu, yakından bakılınca, işte o zaman dayanılmaz bir acıma duygusu uyandırıyordu. Bu tuhaf değişimlerin hiçbirinin bilincinde değildi, belleğinde kalan o dokunulmamış güzelliğiydi. Amadeo Peralta'nın hapisanesine gelirken otomobilinin pencere camında son olarak kendini nasıl gördüyse, öyle kaldığını sanıyordu. Her zamanki gibi güzel olduğunu düşündüğünden sanki öyleymişçesine davranıyordu, böylece o güzelliğinin anısı onun iç dünyasında yuvalanıp kalmıştı. Ona iyice yaklaşabilen, o dış görünümün altında tarih öncesi bir minik cüce görebiliyordu.

Bu arada pek korkulan ve pek zengin olan Amadeo Peralta, gücünün ağını tüm yöreye sardırmıştı. Pazarları oğulları, torunları, dostları, düşmanlarıyla uzun bir masanın başına oturur, bu sofrada siyasi ve askeri birtakım önemli konukları ağırlar, efendinin kim olduğu unutulmasın diye gerekli gösterişi yapmaktan geri kalmazdı. Kurbanlarından kaç kişiyi perişan ettiğinden, yetkisini nasıl ahlâksızca kullandığından, zenginliğinin yarısının haydutluktan geldiğinden konuşulurdu, ama hep arkasından yapılırdı bu, ne var ki kimse bunları kanıtlamaya kalkışmazdı. Peralta'nın yeraltında bir kadını hapsettiğinden de söz edilirdi. Söylentinin burası, yasadışı işlerinden farklı olarak, son derece emin bir anlatımla yinelenirdi; gerçekte bunu bilen pek çok kişi vardı; bu zamanla komik bir giz haline dönüştü.

Son derece sıcak bir öğleden sonra, üç çocuk okuldan kaçıp ırmakta yüzmeye gitmişlerdi. Burası şekerkamışı üretilmeyeli, iki kuşaktan beridir kapalıydı. O yerin perili olduğu söylentisi yaygındı, orada şeytansı gürültüler duyulduğu söylenirdi; orada saçları birbirine karışmış bir cadının, kölelerin ruhlarını çağırdığını görenler de olmuştu. Serüven heyecanı duyan çocuklar, çitleri aştılar, fabrika yapısının içine girdiler. Az sonra yıkıntıların arasına girmeye de cesaret ettiler, pişmemiş tuğladan örülmüş yüksek duvarlı iri odaları dolaştılar, pembe kirişler yerli yerindeydi, sonra yerde büyüyen otlar, çöpler, köpek pislikleri, kırık kiremitler ve yılan yuvaları arasından geçtiler. Birbirlerini şakalarla yüreklendirerek, itişip kakışarak, tavanı olmayan kocaman şeker öğütme odasına geldiler, yerlerde kırık makinelerin parçaları kalmıştı, ama güneş ve yağmur burada olanaksız bir bahçe yaratmıştı; çocuklar havada sanki şeker ve ter kokusu duyuyorlardı. Korkuları yavaş yavaş azalınca, gerçekten de canavarca bir şarkı işittiler. Titreyerek geri dönmeye yeltendiler, ama dehşetin çekimi korkuyu bastırdı ve son nota çalınana dek yerlerinde kalakaldılar. Biraz sonra hareketsizliklerini de yenmeyi başardılar, o tuhaf seslerin kaynağını araştırmaya karar verdiler; bu bildikleri müzikten öyle değişik bir şeydi ki. Az sonra ayaklarına takılan şey, açılması olanaksız bir kilitle kilitlenmiş demir bir parmaklıklı kapak oldu. Girişi örten tahta kapıyı bulup sarstılar, yüzlerine çarpan, anlatılması olanaksız bir kafes hayvanı kokusu oldu. Seslendilerse de onlara yanıt veren olmadı, sadece uzaklardan bir soluk alma sesi geldi kulaklarına. O zaman çocuklar cehennemin kapısını bulduklarını haber veren çığlıklar atarak uzaklaştılar oradan.

Çocukların yarattığı gürültü asla bastırılamadı ve böylece köylüler, yıllardır kuşkulandıkları şeyden sonunda emin olabildiler. Önce çocukların anaları gelip o ızgaradan aşağı baktılar, onlar da o garip lir seslerini işittiler, bu sesler, Amadeo Peralta'nın Agua Santa'nın dar bir sokağında terini silmek için mola verdiğinde duyduğu o banal müziğe hiç ben-

zemiyordu. Kadınların ardından bir meraklılar ordusu oraya aktı ve en sonunda oldukça büyük bir kalabalık oraya birikince polisler ve itfaiyeciler duruma el koydular, ızgara kilidini kırarak, fenerler ve yangın aletleri ile dehlize daldılar. Yerin altında buldukları, çıplak, solgun, kırışıklarla sarkan cildiyle, gri buklelerini yerlerde sürüyerek dolaşan, gürültü ve ışıktan korktuğu için inleyen bir yaratık oldu. Bu Hortensia idi, itfaiyecilerin fenerleri altında fosforlu bir sedef gibi parıldıyordu, nerdeyse kördü, dişleri hep çürüktü, bacakları onu ayakta tutamayacak kadar zayıftı. İnsan olduğunun tek işareti, göğsüne bastırdığı liri idi.

Haber bütün ülkede merak uyandırdı, televizyon ekranlarının ve gazete sayfalarının tümünde, birinin sırtına attığı battaniyenin altında şöyle bir görünen ve karanlık delikten çıkartılan kadın yer alıyordu. Nerdeyse yarım yüzyıldır onu saran kayıtsızlığın yerini, şimdi birkaç saat içinde onun öcünü alma ve ona yardım etme duyguları almıştı. Köylüler, Amadeo Peralta'yı linç etmek üzere topluluklar oluşturdular, evine saldırıp onu dışarı çektiler; polis zamanında yetişmeseydi, onu insanların elinden kurtarmasaydı, adam alanın ortasında parça parça olmaktan kurtulamayacaktı. Bunca zaman Hortensia'yı bilmezden gelmenin ayıbını örtmek için herkes Hortensia ile ilgilenme yarışına girdi. Ona aylık bağlanması için para, hiç gereksinmesi olmasa da tonlarca giysi ve ilaç toplandı, pek çok değişik hayır kurumu, tenindeki pulları kazıyıp, saçlarını kesme ve onu baştan ayağa giydirme görevini üstlendi, sonunda onu herhangi bir yaşlı kadına dönüştürmeyi amaçlıyorlardı. Rahibeler ona yoksullar evinde bir yatak verdiler, aylarca yeniden yeraltı inine kaçmasın diye onu bağlamak zorunda kaldılar, sonunda o da günışığına alıştı ve başka insanoğullarıyla birlikte yaşamaya boyun eğdi.

Basının yarattığı o ortak nefretten yararlanan, Amadeo Peralta'nın pek çok sayıdaki düşmanı, sonunda topluca onun üzerine gitme cesaretini kazandılar. Yıllardır onun suçlarını görmezden gelen yetkililer yasaların gereklerini bir bir yeri-

ne getirmeye başladılar. Haber, ihtiyar kurdu cezaevine sokacak kadar uzun bir süre herkesin dikkatini çekti, sonra yavaş yavaş unutulup gitti. Ailesi ve dostlarınca reddedilen, iğrenç ve adi ne varsa, adam onun simgesi haline geldi, gardiyanların işkencelerine katlanmak zorunda kaldı, hapis arkadaşları da ona son derece kötü davrandılar ve bu ölene dek böyle sürüp gitti. O öteki tutuklular gibi avluya çıkmayı redderek sürekli hücresinde kalıyordu. Burada yoldan gelen gürültüleri duyabiliyordu.

Her gün, sabahın onunda Hortensia o hafif delimsi yürüyüşüyle salınarak cezaevine kadar geliyor, kapıdaki görevliye tutukluya vermesi için bir sıcak tencereyi, teslim ediyordu.

"O benim açlık çekmeme hiç izin vermedi, hem de hiç vermedi," diyordu, sanki görevliden özür dilermiş gibi bir ses tonuyla. Sonra sokakta oturup lir çalıyor, dayanılması olanaksız can çekişme inlemeleri yayıyordu çevresine. Onun dikkatini dağıtmak ve susturmak için gelip geçenlerden para verenler bile çıkıyordu.

Duvarların öte tarafında bir kenara büzülmüş olan Amadeo Peralta sanki toprağın derinliklerinden gelen o sesleri dinlerken sinirleri harap oluyordu. Bu günlük yakınmaların bir anlamı olmalıydı, ama ne olduğunu anımsayamıyordu. Arada sırada bir suçluluk duygusuna kapıldığı oluyordu, ama belleği buna yanıt veremiyor, geçmişin görüntüleri yoğun bir sis perdesinin ötesinde yitip gidiyordu. Bu gömütte neden bulunduğunu bilemiyordu; yavaş yavaş ışığın varolduğu o dünyayı unuttu ve kendini o felâkete terketti.

BİR SEVGİLİ İÇİN ARMAĞAN

Horacio Fortunato, yaşamına o solgun yüzlü Yahudi kızı girdiğinde kırk altı yaşındaydı, gene de o ehlikeyif yaşantısını terkedip, o gururunu ayaklar altına alma raddesine geldi. Horacio, sirk insanları denen o ırktan geliyordu, hani o doğuştan lastik kemikli olup, ölümcül taklalar atan, öteki çocukların solucan gibi süründüğü yaşta trapeze başaşağı asılıp aslanların dişlerini fırçalayanlardandı. O güne dek tuhaf bir görünümü varken, babası tarafından ciddi bir iş alanına çevrilene dek, Fortunato Sirki şan şöhretten çok, acının tadını almıştı. Afet ya da kargaşa dönemlerinde, kumpanya, klâna bağlı iki üç kişiyle sınırlanırdı, onlar da kırık dökük bir araba tepesinde, yırtık pırtık bir çadırın altında en perişan köyleri dolaşırlardı. Horacio'nun dedesi, yıllar boyunca bütün gösterinin ağırlığını yüklenip sürdürmüştü; ip üstünde yürür, yanan meşalelerle gösteriler yapar, Toledo bıçaklarını yutar, silindir bir şapkadan portakallar, yılanlar çıkartır, biricik kız arkadaşı olan, geniş etekli, tüylü şapkalı maymunla sevimli bir dans sunardı. Pek çok öteki sirk, yeni ve çağdaş eğlencelere yenik düşerken, dede şanssızlıkları yenerek kendininkini kurtardı, yaşlılığında anakaranın güneyine yerleşerek bostanında kuşkonmaz ve çilek yetiştirme mutluluğunu tattı. Oğlu Fortunato II'ye bıraktığı kuruluşun tek kuruş borcu yoktu.

Bu adamda babasının o alçakgönüllülüğü olmadığı gibi, ne tel üzerinde dengede durabilir, ne bir şempanzeyle dans edebilirdi, buna karşılık, sağlam bir tüccar kafasına sahipti. Onun yönetimi altında sirk hem boyutça hem de şöhretçe gelişti, sonunda ülkenin en büyük sirki haline geldi. O güç dönemlerdeki yırtık çadırın yerini şimdi dikey çizgilerle bezeli üç büyük anıtsal çadır almıştı, pek çok kafes terbiye edilmiş

hayvanlar için gezici bir hayvanat bahçesine dönüşmüştü, pek çok ilginç araç da sanatçıları taşıyordu ki bunların arasında hermafrodit bir cüce ile tarihe geçmiş bir vantrilog da bulunuyordu. Kristof Kolomb'un karavanının bir eşi de, altına takılmış tekerleklerle, uluslararası Büyük Fortunato Sirki'ni tamamlayan son araçtı. Bu dev karavan önceleri, dedenin zamanında olduğu gibi bahtının rüzgârına göre sürükleniyor, Rio Grande'den Macellan boğazına dek sadece anacaddeler boyunca kararlı bir şekilde ilerliyordu. Sadece büyük kentlere vardıklarında davullar, filler, palyaçolar şamatasıyla giriş yapıyorlardı ki, Fetih günlerinin değerli bir anısı gibi en önde yürüyen karavanı da gördükten sonra, sirkin geldiğini bilmeyen tek kişi kalmıyordu.

Fortunato II, bir trapez sanatçısı ile evlendi, ondan bir oğlu oldu, ona Horacio adını verdiler. Ne var ki kadın, geçtikleri kentlerden birinde oğlunu babasına emanet ederek özgürlüğü seçti ve yaşamını o belirsiz mesleğiyle burada kazanacağını açıkladı. Oğlanın belleğinde annesine ait karmaşık bir iz kaldığından, anne imgesiyle yaşamı boyunca karşılaştığı tüm akrobatları birbirine karıştırdı. On yaşındayken, babası bu kez sirkin bir başka sanatçısıyla evlendi, bu kez seçilen, dörtnala giden bir atın tepesinde dengede durabilen, bir attan ötekine gözleri bağlı olarak atlayabilen bir kızdı. Pek güzeldi. Ne kadar su, sabun, parfüm kullansa da üzerinden o at kokusunu, kurumuş ter ve emek rayihasını atamıyordu. Onun güzeller güzeli kucağında Horacio, bu pek özel kokuya sarmalanıp annesinin yokluğuna avuntu arıyordu. Ama zaman içerisinde bu binici de kimseyi esenlemeden ayrılıp gitti. İleri yaşlarında Fortunato II üçüncü bir evlilik yaptığında, bir turist otobüsünün tepesinde Amerikayı keşfe çıkmış olan bir İsviçreli kız seçti. Artık bu gezginci yaşamdan yorulmuş olduğundan, yeni karmaşaları yüklenemeyeceğini hissettiğinden, kızın, sirki bırakıp belli bir yere yerleşme önerisini geri çevirmedi; Alpler üzerinde şiirsel ormanlar ve dağlar arasındaki tipik bir kulübede yaşamaya başladı. Artık yirmi yaşını

geçmiş olan oğlu Horacio, kuruluşun yönetimini ele aldı.

Horacio, her gün mekân değiştirme belirsizliği içerisinde, her zaman tekerlekler üzerinde uyumaya, bir çadır altında oturmaya alışık olarak büyümüştü ve bu yazgısından da pekâlâ hoşnuttu. Gri üniformalar giyip okullara giden çocukları kıskanmazdı, onların yazgıları daha doğmadan çizilmiş diye düşünürdü. Tam tersine o kendini güçlü ve özgür hissediyordu. Sirkin tüm sırlarını bilir, aynı ciddiyetle hayvanların pisliğini temizleyip kostümle elli metre yükseklikten aşağı sallanabilirdi ve o yunuslara özgü gülümsemesiyle seyircisini baştan çıkartırdı. Zaman zaman canı bir yere bağlanıp kalmayı çektiyse de bunu asla uygulamaya yanaşmadı. Önce annesi, sonra da üvey annesi tarafından terkedilmek, onu son derece güvensiz bir kişi yaptı. Özellikle kadınlara karşı daha da güvensizdi, ama gene de soğuk bir adam olmadı, ne de olsa büyükbabasının o pek duygusal yüreği ona miras kalmıştı. Sirk konusunda son derece yetenekliydi, ama işin sanat yanından çok onu ilgilendiren mesleğin ticari yönüydü. Küçüklüğünden beri zengin olmayı aklına koymuştu, çünkü naif bir düşünceyle, paranın, ailesinden edinemediği o güvenceyi sağlayacağını düşünüyordu. Gösterinin niteliğini daha gösterişli kılmak için değişik yatırımlar yaparak boks ringleri kurdu. Doğal olarak bokstan sonra güreşe merak sardı ve hayal gücü pek zengin bir kişi olduğundan, bu kaba saba sporu, dramatik bir oyuna dönüştürdü. *Mumya* adlı gösteride ringe bir Mısır mumyalı tabutuyla çıkan, görünmemesi gereken yerlerini pek minik bir kaplan postuyla örttüğü için her yumrukta sıçrayıp seyircileri heyecanlandıran *Tarzan*, Samurai kılığına girse de, gerçekte bir Mapuçe Kızılderilisi olan Kuramoto'nun acımasız bıçağıyla her gece altın renkli kâkülleri kesilse de, adının hakkını vermek için ertesi gün yeniden kıvırcık saçlarını halka gösteren o ilahi yaratık *Melek*, hep onun buluşlarıydı. Bu ve bunun gibi ticari serüvenlerin yanı sıra arada sırada kendisi de korumalarıyla sahneye çıkardı, amacı hem rakiplerini korkutmak, hem kadınların merakını gıcıkla-

maktı; bu gibi davranışlar sonucu ünü 'kötü adam' olarak yayılmıştı, bu da onu pek zevklendiriyordu. Pek güzel bir yaşam sürüyordu, bir yandan işler çevirerek, yeni canavarlar arayarak dünyayı dolaşıyordu, bir yandan kulüplere, kumarhanelere takılıyordu. California'da kristal bir villası, Yucatan'da bir çiftliği vardı, ama gene de yılın büyük bir bölümünü lüks otellerde geçiriyordu. Para karşılığı onunla birlikte olan sarışınlardan haz alıyordu. Bunların da en tatlılarını ve en iri göğüslülerini seçiyordu; ne de olsa, üvey anasını unutması kolay değildi; gene de gönül işlerine fazla kafa yormuyordu. Büyükbabası bir yandan ona evlenmesi konusunda sürekli baskı yapıyordu ve Fortunato soyadının vârissiz yok olup gitmemesi için dünyaya çocuklar getirmesini istiyordu, ama buna yanıt olarak o, nikâh masasına aklını kaçırsa bile oturmayacağını söylüyordu. Esmer, iri yarı bir adamdı, elleriyle şöyle bir taradığı gür saçları vardı, gözleri aşağı çekikti, neşeli bir bayağılık sergileyen sesi otoriterdi. Şıklığına pek düşkündü, prenslere yaraşır giysiler satın alırdı, ama bunlar pek gösterişli olduklarından, kravatları pek göz aldığından, yüzüğünün yakutu fazla parıldadığından, parfümü pek baygın olduğundan, fazla abartılı dururdu. Bir aslan terbiyecisi yüreğine sahipti ve hiçbir İngiliz terzi bunu gizleyemiyordu.

Varoluşunun büyük bir kısmını dünyayı buluşlarıyla altüst etmeye harcayan bu adam, bir mart ayının salı günü Patricia Zimmermann ile karşılaştı. Onun yanında kendini kuşlar kadar hafif ve pek kaygısız hissetti. Zencilerin girmesinin yasak olduğu bu kentin tek restoranında, yanında dört koruması ve Bahama'lara bir haftalığına götürmeyi tasarladığı bir sarışınla yemek yiyordu ki Patricia, ipek bir giysi ve Zimmermann & Co. adlı firmayı şöhretli kılan o pırlantalarla bezeli olarak kocasının kolunda girdi restorana. At teri kokan o unutulmaz üvey annesinden ve onu hoşnut etmeye çabalayan sarışınlardan bambaşka bir şeydi bu. Bu minicik, incecik, dekoltesinden kemiklerinin çıkıntıları görünen, kestane renkli saçlarını sert bir topuzla toplamış bedenin içeri doğru ilerle-

diğini görünce dizlerinin titrediğini, göğsünde dayanılmaz bir yanmanın başladığını hissetti. O, basit ve doyuma hazır kadınları yeğlerdi; ancak bu kadının erdemlerinin değerini anlayabilmek için ona çok yakından bakmak gerekliydi; bu şekilde bile o incelikler ancak alışmış gözlere değerlerini açabilirlerdi, bu da Horacio Fortunato'nun durumuna pek uyacak bir tanım değildi. Sirkinde çalışan falcı kadın, kristal küresine bakıp da onun kırk yaşlarında, mağrur bir aristokrat kadına ilk görüşte âşık olacağını söyleseydi, gülmekten ölürdü, ama şimdi bildiği, koyu renk giysisi ve boynunda parıldayan bütün o pırlantalarla kendine doğru ilerleyen, sanki dul bir antik imparatoriçenin gölgesini andıran bu kadına duyduğu aşktı. Patricia onun yanından süzüldü, peçetesini yeleğinin içine sokmuş, dudaklarının kenarına domates salçaları sürünmüş bu devin yanında bir an duraladı. Horacio Fortunato onun parfümünü algılamayı, o kartalsı profilini görmeyi başardı ve yanındaki kadını, korumalarını, işlerini ve yaşamının bütün amaçlarını bir yana atıp bu kadını o mücevherciden kaparak, en kusursuz biçimde sevmeye karar verdi. Sonra iskemlesini hafifçe yana kaydırıp konuklarını aklından tümüyle çıkartarak, onunla arasındaki uzaklığı hesaplamaya başladı; bu arada Patricia Zimmermann, bu yabancının pırlantalarını kötücül bir niyetle mi incelediğini soruyordu kendi kendine.

O zaman Zimmermann'ların konutuna müthiş büyük bir orkide buketi gönderildi. Patricia'nın dikkatini çeken şey, sepya renkli dikdörtgen kart üzerine yaldızlı, arabesk karakterde yazılmış, sanki bir romandan alınmış o isim oldu. Berbat bir beğenisizlik örneği, dedi dişlerinin arasından ve bunu gönderenin o restorandaki o briyantinli tip olduğunu anlayınca bu armağanın hemen sokağa atılmasını buyurdu, kimbilir belki hayranı evin çevresinde dolaşıyordur ve armağanının nasıl karşılandığını görür diye umdu. Ertesi gün, kristal bir kutu içinde gelen tek bir gülün yanında hiçbir kart yoktu. Kâhya, bunu da çöpe attı. Haftanın geri kalan günlerinde de

değişik demetler geldi: lavanta yastık üzerinde kır çiçekleri, gümüş bir kupada beyaz karanfillerden bir piramit, Hollanda'dan getirtilmiş bir düzine kara lale ve bu kavurucu sıcak ülkede bulunması olanaksız pek çok değişik türden çiçekler. Gerçi tümü ilk çiçeğin fırlatıldığı yeri boyladılar, ama bu, aşk ateşiyle yanan erkeğin umudunu kırmadığı gibi, ısrarları öylesine arttı ki, Patricia Zimmermann, telefona bile yanıt vermekten çekinir oldu, çünkü gene geçen salı sabahının ikisinde olduğu gibi ona yakışıksız şeyler fısıldamasından korkuyordu. Kapalı mektupları hiç açmadan geri yolluyordu. Artık sokağa çıkmaktan da vazgeçmişti, çünkü en olmadık yerlerde Horacio Fortunato çıkıveriyordu karşısına: operada en yakındaki locada o oturuyor, şoförü davranamadan otomobilinin kapısını-açan o oluyor, bir asansörde ya da merdivende, o anda hayalden maddeye geçmiş gibi çıkıveriyordu ortaya. Zavallıcık, kendi evinde korkudan hapis olmuştu. Vazgeçer, vazgeçer, diye yineliyordu kendi kendine, ama Fortunato, ne yazık ki, kötü bir düş gibi geçip gitmedi, hep oradaydı, o duvarların hemen dışındaydı, sanki soluğu duyuluyordu. Kadın, polise başvurmayı ya da kocasına haber vermeyi düşündüyse de skandal çıkarma dehşeti onu bundan vazgeçirdi. Bir sabah gelen mektupları yanıtlarken, kâhyası ona Fortunato & Oğulları adlı şirketin başkanının kendisiyle görüşmek istediğini bildirdi.

"Evimin içine girmeye nasıl cüret ediyor?" diye mırıldanırken, Patricia'nın yüreği deliler gibi atıyordu. Bunca yıldır, davetlerde edindiği o kendini kontrol disipliniyle ellerini ve sesini kontrol altına almaya çalıştı. Bir an için, bu deliyle karşılaşıp olaya son vermeyi aklından geçirdiyse de, buna gücünün yetmeyeceğini, daha onu görmeden yenik düşeceğini hissetti.

"Ona, evde olmadığımı söyleyin. Ona kapıyı gösterin ve evin hizmetkârlarına, bu beyin eve sokulmaması gerektiğini bildirin," diye buyurdu.

Ertesi gün kahvaltıda ekzotik çiçekler yoktu, Patricia içi

rahatlamış ya da biraz kırılmış bir şekilde iç geçirdi, adam herhalde ne demek istediğini anlamıştı sonunda. O sabah, bütün hafta boyunca ilk kez kendini özgür hissetti, önce tenis oynadı, sonra da güzellik enstitüsüne gitti. Öğleden sonra eve döndüğünde yepyeni bir saç modeli vardı, ama dehşetli başı ağrıyordu. Kapıdan girer girmez holdeki masanın üzerinde altın harflerle Zimmermann markası işlenmiş, menekşe renkli kadife bir kutu gördü. Bunu kocasının unuttuğunu düşünerek hemen açtı, içinde yakut bir kolyeye iliştirilmiş, artık hemen tanıyıp nefret etmeyi öğrendiği o sepya renkli kartviziti buldu. Başağrısı paniğe dönüştü. Bu serüven meraklısı adam, onun varlığını mahvetmeye karar vermişti, sadece gidip onun kocasından, gizlenmesi olanaksız takılar satın almakla yetinmiyor, bunları bir de utanmazca eve gönderiyordu. Şimdiye dek çiçeklere yaptığı gibi bu mücevheri çöpe de atamazdı. Göğsüne bastırdığı kutuyla çalışma odasına girdi. Yarım saat sonra, şoförü çağırarak bu paketi şimdiye dek mektupları iade ettiği yere götürmesini istedi. Mücevherden kurtulunca kendini hiç de rahatlamış bulmadı, tam tersine kendini bir bataklığa gömülüyormuş gibi hissetti.

Ne var ki, Horacio Fortunato da, durgun bir suda, bir adım ilerleyemeden, çırpınıp durmaktan başka bir şey yapamıyordu. Bir kadına kur yapmak için hiç böylesine çok zamana ve paraya gereksinme duymamıştı. Çünkü şimdiye dek söz konusu olanlar bundan çok çok değişiktiler. Kendini o canbaz yaşantısı içinde ilk kez gülünç hissediyordu, bu iş böyle daha fazla uzayamazdı, o boğa gibi güçlü adam eriyordu, uykusu bölünmelere başlamıştı, soluğu kesiliyor, yüreği tekliyordu, midesinde yangınlar, şakaklarında çanlar vardı sanki. İşleri de onun bu aşk hastalığından etkilenmişe benziyordu, acele kararlar alıyor, para yitiriyordu. Allah kahretsin, ne kim olduğumu, ne de nerede olduğumu biliyorum, Allah o kadının cezasını versin, diye söyleniyordu ter içinde, ama bir an için bile avdan vazgeçmeyi düşünmüyordu.

Yeniden kendi ellerine dönen o menekşe rengi kadife

kutuyla, yaşadığı otelin koltuklarından birine gömülen Fortunato, birdenbire büyükbabasını anımsadı. Babasını ender olarak düşünürdü, ama o doksan yaşında hâlâ bostanı ile ilgilenen büyükbabası sık sık aklına düşerdi. Telefonu eline alarak bir bat istedi.

Yaşlı Fortunato oldukça sağırlaşmıştı, sesleri gezegenin öteki ucuna taşıyan bu şeytansı alete hâlâ alışamamıştı, ama gene de yaşlılık, zihninin parıltısını söndürememişti. Elinden geldiğince, torununun o kederli öyküsünü dinledi ve sözlerini bitirene kadar onu kesmemeye özen gösterdi.

"Demek bu orospu benim koca oğlumla alay ediyor, ha?"

"Bana bakmıyor bile, büyükbaba. Çok zengin, güzel, soylu, her şeye sahip..."

"Yaaa. Bir de kocası var, demek."

"Evet, ama önemli olan bu değil. Bir kez onunla konuşmama izin verse..."

"Konuşmak mı? Neden ki? Bunun gibi bir kadına söyleyecek ne olur ki?"

"Ona kraliçelere yaraşır bir kolye armağan ettim, tek söz etmeden geri gönderdi."

"Onda olmayan birşeyler ver ona."

"Sözgelimi ne olabilir?"

"Gülmesi için iyi bir ortam yaratmak kadınlarda hiç şaşmayan bir yöntem olabilir," dedi ve elinde alıcıyla uyuyakaldı ihtiyar adam; düşünde, trapezde ölümcül taklalar attığı ve maymunuyla dans ettiği o dönemde onu seven kızları görmeye başladı.

Ertesi gün mücevherci Zimmermann, çalışma odasına mesleğinin manikürcü olduğunu söyleyen güzeller güzeli bir kızı kabul etti. Kız, adamın kırk sekiz saat önce sattığı yakut kolyeyi değerinin yarısına satmak için gelmişti. Mücevherci, sonradan görme o şekilsiz adamı nasıl unutabilirdi ki, pekâlâ hatırlıyordu.

"Soylu bir hanımefendinin bayılacağı türden bir takıya

gereksinmem var," demişti.

Zimmermann onu bir an incelemiş, ya petrol ya da kokain zenginlerinden biri olduğunu düşünmüştü. Bayağılığı hiç sevmezdi, o başka türlü bir insan sınıfına hitap etmeye alışıktı. Müşterilere şahsen hizmet verdiği ender olarak görülürdü, ama bu adam, kendisini görmek için çok ısrar etmişti ve göz kırpmadan para harcamaya hazır olduğu belliydi.

"Bana ne önerirsiniz?" diye sormuştu en değerli pırlantaların parıldadığı o tepsinin önünde.

"Hanımefendiye bağlı. Yakut ve inci esmer tenler üzerinde güzel durur, yakutlar daha açık tenlilere yaraşır, pırlantalar ise her zaman mükemmeldirler."

"Zaten yeterince pırlantası var. Kocası ona şekerleme gibi pırlanta armağan ediyor."

Zimmermann öksürdü. Bu tarz iftiralar onu iğrendirirdi. Adam kolyeyi eline aldı, hiç değer bilmeden şöyle bir ışığa kaldırdı, çıngırak gibi salladı ve havada hoş bir şıkırtı ve yeşil ışımalar oluştu, bu arada mücevhercinin ülseri azmaya başlamıştı.

"Yakutlar uğur getirir mi?"

"Bence tüm değerli taşların böyle bir özelliği vardır bayım, ama ben batıl inançları olan biri değilim."

"Bu çok özel bir hanım. Yanlış bir armağan almamalıyım, anlıyorsunuz değil mi?"

"Çok iyi anlıyorum, efendim."

Ama bu genç kız armağanı geri getirdiğinde, adamın yanılmış olduğunun ortaya çıktığını düşünen Zimmermann, alaycı bir ifadeyle gülümsedi. Hayır, yanılgı takıda değildi, yanlış olan bu kadındı. Daha zarif bir kadın düşlemişken, şimdi karşısında bu plastik çantalı, sıradan gömlekli bir kız vardı, ama gene de bu kız onun aklını karıştırmıştı, bu kızda acıklı, kırılgan birşeyler vardı ve o kaba saba adamın elinde kötü bir sonu olacağı belliydi, mücevherci böyle düşünmeye başlamıştı o anda.

"En iyisi bana her şeyi baştan sona anlatın kızım," dedi

Zimmermann sonunda.

Genç kız bir saat önce ezberlediği öyküyü ona anlattı ve hafif adımlarla çıktı özel bürodan. Başından da tahmin edildiği gibi, mücevherci, takıyı satın almakla kalmamış, üstelik kızı bir de akşam yemeğine davet etmişti. Zimmermann'ın işlerinde kurnaz ve kararlı bir adam olduğu belliydi, ama geri kalan her şeyde pek saf olduğu ortaya çıkmıştı. Böylelikle Horacio Fortunato'ya gerekli olan zaman süresince oyalanabilecek ve gerekeni ödeyecekti.

O unutulmaz akşam, Zimmermann sadece bir akşam yemeği diye yola çıktıysa da, beklenmedik bir tutku yaşamıştı. Ertesi gün yeni arkadaşını yeniden görebilmiş, hafta sonuna doğru Patricia'ya, kekeleyerek, birkaç günlüğüne New York'a Ekaterinenburg faciasından kurtulan Rus takılarını görmeye gittiğini söylemişti. Karısı ona kulak bile vermedi.

Evde yalnız kalan, sokağa çıkmaya ürken, ona rahat vermeyen, gelip giden başağrısı ile Patricia, cumartesi gününü gücünü toplamaya çalışarak geçirmeye karar verdi. Terasına yerleşti ve moda dergilerini karıştırmaya başladı. Bütün bir hafta boyunca yağmur yağmamıştı, hava kuru ve ağırdı. Bir süre okuduktan sonra, güneşin ona uyku verdiğini, bedeninin ağırlaştığını hissetti, gözlerini yumdu. O anda bahçenin dibinden bir gürültü işitti; bir yıl içinde onun krizantemlerini köklerinden sökerek dört bir yanı saran bitkilere göz yuman, bahçesini bir tropik cangıla çeviren o inatçı bahçıvanın sesi olduğunu düşündü. Gözlerini açtı, şöyle bir güneşe doğru baktı ve avokadoların yaprakları arasında alışılmadık boyutlarda bir şeyin kımıldamakta olduğunu farketti. Kara gözlüklerini çıkarıp kalktı. Kuşkusu yoktu, orada kımıldayan bir gölge vardı, bu ağacın bir parçası değildi.

Patricia Zimmermann koltuğundan kalkarak birkaç adım attı; işte o zaman yaldızlı bir manto giyen mavi giysili bir hayaleti net olarak görebildi, hayalet birkaç metre yükseklik-

ten uçarak geçti, havada bir takla attı ve sanki bir an için onu göklerden selâmladı. İçinden bağırmak geldi, çünkü bu görünüm sanki taş gibi düşüp yerde un ufak olacak gibi geldi ona, derken o pelerin şişti, o tuhaf helikopterimsi şey kollarını açtı ve yakın bir erik ağacına tünedi. Tam o anda ortaya başka bir mavi şekil çıktı, o da başka bir ağacın yapraklarına bacaklarından asılmıştı, ellerinden tuttuğu çiçek taçlı bir kız çocuğunu sallıyordu. Derken birinci trapezcinin işareti üzerine ikincisi ellerindeki bu yaratığı fırlattı, kızın başından uçuşan kâğıt kelebekler, o ikinci trapezciye ulaşana kadar ortalığa saçıldı. Patricia, altın pelerinli sessiz kuşlar havada uçuşurlarken ses çıkartmaya ve kımıldamaya cesaret edemedi.

Beklenmedik bir anda, bir nara bahçeye yayıldı, Patricia'nın dikkati bu uzun ve barbar haykırış yüzünden dağıldı ve trapezcilere bakmaz oldu. Kendi bahçesinin yan duvarından uzun bir halatın sarktığını, buna tutunarak Tarzan'ın tüm canlılığıyla indiğini gördü. Çocukken gündüz sinemalarında ve çizgi romanlarda gördüğü Tarzan, kaplan postundan mayosu, beline tutunmuş maymunuyla karşısındaydı işte. Cangılların Kralı hoş bir edayla yere indi, göğsünü yumrukladı, insanı donduran o narasını yineledi ve bütün evin hizmetkârlarının terasa doluşmalarına yol açtı. Patricia bir el işaretiyle onlara susmalarını, kımıldamamalarını tembihledi, bu arada Tarzan'ın sesi hafifledi, yeri göğü inleten davullar başaşağı yürüyerek gelen dört Mısırlıyı haber vermek için çalmaya başladı. Bunların peşinden çizgili külâh takmış bir kambur, uzun bir zincirle bir panteri çekerek geliyordu. Derken ortaya çıkan iki keşiş bir tabut taşıyarak girdiler sahneye, arkalarından altın saçları upuzun bir melek göründü, kortejin en sonunda bir kimonoyla Japon gibi giyinmiş bir Kızılderili tahta patenler üzerinde ilerleyerek yer alıyordu. Bunların tümü havuzun arkasında sıralandılar. Keşişler tabutu otların üzerine bıraktılar; bu arada kutsal birtakım sözler mırıldanırlarken Melek ile Kuramoto, ünlü kaslarını sergiliyorlardı, derken tabutun kapağı açıldı, içinden karabasanlarda gö-

rülebilecek bir canavar çıktı. Bunun, ayağa kalkıp tüm sargılarıyla gözler önüne serilince, canlı bir mumyadan başka bir şey olmadığı ortaya çıktı. O anda Tarzan yeni bir çığlık attı ve herhangi biri davranana kadar Mısırlıların çevresinde hoplayıp zıplamaya, maymununu oynatmaya başladı. Mumya binlerce yıllık sabrının taşması üzerine, bir kolunu kaldırdı, sonra öylesine sert bir hareketle Kızılderilinin ensesine indirdi ki, Kızılderili yüzü otlara gömülerek serildi yere. Maymun, çığlıklar atarak bir ağaca tırmandı. Mumyalanmış Firavun, Tarzan'ı ikinci bir vuruşla yere yıkmadan önce, o onun üzerine atlayıp aslan gibi kükremeye başladı. Pek tuhaf bir biçimde otların üzerinde yuvarlanmaya başladılar, derken panter zincirinden kurtuldu ve herkes gidip otların arasında onu aramaya koyuldu. Evin hizmetkârları ise, bir koşu gidip mutfağa sığındılar. Patricia kendini çeşmenin içine atmaya seğirtiyordu ki, ortaya frak ve silindir şapka giymiş biri çıktı, pek şakırtılı kırbacıyla bir vuruşta hayvanı durdurdu, onu dört ayağı havada bir kedi gibi yere serdi, bu arada kambur onun zincirini yeniden ele geçirmeyi başardı, keşişlerden biri de şapkasını çıkartıp içinden kremalı bir pasta çıkarttı ve bunu terasa kadar getirip evin hanımının ayaklarına bıraktı.

Bahçenin en dibinden kumpanyanın geri kalanı da göründü: askeri marşlar çalan bandonun müzisyenleri, birbirini tokatlayan palyaçolar, ortaçağ saraylarından çıkma cüceler, atların üzerinde ayakta durabilen biniciler, sakallı kadın, bisiklete binen köpekler, Colombina giysili devekuşu ve sonunda saten şortlu ve boks eldivenli boksörler, boyalı kartondan bir yayın altındaki ringi iterek bahçeye soktular. Bu imparator tahtı gibi şeyin üzerinde, briyantinle yatırılmış saçı, kimselere benzemeyen gülümsemesiyle, zafer takının altında, pek gururlu, pek gösterişli sirki ile çevrili durumda, borazanların ve silindirlerin gürültüsü arasında en üstün, en âşık ve dünyanın en eğlenceli adamı duruyordu. Patricia, deliler gibi gülmeye başladı ve ona doğru yürüdü.

TOSCA

Babası onu piyanonun önüne oturttuğunda sadece beş yaşındaydı, on yaşına geldiğinde Maurizia Rugieri, pembe organza giysisi, rugan ayakkabılarıyla Garibaldi Klüp'te ilk konserini, çoğunlukla İtalyan kolonisinden oluşan hayırsever bir topluluk karşısında verdi. Konserin bitiminde, ayaklarına buket buket çiçekler bırakıldı, kulübün başkanı ona günün anısı olarak bir plaket ile kurdeleler ve dantellerle bezeli porselen bir bebek armağan etti.

"Maurizia Rugieri, seni bir dâhi çocuk, yeni bir Mozart olarak esenliyoruz. Dünyanın en büyük sahneleri seni bekliyor," diye bir konuşma yaptı sonra da.

Çocuk, alkışların ve özellikle annesinin gurur dolu ağlamasının kesilmesini bekledikten sonra hiç umulmayan müthiş güvenli bir sesle konuşmaya başladı:

"Bu son piyano çalışımdı. Ben şarkıcı olmak istiyorum," diye açıklamada bulunduktan sonra bebeği bir ayağından sürükleyerek sahneden ayrıldı.

Utancını yenmeyi başardıktan sonra babası ona her yanlış nota için parmaklarına vuran sert bir öğretmenden şan dersleri aldırmaya başladı. Bu eziyet bile kızın operaya olan düşkünlüğünü köreltemedi. Gene de erginlik çağına erdiğinde kuş gibi bir sesi olduğu ortaya çıktı, bu ses ancak beşikteki bir bebeğe ninni söylemeye yeterliydi, bu yüzden soprano olma inancını daha banal bir yazgıya yönelmek üzere bir yana bıraktı. On dokuz yaşındayken Ezio Longo adında, birinci kuşaktan göçmen, diplomasız mimar bir inşaatçı ile evlendi, adamın niyeti çimento ve çelik üzerine bir imparatorluk kurmaktı, otuz beş yaşındayken neredeyse bunu başarmış durumdaydı.

Ezio Longo'nun Maurizia Rugieri'ye âşık olmasında, yapılarına para yatırmasıyla benzeşen bir kararlılık vardı. Kısa boylu, sağlam yapılı, yük çekici hayvanlarınkine benzer boynu olan, enerjik yüzlü, biraz çirkince, iri dudaklı, kara gözlü bir adamdı. İşleri yüzünden kaba saba giyinmek zorundaydı, sürekli güneş altında durduğundan teni esmerleşmiş, işlenmiş kösele gibi pürüzlü olmuştu. Eli açık ve iyi kalpliydi, kolay gülerdi, halk müziğinden, bol ve törensiz yemeklerden hoşlanırdı. Bu biraz bayağı görüntünün altında ince bir ruh vardı ve davranışlara ya da sözcüklere dökemediği bir yumuşaklık taşıyordu. Maurizia'ya baktığında kimi zaman gözlerine yaşlar birikiyor, göğsü sevgiyle doluyordu, ama utancından boğularak elleriyle bu duygularını gizlemeye çalışıyordu. Duygularını açıkça dile getirmek ona olanaksız görünüyordu; sanki onu armağanlara boğarak, onun her an değişen ruh halinin tuhaflıklarına sabırla katlanarak, onun hayalî hastalıklarına şefkat göstererek, kendinin sevgili olarak eksikliklerini örteceğini düşünüyordu. Kız onun yüreğinde derin bir yer kazanmıştı, ilk karşılaşmaların heyecanı, her gün yenileniyordu, onu ızdırap içinde kucaklar, aralarındaki boşluğu kapatmaya çalışırdı, ama bütün bu tutkuları, Maurizia'nın suratsızlıklarına yenik düşüyordu, kızın hayalleri romantik kitaplar, Verdi ve Puccini'nin plaklarının dünyasında geziniyordu. Ezio, günün yorgunluğuyla uyuyakalıyor, eğri duvarları, sarmal merdivenleri karabasanlarında görüyor, sabah uyandığında yatağın içinde oturup yanında uyuyan karısını öyle bir dikkatle seyrediyordu ki, sonunda onun düşlerini izlemeyi öğrendi. Karısının da onun duygularına aynı yoğunlukla karşılık vermesi için ömrünü feda etmeye razıydı. Ona sütunlar üzerinde yükselen, stillerin ve süslemelerin karmaşasından insana yönünü şaşırtan müthiş bir ev yapmıştı; içerde dört hizmetçi hiç durmadan bronzları temizliyor, yerleri cilalıyor, avizelerin kristal küreciklerini parlatıyor, yaldız ayaklı mobilyaların tozlarını alıyor, İspanya'dan getirtilen sahte İran halılarını dövüyorlardı. Malikânenin bahçesinde küçük bir anfiti-

yatro vardı, Maurizia Rugieri burada sadece konukları için şarkı söylerdi. Ezio, serçeleri anımsatan bu titrek seslerin değerini anlayamadığını ölse açıklamazdı, bunu hem kendi kültür eksikliğini belli etmemek için, hem de daha önemlisi karısının sanatsal eğimlerine saygısızlık etmemek için yapmazdı. İyimser ve kendine güvenen bir adamdı, ama Maurizia ağlayarak gebe olduğunu açıkladığında dehşetli bir kaygıya kapıldı, yüreği bir kavun gibi ikiye ayrılıverdi sanki. Ona göre bunca gözyaşı arasında mutluluk pek güçtü. Bu pek erken ele geçmiş cennet, mutlaka beklenmedik bir afet tarafından parçalanacaktı; bunu düşününce araya girecek her türlü tehlikeye karşı mutluluğunu koruma kararı aldı.

Afet, Maurizia'nın tramvayda karşılaştığı bir tıp öğrencisi olarak çıktı ortaya. Bebek o zaman çoktan doğmuştu -babası gibi kanlı canlı, her türlü tehlikeye, nazara bile bağışıklı bir oğlandı-, annesi de eski beden ölçülerine geri dönmüştü. Öğrenci, kent merkezine doğru giderlerken, Maurizia'nın yanına oturdu, sıska, solgun bir delikanlıydı, profilden bakılınca bir Roma yontusunu andırıyordu. *Tosca*'nın partisyonunu okuyor, son perdenin bir aryasını dişlerinin arasından ıslıkla çalıyordu. Genç kadın o öğle güneşinin yanaklarında ölümsüzleştiğini duyumsuyor, birden boşanan terin, korsesini yapış yapış ettiğini anlıyordu. Kendini tutamayarak o da, zavallı Mario'nun şafakta manganın gelip de onu öldürmeden önce gündoğumunu selâmlayan o aryasını mırıldanmaya başladı. Böylece iki nota satırı arasında, bu romans da başladı. Gencin adı Leonardo Gómez idi ve *Bel Canto*'ya Maurizia kadar düşkündü.

Bundan sonraki aylarda, öğrenci tıp derslerini sürdürdü, genç kadın da operanın ve evrensel edebiyatın tüm trajedilerini bir bir yaşadı, onu Don Jose'den sonra öldürdüler, verem oldu, bir Mısır mezarına kondu, bir kılıç ve bir zehirle öldürüldü, İtalyanca, Fransızca ve Almanca şarkılar söyleyerek sevdi, Aida, Carmen ve Lucia Di Lammermoor oldu ve her seferinde de Leonardo Gómez onun ölümsüz tutkusu-

nun odak noktasıydı. Gerçek yaşantıda yasak bir aşk yaşıyorlardı, genç kadın bu işi sona erdirmeyi pek istiyorsa da ilk adımı atmaktan çekiniyordu, erkekse Maurizia'nın evli oluşuna saygı duyuyor, içten içe kendiyle mücadele ediyordu. Kalabalık yerlerde görüşüyorlardı, kimi zaman da karanlık bir parkta ele ele tutuşuveriyorlardı. Tosca ve Mario diye imzaladıkları mektuplar alıp veriyorlardı birbirlerine, doğal olarak Ezio Longo'ya Scarpia adını takmışlardı, o ise oğlu, güzeller güzeli karısıyla öylesine mutluydu ve ailesine bütün güvenceleri sağlayabilmek için öylesine ölesiye çalışıyordu ki, eğer bir dostu, karısının tramvaylarda fazla gezindiğini söylemese olup bitenlerden hiçbir zaman haberli olmayacaktı.

Ezio Longo, işlerinde bir kriz yaşama olasılığına, bir hastalığa ve hatta oğlunun bir kaza geçirmesi felâketine alıştırmıştı kendini, en berbat anlarında bunları geçiriyordu zihninden, ama aklına hiç gelmeyen bir şey varsa o da sahtekâr bir öğrencinin, karısını göz göre göre elinden kapmasıydı. Bunu duyduğunda gülmekten öleceğini sandı, çünkü bütün başka felâketlere oranla, bu en kolay çözümlenecek şey gibi gelmişti kendisine, ama o ilk tepkiden sonra kör bir öfke onu altüst etti. Maurizia'yı orta halli bir pastaneye kadar izledi, sonra onun içerde sevgilisiyle kakao içtiğini gözleriyle gördü. Hiçbir açıklama istemedi. Rakibini ceketinden yakalayıp havaya kaldırdı, duvara öyle bir fırlattı ki, kırılan tabakların şangırtısı ve müşterilerin çığlıkları ortalığı ayağa kaldırdı. Sonra karısını kolundan yakaladı, onu, İkinci Dünya Savaşının Almanya ile yapılan ticareti engellemesinden önce, ülkeye en son giren Mercedes Benz'lerden biri olan otomobiline sürükledi. Onu eve kapattı, şirketinin iki duvarcısını da kapıya bekçi olarak dikti. Maurizia, iki günü yatağında ağlayarak geçirdi, ne yedi, ne konuştu kimseyle. Bu arada Ezio Longo, düşünmeye başlayacak kadar sakinleşmişti ve öfkesi kör bir acıya dönüşmüştü, bunun üzerine çocukluğunun terkedilmişliğini, gençliğinin yoksulluğunu, varlığının yalnızlığını ve Maurizia Rugieri'yi tanıyana dek peşini bırakmayan o bitip tü-

kenmez sevgi açlığını ve onu bulduğunda bir Tanrıçayı fethettiğini sanışını anımsadı. Üçüncü gün daha fazla dayanamadı ve karısının odasına girdi.

"Oğlumuzun hatırı için Maurizia, aklından bu hayalleri atmalısın. Pek romantik olmadığımı biliyorum, ama bana yardım edersen değişebilirim. Ben boynuzlara tahammül edebilecek bir erkek değilim, gitmene razı olamayacak kadar çok seviyorum seni. Bana fırsat verirsen, seni mutlu edeceğim, yemin ediyorum."

Buna yanıt olarak karısı duvara döndü ve orucunu iki gün daha uzattı.

Kocası gene yanına döndüğünde,

"Şu dünyada lânet olasıca neye gereksinmen varsa bileyim, bakalım sana onu bulabilecek miyim?" dedi perişanca.

"Leonardo'mu özlüyorum. Onsuz ölebilirim."

"Pekâlâ, istiyorsan git o şarlatana, ama artık oğlumuzu göremezsin."

Genç kadın valizlerini topladı, müslin bir giysi giydi, başına tüllü bir şapka taktı ve bir taksi çağırdı. Yola çıkmadan önce oğlunu hıçkırarak öptü, kulağına pek yakında onu görmek için geri geleceğini fısıldadı. Ezio Longo –ki bir haftada altı kilo ve saçlarının yarısını yitirmişti– çocuğu onun kollarından sıyırıp aldı.

Maurizia Rugieri sevgilisinin yaşadığı pansiyona geldi, onun iki gün önce buradan ayrılarak, adının Kızılderili yerlileri ve zehirli yılanları çağrıştırdığı o pek sıcak köylerin birine, bir petrol alanında hekim olarak çalışmaya gittiğini öğrendi. Kendisini esenlemeden gidişini pek kendine yedirememiş de pastanede yediği dayak aklına geldi ve Leonardo'nun bir şair olduğunu, kocasının kabalıklarının onun aklını başından aldığını düşündü. Bir otele yerleşti ve ertesi günlerde akla gelebilecek her yere telgraflar çekti. Sonunda Leonardo Gómez'in yerini saptayabildi, ona kendisi için biricik oğlundan vazgeçtiğini, kocasını, toplumu ve Tanrıyı boşlayarak evden ayrıldığını, tüm yazgısında delikanlıyı izlemeye ka-

rarlı olduğunu, ölüm onları ayırana dek yanında kalacağını, bu konuda kararlı olduğunu bildirdi.

Yolculuk güçlü bir deneyim oldu: tren, kamyon ve bazı yerlerde ırmaklar aşmak için tekneler kullandı. Maurizia evinin çevresindeki üç yüz metreyi aşmamıştı, ama gene de ne çevrenin muhteşemliği, ne hesaplanamaz uzaklıklar onu korkutabildi. Yol boyunca iki valizini yitirdi, müslin giysisi sarı tozlu bir paçavraya dönüştü, ama sonunda ırmağın bir kesişme yerinde Leonardo'nun onu bekleyeceği o noktaya vardı. Tekneden indiğinde, kıyıda bir Kızılderili kayığı gördü, oraya doğru koşarken tülünün saçakları uçuşuyordu, uzun saçları şapkasının altından kıvır kıvır kurtuluyordu. Ama orada Mario'sunun yerine bekleyenler, kafasında bir kâşif kaskı ile zencinin teki ve ellerinde kürekler hazır iki melankolik Kızılderiliden başkası değildi. Artık geri dönmek için çok geçti. Doktor Gómez'in acil bir işi çıktığı açıklamasını dinledi ve elinde kalan perişan bavuluyla sandala bindi, içinden bu adamların haydut ya da yamyam olmaması için dua ediyordu. Neyse ki böyle değildi adamlar ve onu sağ salim, sular aşarak geniş, çatlak topraklı, vahşi bir arazi parçasına ulaştırdılar, sevgilisi onu orada bekliyor olacaktı. Burada iki köy vardı, birinde işçilerin uyuduğu uzun yatakhaneler yer alıyordu, ötekinde ise kumpanyanın ofislerinde çalışan memurlar yaşıyordu. Amerika Birleşik Devletlerinden uçakla getirilmiş yirmi beş prefabrik ev, saçma bir golf sahası, her sabah dev gibi kurbağalarla dolan yeşil bir su havuzu, tümünü çevreleyen demir bir çit ve kapısında iki bekçi bekleyen büyük bir demir kapı, dekoru oluşturuyordu. Burası gelip geçici adamlara özgü bir kamptı, yaşam, sanki bir ejderhanın bitmek tükenmek bilmeyen kusmuğu gibi yeraltından kaynayan o bataklığın çevresinde geçip gidiyordu. Bu yalnızlık dünyasında bazı işçilerin gene yalnızlıktan yakınan yakın arkadaşları yok değildi. Gringolar ve ekip başları üç ayda bir kente gidip ailelerini ziyaret ederlerdi. Doktor Gómez'in -onların deyimiyle- 'gelin hanım'ının gelişi' birkaç gün için bu tekdüzeliği

bozdu, sonunda onun, tülleri, minik şemsiyesi, dans ayakkabılarıyla sanki başka bir tarih diliminden gelmiş gibi gezinmesine alıştılar.

Maurizia Rugieri, bu adamların kaba sabalığının ya da o her gün yaşanan sıcaklığın kendini yenmesine izin vermedi, kendi yazgısını mağrur bir şekilde yaşamaya karar verdi ve bunu başardı. Leonardo Gómez'i kendi melodramının kahramanına dönüştürdü, ona ütopik erdemler yaraştırdı, kendi aşkının niteliğini çılgınlığa varacak derecede abarttı, bu dur durak bilmeyen tutku yarışında sevgilisinin de kendi kadar ihtiraslı olup olmadığını sorup öğrenmeye niyet bile etmiyordu. Olur da Leonardo Gómez bu yarışta pek gerilerde kalmaya başlarsa, genç kadın bunu sevgilisinin çekingen yapısına ve lânet olasıca iklimle daha da beter olan sağlıksız bedenine yoruyordu. Gerçekten de erkek öylesine kırılgandı ki, kadın o ünlü hastalıklarından sıyrılıp sevgilisini tedavi etmeye girişti. Ona o ilkel hastaneye giderken eşlik ediyor, temel hemşirelik bilgileri edinmeye uğraşıyordu. Sıtma kurbanlarına bakmak, feci kuyu kazalarının yaralarını tedavi etmek, ona, evde kapalı kalıp, bir vantilatör altında oturup, yüzüncü kez o eski dergileri ve o aşk romanlarını okumaktan daha hoş geliyordu. Şırıngaların ve bandajların arasında kendini bir savaş kahramanı gibi hayal edebiliyor, kampta seyrettikleri o filmlerin cesur kadınları ile özdeşleştiriyordu kendini. İntihar eden bir kişinin kararlılığı ile, gerçeğin gittikçe kötüleşmesini görmezden gelerek her an'ı sözcüklerle güzelleştirmeye uğraşıyor, bunun başka türlü olamayacağını biliyordu. -Hâlâ Mario diye çağırdığı- Leonardo Gómez'den, kendini insanlığa adamış bir ermiş olarak söz ediyor, bütün dünyaya kendilerinin müthiş bir aşkın kahramanları olduklarını kanıtlamaya uğraşıyordu, bu yüzden kumpanyadaki erkekler bu biricik beyaz kadına karşı heyecan duyacak olsalardı bile, bundan vazgeçmişlerdi. Maurizia, kampın barbarlıklarını *doğayla ilişki* şeklinde yorumluyordu, sivrisinekleri, zehirli yılanları, iguanaları, gündüzün cehennem sıcağını, gecenin bo-

ğucu havasını, kapının dışına tek başına çıkıp dolaşamayışını bütünüyle görmezden geliyordu. Yalnızlığı, sıkıntısı, kente gitmek, modaya uygun giyinmek, arkadaşlarını ziyaret etmek, tiyatroya gitmek gibi pek doğal olan isteklerini de hafif bir 'nostalji' olarak adlandırıyordu. Adını değiştiremediği tek duygu, oğlunu anımsadığı zaman yüreğini paramparça eden o hayvansı duyguydu, bu yüzden ondan hiç söz etmemeye çalışıyordu.

Leonardo Gómez, kalp doktoru olarak on yıldan fazla çalıştı, sonunda ateşler ve iklim, sağlığını mahvetti. O kadar uzun zamandan beridir Petrol Kumpanyasının koruyucu çevresi içinde bulunuyordu ki, daha saldırgan yeni bir ortama ayak uyduramayacağından korkuyordu; öte yandan Ezio Longo'nun onu duvara yapıştırmasını anımsadıkça, başkente dönmeyi aklından bile geçirmiyordu. Gene böyle gözden ırak bir köy bulup oraya taşınmaya karar verdiğinde karısı, operasyon aletleri ve opera plakları ile Agua Santa'ya geldi. Ellili yıllardı ve Maurizia Rugieri otobüsten modaya uygun, bedenine yapışık bir giysi ve siyah hasırdan kocaman bir şapkayla iniyordu. Bu giysileri posta ile New York'a ısmarlamıştı, buralarda böyle şeyler görülmüş değildi... Her neyse, onları buralarda, küçük köylerde töre gereği konukseverlikle karşıladılar. Yirmi dört saat geçmeden bu yeni gelenlerin aşk destanı tüm köy tarafından öğrenilmişti bile. Onlara Tosca ve Mario diyorlardı, ama bu iki adın kime ait olduklarını hayal bile etmiyorlardı, ne var ki Maurizia, bu adların anlamlarını onlara öğretmeyi bir borç bildi. Leonardo'nun yanındaki hemşirelik görevini bıraktı, cemaat için dinsel bir koro kurdu ve köye ilk şan konserlerini verdi. Bu beklenmedik olayın şaşkınlığıyla Agua Santa'lılar, onun okulda uydurulan bir sahne üzerinde Madam Butterfly'a dönüşmesini şaşkınlıkla izlediler; genç kadın tuhaf bir sabahlık giymiş, saçlarına iki örgü şişi sokmuş, kulaklarına iki plastik çiçek iliştirip, yüzünü kireç gibi beyaza boyamıştı, sesi ise bir kuş gibi titrekti. Kimse şarkıdan tek bir söz bile anlamadı, ama kadın yere

diz çöküp, bir mutfak bıçağı çekip bunu karnına gömmeye kalkışınca halk bir korku çığlığı attı ve seyircilerden biri koşup onu vazgeçirmeye çalıştı, elinden bıçağı kaptı ve onu ayağa kalkmaya zorladı. Orada ayaküstü tartışıldı ve bu Japon hanımın neden böyle trajik bir karar aldığı konuşuldu, sonunda onu bırakıp giden Amerikalı denizcinin yüreksiz bir adam olduğu, onun için ölmeye değmeyeceği, yaşam denen şeyin pek uzun olduğu ve dünyada pek çok erkek bulunduğu sonucuna varıldı. Gösteri, birkaç halk şarkısı çalan bandonun ortaya çıkmasıyla neşe içinde sona erdi, halk coşkuyla dans etmeye başladı. Bu unutulmaz akşamı başka benzer akşamlar izledi: şarkı, ölüm, sopranonun operanın konusunu açıklaması, halkın tartışması ve bitiş şenliği.

Doktor Mario ve Bayan Tosca, ahalinin iki seçkin insanıydılar; erkek, herkesin sağlığıyla ilgileniyor, kadınsa kültürel yaşam ve modanın kaprislerinden sorumlu sayılıyordu. Serin ve sevimli bir evde oturuyorlardı, evin yarısı muayenehane olarak kullanılıyordu. Bahçede sarı-mavi bir papağanları vardı, onlar alana yürüyüşe çıktıklarında, kuş da onların başlarının üzerinde uçardı. Doktor ve karısının nereye gitmekte oldukları bilinirdi, çünkü kuş onların iki metre üzerlerinden uçar, o boyalı ve kocaman kanatlarıyla sessizce eşlik ederdi onlara. Agua Santa'da çok uzun yıllar boyunca, halk tarafından sayılarak, mükemmel bir aşk örneği olarak gösterilerek yaşadılar.

Doktor, o krizlerin birinde ateşin dolambaçlı yollarında kendini yitirdi ve bir daha geri dönmedi. Ölümü bütün köyü derinden yaraladı. Karısının sağlıksız bir iş yapacağını düşünenler oldu, hani şu opera öykülerindeki kadınlar gibi, bu yüzden olayı izleyen haftalar boyunca onu yalnız bırakmamak için herkes sıraya girdi. Maurizia Rugieri, baştan ayağa yas giysilerine büründü, evin tüm mobilyalarını siyaha boyadı, acısını, ağzının yanında iki derin çizgiye dönüşen ve yüzünün anlamını değiştiren bir ifadeyle peşinden sürükledi, ama gene de kendi yaşantısına son vermeyi düşünmedi. Belki de

odasında yalnız kaldığında, yataktayken derin bir rahatlama duyuyordu, çünkü artık o hayallerinin ağır yükünü taşımak, kendini temsil etmesi için uydurduğu o kahramanı canlı tutmak ve asla kendi hayallerine denk düşmese de çevreye karşı bunu örtmek için, zayıf bir sevgiliyi ele güne kendi hayallerindeki gibi tanıtmaya uğraşmak zorunda kalmayacaktı. Ama tiyatroya olan alışkanlığı gittikçe kök salmıştı. Aynı tükenmez sabırla, başlangıçta kendini romantik bir aşk kahramanı gibi tanıtırken, şimdi de avutulamaz dulu oynuyordu. Genç Agua Santa'da kalmayı sürdürdü, her zaman karalar giydi, aslında artık yas töresi pek kalmamıştı, ama o bundan vazgeçmedi, yeniden şarkı söylemeyi reddetti, oysa bütün arkadaşları, onu bu uğraşın avutacağını düşündükleri için çok yalvarıyorlardı. Köy, onu güçlü bir kucaklayışla sarmaladı, yaşamı dayanılır kılmak ve ona anılarında yardımcı olmak istiyorlardı. Doktor Gómez'in hayali, bütün halkın da desteğiyle ölümsüz kılındı. İki yıl sonra halkın arasından para toplanarak, onun bronz bir büstü yapıldı ve köy alanında, ülke kurtarıcısının taş heykelinin karşısına, bir sütun üzerine yerleştirildi.

Genç o yıl, Agua Santa'nın da önünden geçen otoyol hizmete açıldı, köyün görünümü ve ruhu baştan aşağı değişti. Başlangıçta köy halkı bu tasarıya karşı çıktı, çünkü Santa Maria Cezaevinden tutukluların getirilip ayaklarından zincirlenerek ağaçları kesip taşları kırarak yol yapımında çalışacaklarını sanmışlardı, büyükbabalarının zamanından beri Benefattore hükümetinin şimdiki yolu böyle yaptırdığını dinlemişlerdi ne de olsa. Ne var ki kentten gelen mühendisler işlerin tutuklularca değil çağdaş makinelerle yapılacağı haberini getirdiler. Onların ardından topoğraflar ve başlarında portakal renkli kaskları, bellerinde karanlıkta ışıldayan kemerleriyle işçi ekipleri geldi. Makine dedikleri şeyler (ilkokul öğretmeninin hesaplarına göre) bir dinozor büyüklüğünde demir anıtlardı sanki ve yanlarında yapım şirketinin adı yazılıydı: *Ezio Longo ve Oğlu Şirketi*. Aynı cuma baba oğul, Agua Santa'ya

gelerek işleri denetlediler ve işçilere ödeme yaptılar.

Eski kocasının makinelerini ve tabelalarını gören Maurizia Rugieri, kapı ve pencereleri sımsıkı kapatarak eve hapsetti kendini, anlamsız bir şekilde geçmişini gözlerden saklayacağını sanıyordu. Ne var ki yirmi sekiz yıldır göremediği oğlunun anısının, bedeninin ortasında bir yerlerde saplanıp kalışının acısından kurtulamamıştı ve şimdi yapım şirketinin sahiplerinin Agua Santa'ya geldiklerini duyunca, onların lokantada yemek yediklerini öğrenince, artık içgüdülerini engelleyemez oldu. Aynada kendine baktı. Elli bir yaşında bir kadındı, tropik güneş ve boş hayallerle yaşlanan yüzünde hâlâ gururun soyluluğunu taşıyordu. Saçlarını fırçaladı, onları yüksek bir topuzla topladı, yaşlılığını gizlemek gibi bir amacı yoktu, üzerine en iyi kara giysisini geçirdi, düğün armağanı olan ve bunca serüvenden kurtulmayı başaran incilerini taktı ve çekingence gözlerini kara bir kalemle sürmeledi, yanaklarını ve dudaklarını hafifçe boyadı. Leonardo Gomez'in şemsiyesiyle güneşten korunarak evden çıktı. Ter sırtından aşağı akıyordu, ama artık titremesi kesilmişti.

Bu saatte lokantanın kepenkleri öğle güneşinden korunmak için kapalı tutulurdu, bu yüzden Maurizia Rugieri içeri girince gözlerini bu loşluğa alıştırmaya çalıştı; sonunda bir masada Ezio Longo'yu ve yanında oğlu olması gereken o genç adamı seçebildi. Kocası kendinden daha az değişmişti, zaten her zaman yaşını göstermeyen bir erkek olmuştu. Aynı aslan boynu, aynı kalın kemikler, aynı kaba saba haller ve çukur gözler karşısındaydı, ama şimdi bütün bunlar keyifli anların neşesiyle oluşmuş çizgiler yelpazesi ile tatlılaşmıştı. Tabağına eğilmiş, heyecanla yemeğini çiğniyor, oğlunun sözlerini dinliyordu. Maurizia onları uzaktan inceledi. Oğlu neredeyse otuz yaşlarında olmalıydı. Annesinin uzun kemikleri ve hassas teni onda da vardı, ama halleri babasınınkiler gibiydi, aynı hazla yemek yiyordu, sözlerine güç kazandırmak için sofraya elleriyle vuruyordu, canlı ve enerjik bir erkekti, kendi gücünün de farkında gibi bir tavrı vardı, sanki her an kavga-

ya hazırdı. Maurizia, Ezio Longo'ya yeni gözlerle bakınca ilk kez onun erkeksi erdemlerini farketti. Öne doğru birkaç adım attı, pek heyecanlıydı, soluk alamaz olmuştu, şimdi kendini başka bir boyuttan görüyordu sanki, varoluşunun temeli olan o tiyatronun şimdi en dramatik anını oynamak üzere sahnede yerini almıştı, kocasının ve oğlunun adları dudaklarında, bunca yıllık terkedişin bağışlanmasını dilemeye hazırlanıyordu. Şu birkaç saniye içerisinde, onlarca yıllık hayallerinde içine takıldığı o tuzağın dişlerini ayırt edebildi. Şimdi anlamıştı ki romanın gerçek kahramanı Ezio Longo idi ve erkeğin onu arzulamayı sürdürdüğüne, bunca yıldır onu beklediğine, Leonardo Gómez'in doğasında olmadığı için asla kendine veremediği o yumuşak ve tutkulu aşkı hâlâ içinde barındırdığına emin olmak istiyordu.

O anda, bir adım daha atsa gölgeden çıkıp gözler önüne serilecekken, delikanlı eğildi, babasının bileğini tuttu, ona sevimli bir tavırla birşeyler söyledi. Her ikisi de gülmeye başladılar, birbirlerinin kollarına vuruyorlardı, birbirlerinin saçlarını sıvazlıyorlardı, her ikisinde de erkeksi bir yumuşaklık, Maurizia Rugieri ve tüm öteki dünyaların içine giremeyeceği sağlam bir bağ vardı bu görüntüde. Kadın bir an gerçek ile hayal arasındaki o sonsuz sınırda durakladı, sonra geriledi, lokantadan çıktı, kara şemsiyesini açtı ve başının üzerinde hani o takvimlerde görülen büyük melekler gibi uçuşan papağanı ile evine döndü.

WALIMAI

Kuzeyli kardeşlerimizin dilinde rüzgâr anlamına gelen Walimai adını bana babam takmış. Artık sen benim kızım sayılırsın, sana bunları anlatabilirim, beni, sadece aile arasında olmak koşuluyla da olsa, bu adla çağırma iznini veriyorum sana. İnsanların adlarına karşı çok dikkatli davranmalıdır, her türlü canlı yaratık için böyledir ya, çünkü bu ismi söylerken, onların yüreklerine dokunur, onların yaşamsal güçlerinin içine gireriz. Böylelikle kan bağı olan akrabalar gibi selâmlarız birbirimizi. Şu yabancıları bir türlü anlayamıyorum, birbirlerini hiç ürkmeden adlarıyla rahatça çağırabiliyorlar, bu sadece bir saygısızlık değil, aynı zamanda derin tehlikelere de yol açabilecek bir şeydir. Şuna da dikkat ettim ki, o insanlar konuşurlarken de pek hafife alıyorlar bunu, konuşmanın aynı zamanda olmak anlamına geldiğini akıllarına getirmiyorlar bile. Davranışlar ve sözcükler insanın düşüncesidir. Boşa konuşmamalıdır, bunu bütün çocuklarıma öğrettim, ne var ki benim öğütlerime her zaman pek kulak asılmaz. Eskilerde, tabular ve gelenekler saygı görürdü. Benim dedelerim, dedelerimin dedeleri, kendi dedelerinden gerekli bilgileri almışlardı. Onlar için değişen bir şey olmazdı. Bir insan, iyi bir eğitimle, aldığı her türlü öğretiyi anımsayabilir, her türlü ortam ve durumda nasıl davranacağını bilirdi. Ama sonra yabancılar geldiler, yaşlıların bilgeliğine karşı konuştular ve bizleri kendi topraklarımızdan dışlamaya çalıştılar. Giderek ormanın içlerine sığındık, ama onlar bize ulaşmayı hep bildiler, kimi zaman bu yıllar aldı, ama sonunda ne yapıp edip geldiler ve biz o zaman ekinlerimizi yok etmek, çocuklarımızı sırtımıza atıp hayvanları bağlayarak yola çıkmak zorunda kaldık. Ben anımsayabildiğimden beri böyle oldu: her şe-

yi bırakmak, fareler gibi koşmaya koyulmaktı yazgımız, şu topraklarda antik çağlarda yaşayan o tanrılar ve savaşçılar gibi yapamadık. Gençlerin kimi, beyazları merak ederdi ve bizler atalarımız gibi yaşayabilmek için ormanların derinliklerine giderken, bazıları ters yöne doğru yürürlerdi. Onları bizler ölüler olarak kabul ederiz, çünkü pek azı geri döner ve bunu yapabilen o kadar değişmiş olur ki, biz akrabaları olarak bile onu tanıyamayız.

Söylediklerine göre, benim doğumumdan önceki yıllarda köyümüzde pek az kız doğmuştu, bu yüzden babam bir başka kabileden kendine bir gelin seçmek için uzun yollar aşmıştı. Aynı nedenle, kendinden önce bu yolları çiğnemiş olanların izlerini sürerek, sonunda ormanlı hanımlarla geri dönenlerin yolundan gitmek için ormanların içinde uzun yolculuklar yapmış. Uzun bir süre sonra, babam artık bir arkadaş bulma umudunu yitirmişken, yüksek bir çağlayanın altında genç bir kız görmüş. Onu ürkütmemek için fazla yaklaşmadan, avcıların avlarına kullandıkları o ses tonuyla konuşmaya başlamış ve ona evlenme gereksinmesinden söz etmiş. Kız ona yaklaşmasını işaret etmiş, babamı açıkça incelemiş ve yolcunun görünümü hoşuna gitmiş olmalı ki, bu düşüncenin hiç de saçma olmadığına karar vermiş. Babam, karısının edcrini ödeyebilmek için bir süre kayınpederi için çalışmak zorunda kalmış. Evlilik törenleri yapıldıktan sonra köyümüze dönmüşler.

Ben kardeşlerimle, güncşi hiç görmeden ağaçların altında büyüdüm. Kimi zaman ağaçlardan biri yaralanıp düşüyordu ve ormanın o derin kubbesinde bir boşluk kalıyordu, işte o zaman gökyüzünün mavisini görebiliyorduk. Annem, babam bana masallar anlattılar, bana şarkılar söylediler, hiçbir yardım almadan sadece ok ve yay ile yaşamak için bir insanın bilmesi gereken her şeyi öğrettiler. Biz Ay'ın Çocukları özgürlüğümüz olmadan yaşayamayız. Bizi duvarlar ya da parmaklıklar arasına kaparlarsa, kendi içimize döneriz, kör ve sağır oluruz; birkaç gün içinde ruhumuz göğsümüzün kemik-

lerinden ayrılır; bizi terkeder. Kimi zaman, zavallı hayvanlara döneriz, ama hemen her zaman ölmeyi yeğleriz. Bu yüzden bizim evlerimizin duvarları yoktur, sâdece rüzgârı kesmek ve yağmurun yönünü değiştirmek için eğik bir çatımız vardır, bunun altında birbirine yakın olarak hamaklarımızı asarız, uyurken kadınlarımızın ve çocuklarımızın düşlerini dinlemekten hoşlanırız, bizle aynı çatı altında uyuyan maymunların, köpeklerin, *lapas*'ların soluklarını işitiriz. İlk zamanlarda kayaların ve ırmakların ötesinde bir dünya olduğunu bilmeksizin yaşadım ormanda. Kimi zaman başka kabilelerden gelen dost ziyaretçiler, Boa Vista ve el Platanal'dan duydukları şeyleri anlattılar, bunlar yabancılardı, kendilerine göre töreleri vardı, ama bizler bunların güldürmek üzere uydurulmuş öyküler olduğunu sanıyorduk. Sonra büyüyüp erkek oldum ve bir gelin bulma sırası bana geldi, ama bekârlarla dolaşmaktan, neşelenip eğlenmekten hoşlandığımdan daha beklemeyi yeğledim. Ne var ki ben başkaları gibi oyuna ve dinlenmeye zaman ayıramıyordum, çünkü kalabalık bir ailem vardı: kardeşler, kuzenler, yeğenler, doyurulması gereken bir sürü ağız, bir avcı için pek çok iş.

Günlerden bir gün, köyümüze bir grup soluk yüzlü adam geldi. Bunlar uzaktan, cesaret ya da beceri olmaksızın sözde avlanıyorlardı; bir ağaca tırmanmaktan ya da suda balık yakalamaktan acizdiler, ormanın içinde güçlükle yürüyebiliyorlardı, sırt çantalarına, silâhlarına ve hatta ayaklarına tutsaktılar. Bizler gibi havayla giyinmemişlerdi, sırılsıklam ve pis kokan giysileri vardı, kirliydiler ve kurallara uygunluk nedir bilmiyorlardı. Ama bize kendi bilgilerinden ve Tanrılarından söz etmeye başladılar bilgiççe. Onları, beyazlar üzerine bize anlatılan öykülerle karşılaştırdık ve bu masalların gerçek olduklarına inandık. Pek kısa süre sonra bunların misyoner, asker ya da kauçuk toplayıcısı olmadıklarını anladık, bunlar deliydiler, toprakları istiyorlardı, buradan odun taşımak istiyorlardı ve hatta taş arıyorlardı. Onlara ormanın bir kuş ölüsü gibi sırtlanıp götürülemeyeceğini anlattık, ama bi-

ze kulak asmak istemediler. Bizim köye yakın bir yere yerleştiler. Her biri bir afet yeli gibiydi, geçtiği, değdiği her şeyi yıkıyorlardı, bir yok etme yarışındaydılar, hayvanları ve insanları rahatsız ediyorlardı. Başlangıçta nezaket kurallarına uyduk, onlara hoşgörü gösterdik, ne olsa bizim konuklarımızdılar, ama onlar hiçbir şeyden hoşnut kalmıyorlardı, her zaman daha çoğunu istiyorlardı, sonunda biz de bu oyunlardan usandık ve alışılagelmiş törenlerle savaşa başladık. İyi savaşçı değillerdi, kolayca korkuyorlardı ve kırılgan kemikleri vardı. Tepelerine vurduğumuz darbelere dayanamadılar. Sonunda orayı bırakan biz olduk; ormanın içine girilemez olduğu yere, doğuya gittik, onların yoldaşları bize ulaşamasın diye, ağaçların yapraklarını yeniden düzeltiyorduk geçtikten sonra. Bize ulaşan haberlere göre bunlar öç almaya meraklıydılar ve bu temiz bir savaşla bile olmuş olsa onlardan ölen bir kişiye karşı, çocuklar dahil bir kabileyi yok edebiliyorlardı. Yeni köy kuracak bir yer bulduk. Pek iyi sayılmazdı, kadınlar duru su bulabilmek için saatlerce yürümek zorundaydılar, ama kimsenin bizi bunca uzakta aramayacağını düşünerek orada kaldık. Bir yılın sonunda bir pumanın izini sürerken, bir askeri kampa pek yaklaştım. Yorgundum, günlerden beridir bir lokma yememiştim, bu yüzden zihnim bulanıklaşmıştı. Yabancı askerlerin varlığını algılayınca, geri dönmek yerine, orada kalıp dinlenmeye koyuldum. Askerler beni yakaladılar. Ne var ki başkalarının başlarına vurduğumuz o baltalardan söz etmediler, belki de o insanları tanımıyorlardı, ya da benim Walimai olduğumu bilmiyorlardı. Beni kauçuk toplamaya götürdüler, burada başka kabilelerden başka erkekler de vardı, onlara pantolon giydirmişlerdi ve onları, isteklerini gözönünde bulundurmadan, çalışmaya zorluyorlardı. Kauçuk çok özen ister oysa oralarda fazla insan yoktu, bu yüzden bizleri zorla yakalamak durumundaydılar. Özgürlüğümün olmadığı bu dönemden söz etmek istemem. Birşeyler öğrenip öğrenmediğimi anlamak için kalıyordum, ama başlangıçtan beri ailemin yanına döneceğime emindim. Hiç

kimse bir savaşçıyı isteği olmadan uzun süre alıkoyamaz.

Güneşten güneşe çalışılıyordu, kimi ağacı yarıyor ve damla damla yaşamını alıyordu, kimi bu sıvıyı pişirip kalınlaştırıyor ve büyük toplar yapıyordu. Temiz hava yanmış lastik kokusuyla hastalanmıştı ve yatakhanelerin havası erkeklerin terinin kokusuyla ağırlaşmıştı. Bu yerde ben asla derin bir soluk alamadım. Bize yiyecek olarak mısır, muz ve teneke kutular içinde birşeyler veriyorlardı, bunları asla tatmadım, çünkü teneke kutu içinde bulunan hiçbir şey bir erkek için besleyici olamaz. Kampın bir ucunda kadınları tuttukları büyük bir kulübe yapmışlardı. İki hafta kauçukta çalıştıktan sonra, ekip başı bana bir kâğıt verdi ve onların yanına gönderdi. Bir bardak da likör verdi bana, ama ben bunu yere döktüm, çünkü o suyun, insanın temkinini elinden alan bir şey olduğunu biliyordum. Ötekilerle birlikte sıraya girdim. Ben sonuncuydum, bu yüzden kulübeye girdiğimde güneş batmıştı, gece başlamak üzereydi, kurbağalar ve papağanlar ötmeye koyulmuşlardı.

Kız, İla kabilesinden, tatlı yürekli, en hassas kızların çıktığı o kabileydendi. Bazı erkeklerin aylarca İla'lılara yaklaşabilmek için yolculuklar ettiğini, armağanlar taşıdığını, onlar için avlandığını, bu kadınlardan birini elde etmeye uğraştığını bilirim. Ben onu, kertenkelemsi görünümüne rağmen tanıyabildim, çünkü benim annem de bir İla idi. Çırılçıplak, bir ayak bileğinden yere zincirlenmiş olarak yerdeki hasırda uzanmaktaydı, ıslak köpekler gibi kokuyordu, benden önce üzerine yatan bütün erkeklerin kiri üzerindeydi. Birkaç yaşında bir çocuk büyüklüğündeydi, kemikleri, ırmaktaki çakıllar gibi çınlıyordu. İla kadınları bedenlerinin tüm tüylerini alırlar, hatta kirpiklerini bile, sonra kulaklarını tüyler ve çiçeklerle bezerler, yanaklarına ve burunlarına cilalı çubuklar sokarlar, tüm bedenlerini *Onoto* kırmızısı, palmiye moru ve kömür karası ile boyarlar. Üstümdekileri yere bıraktım ve onu bir kardeşimmiş gibi esenledim, kuşların şarkısına, ırmakların çağıltısına öykünüyordum bunu yaparken. Kız bir yanıt

vermedi. Tüm gücümle göğsüne vurdum, ruhunun göğüs kafesi arasından ses verip vermediğini öğrenmek istedim, ama bir yankı alamadım, ruhu pek güçsüzdü ve bana yanıt veremiyordu. Yanında diz çöktüm, ona içmesi için birkaç yudum su verdim ve ona annemin dilinde konuşmaya başladım. Gözlerini açtı, bana uzun uzun baktı. Anladım.

Her şeyden önce, fazla tüketmemeye özen göstererek, duru suyla yıkandım. Ağzıma büyük bir yudum su alıp, daha sonra bunu ince ince elime püskürtüp, bununla ellerimi ovuşturdum ve sonra bir avuç su alıp yüzümü yıkadım. Aynı şeyi sonra ona yaptım, üzerinden erkeklerin fışkırttıkları tohumları yıkadım. Ekip başının bana verdiği pantolonu üzerimden çıkarttım. Belime bağladığım kemerimde ateş yakmada kullandığım tahta parçacıklarım, tütün rulom, sivri fare dişli tahta bıçağım, ok uçlarım ve sıkı sıkı kapalı tuttuğum minik bir kesenin içinde bitkisel zehirim vardı. Bu merhemden biraz bıçağımın ucuna koydum, kadının üzerine eğildim ve zehirli bıçak ucumla boynunda minik bir kesik açtım. Yaşam tanrıların bir armağanıdır. Avcı, ailesini doyurmak için öldürür, avcı kendi vurduğu hayvandan tatmamaya özen gösterir, bir başka avcının öldürdüğü hayvanı yer. Kimi zaman, insanoğlu bir savaşta bir başka insanı öldürebilir, ama bir kadına ya da bir çocuğa asla kötülük yapmaz. Kız bana kocaman, bal gibi sarı gözlerle baktı, sanki bana minnetle gülümsemeye çalışıyormuş gibi geldi. Ben onun için Ay'ın Çocukları kabilesinin ilk tabusunu çiğnemiştim ve bu utancımı pek çok acıyla ödemek zorunda kaldım. Kulağımı ağzına yaklaştırdım ve kız bana adını fısıldadı. Bunu iki kez zihnimde yineleyerek emin oldum ama yüksek sesle söylemedim, çünkü ölülerin adları onların huzurlarını bozmamak için ağza alınmamalıdır. O hâlâ yüreği çarpsa bile artık bir ölüydü. Kısa süre sonra karnının, göğsünün, kol ve bacaklarının kasları gerilmeye başladı, derken soluğu tükendi, rengi değişti, ağzından son bir soluk uçtu ve bedeni, minik bebekler gibi zorlanmadan öldü.

O anda ruhunun burun deliklerinden çıkmakta olduğu-

nu ve benim içime, göğüs kafesime tutunarak süzülmeye başladığını hissettim. Kızın tüm ağırlığı benim üzerime yığıldığı için, ayağa kalkmakta oldukça zorlandım, bedenime söz geçiremiyordum, sanki su altında devinir gibiydim. Bedenini, son dinlenme pozisyonuna göre büktüm, dizlerini çenesine değdirdim, sonra onu hasırın lifleriyle bağladım, geri kalan hasırla bir yumak yaptım ve tahta çubuklarımla ateş yaktım. Alevin kesin olarak yandığını görünce, kulübeden yavaşça çıktım, kampın çitini binbir güçlükle tırmandım, çünkü kız beni bir yandan aşağı çekiyordu. Ormana yöneldim. Alarm çanlarını duyduğumda ilk ağaçlara ulaşmıştım bile.

Ertesi gün, gün boyunca bir an bile durmadan yürüdüm. İkinci gün, kendime bir yay ile oklar yaptım ve bununla hem kendim hem onun için avlandım. Bir başka insanoğlunun yaşamını yüklenip taşıyan savaşçılar on gün aç kalmalıdırlar, ancak böyle olunca ölünün ruhu gücünü yitirir ve bu bedenden ayrılarak, ruhlar dünyasına gidebilir. Eğer yapılmazsa, ruh şişmanlar ve o insanın bedeninin içinde büyüyerek o bedeni de boğar. Bazı dikkatsiz kişilerin böyle öldüklerini gördüm. Ama bu kuralları yerine getirmeden önce, İla'lı kadının ruhunu ormanın en karanlık yerine götürmeliydim ki, bir daha kimse onu bulamasın. Pek az yedim, ikinci kez öldürmek zorunda kalmak istemiyordum. Her ağzıma attığım lokma çürük et kokuyordu, her içtiğim su yudumu acıydı, ama her ikimizi de besleyebilmek için bunları zorla da olsa yuttum. Dolunayla birlikte ormana daldım, kadının ruhu gün geçtikçe ağırlaşıyordu. Aramızda çok söyleştik. İla'ların dili akıcıdır, ağaçların altında uzun yankılar yapıyordu. Bütün bedenimizle şarkı söyleyerek, gözlerimizle, belimizle, ayaklarımızla ilctişiyorduk. Ona annemden babamdan öğrendiğim destanları yineledim, kendi geçmişimi anlattım, o da bana yaşamının ilk bölümünü, genç bir kızken kardeşleriyle, çamurlarda yuvarlanıp, ağaçlarda sallanarak neşe içinde oynadığı günleri anlattı. Nezaket gereği mutsuz ve acı dolu son günlerinden söz etmedi. Beyaz bir kuş vurdum, en güzel tüy-

lerini koparttım, kızın kulaklarına bunlarla süsler yaptım. Geceleri minik bir ateş yakıyordum ki, üşümesin; jaguarlar ve yılanlar uykusunu bölmesin. Irmakta onu özenle yıkadım, küllerle, ezilmiş çiçeklerle ovdum ki, kötü anılarını unutabilsin.

En sonunda günlerden bir gün, aradığımız yere ulaştık, artık daha ileri gitmemize neden yoktu. Burada orman öylesine sıktı ki, kimi yerde bitkileri baltamla hatta dişlerimle kesmek zorunda kalıyordum; artık zamanın sessizliğini bozmamak için alçak sesle konuşmak zorundaydık. Minik bir su şırıltısının yanında bir yer seçtim, buraya yapraklardan bir çatı yaptım, sonra uzun örgülerle bir de hamak kurdum. Bıçağımla saçlarımı kazıdım ve orucuma başladım.

Birlikte yürüdüğümüz o sürede o kız ve ben birbirimizi o kadar çok sevdik ki, artık ayrılmak istemiyorduk, ama insan yaşamının efendisi değildir, kendi yaşamının bile olamaz, bu yüzden görevimi sona erdirmek zorunda kaldım. Pek çok gün boyunca ağzıma lokma koymadım, arada bir pek az su içtim. Gücümü yitirdikçe kız benim kollarımdan ayrılıyor ve ruhu, gittikçe daha görünmez olarak, üzerime ağırlık yapmaz oluyordu. Beş gün sonra, çevremde ilk adımlarını atmaya başladı, ben uyukluyordum, ama yalnız yolculuk yapmaya hazır değildim, bu yüzden bana döndü. Bu gezintilerini pek çok kez yineledi, her sefer biraz daha uzaklaşıyordu. Ayrılışının acısı beni yakarcasına acıttı ve babamdan öğrendiğim tüm cesaretimi kullanarak, onun adını yüksek sesle söylememeyi başarabildim, böyle yaparsam, onu sonsuza dek kendime çekmiş olurdum. On iki gün sonra, ağaçların yaprakları üzerinde bir tukan kuşu gibi uçtuğunu görünce düşümde, uyandım ve bedenimin alabildiğine hafiflediğini hissettim, bir ağlama isteği sarmıştı içimi. Artık kesin olarak gitmişti. Silâhlarımı topladım ve ırmağın bir koluna varana dek saatlerce yürüdüm. Kemerime dek suya girdim, sivri uçlu bir sopayla bir balık yakaladım, bunu kuyruğu ve pullarıyla olduğu gibi yuttum. Ne var ki hemen kustum onu, olması

gerektiği gibi biraz kanla birlikte. Artık kendimi kederli hissetmiyordum. İşte o zaman öğrendim ki, kimi zaman ölüm, aşktan daha güçlüdür. Sonra, köyüme boş ellerle dönmemek için avlanmaya koyuldum.

ESTER LUCERO

Ester Lucero'yu derme çatma bir sedye üzerinde, bir öküz gibi kan kaybederek getirdiklerinde, kızın kara gözleri korkudan sımsıkı yumuktu. Onu bu halde gören doktor Angel Sánchez, o dillere destan sükûnetini yitirdi; böyle olması da beklenirdi zaten, çünkü bu kızı gördüğü ilk günden beri âşıktı ona. Ester o zamanlar küçük bir çocuktu oysa. O dönemlerde kız, bebekleriyle oynuyor, erkekse kendini bin yıl yaşlandıran son Yüce Savaştan dönüyordu. Birliğinin başında köye girerken bir kamyonetin tepesine oturmuş, tüfeğini dizlerine yaslamıştı, sakalı bir aylıktı ve kasığında ömür boyu gömülü kalacak olan kurşuna karşın, ne daha önce, ne de daha sonra olamadığı kadar mutluydu. Kırmızı kâğıttan bir bayrağı dalgalandıran o küçük kızı, kurtarıcılarını kutlayan kalabalığın ortasında farketti. O anda erkek otuz yaşındaydı, kızsa on iki yaşına basmak üzereydi, ama Angel Sánchez, bembeyaz ve sımsıkı etli, derin bakışlı bu kızın içinde gizliden gizliye filizlenen güzelliği farketti. Aracın tepesinden onu inceledi, bunun bataklıkların verdiği ateş ya da zaferin heyecanıyla görülen bir hayal olduğunu sanıyordu, ama o gece bahtına düşen geçici sevgilinin kollarında teselli bulamayınca gidip bu kızı araması, en azından onun serap olup olmadığını anlaması gerektiğini düşündü. Ertesi gün, kutlama şenlikleri durulup dünyayı yeniden düzene koyma ve diktatörlüğün kırıntılarını süpürme sırası gelince, Sánchez köyde şöyle bir dolaşmak üzere çıktı. Aklına ilk gelen, okulları gözden geçirmek oldu, ama son vuruşmadan beri okulların kapalı olduğunu öğrendi, bu yüzden tek tek kapıları çalmaya başladı. Sabırlı bir şekilde gezindiği birkaç gün sonunda, kız çocuğunun, yorgun yüreğinin bir aldanmasından başka bir şey olmadığı kanı-

sına varmıştı ki, mavi boyalı minik bir eve vardı. Cephesi kurşunlarla delik deşik edilmiş evin biricik penceresi sokağa bakıyordu ve çiçekli bir çift perdeden başka bir korunağı yoktu. Yanıt alamadan pek çok kez çaldı kapıyı, sonunda içeri girmeye karar verdi. İçeride yoksulca döşenmiş tek bir oda vardı, burası serin ve loştu. Odayı geçip kapıyı açınca kendini geniş bir avluda buldu, yerler çerçöp doluydu, mango ağacına bağlanmış bir hamak, bir lavabo, dipte bir kümes ve teneke kutularda, toprak saksılarda başıboş büyüyen otlar, sebzeler ve çiçekler karmaşası çarptı gözüne. İşte orada, artık bir düş olduğunu sanmaya başladığı kızı gördü. Ester Lucero yalınayaktı, sıradan basma bir fistan vardı üzerinde, saçları bir ayakkabı bağı ile arkadan atkuyruğu yapılmıştı, ninesine yardım ederek güneşe çamaşır seriyordu. Onu görünce her ikisi de içgüdüsel bir davranışla gerilediler, ne de olsa çizme giyenlerden sakınmak gerektiğini öğrenmişlerdi.

"Kormayın, ben dostum," diye tanıttı kendini, elinde yağlı asker şapkasıyla.

O günden başlayarak, Angel Sánchez, Ester Lucero'yu sessizce arzulamakla yetindi, henüz ergin olmamış bir kıza tutkuyla bağlanışını, bunu itiraf edememenin utancını yaşıyordu. Bu kızın yüzünden, yeni atamalar çıkınca başkente gitmeyi reddetti ve bu unutulmuş köyün tek hastanesini yönetmek üzere burada kaldı. Hayallerinin ötesinde bir aşk yaşamayı amaçlamıyordu. Pek küçük olaylarla tatmin oluyordu: kızın okula giderken geçişini görmek, onu kızamık olduğunda tedavi etmek, sütün, yumurtanın ve etin sadece daha küçüklere yetiştiği, biraz daha büyüklerin muz ve mısırla yetinmek zorunda kaldıkları dönemde ona vitamin vermek, gidip onu avlusunda görmek, burada bir iskemleye oturup ninenin sıkı denetimi altında ona pisagor cetvelini öğretmek gibi şeylerdi bunlar. Ester Lucero, daha uygun bir ad bulamadığından sonunda 'amca' demeye başlamıştı ona. Ve yaşlı kadın da bu erkeğin varlığını Devrim'in açıklanamayan o esrarlarından biri olarak kabul etmek zorunda kaldı.

"Doktor bey gibi eğitim görmüş, hastane yöneticisi olmuş, vatan kahramanı bir erkek, yaşlı bir kadının söyleşisinde ve torunun sessizliğinde ne bulabilir ki?" diye dedikodu yapıyordu köyün kadınları aralarında.

Sonraki yıllarda küçük kız çocuğu hemen herkeste olduğu üzere çiçekler açtı, ama Angel Sánchez, bunun olağanüstü bir olgu olduğunu sanıyordu, ninenin kendi dikiş makinesinde diktiği o pek basit fistanların altında gizlice olgunlaşan güzelliği kendinden başkası farketmez sanıyordu üstelik. Kızın her geçişinde onu görenlerin duygularının altüst olduğuna emindi, tıpkı kendinde olduğu gibi; bu yüzden Ester Lucero'nun çevresinde bir hayranlar kümesi olmaması onu şaşırtıyordu. Pek çok karmaşık duyguyu bir arada yaşıyordu: her erkeğin sahip olduğu olağan bir kıskançlık –umutsuzluktan doğan–, sürekli bir karamsarlık; siesta saatlerinde kendini saran o cehennem ateşi, karanlık odanın gölgeleri arasından hayal ettiği çıplak ve nemli kızın kendini çağırdığını hayal ettiğinde dayanılmaz bir hal alıyordu. Onun bu fırtınalı ruh halini bilen hiç kimse yoktu. Kendi üzerinde yürüttüğü denetim, ikinci bir doğası şekline dönüştü ve böylelikle iyi adam olarak tanınmasına yol açtı. Köyün bilmiş kadınları sonunda ona bir gelin aramaktan vazgeçtiler ve doktorun biraz tuhaf olduğunu kabul etmek durumunda kaldılar.

"İbneye benzer bir hali yok," diye sonuçlandırdılar durumu, "ama belki sıtma ya da kasıklarındaki o kurşun yüzünden kadınlara olan ilgisini yitirmiştir."

Angel Sánchez, onu dünyaya yirmi yıl erken getirdiği için annesine, hem bedenini hem de ruhunu yaralar içinde bırakan yazgısına lânetler okuyordu. İçinden doğanın bu uyumunun bozulması için ve Ester Lucero'nun hem bu dünyanın hem de olası tüm dünyaların en güzel kadını olduğunu kimse anlamasın diye güzelliğinin sürmesi için dualar ediyordu. İşte bu yüzden o olmaz olası perşembe günü, kızı büyükannesinin peşinde ve bir meraklı kalabalığının önünde derme çatma bir sedye üstünde hastaneye getirdiklerinde dok-

tor öyle bir çığlık attı ki, duyanların kanı dondu. Çarşafı kaldırıp genç kızın korkunç yaralarla delik deşik olduğunu görünce, onun asla başka bir erkeğe sahip olmaması için bunca yoğun arzulamayla kendinin bu felâkete yol açtığını sandı.

"Bahçedeki mango ağacına tırmanmıştı, kayıp düşünce, kazı bağladığımız o kazığa saplandı," diye açıklamada bulundu ninesi.

"Zavallıcık, bir vampir gibi kazığa geçmiş. Onu bundan çıkartmamız hiç de kolay olmadı," diye durumu daha da açıklığa kavuşturdu komşulardan biri, bir yandan da sedyeyi taşıyordu.

Ester Lucero gözlerini yumdu ve sessizce inledi.

O andan başlayarak Angel Sánchez, ölümle kişisel bir düelloya girişti. Genç kızı kurtarmak için elinden ne gelirse denedi. Onu ameliyat etti, iğneler yaptı, kendi kanını verdi ona, antibiyotik yüklemesi yaptı, ama iki gün sonra, yaşamın, kızın yarasından durdurulamaz bir çağlayan gibi akıp gittiği belli olmuştu. Ölümle pençeleşen kızın yanına oturduğunda, gerginlikten ve kederden bitkin bir şekilde başını yatağın ayakucuna dayadı ve birkaç dakika için yeni doğmuş bir bebek gibi uyuyakaldı orada. Erkek dev sinekler görürken düşünde, kız cançekişme karabasanlarındaydı; böylelikle, o hiç kimseye ait olmayan topraklarda karşılaştılar ve bu paylaşılan düşte kız erkeğin elini yakalayarak, ölüme yenik düşmemesi için birşeyler yapmasını, onu terketmemesini istedi. Angel Sánchez uyandığında Negro Rivas'ın yaşamını bağışlayan o inanılmaz mucizeyi öylesine açık seçik bir şekilde anımsıyordu ki, altüst olduğunu duyumsadı. Koşarak odadan çıktı ve koridorda, bitip tükenmek bilmeyen dualarına gömülmüş mırıldanan nineyle karşılaştı.

"Dua etmeyi sürdür, on beş dakika sonra döneceğim!" diye bağırdı ona yanından geçerken.

On yıl önce, Angel Sánchez, arkadaşlarıyla ormanda yürüyordu, yabanıl bitkiler dizlerine kadar yükseliyor, yalına-

yakları altında böceklerin ve sıcağın işkencesi dur durak vermiyordu, diktatörlüğün askerlerine tuzaklar kurarak ülkeyi bir baştan ötekine katediyordu; o dönemde kemerleri bir avuç kurşun, sırt çantaları şiir, kafaları ülkülerle dolu birkaç hayalperest çılgından başka bir şey değildiler, bir kadın kokusu duymadan, bedenlerini sabunlamadan aylar geçiriyorlardı, korku ve açlık ikinci tenleri gibiydi, onları harekette tutan sadece ve sadece umutsuzluktu, düşmanları her yöndeydi ve kendi gölgelerine bile güvenmiyorlardı. İşte o dönemde bir gün, Negro Rivas, bir yardan düştü, dibe kadar sekiz metre yuvarlandı, bir çuval parçası gibi sessiz, paramparça oldu. Arkadaşları yirmi dakika uğraştılar, sivri uçlu taşlara ipler bağlayarak, kementleri çarpık ağaçlara atarak aşağı indiler ve onu kuru otlar arasında yatar buldular, sonra neredeyse iki saat uğraşarak, kana boğulmuş bu adamı yukarı taşıdılar.

Cesur ve şen bir erkek olan, şarkısı dudaklarından hiç eksilmeyen, kendinden daha güçsüz bir savaşçıyı sırtında taşımaya daima hazır olan bu koca Negro Rivas, şimdi, kaburgaları ortada, sırtından göğsüne kadar uzanan bir derin kesikle nar gibi açılmıştı önlerine. Sánchez'in ilkyardım çantası yanındaydı, ama bu olay, onun basit ilaçlarını aşıyordu. En ufak bir umudu olmadan yarayı dikti, onu bezlerle sargıladı ve elinde olan ilaçları verdi. Adamı iki direğin arasına gerdikleri bir brandaya yatırdılar ve sırayla taşıdılar, sonunda farkına vardılar ki, en ufak bir sarsıntı bile adamın yaşantısından bir saniye kısaltıyordu, çünkü Negro Rivas'ın yaralarından çeşme gibi irinler akıyordu; iguanalar, kadın göğüsleri ve tuz boranlarını sayıklıyordu.

Bir yere kamp kurup arkadaşlarının ölümünü beklemeye karar vermek üzereydiler ki, kara sulu bir kuyunun yanında oturmuş birbirlerinin bitlerini dostça ayıklayan iki Kızılderili gördüler. Az ötede ormanın yoğun sisine gömülü köyleri seçiliyordu. Bu, geçmiş bir zaman dilimine çakılı kalmış, Tanrının yasalarını öğretmekte hiç de başarılı olamayan birkaç ürkek misyonerden başka hiçbir biçimde bu yüzyılla ilin-

ti kurmamış ve daha da kötüsü Devrim'in ne olduğunu hiç anlamamış, ya vatan, ya ölüm adına atılan haykırışları hiç duymamış bir kabileydi. Bütün bu ayrımlara ve dil engeline karşın, Kızılderililer, bu bitkin adamların bir tehlike oluşturmadıklarını anladılar ve onlara çekingence bir hoş geldin dediler. Onların reisi olduğu anlaşılan kişi, ebedi bir boşluğa gömülü kulübesine çağırdı onları, içerisi yapış yapış çamur ve sidik kokuyordu. Negro Rivas'ı bir hasır üzerine yatırdılar, arkadaşları, kabilenin tüm üyeleri, onun çevresini sardılar. Az sonra, tören boyalarına bürünmüş olarak kabilenin büyücüsü çıkageldi. Birliğin komutanı, şakayık kolyeli, deli bakışlı, bedeni boyalı bu adamı görünce korkulara kapıldı, ama Angel Sánchez, artık onun yaralarına yapılabilecek pek bir şey kalmadığını -sadece ölümüne yardım edebilecekse bile-, büyücünün elde edebileceği herhangi bir sonucun, daha iyi olacağını söyledi. Komutan, adamlarına silâhlarını indirmelerini, susmalarını buyurdu, bu yarı çıplak, tuhaf bilgenin mesleğini rahatça yapmasını sağladı böylece.

İki saat sonra ateşi düşen Negro Rivas birkaç yudum su da içebildi. Ertesi gün büyücü geri geldiğinde, bildiği *otama* yöntemini yineledi. Akşam güneş batarken, hasta oturmuş, mısır lapası yiyordu, iki gün sonra birkaç adım attı ve yarası iyileşmeye başladı. Öteki savaşçılar onun iyileşmesini izlerlerken, Angel Sánchez, büyücüyle birlikte yöreyi tırmıklıyor ve çantasına bitkiler topluyordu. Yıllar, çok yıllar sonra, Negro Rivas başkentin Polis Şefi olduğunda, bir zamanlar ölümle burun buruna geldiğini, sadece yeni bir kadını kucaklamak için gömleğini çıkarttığı zaman anımsıyordu, kadınlar da, bu kuralı asla bozmadan, onu baştan aşağı ikiye bölen bu yaranın nedenini soruyorlardı.

"Eğer Negro Rivas'ı, yarı çıplak bir Kızılderili kurtardıysa, Ester Lucero'yu da ben, şeytanla anlaşmaya varıp kurtarmayı bilirim," diyerek kendince bir sonuca vardı; bunca yıl-

dır evinde sakladığı otları tümüyle unutmuştu, ama şimdi onları anımsamış ve doğruca evinin yolunu tutmuştu. Şiir defterlerinin, kaskının ve öteki savaş anılarının yanında, kurt yeniği bir bavulun içinde, gazete kâğıtlarına sarılı, unufak olmaya hazır, kupkuru buldu otları.

Doktor hastaneye dönerken, peşinden biri kovalıyormuş gibi koşuyordu, asfalt ayaklarının altında alev alev yanıyordu. Merdivenleri sıçrayarak çıktı ve Ester Lucero'nun odasına ter içinde daldı. Nine ve hemşire onun deli gibi koşmasını görmüşler, odanın kapı penceresine yapışmışlardı, neler olduğunu görmek için. Adam, beyaz doktor önlüğünü, pamuklu gömleğini, koyu renk pantolonunu, el altından satın aldığı çoraplarını ve her zaman giydiği lastik altlı ayakkabılarını çıkarttı. Telâşa kapılan kadınlar, erkeğin külodunu da çıkarttığını ve çırılçıplak kaldığını gördüler.

"Tanrının Anası Kutsal Meryem!" diye haykırdı nine.

Minik pencereden görebildikleri kadarıyla, doktor, yatağı odanın ortasına çekti, iki elini de Ester Lucero'nun başı üzerinde birkaç saniye tuttu ve sonra hastanın çevresinde delice bir dansa başladı. Dizlerini göğsüne kadar çekiyor, yerlere kadar eğiliyor, kollarını sallıyor, yüzünü tuhaf biçimlerde buruşturuyor, bir an bile, ayaklarını kanatlandıran o içsel ritmi yitirmiyordu. Ve yarım saat boyunca bu delice dansı sürdürdü, oksijen tüpleri ve serum şişeleri dört bir yana saçılmıştı. Sonra, doktor önlüğünün cebinden bir iki kuru yaprak çıkarttı, onları bir havana koydu, toz edene kadar ezdi, üzerine bolca tükürdü, bütün bunu iyice hamur olana kadar karıştırdı ve cançekişen kıza yaklaştı. Kadınlar, doktorun sargıları çözdüğünü ve hemşirenin daha sonra raporunda da belirttiği gibi, bu iğrenç karışımı yaraya sürdüğünü ve bu arada hem sterilizasyon kurallarını göz ardı ettiğini, hem de kendi utancını sergilemekten kaçınmadığını gördüler. *Otama* sona erince, adam yere düşüp oturdu, bitkin, perişandı, ama yüzü ermişlere özgü bir gülümsemeyle aydınlanmıştı.

Eğer doktor Sánchez, hastanenin başhekimi ve devri-

min tartışmasız bir kahramanı olmasaydı, onu sorgu sual etmeden gömleğe geçirir ve tımarhaneye yollarlardı mutlaka. Ama hiç kimse onun kilitlediği kapıyı açmaya yeltenmedi ve belediye başkanı, itfaiyecilere bu nedenle başvurduğunda, aradan tam on dört saat geçmişti; Ester Lucero yatakta gözleri açık oturuyor, Angel Amcasının yeniden soyunup, otamanın ikinci bölümü için törensel danslara başlamasını seyrediyordu. İki gün sonra, Sağlık Bakanlığından gelen ve başkentten özel olarak gönderilmiş olan ekip vardığında, hasta, ninesinin kolunda koridorda yürümeye başlamıştı bile ve bütün köy halkı, yeniden yaşama dönen bu kızı görmek için üçüncü kata çıkıp iniyordu. Hastanenin başhekimi, her zamanki düzgünlüğünde giyinmiş, yazı masasına oturmuş, meslektaşlarını kabul ediyordu. Komisyon üyeleri, doktorun pek alışılmadık dansları üzerinde durmayarak, büyücünün olağanüstü otları üzerinde yoğunlaştırdılar sorularını.

Ester Lucero'nun mangodan düşüşünden bu yana çok yıllar geçti. Genç kız, yöreden bir müfettişle evlendi ve başkente göç etti, burada mermer gibi beyaz tenli ve kara gözlü bir kız doğurdu. Angel Amcasına yazı yanlışları taşıyan nostaljik kartpostallar gönderdi ara sıra. Sağlık Bakanlığı ormanda bu mucizevi otlardan toplaması için dört ekip görevlendirdiyse de, hiçbir sonuç elde edemedi. Yabanıl bitki örtüsü, Kızılderili köyünü ve onunla birlikte umarsız kazalara karşı bilimsel bir otama yöntemi elde etme umudunu da yutmuştu.

Doktor Sánchez yalnız kaldı, siesta saatlerinde odasına ziyarete gelen Ester Lucero'nun hayalinden başka bir arkadaşı olmadı, bu hayal de onu sönmesi olanaksız bir yangına gömmeyi sürdürdü. Doktorun ünü bütün yörede yayıldı, onun Kızılderili dilinde yıldızlarla konuştuğunu işitenler bile vardı çünkü.

MARIA SERSEMİ

Maria sersemi aşka inanırdı. Bu da onun yaşayan bir efsane olmasına yol açtı. Cenazesine tüm köylüleri koşup geldi, hatta polisler ve yerini ender olarak terkeden köy gazete bayii bile oradaydı. Republica Caddesi bomboş kaldı ve yas belirtisi olarak, herkes balkonlarına kara kurdeleler astı, genelevler kırmızı fenerlerini söndürdüler. Her insanın bir öyküsü vardır ve bu mahallede öyküler hemen her zaman pek kederlidir, yoksulluk, haksızlık mı istersiniz, şiddet kullanımı, doğmadan ölen bebekler, terkedip giden sevgililer mi? Ama Maria'nın öyküsü değişikti, başka insanların hayal güçlerini bile altüst eden şık bir yanı vardı. Kendini işine vermişti, ortalığı karıştırmadan, sessiz sedasız kendini idare etmeyi becermişti her zaman. Ne alkollü içkileri, ne uyuşturucuları merak etti, falcıların beş pesosa sattıkları avuntulara ya da yörenin peygamberlerinin sözlerine hiç kulak asmadı. Umudun yarattığı azaplı heyecanlara karşı bağışıklığı vardı sanki, kendi uydurduğu aşkın niteliği onu her şeyden korurdu. Zararsız bir kadıncağız hali vardı onda, ufak tefekti, halleri, tavırları nazikti, hoşgörülü ve tatlıydı ama olur da biri ona sataşmaya kalkarsa, işte o zaman karşısında zincirlerinden kurtulmuş, baştan ayağa pençe ve diş, yabanıl bir hayvan bulurdu ve yaşamını korumak pahasına darbe üstüne darbe vurmaktan çekinmezdi. Onu rahat bırakmak gerektiğini herkes öğrendi. Öteki kadınlar, morartılarını üç kuruşluk kozmetik boyalar altında gizlemeye uğraşırlarken, o, saygın bir şekilde ihtiyarlıyordu; paçavralar içinde bir kraliçe havası vardı onda. Kendi adının ününden ve ona yakıştırdıkları efsaneden haberi bile yoktu. O taze ruhlu, yaşlı bir orospuydu.

Anılarında ısrarla ortaya çıkan katil bir valiz ve deniz

kokulu bir erkekti, böylece arkadaşları onun yaşamının kırıntılarını bir bir öğrendiler ve bunları sabırla birleştirdiler, boş kalan yerleri kendi hayal güçlerine dayanarak doldurdular, sonunda ona bir 'geçmiş' yarattılar. Doğal olarak, oranın öteki kadınları gibi değildi o. Uzak bir dünyadan gelmişti, teni daha soluktu, şivesi daha bir yuvarlacıktı, sesli harfleri daha sert söylüyordu. Aslında yüce bir hanımefendi olmak için doğmuştu, bunu söyleyenler, tabii onun konuşmasındaki özene, tuhaf hallerine bakıp da çıkartan öteki kadınlardı ve eğer bir kuşku kaldıysa da bunu ölümüyle kanıtlamıştı. Bunu da onurlu bir biçimde yapmıştı. Bilinen hiçbir hastalığı yoktu, bir korkuya uğramamıştı ve ölümle pençeleşen olağan insanlar gibi kulaklarından soluk alıp vermiyordu, sadece artık canlı olmaktan bıktığını açıkladı, bayramlık giysisini giydi, dudaklarını kırmızıya boyadı, mumlu kumaştan perdelerini açtı odasının ve herkesin ona yoldaşlık etmesini sağladı.

"Şimdi ölme zamanıdır," oldu son açıklaması.

Bu olay için kolalanmış üç yastığa sırtını dayayarak uzandı yatağına, soluk bile almadan kocaman bir fincanla, koyu kakaolu sütünü içti. Öteki kadınlar güldüler buna, ama dört saat sonra onu bir türlü uyandıramadıklarında, verdiği kararın kesin olduğunu anladılar ve haberi mahalleye yaydılar. Kimileri, meraktan koşup gelmişti, ama büyük bir çoğunluk gerçek bir acıyla doluydu, ona arkadaşlık etmek için yanında kalmakta kararlıydılar. Arkadaşları, konuklara sunmak üzere kahve yaptılar, şimdi bir şölen varmış gibi likör sunmanın sırası değildi, onlar da biliyordu. Akşam, saat altıya doğru Maria şöyle bir titredi, gözkapaklarını açtı, yüzleri ayırdedemeden bakındı çevresine ve hemen sonra bu dünyayı terketti. Hepsi bu oldu. Kakao ile zehir yuttuğunu söyleyenler çıktı; eğer böyle olduysa, onu zamanında hastaneye yetiştirmemekle hepsi suçlu sayılırdı, ama hiç kimse böylesi uydurma kötücül sözlere inanmadı.

"Eğer Maria, gitmeye karar verdiyse, bu onun hakkıydı, çünkü geride düşünecek ne çocukları var, ne de ana babası,"

diye yargıya vardı evin hanımı.

Onu hemen bir morga kaldırmak istemediler, çünkü önceden karar verdiği bu huzurlu ölümü, Republica Caddesi için önemli bir olaydı; yeraltına inmeden önceki saatlerini hep yaşadığı bir yerde geçirmesi iyi olurdu; yasıyla hiç kimsenin ilgilenmek istemediği herhangi bir yabancı değildi o. Bu evde bir cenazenin yatıyor olması, hem ölüye, hem de müşterilere uğursuzluk getirir diye değişik görüşler atıldı ortaya, bu yüzden her olasılığa karşı bir ayna kırdılar ve bunun parçalarını tabutun çevresine serptiler, sonra da şapelden kutsanmış su getirip duvarlara serptiler. O gece çalışılmadı, ne müzik, ne bir gülüş işitildi, ama ağlayan da olmadı. Tabutu salonun bir masası üzerine yerleştirdiler, konu komşu ödünç iskemle verdi; burada konuklar ağırlandı, kahveler içildi, fısıltıyla söyleşildi. Maria ortadaydı, başı ipek bir yastığa dayanmıştı, elleri göğsünde kavuşmuş, ölü bebeğinin resmi göğsüne konmuştu. Gece boyunca teninin rengi değişe değişe sonunda çikolata rengine dönüştü.

Ben, Maria'nın öyküsünü, tabutunun yanında beklediğimiz o uzun saatlerde öğrendim. Arkadaşlarının anlattıklarına bakılırsa, İlk Savaş zamanlarında anakaranın güneyinde bir kasabada doğmuştu, oralarda ağaçlar yıl ortasında yapraklarını döker, soğuk insanın iliklerine işlermiş. İspanyol göçmeni iyi bir ailenin kızıymış. Ölümünden sonra odasını toplayan arkadaşları bir bisküvit kutusunda sararmış, eprimiş belgeler bulmuşlardı, bunların arasında bir doğum belgesi, fotoğraflar ve mektuplar da vardı. Babası toprak sahibi bir adamdı ve bir gazete kupüründen anlaşıldığına göre annesi, evlenmeden önce piyanistti. Maria on iki yaşındayken, hemzemin bir geçitten geçerken, bir yük treni altında kalmıştı. Onu rayların arasından çekip çıkarttıklarında bir iki sıyrık dışında hiçbir şeyi yoktu, bir de şapkasını yitirmişti, o kadar. Ne var ki bir süre sonra farkedildi ki, bu olay çocuğu, bir daha içinden hiç çıkamayacağı bir 'masumluk'durumuna sokmuştu. Kazadan önce öğrendiği okul bilgilerini de unutan

çocuk ancak birkaç piyano parçasıyla dikiş iğnesinin kullanımını anımsıyordu ve birileri konuştuğu zaman dinlemiyormuş gibi görünüyordu. Unutmadığı bir şey varsa, o da görgü kuralları oldu, bunu son gününe kadar da uyguladı.

Lokomotifin darbesi, Maria'nın mantık yürütme, dikkat etme ve kin gütme yetilerini de yok etmişti. Mutluluğa lâyıktı, ama yazgısı bu olamadı. On altı yaşını doldurduğunda, bu hafif geri kızın yükünü başkalarına yıkmak hevesiyle, güzelliği geçmeden evlendirmeye karar verdiler onu, gözden ırak yaşayan, evlenmeye niyeti olmayan doktor Guevera adında bir adam seçtiler, çünkü adamın onlara borcu vardı ve bu düğün önerisini geri çevirmeye yeltenmemişti. O yıl aile içinde yapıldı düğün, ne olsa lunatik bir kızla, yaşlıca bir adamın başka türlü evlenmesi beklenemezdi.

Maria evlilik yatağına vardığında, bedeni olgunlaşmış olsa, artık bir kadın sayılsa bile, küçük bir çocuk zihniyetindeydi. Tren, onun doğal meraklarını yıkmıştı, ama duyularının sabırsızlığına dokunmamıştı. Kızın bütün bildiği çiftlik hayvanlarını gözleyerek öğrendikleriydi, birleşme sırasında birbirlerine bağlı kalan köpekleri ayırmak için soğuk su dökmek gerektiğini, horozun tavuğu örtmek istediği zaman kanatlarını açıp öttüğünü görmüştü, ama bu bilgileri kullanma yolunu bulamamıştı. Düğün gecesi, yanına sokulan titrek ihtiyarın üzerindeki pazen sabahlığın önü açıktı ve göbeğinin altında hiç beklenmedik bir şey vardı. Bu şaşkınlık, kızda, kimseye söz edemediği bir sıkıntı yarattı: tuvalete çıkamaz olmuştu ve bir süre sonra bir balon gibi şişmeye başlayınca, bu durumun tek önleyicisi olan 'İnci Suyu'ndan bir şişe içti –ve bu yüzden tam yirmi iki gün tuvalette oturdu– öylesine perişan olmuştu ki, bazı yaşamsal organlarını neredeyse yitirecekti, ama bu bile onun şişmesini önleyemedi. Bir süre sonra giysilerinin önünü ilikleyemez oldu ve saati gelince sarışın bir oğlan çocuğu getirdi dünyaya. İki ay yatakta kalıp tavuk suyuna çorba ve günde iki litre sütle beslendikten sonra, tüm ömründe hiç olmadığı kadar güçlü ve ışıltılı bir halde kalktı

ayağa. Sanki o sürekli uyurgezerliğinden kurtulmuştu; kendine şık giysiler satın almaya bile cesaret etti; ne var ki, bu yeni gardırobunu eskitmeye zaman bulamadı, çünkü bay Guevera, ani bir kalp kriziyle, elinde çorba kaşığı, sofra başında öldü. Maria yas giysileri giymeye razı oldu, tüllü şapkalar taktı, oysa ne çok yeni giysisi vardı! Böylelikle iki kara yıl geçti, yoksullara kazaklar ördü, köpekleri ve oğluyla eğlendi; oğlanın buklelerini uzatıyor, onu kız gibi giydiriyordu; sonradan bisküvit kutusundan çıkan, hani o bir ayı postuna oturmuş, fazlasıyla aydınlatılmış resimde de böyle görünüyordu zaten.

Dul genç kadın için zaman, bir anda donup kaldı, odaların havası hep aynıydı, kocasının bıraktığı o ihtiyar kokusu çıkmıyordu bir türlü. Aynı evde yaşamayı sürdürdü; kendine sadık hizmetkârları vardı, ana babası ve erkek kardeşleri ona göz kulak olmaya devam ediyorlardı, nöbetleşe her gün ona uğruyorlar, alışverişini yapıyorlar, anlamsızca da olsa, karar almasında ona yol gösteriyorlardı. Mevsimler geçiyor, bahçedeki ağaçlar yapraklarını döküyor, yazın belirtisi börtü böcek çıkıyordu ortaya, ama onun tekdüzeliğinde hiçbir değişiklik olmuyordu. Kimi zaman kendi kendine kara giysilerinin anlamını soruyordu, çünkü, onu keten çarşaflar arasında birkaç kez güçsüzce kucaklayan ve bundan sonra da bu becerisinden utanarak kendini Meryem Ana'nın ayakları dibine atıp, kendini bir at kırbacıyla cezalandıran kocasını ve ölümünü unutmuştu bile. Arada sırada giysilerini havalandırmak için dolabını açıyordu ve üzerindeki koyu renk giysileri çıkarıp gizlice incilerle, kürklerle bezeli bu giysileri, ipek ayakkabıları ve keçi derisi eldivenleri denemekten kendini alamıyordu. O yüzle aynada kendine bakıyor, balo için hazırlanmış bu hanımı selâmlıyordu, kendini bu giysiler içinde tanıyamıyordu belki de.

İki yıllık bir yalnızlıktan sonra damarlarında vızıldayan kanın kaynaması dayanılmaz bir hal aldı. Pazar günleri, kilisenin kapısında oyalanıp erkeklerin geçişini seyrediyor, onla-

rın kalın sesleri, tıraşlı yanakları ve tütün kokuları genç kadını çekiyordu. Gizlice minik şapkasının tülünü kaldırıyor, onlara gülümsüyordu. Babası ve erkek kardeşleri, bu durumu farketmekte gecikmediler, bu Amerikan topraklarının kadınların ahlâkını bozduğuna karar vererek, aile kurulunu topladılar, sonra da genç kadını, böylesi önemsiz eğilimlerden uzak duracağı, katı gelenekler ve kilisenin gücünce korunacağı İspanya'ya, amcalarının yanına göndermeye karar verdiler. İşte Maria serseminin yazgısını değiştiren yolculuk böyle başladı.

Ana babası, onu oğlu, bir hizmetçi ve köpek yavrularıyla birlikte bir transatlantiğe bindirdiler. Pek büyük ve karmaşık eşyaları arasında Maria'nın, mobilyaları, piyanosu ve oğluna taze süt verebilmesi için geminin sintinesinde yaşayan bir ineği de vardı. Pek çok valiz ve şapka kutusunun yanı sıra, köşeleri ve süsleri pirinçten büyük bir bavulun içinde, naftalinlerden kurtulmuş süslü giysileri duruyordu. Ailesi, amcaların evinde, Maria'nın bu giysileri giymeye fırsat bulabileceğini sanmıyorlardı, ama ona karşı çıkmak istemediler. Yolculuğun ilk üç günü, yolcumuz, deniz tutması nedeniyle yatağından kalkamadı, ama sonunda dalgaların sallantısına alıştı ve ayağa kalkmayı başardı. O zaman hizmetçisini çağırdı ve uzun yolculuk için giysilerini çıkarmasına yardım etmesini istedi.

Maria'nın varlığı hep beklenmedik felâketlerce belirleniyordu, aklını başından alan ve yeni baştan onu hiç büyüyemeyeceği bir çocukluğa iten o tren kazasında olduğu gibi. Kamarasındaki dolaba giysilerini yerleştirirken, oğlu, açık valize eğildi. O anda geminin ani bir hareketi, valizin ağır kapağının aniden kapanmasına neden oldu, o metal kenar çocuğun başına düştü ve kopartti. Ancak üç denizci anneyi o lânet olasıca valizin içinden çekip çıkartabildi ve bir atleti dövüşten uzak tutmaya yetecek kadar uyuşturucu verilerek, kadının saçlarını tutam tutam yolması, yüzünü tırnaklarıyla parçalaması önlenmeye çalışıldı. Genç kadın saatlerce haykırdı,

sonra birdenbire durgun bir hal aldı ve ona 'budala' denildiği dönemlerde olduğu gibi yerinde salınmaya başladı. Geminin kaptanı hoparlörle bu acı olayı duyurdu, kısa bir cenaze ayini düzenledi, minik cesedi bir bayrağa sarmalarını ve denize atmalarını buyurdu, çünkü artık okyanusun ortasına varmışlardı, ilerdeki limana dek bunu saklamaları olanaksızdı.

Bu trajediden birkaç gün sonra, Maria, kararsız adımlarla şöyle bir çıkıp hava almak istedi. Ilık bir akşamdı, denizin dibinden, insanı tedirgin eden bir yosun, midye, batık gemi kokusu geliyordu, bu koku burun deliklerinden girdi ve tüm damarlarında sanki bir yersarsıntısı yaratarak dolaştı. Zihni bomboş, gözlerini ufka dikmişti, ensesinden ayak topuklarına dek tüyleri ürpermişti ki ısrarlı bir ıslık işiterek arkasına döndü; ondan iki köprü aşağıda duran ve ayışığınca aydınlanan bir figür ona işaretler ediyordu. Transa girmiş bir biçimde indi merdivenleri, onu çağıran esmer erkeğe sokuldu, karşı çıkmadan tüllerini, yas giysilerini soymasına izin verdi ve erkek onu bir halat yığınının ardına götürdü. Tren kazasının yol açtığı vurgunun bir benzerini yaşayan kadın, üç dakikadan daha kısa bir süre içinde, Tanrı korkusuyla ezilen yaşlı bir koca ile, haftalardır okyanusun zorunlu kıldığı yalnızlıkla açlık çeken sıcak ve doymak bilmez bir Yunanlı denizci arasındaki farkı anlayıverdi. Gözleri kamaşan kadın, kendi olanaklarını da bu arada keşfetti, gözyaşlarını kuruladı ve erkekten daha fazlasını istedi. Gecenin geri kalan bölümünü de birbirlerini tanımakla geçirdiler ve sonra alarm sireninin o balıkların sessizliğini bile yok eden inanılmaz çığlığını duydular. Hizmetçi, avutulamayan annenin kendini denize attığına karar kıldığından ortalığı ayağa kaldırmıştı ve Yunanlı dışındaki tüm denizciler kadını aramak için seferber olmuşlardı.

Maria sevgilisi ile her gece halatların arkasında buluştu, sonunda gemi Karaiblere yaklaştı, çiçeklerin ve meyvelerin o tatlımsı kokuları esintilerle gemiye kadar gelip kadının duyularını altüst ettiler. İşte o zaman sevgilisinin gemiyi terketme

önerisini kabul etti, burada ölü oğlunun hayaleti onu eziyordu zaten ve pek çok göz onları izlemekteydi; böylece yolculuk parasını iç eteğinin altına gizleyerek, saygın hanımefendi geçmişine hoşçakal dedi. Bir filikayla kaydılar denize ve şafakta gözden yittiler, hizmetçiyi, köpek yavrularını, ineği ve katil bavulu gemide bırakmışlardı. Erkek o güçlü denizci kollarıyla dünyalar güzeli bir limana doğru çekti kürekleri, günün ağarma saatinde, burası onların gözlerine o bungalovları, o palmiyeleri ve o rengârenk kuşlarıyla öteki dünyanın hayali gibi gelmişti. İki kaçak, paraları yettiği sürece burada kaldılar.

Neden sonra denizcinin, kavgacı ve içkici olduğu ortaya çıktı. Maria ve oranın yerlileri için anlaşılmaz bir dille konuşuyordu, ama mimiklerle ve gülümsemelerle anlaşıyordu herkesle. Kadın, sadece, erkek ortaya çıkıp da Singapur'dan Valparaiso'ya kadar tüm genelevlerde öğrendiği oyunları uygulamaya koyunca canlanıyordu, geri kalan zamanda, ölümcül bir bitkinlik içinde, öyle sersemlemiş yatıyordu. İklimin sıcaklığı, kadına, arkadaş olmadan da aşkı yaşamanın yolunu öğretti; kendi kendine hayali yörelerde dolaşıyor, bunun tehlikelerini bilmeyen insanların cesaretini yaşıyordu. Yunanlıya gelince, durgun bir bataklığı canlandırdığını anlayabilmesi için gerekli sezgilerden yoksundu, bir insanın kendini bulmasında bir araçtan başka bir şey olmadığını ve bu kadının ona nasıl bir armağan sunduğunu değerlendiremiyordu. Gerçekte yanındaki, yaralanmaz bir masumluk örneğiydi, şimdiye dek cennette korunmuştu, artık bir köpek yavrusunun oyunculuğu ile, kendi duyularını patlatmaya kararlıydı, ama erkek onu izlemeyi bilemedi. O zamana dek, kadın hazzın serbestisini tanıyamamıştı, böyle bir şey olabileceğini hayal bile etmemişti, üstelik bu onun kanında kaynayan bir ateş kıvılcımı gibi hep varolmuştu. Şimdi bu hazzı keşfedeli beri, okuldaki rahibelerin uslu kızlara vaadettikleri öte dünyanın göksel mutluluğuna kavuştuğunu sanıyordu. Dünya hakkında bilgisi pek kıttı, gezegenin neresinde bulunduğunu bir haritaya

bakıp anlaması olanaksızdı, ama şimdi burada bitki örtüsünü, papağanları görünce cennette olduğunu sanıyordu ve bunun tadını çıkartmaya başlamıştı. Burada onu tanıyan hiç kimse yoktu, evinden, ailesinden ve ağabeylerinin sürekli gözetimi altında olmaktan kurtulduğu için kendini ilk kez çok rahat hissediyordu; burada sosyal baskılar, ayin tülleri yoktu ve işte sonunda, teninde doğan, en derin mağaralarına kadar süzülen, burada yanardağ patlamalarına dönen o heyecan selini yaşamakta özgürdü.

Maria'nın kötücüllük nedir tanımaması, günah ya da rezalete karşı geçirgen olmaması, sonunda denizciyi korkuttu. İki kucaklaşma arasındaki zaman dilimleri gittikçe uzamaya, erkeğin yok olmaları sıklaşmaya başladı, ikisinin arasındaki sessizlik giderek büyüdü. Yunanlı, onu hiç bıkmadan çağıran, bu nemli, şiş, ateşli ve bebek yüzlü kadından kaçmaya yeltendi, çünkü denizlerin ortasında baştan çıkarttığı bu dulun, onu yatağında bir sinek gibi yutmaya hazırlanan korkunç bir örümceğe dönüşmeye hazır olduğunu düşünüyordu. Boş yere orospularla eğlenerek erkekliğini rahatlatmaya uğraştı, pezevenklerle bıçak ve yumruk savaşları yaptı, eğlencelerden arttırabildiği paraları horoz dövüşlerine yatırdı. Sonunda cepleri boşalınca, ortadan temelli yok olmak için bu bahaneyi kullanmaya karar verdi. Maria, haftalar boyunca bekledi onu, sabırla. Arada sırada radyo, bir İngiliz ya da Hollanda gemisinden kaçan bir Fransız denizcinin limanın karanlık köşelerinde bıçaklandığı haberini veriyordu, ama o bunları kayıtsızca dinliyordu, çünkü onun beklediği haber bir İtalyan transatlantiğinden kaçan Yunanlıyla ilgiliydi. Artık, etinin bu kaynamasına dayanamaz olunca, ruhundaki o tedirginlik sıkıştırmaya başlayınca, yoldan geçen ilk erkekle yatışmak istedi. Onu elinden tuttu, en terbiyeli ve nazik biçimde, kendisi için soyunmasını rica etti. Bu yabancı, genç kadın karşısında bir süre duraksadı, çünkü oralı profesyonellere benzemiyordu, ama kadının o alışılmadık diline karşın, öneri açık seçikti. Bu kadınla on dakika geçirebileceğini hesapladı

ve onu izledi, son derece içten bir tutkunun girdaplarının derinliklerine dalacağını nereden bilebilirdi ki? Son derece şaşkın ve heyecanlı bir şekilde bu yaşadıklarını önüne gelen herkese anlattı, çıkarken Maria'nın masasına bir banknot bırakmayı da unutmamıştı. Zaman yitirmeden ötekiler de geldiler, bir dakika için aşk denen hayali satan bir kadının varlığını işiten, bunun çekimine kapılıyordu. Bütün müşteriler son derece hoşnut ayrıldılar oradan. Böylece Maria limanın en ünlü orospusu oldu, denizciler onun adını kollarına dövme yapıp başka denizlerde de tanıttılar onu, sonunda bu destan tüm gezegene yayıldı.

Zaman, yoksulluk ve kayıtsızı oynama çabası Maria'nın o tazeliğini alıp götürdü. Teni gittikçe grileşti, kemiklerine kadar zayıfladı, daha rahat edebilmek için saçlarını bir mahkûmunki gibi kestirdi, ama o kibar tavırlarını ve her yeni erkekte duyduğu heyecanı korumayı bildi, çünkü bu erkeklerde gördüğü, anonim yüzler değil, onun kollarının arasındaki hayali sevgilisinin yansımasıydı. Gerçekle karşılaştırıldığında ise, sırası gelen arkadaşının o iğrenç acelesini kavrayamıyordu bile ve her sefer aynı aşkla, cüretli bir gelin gibi karşısındakini isteklendirmeye çalışıyordu. Yaşı ilerledikçe belleğini yitirdi, anlamsız şeyler söylemeye başladı ve başkente taşınıp Calle Republica'ya yerleştiğinde, artık, bir zamanlar pek çok ırktan, pek çok denizcinin şiirlerinin esin perisi olduğunu bile anımsamıyordu, bu nedenle, limandan biri kalkıp sırf onun için başkente kadar geldiğinde ve Asya kıtasında adını duyduğu o kadının gerçekten var olup olmadığını öğrenmek istediğinde pek şaşırıyordu. Böyle bir durumda erkek, karşısında zavallı bir çekirge, acıklı bir kemik yığını ve ufak tefek bir kadın buluyor, bir efsanenin küle dönüştüğünü anlayıp genellikle arkasını dönüp gidiyordu; ne var ki, sırf acıma duygusuyla kalan da oluyordu. Bu erkekler, beklenmedik bir ödülle karşılaşıyorlardı. Maria mumlu perdeyi kapatıyor, odanın havası bir anda değişiyordu. Daha sonra erkek oradan şaşkınlıklar içinde ayrılıyor, beraberinde mitolojik bir

kız çocuğunun hayalini götürüyordu, o ilk anda karşılaştığını sandığı acıklı ihtiyarın değil.

Zamanla Maria için geçmiş bütünüyle silindi –onun açık seçik tek anısı trenlerden ve valizlerden duyduğu korku idi– ve eğer meslektaşlarının duyarlılığı olmasa, onun öyküsünü kimse öğrenemezdi. Maria, hep odasının perdesinin açılacağı ve oradan Yunanlı denizcinin ya da kendi hayalinde yarattığı herhangi bir hayalin gireceği, onu o güçlü kolları arasına alacağı ve açık denizde bir geminin battaniyesi üzerinde paylaşılan o hazzı ona yeniden tattıracağı günü bekleyerek yaşadı. Gelip geçen her erkekte hayali bir aşkın aydınlattığı bu olmayan erkeği aradı, kaçamak kucaklaşmaları gölgelerle aldattı, yanmadan sönen o kıvılcımlara kandı ve artık boş yere beklemekten bıkınca, ruhunun bir yılan derisiyle örtüldüğünü hissedince bu dünyayı terketmenin daha iyi olacağına karar verdi. Ve tüm tavrında var olan o duyarlılık ve düşüncelilikle, işte o zaman kakao fincanına başvurdu.

UNUTMANIN DERİNLİKLERİNDE

Sessizce bırakıyordu kendini okşamalara, belinde ter damlaları, dingin bedeninde yanık şeker kokusu, sanki tek bir çıtırtı anıları canlandıracak ve her şeyi yok edecekti; erkeğin tüm ötekiler gibi sabah tanıştığı herhangi bir sevgili, onun başak sarısı saçlarına, çilli tenine, çingene bileziklerinin şıngırtısına kapılıp gelen öylemesine bir sevgili olduğu o an'ı unutak edecekti; sokakta yanına yanaşan, belli bir amaç olmadan ona eşlik etmeye koyulan, ona havadan, trafikten söz eden, birlikte insanları gözleyen, yabancı topraklarda hemşeriye rastlamanın biraz zorlama içtenliğiyle sokulan bu erkek ne hüzün, ne kin, ne suçluluk hissi taşıyordu, buz gibi temizdi, tek arzusu, onunla parklarda ve kitaplıklarda dolaşarak bir gün geçirmek, birlikte kahve içmek, tanışmış olmayı kutlamak, geçmişin nostaljisinden söz etmek, aynı kentte büyürlerken yaşamın nasıl olduğunu konuşmak; hani o aynı mahalledeyken, on dört yaşlarındayken, anımsıyor musun, kışın kırağıdan ıslanan ayakkabılarımız, parafinli sobalar, yazları balık avları, hani o yasak ülkede. Kimbilir, belki de kadın kendini yalnız hissediyordu, belki de bu soruları sormadan sevişmek için bir fırsattı ve bu yüzden öğleden sonra sona ererken, artık yürümek için başka bahane kalmayınca, erkeği elinden tuttu ve onu evine götürdü. Çöp bidonları dolu, çıkmaz bir sokakta, sarı bir yapıda iğrenç bir apartman dairesini başka göçmenlerle paylaşıyordu. Daracık bir odası vardı, yere serdiği şiltesinin üzerine çizgili bir battaniye örtmüştü, iki sıra tuğlanın üzerine dayanmış raflar komodin görevi yapıyordu; kitaplar, fişler, giysiler bir iskemlenin üzerinde, tek bavulu da bir köşedeydi. Fazla bir naz etmeden, hoşnut bir çocuk tavrıyla soyunuverdi orada.

Erkek onu sevmeyi denedi. Sabırla ilerledi üzerinde, tepelerinde ve vadilerinde kaydı, acele etmeden yanaştı sokaklarına, çarşafların üzerindeki bu yumuşak kumu yoğurdu, sonunda kadın kendini ona verdi, açıldı. İşte o anda erkek sessiz bir ihtiyatla çekti kendini geriye. Erkeğini okşarken, yalarken, cezalandırırken, sanki utanıyormuşçasına yüzünü saklayan kadın, onun karnına sokulmuşken, dönüp baktı. Erkek, gözleri kapalı bırakmak istedi kendisini bir süre, ama sonunda ya hüzün, ya utanç onu yendi ve kadını uzaklaştırdı kendisinden. Bir başka sigara daha yaktılar, artık o suç ortaklığı duygusu yoktu, gün boyu onları bağlayan o telâştan arınmışlardı, yatağın üzerinde kalan iki yalnız insandılar, bellekleri bomboştu, pek çok söylenmeyen sözün korkunç sessizliğinde dalgalanıyorlardı. O sabah tanıştıklarında hiç de olağanüstü bir şey ummamışlardı, fazla bir şey beklememişlerdi, sadece biraz dostluk ve biraz keyif, işte o kadar, ama karşılaşma anında huzursuzluk onları yendi. Yorgunuz, diyerek gülümsedi kadın; aralarına giren o karabasan yüzünden özür dileyerek. Zaman kazanmak için son bir denemede erkek, kadının yüzünü ellerinin arasına aldı ve onun gözkapaklarını örttü. Birbirlerinin yanına uzandılar, el ele tutuştular ve rastlantı sonucu düştükleri bu ülkedeki yaşamlarından söz ettiler, bu yeşil ve cömert ülkede ne olursa olsun birer yabancı olacaklardı her zaman. Erkek tekrar giyinmeyi ve karabasanlarının tarantulaları bu atmosferi zehirlemeden hoşçakal demeyi düşündü, ama kızın genç ve kırılgan olduğunu görerek, onun arkadaşı olmak istedi. Arkadaş, diye düşündü, sevgili değil, birkaç huzur anını paylaşacak bir arkadaş; ne bir beklenti, ne bir uğraş, yalnız olmamak için arkadaş, o korkuyla savaşmak için. Ayrılmaktan vazgeçti, onun elini de bırakmadı. Sıcak ve yumuşak bir duygu, kendine ve kadına duyduğu bu acıma gözlerini yakıyordu. Perde bir yelken gibi şişti ve kadın pencereyi kapatmak için yerinden kalktı, karanlığın birlikte kalma isteğini, kucaklaşma arzusunu kazanmalarına yardım edeceğini hayal etti. Ama böyle olmadı, çünkü erke-

ğin sokaktan gelen o dikdörtgen ışığa gereksinmesi vardı, yoksa kendini yeniden o hücrenin zamandan ırak doksan santimlik cehenneminde hissediyordu, kendi pisliği içinde mayalanarak çıldırayazdığı o yerde. 'Perdeyi açık bırak, sana bakmak istiyorum,' diye yalan söyledi, çünkü geceden duyduğu o dehşetli korkuyu itiraf etmeye cesaret edemedi, karanlık, ona o susuzluğu, başının çevresindeki o bir çivi tacı gibi duran sıkı bandı, mağaraların hayalini ve pek çok hayaletin saldırısını anımsatıyordu. Bunu anlatamazdı, çünkü bir söz ötekine götürürdü ve sonunda hiç söylenmeyen şey çıkıverirdi ağzından. Kadın yatağa döndü, fazla heyecan duymadan okşadı, parmaklarını küçük göğüslerin üzerinde gezdirdi, onu keşfetti. Merak etme, bulaşıcı bir şey değil, sadece yara izleri diyerek güldü erkek sanki hıçkırarak. Kadın, o kaygılı ses tonunu yakaladı, şöyle bir bekledi, donuk ama tetikteydi. O anda erkek, bunun yeni bir aşkın ya da kaçamak bir ilişkinin başlangıcı değil, sadece bir dinlenme, bir masumluk dakikası olduğunu söylemek isterdi; az sonra kadın uyuyakaldığında, kendinin gideceğini anımsatabilirdi; birbirleriyle ilişkili olarak tasarılar yapamayacaklarını, kaçamak telefonlara, sokaklarda el ele dolaşmalara, sevgiliyi oynamaya yer olmadığını ona anlatabilirdi, ama konuşamadı, sesi bir tırmık gibi takıldı kaldı karnına. Sulara battığını hissetti. Kayıp giden o gerçeği yakalamak istedi, zihnini herhangi bir şeye demirlemeye, sözgelimi, iskemleye öylemesine atılmış giysilere, yerde yığılmış kitaplara, duvara asılı Şili posterine, o Karaip gecesi girintisine, sokağın sağır gürültüsüne; kendine sunulan bu bedene yoğunlaşmayı denedi; genç kadının ırmaklar gibi akan saçları ve onun tatlı kokusundan başka bir şey düşünmemeyi istedi. O saniyeleri kurtarması için sessizce yalvardı ona, ama kadın onu yatağın en uzak noktasından incelemekteydi, oraya bir Hint fakiri gibi oturmuştu. Soluk meme uçlarıyla göbeği de gözlerini ona dikmişlerdi sanki, onun korkusunu, onun dişlerinin çarpmasını, onun inlemesini kaydediyorlardı. Erkek, içindeki sessizliğin büyüdüğünü, canının parçalandığı-

nı hissetti, bu pek çok kez gelmişti başına, şimdiki an'la onu bağlayan son tutamağı da terkederek dövüşmekten vazgeçti, sonsuz bir uçurumdan yuvarlanmaya başladı. Ayak ve el bileklerini sıkan kayışları, elektrik akımının korkunçluğunu, yırtık perdeleri, aşağılayan, isimler isteyen sesleri, onun yanında ve bahçede kollarından asılı ötekilerin yanında işkence gören Ana'nın unutulamaz çığlıklarını hissetti.

'Neyin var, Tanrım, neyin var?' diyen Ana'nın sesini işitti uzaktan. Hayır, Ana, güneydeki bataklıklarda parçalanıp kalmıştı. Onu sarsan, ona seslenen çıplak bir yabancı görür gibi oldu; ama içinde kırbaçların ve bayrakların sallandığı bu gölgelerden kurtaramıyordu kendini. Kasılarak, mide bulantısını dizginlemeye çalıştı. Ana ve ötekiler için ağlamaya başladı. 'Neyin var?' diye sesleniyordu kız hâlâ ona bir yerlerden. 'Hiç, sarıl bana!..' diye yalvardı, kız ona çekingence yaklaşarak onu kollarıyla sardı, ona bir bebek gibi ninni söyledi, onu alnından öptü, ona ağla, ağla, dedi, onu yatağa yatırdı ve bir haç gibi enlemesine uzandı onun üstüne.

Bin yıl böylece sarılarak kaldılar, sonunda hayaller uzaklaştılar ve erkek, her şeye karşın canlı olduğunu keşfederek odaya geri döndü; nefes alıyor, yüreği çarpıyordu; kadının başı göğsündeydi, kadının kol ve bacakları onunkilerin üzerindeydi, sanki iki ürkek yetimdiler. Ve o anda, sanki her şeyi bilirmiş gibi kadın, korkunun, arzudan, aşktan, nefretten, suçluluk duygusundan, öfkeden daha güçlü olduğunu, dürüstlükten daha güçlü olduğunu söyleyiverdi. Korku bütün bir şeydi, sözlerini bitirdiğinde gözyaşları boynundan aşağı süzülüyordu. En derin yarası deşilen erkek için o an her şey durdu. Onun sadece acıma duygusuyla sevişecek bir kız olmadığını anladı, bu kız sessizliğin arkasında yatanların ne olduğunu anlamıştı, o müthiş sessizliğin; Albay'dan gizlenmek için içine girdiği mühürlü tabutun arkasında yatanları, Ana Diaz'ın ve öteki ihbar edilen arkadaşlarının, gözleri bağlı olarak birer birer götürülen o insanların arkasında yatanları biliyordu. Nasıl bilebilirdi bütün bunları?

Kız ayağa kalktı. Sıska kolunu, pencereden gelen hafif bir sise doğru kaldırdı, el yordamıyla elektrik düğmesini aradı. Işığı yaktı ve birer birer metal bileziklerini çıkarttı, bunlar gürültüsüzce düştüler yatağa. Erkeğe ellerini uzattığında saçları yüzünü yarı yarıya örtüyordu. Onun bileklerinde de aynı beyaz yara izleri vardı. Bitmek bilmeyen bir dakika boyunca erkek bunları hareketsizce inceledi, sonunda her şeyi anladı, aşkı anladı ve onun elektrikli beygire kayışlarla bağlandığını görebildi, işte ancak o zaman kucaklayabildiler birbirlerini ve ağlayabildiler; anlaşılmaya, içtenliğe, yasak sözcüklere, yarının vaatlerine hasrettiler; sonunda o en gizli sırlarını paylaştılar.

KÜÇÜK HEIDELBERG

Kaptan ve Eloisa Bebek öylesine uzun yıllar boyunca birlikte dans ettiler ki, sonunda tam bir yetkinliğe ulaştılar. Her biri ötekinin bir sonraki hareketini, bir sonraki dönüşünü seziyor, elinin en hafif sıkılışının, ayağının basışının yorumunu yapabiliyordu. Kırk yılda bir kez bile bir adım kaçırmamışlardı, birbirlerine sıkıca sarılıp sevişmeye alışkın bir çift gibi tam bir belirlilikle deviniyorlardı, bu yüzden onların şimdiye dek tek bir sözcük bile konuşmamış olmalarına akıl sır erdirmek olanaksızdı.

Küçük Heidelberg, başkentten oldukça uzakta, muz bahçeleriyle çevrili bir tepeye kurulmuş, küçük bir dans salonuydu, burada hoş bir müziğin ve daha az sıkıcı bir havanın yanı sıra, her tür baharatla hazırlanan değişik bir afrodizyak yiyecek sunulurdu; gerçi bu yörenin bayıcı sıcağında biraz ağır gelebilirdi ama, salonun sahibi Don Rupert'in geleneksel havasına uygun bir seçimdi. Petrol krizinden önce, henüz bereket hayalleriyle yaşanır ve başka enlemlerden meyve getirtilebilirken, salonun özel yiyeceği elma strudeli idi, ama petrolden kala kala yok edilmesi olanaksız bir çöp tepesi ve güzel zamanların hayali kalınca elde, şimdi strudeli, guayaba ve mangoyla yapıyorlardı. Dans için geniş bir daireyi boş bırakmak üzere kenarlara dizilen masalar, yeşil beyaz kareli örtülerle örtülüydü, duvarlar ise Alp dağlarının kırlarını, dağ yaşantısını yansıtan resimlerle bezeliydi: sarı örgülü saçlı çoban kızlar, gürbüz delikanlılar ve sağlıklı inekler. Şort, yün uzun çorap, tirol işi pantolon askıları ve ter yüzünden artık peruğa benzeyen süet şapkalar giymiş olan müzisyenler, içi doldurulmuş bir kartalın süslediği platforma dizilerek çalarlardı; tepelerindeki kartal, Don Rupert'in söylediğine bakılır-

sa, sık sık yeni tüyler çıkartıyordu. Müzisyenlerin biri akordeon, öteki saksafon çalardı; üçüncüsü ise, aynı anda hem bateri, hem zil çalabilmek için ellerini ve ayaklarını seferber ediyordu. Akordeoncu, çalgısını gerçekten ustalıkla kullanırdı, bunun yanı sıra hafif Endülüs şivesiyle ve sıcak bir tenor sesiyle şarkılar da söylerdi. İsviçre tavernalarına özgü giysisine karşın o, bu salonun müdavimi hanımların gözdesiydi; bu hanımların pek çoğu, akordeondan bunca iç paralayıcı ezgiler döktürebilen bu güçlü kolların arasında son nefeslerini mutlulukla verebilecekleri ölümcül bir serüven, sözgelimi bir yıkım ya da bombardımanda onunla kapanıp kalmak gibi gizli bir hayal kurmaktan kendilerini alamazlardı. Bu hanımların yaş ortalamasının yetmiş dolaylarında olması, şarkıcının yarattığı bu duyarlılığa engel olmadığı gibi, üstelik bir de ölümün o tatlı soluğunu akla getiriyordu. Orkestra, günbatımıyla çalmaya başlardı, geceyarısına kadar çalardı, ama cumartesi, pazar günleri salon turistlerle dolar, tanyeri ağarırken, son müşteri gidene kadar eğlenceye ara verilmezdi. Küçük Heidelberg'de sanki Karaiplerde değil de Ren nehrinin üzerindeyimişçesine, sadece polkalar, valsler, mazurkalar ve Avrupa'nın yöresel şarkıları çalınırdı.

Mutfağı yöneten Donna Burgel, Don Rupert'in eşi olan harika bir kadındı, ama onu, varlığı tencereler ve sebze yığınları arasında kayıp gittiğinden pek az kişi tanırdı; yöresel bitkilerle yabancı yemekler yapmak için didinir dururdu. Tropik meyvelerle strudel yapmayı beceren oydu, en bitkinlere bile kudret aşılayan o afrodizyak da onun buluşuydu. Masalara servisi, patronların kızları olan, limon, vanilya, tarçın, karanfil kokulu iki şişko ve ayrıca gene kırmızı yanaklı yerli köylü kadınlar yapardı. Buranın sürekli müşterileri, ya yoksulluk, ya bir savaş yüzünden kaçarak buralara sığınmış Avrupalı göçmen tüccarlar, çiftçiler, zanaatkârlardı, hepsi nazik ve basit insanlardı; kimbilir belki doğuştan böylesi insanlar değillerdi ama, geçen yıllar onları da iyimser bir nezaket kalıbına uydurmuş olabilirdi. Erkekler ceket ve papyonla ge-

lirlerdi ama, dansın hareketliliği ve biranın bolluğu ile ruhları da ısındıkça, üzerlerindeki fazlalıkları atarlar, gömlekle kalırlardı. Kadınlarsa neşeli renklerle demode biçimlerde giyinirlerdi, sanki bu giysilerini göçmen bavullarının dibinden, çeyizlerinin arasından çıkarıp bulmuşlar sanırdınız. Arada sırada, saldırgan bir gençlik de takılırdı buraya, önce motosikletlerinin kulak tırmalayıcı gürültüsü duyulur, sonra çizmelerinin, anahtarlarının ve zincirlerinin şakırtısı işitilirdi; bunların geliş nedeni, sadece ihtiyarlarla kafa bulmaktı, ama bu kaza, hafif bir kargaşadan öte gitmezdi, çünkü ne de olsa baterist ve saksofonist, her an gömleklerinin kollarını sıvayıp ortalığa düzen vermeye hazırdılar.

Cumartesi akşamları, saat dokuza doğru, herkes kendi payına düşeni afrodizyak sosu tatmış, dansın keyfine dalmışken, Meksikalı bayan ortaya çıkardı ve kendi başına bir masaya otururdu. Baştan çıkarıcı bir ellilikti, iri yarı –gemi gibi bir kadındı, iri göğüslü, koca göbekli, koca popolu, yüzü çiçek bozuğu– idi, her ne kadar görüntüsü geçkinceyse de, hâlâ sert bir yapısı vardı, kulağında bir çiçek takılı olurdu. Flamenko dansçısı gibi giyinen gerçi bir tek o değildi, ama bu giysi, beyaz saçlı, kederli görünümlü ve doğru dürüst İspanyolca bile konuşamayan hanımlara göre ona daha çok yakışırdı. Meksikalı bayan, polka yaparken, fırtınalı bir denizde yolunu yitirmiş gemiye benzerdi, ama vals başladı mıydı, yağ üzerinde kayar gibi olurdu. Kaptanın düşüne bazan bu haliyle girerdi ve uyandığında neredeyse unuttuğu o gençlik heyecanları gelirdi aklına. Söylentilere bakılırsa, Kaptan, adını kimsenin becerip söyleyemediği kuzeyli bir filodan gelmişti. Antika gemiler ve deniz rotaları konusunda uzmandı, ama bütün bu bilgileri, belleğinin derinliklerinde gömülü kalmıştı, bu yörenin bu sıcak köyünde, denizin yeşil ve kristal suyla dolu sakin bir havuza benzediği bu yerde, kuzey denizlerinin o cesur gemilerine uymayan bu sularda, onun bilgilerinin ne yararı olabilirdi ki? Uzun boylu ve zayıf bir adamdı, yapraksız bir ağaca benzerdi, sırtı dimdik, boyun kasları hâlâ sertti,

altın yaldızı düğmeli ceketini giyer, emekli denizcilerin o hüzünlü havasını yansıtırdı. Onun İspanyolca ya da bilinen bir başka dilde tek bir sözcük bile söylediğini duyan olmamıştı. Otuz yıl önce Don Rupert, yüzbaşının mutlaka Finli olması gerektiğini ileri sürmüştü, gözbebekleri buz rengindeydi ve bakışlarında o yadsınamaz adalet okunuyordu çünkü; bu görüşe kimsenin karşı koyacak gerekçesi olmadığından, bunu kabul etmekle yetindiler. Kaldı ki küçük Heidelberg'de dilin hiçbir önemi yoktu, kimse buraya söyleşmek için gelmezdi ki.

Burada bazı görgü kuralları, herkesin işine gelmesi ve rahatlığı için değiştirilmişti. Piste tek başına inmek, başka bir masadan birini davet etmek olasıydı, hatta kadınlar bile erkeklere yaklaşma hakkına eğer isterlerse sahiptiler. Bu, eşi olmayan dullar için iyi bir çözümdü. Hiç kimse Meksikalı bayanı dansa kaldırmazdı, çünkü o bunu hakaret sayabilirdi, kavalyeler, heyecandan titreyerek, bu davetin ondan gelmesini beklerlerdi. Kadın, purosunu küllüğe bırakır, bacaklarının o yabanıl sütunlarını çözer, korsesini yerleştirir, seçtiği kişiye doğru ilerler, gözlerine hiç bakmadan önüne dikilirdi. Her dansta kavalye değiştirirdi gerçi, ama ilk dört parçayı mutlaka Kaptana ayırırdı. Kaptan onu sert dümenci eliyle belinden kavrar ve yaşının soluğunu kesmesine izin vermeyerek onu piste götürürdü.

Salonun en yaşlı müdavimi, yarım yüzyıldır hiçbir cumartesi gecesi Küçük Heidelberg'e gelmezlik etmemiş olan Eloisa Bebek idi; bu ufak tefek, yumuşak ve tatlı yüzlü bir kadındı, pirinç kâğıdı gibi soluk bir yüzü ve neredeyse saydam saçlarından örülü bir tacı vardı. Çok uzun yıllar boyunca yaşamını evinin mutfağında şekerlemeler yaparak kazandığından, çikolata kokusu ona bütünüyle sinmişti; sanki bir doğum günü partisi kokusu taşırdı üzerinde. Yaşına karşın hâlâ ilk gençliğine ait bazı hareketlere sahipti ve bütün bir gece pistte dönendiği halde ne topuzunun bir teli bozulur, ne de yüreği ritmini yitirirdi. Bu ülkeye annesiyle birlikte yüzyılın

başlarında güney Rusya'nın bir köyünden gelmişti. İşte o zamanlar gerçekten göz kamaştırıcı bir güzelliği vardı. Anakız, birlikte çikolata üretimine girişmişlerdi; iklimin, yüzyılın ve yalnızlığın sert koşullarına son derece yabancı olmakla birlikte kocasız, ailesiz, telâşsız geçirmişlerdi ömürlerini, tek eğlenceleri hafta sonraları gidilen Küçük Heidelberg'di. Annesi öleli beri Eloisa Bebek tek başına geliyordu buraya. Don Rubert onu eşikte büyük bir saygıyla karşılardı, masasına kadar eşlik ederdi, bu arada orkestra da onun en sevdiği valsle ona hoş geldin derdi. Bazı masalardan bira kadehleri onu selâmlamak üzere kalkardı, çünkü bu salonun en yaşlı ve kuşkusuz en sevilen kişisi oydu. Ürkekti, asla bir erkeği dansa kaldırmaya cesaret edememişti, ama bütün bu yıllar boyunca buna gerek de olmamıştı, çünkü herkes için onun elini tutmak bir ayrıcalık sayılmıştı, onun o kırılgan kristal kemiklerini incitmeden beline sarılmışlar ve onu piste götürmüşlerdi. Sevimli bir dansçıydı ve onu koklayan herkesi çocukluğunun en güzel anlarına götürmeye sahip o tatlı aromayı yayardı.

Kaptana gelince, o daima yalnız başına oturur, aşırıya kaçmadan içer ve Donna Brugel'in o afrodizyak sosuna fazla yüz vermezdi. Müziğin ritmini bir ayağıyla izler ve Eloisa Bebek serbest kaldığında onun önünde hazırola geçip, topuklarını birbirine vurup, hafifçe eğilerek onu dansa davet ederdi. Asla konuşmazlardı, sadece birbirlerine bakarlar ve modası geçmiş dansların çaprazlarında, dönmelerinde birbirlerine gülümserlerdi.

Öteki gecelere oranla daha az yağışlı olan bir aralık cumartesi gecesinde Küçük Heidelberg'e birkaç turist geldi. Bu gelenler, son zamanlarda sıkça görülen o disiplinli Japonlar değildi, bunlar uzun boylu İskandinavlardı; tenleri güneş yanığı, saçları soluk insanlardı. Masanın birine oturup gözalıcı dansçıları izlemeye koyuldular. Neşeli ve gürültücüydüler, bira kadehlerini birbirine vuruyor, keyifle gülüyor, yüksek sesle konuşuyorlardı. Yabancıların sözleri, masasında oturan Kaptanın kulağına kadar ulaştı, çok çok uzaklardan, bir baş-

ka zaman diliminden ve bir başka mekândan kendi dilinin sesleri çalındı kulağına; eksiksiz ve taptazeydi bu sözler, sanki henüz yaratılmışlardı, on yıllardır duymadığı bu sözcüklerin belleğinde bozulmadan durduğunu farketti. Yaşlı denizcinin yüzü hoş bir anlatımla aydınlandı, bir an kendini pek rahat hissettiği o mutlak korunağı ve neredeyse unuttuğu o söyleşme hazzı arasında ikilem yaşadı. Sonunda ayağa kalktı ve tanımadığı bu kişilere yaklaştı. Tezgâhın arkasında duran Don Rupert, Kaptanın yeni gelenlere birşeyler söyleyişini, elleri arkada kavuşmuş hafifçe eğik duruşunu gözledi. Az sonra öteki müşteriler, garsonlar ve çalgıcılar, bu adamın onu tanıdıklarından beri ilk kez konuştuğunu gördüler ve sustular, onu daha iyi duymak istiyorlardı. Pek yaşlı bir dede gibi, çatlak ve yavaş bir sesi vardı, ama her cümlenin hakkını verdiği belliydi. Göğsünde biriken ne varsa, hepsini döktükten sonra, salonda öyle müthiş bir sessizlik oldu ki, Donna Burgel, biri mi öldü diye bakmak için mutfağından çıktı. Sonunda, uzun bir sessizlikten sonra, turistlerden bir tanesi, bu şaşkınlığı bozdu, Don Rupert'i pek bozuk bir İngilizceyle yanına çağırarak, Kaptanın konuşmasını çevirmesine yardım etmesini istedi. Kuzeyliler, yaşlı denizci ile Eloisa kızın masasına kadar geldiler, Don Rubert de buraya yaklaştı, bu arada olağanüstü birşeylerin olduğunu sezerek önlüğünü çözüyordu. Kaptan kendi dilinde birşeyler söyledi, yabancıların biri bu sözleri İngilizceye çevirdi ve Don Rupert, kulakları kıpkırmızı, bıyıkları titreyerek, bunları o tuhaf şivesiyle İspanyolcaya çevirdi.

"Eloisa Bebek, Kaptan, kendisiyle evlenip evlenmeyeceğini soruyor."

Kırılgan ihtiyarcık, gözleri şaşkınlıktan yuvarlanmış, ağzı kumaş mendilinin ardına gizlenmiş kalakaldı ve herkes onun sesi duyulana kadar soluğunu tuttu.

"Biraz aceleci bir karar değil mi bu?" diye fısıldadı.

Onun sözcükleri de meyhaneciden turistlere ve Kaptana geçip alınan yanıt da aynı dönüşü yaparak çevrildi:

"Kaptan bunu söyleyebilmek için kırk yıl beklediğini, kendi dilini konuşan bir başkasının çıkagelmesini bekleyecek kadar sabrı olmadığını söylüyor. Ona lütfen hemen yanıt vermenizi istiyor."

"Pekâlâ," diyebildi Eloisa Bebek; bunu çevirmeye gerek olmadı, çünkü herkes anlamıştı.

Mutluluktan deliye dönen Don Rupert, kollarını göğe kaldırarak, nişanı ilan etti. Kaptan, nişanlısının iki yanağından öptü, turistler oradaki herkesin ellerini sıktılar, müzisyenler ortalığı ayağa kaldıran bir zafer marşına başladılar ve orada bulunan herkes çiftin çevresini sardı. Kadınlar gözyaşlarını kuruluyor, erkekler heyecanla kadeh kaldırıyorlardı, Don Rupert tezgâhının önüne oturmuş, başını kollarının arasına saklamış, heyecanını bastırmaya çalışırken, Donna Burgel ve iki kızı en iyi rom şişelerini açıyorlardı. Derken müzisyenler *Mavi Tuna* valsine başladılar ve herkes piste doluştu.

Kaptan bunca zamandır sesini çıkartmadan sevdiği o hoş kadını elinden tutarak salonun ortasına getirdi ve burada iki turna zarafetiyle düğün danslarına başladılar. Kaptanın, nişanlısını tutuşu, gençliğinde o yelkenli gemilerde yelkeniyle havayı yakalayışına; onu piste götürüşü, sakin bir koy'un suyunda salınmaya benziyordu; bu arada bu an'a kadar yüreğinde gizlediği sözleri, kendi ülkesinin kar tipilerini ve ormanlarını çağrıştıran o şivesiyle dile getirmeye başladı. Dans ettikçe, Kaptan gençleştiğini, yılların geriye saydığını hissetti, her adımda ikisi de daha neşeli ve hafif olduklarını farkettiler. Birbirini izleyen dönüşler, müziğin gittikçe coşku kazanan havası, gittikçe hızlanan ayaklar, kadının gittikçe incelen beli, minik kadın elinin erkeğininkinin içinde gittikçe hafifleyen ağırlığı ve varlığının gittikçe bedeninden arınması yaşanmaktaydı. İşte kaptan o zaman gördü ki, Eloisa Bebek, giderek köpüğe, kabarcığa, sise dönüşüyordu; sonunda göze görünmeyecek kadar küçüldü ve en sonunda tümden yok oldu; erkek şimdi kolları bomboş, bir çikolata kokusundan başka bir arkadaşı olmadan dönenmekteydi pistin ortasında.

Tenor, müzisyenlere aynı valsi kesmeden sürekli çalmaları için işaret etti, çünkü o da anlamıştı ki, Kaptan son notayla uykusundan uyanacak ve Eloisa Bebeğin anısı tümüyle uçup gidecekti. Pek duygulanan Küçük Heidelberg'in yaşlı müdavimleri, iskemlelerinde hareketsiz kalakaldılar, sonunda, cesareti merhamet dolu bir şefkate dönüşen Meksikalı Bayan, yerinden kalktı, onunla dans etmek üzere Kaptan'ın titreyen ellerine doğru ilerledi.

YARGICIN KARISI

Nicolás Vidal, yaşamının, bir kadın yüzünden elinden kayıp gideceğini biliyordu. Bu daha doğduğu gün anlaşılmıştı; izin verdiği o tek fırsatta, pazarın efendisi, baktığı kahve falında da aynı gerçeği görmüştü, ama bunun nedeninin Casilda, yani yargıç Hidalgo'nun karısı olabileceği hiç aklına gelmezdi. Kadını ilk kez evlenmek üzere köye geldiği gün gördü. Onu pek çekici bulmamıştı, çünkü o, cüretkâr ve esmer kadınlardan hoşlanırdı; yolculuk giysilerine bürünmüş bu saydam kadın, hülyalı gözleri, ince parmaklarıyla bir erkeğe haz vermekten pek uzak duruyordu, sanki bir avuç kül gibi dayanıksızdı. Yazgısını pek iyi bildiğinden, kadınlardan uzak durmaya özen gösteriyordu, tüm yaşamı boyunca her türlü duygusal yaklaşımdan kaçındı, yüreğini aşklardan soğuttu ve yalnızlığını gidermek için geçici ilişkilerle yetindi. Casilda ona o kadar uzak ve anlamsız göründü ki, hiçbir önlem almayı düşünmedi, sonra o an gelip çatınca yaşamı boyunca aklından çıkmayan yazgısını unutuverdi. İki adamıyla bir yapının damına yuvalanıp, düğün günü otomobilinden inen bu başkentli hanımın gelişini seyretmişti. Gelin, kendi gibi soluk ve kırılgan akrabalarının yarım düzinesiyle birlikte gelmiş, bu kişiler tören boyunca içten bir hüzünle yelpazelerini sallamışlar, sonra da asla dönmemek üzere çekip gitmişlerdi.

Köyün bütün ahalisi gibi Vidal de, yeni gelinin iklim koşullarına dayanamayacağını, köyün kadınlarının pek yakında onu cenazesi için süsleyeceklerini düşünüyordu. Kaldı ki sıcağa, teninden süzülerek ruhuna doluşan o tozlara dayanabilse bile, kocasının bunca yıllık bekârlıktan sonraki davranışları ve asık suratı onu bezdirecekti. Yargıç Hidalgo, karısının iki

katı yaşındaydı, yıllar var ki tek başına uyumuştu, bir kadına haz vermeye nereden başlanacağını bile unutmuştu. Bütün eyalette yargıcın sert doğasından korkulurdu, ayrıca yasaları saydırmak uğruna adaletsizlik yaptığı bile olurdu. Görevini yerine getirirken, duygulara gözlerini kapatır, bir tavuk hırsızlığıyla taammüden adam öldürmeyi aynı kararlılıkla cezalandırırdı. Herkes onun görevinin vakarını anlasın diye sürekli siyahlara bürünür, köyün önlenemez tozuna karşın her zaman balmumu ile cilalanmış çizmeler giyerdi. Köyün kadınlarına göre, böyle adamdan koca olmazdı, ama düğünde yapılan kötümser tahminler tutmadığı gibi tersi bile oldu. Casilda üst üste üç doğumdan canını kurtardığı gibi, görünümü de yaşantısından hoşnut olduğunu gösteriyordu. Pazarları eşi ile öğle ayinine gidiyor, İspanyol başörtüsünün altında, o sürekli yaz vahşetinden etkilenmeden, bir gölge gibi renksiz ve sessiz dolaşıyordu. Onun hafif bir selâmdan başka söz ettiğini duyan olmamıştı, kaçamak bir gülüş ya da bir baş eğişi dışında göze çarpıcı bir hareketi de yoktu, sanki bir an dikkatle bakmasanız gözden yitecek gibi uçucu bir hali vardı. Varlığı yokmuş gibi bir izlenim bıraktığından, herkes Yargıç üzerindeki etkilerini görerek şaşırmaya başlamıştı, erkeğin uğradığı değişimler, gerçekten dikkat çekecek türdendi.

Gerçi Hidalgo her zamanki gibi asık suratlı ve sevimsizdi, ama mahkeme salonunda verdiği kararlar tuhaf bir şekilde değişmeye başlamıştı. Sözgelimi izleyicilerin müthiş şaşkınlığına karşın, işverenini soyan bir delikanlıyı serbest bırakmıştı; gerekçe olarak da, patronun üç yıldır gerekenden az para ödediğini, delikanlının da hakkını aldığını söylemişti. Ayrıca zina yapan bir kadını cezalandırmayı da reddetmişti; kocasının bir de kuma tuttuğunu öne sürerek, onun, karısından sadakat bekleyecek en son kişi olduğunu ileri sürmüştü. Köyün dedikodularına bakılacak olursa, Yargıç Hidalgo evinin kapısından girer girmez bir eldiven gibi tersine dönüyordu; o asık yüzlü giysilerini çıkartıyor, çocuklarıyla oynuyor, Casilda'yı dizlerine oturtuyordu; ama tüm bu söylentiler hiç-

bir zaman kanıtlanamadılar. Gene de onun bütün bu olumlu değişmeleri karısının çabalarına yoruldu ve hanımın değeri yükseldi; ancak bütün bunlar Nicolás Vidal'ı hiç ilgilendirmiyordu, çünkü onun yasalarla bir ilgisi yoktu; gün gelip kelepçelerle yargıcın karşısına çıkartılırsa ona acıyan çıkmazdı zaten. Donna Casilda hakkındaki dedikodulara da kulak asmıyordu; onu seyrek olarak uzaktan gördüğünde onun bulutsuz bir ektoplazma olduğu şeklindeki inancını değiştirmiyordu.

Vidal, otuz yıl önce köyün tek genelevinin penceresiz bir odasında, Kederli Juana'nın oğlu olarak doğmuştu, babasının kim olduğu bilinmiyordu. Bu dünyada ona yer yoktu; bunu pek iyi bilen annesi, onu karnından kopartıp atabilmek için, otlar, ermiş mumlar, göksular kullandı, başka korkunç yöntemlere başvurdu, ama yaratık yaşamakta direndi. Yıllar sonra, Kederli Juana oğlunun pek değişik biri olduğunu gördükçe, o acıklı yöntemlerin onu düşürmeye yaramadığını ama onun bedeninin çeliğine su verdiğini, onu demir gibi güçlü kıldığını düşündü. Bebek doğar doğmaz onu havaya kaldıran ebe, gaz lambasının ışığında onu incelemiş, dört memesi olduğunu görmüştü.

"Zavallıcık, yaşamını bir kadın yüzünden kaybedecek," diye tahminde bulunmuştu, benzeri olaylar yüzünden deneyim sahibiydi ne de olsa.

Bu sözler, çocuğun üzerine bir sakatlık gibi yapışıp kalmıştı. Belki de bir kadının aşkına sahip olabilseydi, varlığı daha çekilebilir olurdu. Onu doğmadan öldürmeye kalkışını bağışlatmak için annesi, onu güzellikler taşıyan bir adla ve sağlam bir soyadıyla ödüllendirmek istedi, bunları titizlikle seçebildi; ama prenslere yaraşır bu ad da, yazgının işaretlerini bozmaya yetmedi; daha on yaşına gelmeden çocuğun yüzünde bıçak yaraları vardı ve bu yaşı geçtikten az sonra yasadışı bir yaşama bulaşmıştı bile. Yirmi yaşındayken umutsuzlardan kurulu bir çetenin başına geçmişti. Şiddete başvurma alışkanlığı kaslarının gücünü artırmış, sokaklar onu acımasızlaştırmış, aşk uğruna yolunu yitirme korkusu yüzünden içine

düştüğü yalnızlık, onun gözlerindeki o anlatımı belirlemişti. Köyde onu kim görse, Kederli Juana'nın oğlu olduğuna yemin edebilirdi, çünkü tıpkı annesi gibi gözleri asla akmayan gözyaşlarıyla doluydu. Yörede ne zaman bir olay olsa, polisler köpeklerini alıp Nicolás Vidal'i aramaya çıkarlardı, bunu da hemşerilerin yakınmalarını susturmak için yaparlardı, ama üç dört gün dağlarda dolaşırlar, elleri boş dönerlerdi geriye. Aslında onunla karşılaşmak istemiyorlardı, çünkü onunla başa çıkamazlardı. Çetenin kötü ünü öylesine yayılmıştı ki, pek çok köy ve çiftlik, salt uzak dursunlar diye onlara haraç veriyordu. Sadece bu kazançla bile rahat durabilirlerdi ama Nicolás Vidal, adamlarını sürekli bir ölüm fırtınası gibi at tepesinde dolaşmaya zorluyordu ki, hem onlar savaşın tadını unutmasınlar, hem de ünleri elden gitmesin. Onların karşısına çıkmaya cesaret eden yoktu. Bir iki kez yargıç Hidalgo, hükümete başvurmuş, polislerine takviye olarak ordudan adam gönderilmesini istemişti, ancak boşuna bazı akınlardan sonra askerler kışlalarına, haydutlar da kendi işlerine dönmüşlerdi.

Sadece bir kez Nicolás Vidal, adaletin pençesine düşer gibi oldu ama duygulanma nedir bilmemesi yüzünden kurtuldu. Yasaların çiğnendiğini görmekten bıkan yargıç Hidalgo, bütün kaygıları ve söylentileri bir kenara atıp, haydutlara bir tuzak hazırlamaya karar verdi. Adaleti korumak amacıyla zalimce bir girişimde bulunduğunun farkındaydı, ama iki şer arasında ehven olanı seçmeye karar verdi. Aklına gelen tek yem Kederli Juana oldu, çünkü Vidal'in başka bir yakını yoktu, sevgilisi olduğu da hiç duyulmamıştı. Müşteri yokluğundan yerleri süpürüp tuvaletleri ovan kadını genelevden çıkarttı, ona hizmetlerinin ödeneceğini bildirdi, sonra onu boyutlarına göre yapılmış bir kafese kapatıp, Silâhlar Alanının ortasına, yanına bir sürahi suyun dışında bir şey vermeden bıraktı.

"Suyun bittiği zaman haykırmaya başla. O zaman oğlun ortaya çıkacaktır; ben de burada askerlerle bekliyor olaca-

ğım," dedi Yargıç.

Kaçak köleler zamanından bu yana kullanımına ara verilen bu cezanın uygulandığı, Nicolás Vidal'in kulağına, annesi sürahideki son yudum suyu içmeden ulaşmıştı. Adamları, onun bu haberi sessizce, yüzünün o aşılamayan yalnızlık maskesini bozmadan ve bir deri şerit üzerinde bilediği bıçağın ritmini değiştirmeden dinleyişini izlediler. Uzun yıllardan beri Kederli Juana ile bir ilişkisi yoktu, çocukluğuna ait hoş anıları vardı, ama bu duygusal bir olay değil, bir onur sorunuydu. Hiçbir erkek böyle bir hareketi kaldıramaz, diye düşünüyordu haydutlar; bu yüzden atlarını, silâhlarını hazırlayıp saldırmaya yeltendiler, gerekirse bu konuda yaşamlarını da vermeye razıydılar. Ama reisleri hiç de acele etmiyordu.

Saatler geçtikçe çete içindeki gerginlik artıyordu. Birbirlerine bakarken terliyorlar, bir yorum yapmaktan çekiniyorlardı; hepsi sabırsızlanıyor, elleri tabancalarının kabzalarında, atların eyerlerine oturmuş bekliyorlardı. Gece indi ve kampta uyuyabilen tek kişi Nicolás Vidal oldu. Şafakla birlikte adamların yargıları ikiye ayrılmıştı, kimisi, onun sandıklarından da acımasız olduğunu düşünürken, kimisi de annesini kurtarmak için pek gösterişli bir sahne kurduğunu ileri sürüyordu. Hiç kimsenin aklına gelmeyen tek şey, reislerinin korkmasıydı, çünkü şimdiye dek korkusuzluğunu pek çok kez kanıtlamıştı. Öğlen olduğunda artık bu kararsızlığa dayanamadılar ve gidip ona ne yapmak istediğini sormaya karar verdiler:

"Hiç," dedi.

"Ya annen?"

"Kim daha kararlıymış göreceğiz, Yargıç mı, ben mi?" dedi Nicolás Vidal.

Üçüncü gün, Kederli Juana, artık ne merhamet diliyordu, ne su istiyordu, çünkü dili kurumuştu; sözcükler daha doğmadan boğazında sönüyorlardı, kafesin dibinde, yumulu gözleri, şiş dudaklarıyla yatıyor, hayvan gibi inliyor, geri kalan zamanında cehennem dolu düşler görüyordu. Kafesin

çevresindeki dört bekçi, köylülerin kadına su vermesini önlemek için tutukluyu gözlüyorlardı. Kadının inlemeleri, bütün köye yayılıyor, kapalı kepenkleri aşıyor, rüzgârla kapıların ardına sızıyor, odaların köşelerine siniyor, köpekler bu sesleri duyup uluyarak yineliyor, yeni doğmuş bebeklere bulaştırıyor ve her duyanın tüyleri ürperiyordu. Yargıç, halkın, yaşlı kadına merhameti yüzünden alanı doldurmasını da, öteki orospuların destek vermek için başlattıkları grevi de engelleyemedi, üstelik bu olay, maden işçilerinin on beş günde bir aldıkları maaş günüyle çakışmıştı. Cumartesi günü sokaklar o kaba saba maden işçileriyle dolmuştu, adamlar yerin altına inmeden kazançlarının bir kısmını burada harcamaya sabırsızlanıyorlardı, ama köy onlara, şu kafesten başka bir eğlence sunmuyordu. Söylenti ağızdan ağıza geçerek ırmaktan deniz kıyısındaki büyük yola kadar varmıştı. Papaz, bir grup müminin başına geçerek Yargıç Hidalgo'nun huzuruna çıktı ve Hıristiyanlığın merhamet inancını anımsatarak, bu zavallı masum kadını böyle şehit etmemesi için yalvardı, ama yargıç kendini bürosuna kilitleyerek onları dinlemedi bile, o hâlâ Kederli Juana'nın ancak bir gün daha dayanacağını ve oğlunun tuzağa düşeceğini yineliyordu. O zaman köyün ileri gelenleri Donna Casilda'ya başvurmaya karar verdiler.

Yargıcın karısı, onları evinin loş salonunda kabul etti, görüşlerini sessizce dinledi; gözleri her zamanki gibi yere eğikti. Kocası üç gündür bürosuna kapanmıştı, ortada yoktu ve anlamsız bir inatla Nicolás Vidal'i bekliyordu. Kadınsa, pencereye çıkmasa bile sokakta olanı biteni biliyordu, çünkü o bitmez tükenmez işkencenin gürültüsü onun odasına kadar girmişti. Donna Casilda, konuklarının ayrılmasını bekledi, sonra çocuklarına bayramlık giysilerini giydirdi, onlarla birlikte doğruca alana çıktı. Bir sepet yiyecekle bir sürahi soğuk su götürüyordu Kederli Juana'ya. Bekçiler onun köşeyi döndüğünü görünce niyetini anladılar, ama öyle sıkı buyruklar almışlardı ki tüfeklerle yolunu kestiler; kadın kalabalığın gözleri önünde onlara karşı gelmeye kalkışınca, onu kollarından

tutup engellediler. İşte o zaman çocuklar çığlık çığlığa bağrışmaya başladılar.

Yargıç Hidalgo, alanın karşısındaki bürosundaydı. Semtin, kulaklarına balmumu tıkamayan tek sakiniydi, çünkü çete üyelerinin ve Nicolás Vidal'in atlarının nal seslerini bekliyordu. Üç gün, üç gece kurbanının ağlamasına, yapının önüne biriken hemşerilerinin hakaretlerine dayandı, ama çocuklarının sesini ayırdedince, artık o da dayanmanın sınırına geldiğini anladı. Bitkin bir şekilde, çarşambadan beri uzayan sakalıyla çıktı mahkeme salonundan, gözleri uykusuzluktan şişmiş, yenilginin ağırlığı omuzlarına binmişti. Yolu geçti, alana girdi ve karısına yaklaştı. Birbirlerine hüzünle baktılar. Yedi yıldır ilk kez karısı ona karşı çıkıyordu ve bunu bütün köy halkının karşısında yapıyordu. Yargıç Hidalgo yiyecek sepetini ve sürahiyi Donna Casilda'nın elinden aldı, tutuklusuna kendi elleriyle verdi bunları.

"Ben size söylemiştim, o benden dayanıksız çıktı," diye güldü Nicolás Vidal, olan biteni öğrenince.

Ama ertesi gün, bu gülüşü de acıdı, çünkü gelen haberlere göre, Kederli Juana, biricik oğlunun Silâhlar Alan'ının ortasında bir kafeste kendisini terketmesinin utancını kaldıramamış ve tüm yaşamını verdiği genelevin bir lambasına asmıştı kendini.

"Yargıç'ın sonu gelmiştir," dedi Vidal.

Yaptığı plana göre, köye gece girecek, yargıcı habersizce yakalayacak, ona gösterişli bir ölüm hazırlayarak o lânet olası kafese tıkacak ve ertesi sabah tüm köy halkının, uyanınca onun cesedini bulmasını sağlayacaktı. Ama o anda öğrendi ki, Hidalgo ailesi, olayın sevimsizliğini unutmak için kıyıdaki bir dinlence yerine gitmek üzere yola çıkmışlardı. Yargıç Hidalgo, yol üzerinde mola verdikleri bir lokantada, onların intikam amacıyla peşine düştüklerini öğrendi.

Burası özel bir polis timi beklemek için yeterince koru-

naklı bir yer sayılmazdı, ama onlardan birkaç saat daha ilerdeydi ve onun otomobili, atlardan daha hızlıydı. Yaptığı hesaba göre, en yakın köye varıp yardım elde edebilirdi. Karısına, çocuklarına otomobile binmelerini buyurdu, gaza sonuna kadar dayadı ayağını ve yola düştü. Aslına bakarsanız, oraya rahat rahat varabildi, ama Nicolás Vidal'in yazgısına tüm ömrünce kaçmaya çalıştığı kadınla o gün karşılaşacağı yazılmıştı bir kere.

Gecelerce uyanık kalmaktan, hemşerilerinin düşmanlığından, uğradığı utançtan, ailesini kurtarmak için böylesi bir yarışa girmenin gerginliğinden, Yargıç Hidalgo'nun yüreği tökezledi ve sessizce patladı. Kontrolden çıkan otomobil, yoldan fırladı, bir iki takla atıp sonunda durdu. Donna Casilda, olanı biteni ancak bir süre sonra anlayabildi. Dul kalma olasılığı aklına ara sıra takılmamış değildi, ne de olsa yaşlıca bir kocası vardı, ama kendisini düşmanlarının merhametine bırakacağını hiç düşünmemişti. Bunu anlayabilmek için zaman yitirmedi, çünkü çocuklarını kurtarmak için çok çabuk davranması gerektiğini kavramıştı. Gözleriyle, bulundukları yeri şöyle bir inceledi; sıkıntısından neredeyse ağlayacaktı, çünkü bulundukları bu güneşten kavrulmuş toprak parçasında bir tek insanoğlunun izi olmadığı gibi, görünen sadece boş tepeler ve güneşle bembeyaz kesilmiş bir gökyüzü dilimiydi. Ama biraz daha dikkatli bakınca, bir tepenin eteğinde bir mağaranın gölgesini yakaladı ve iki çocuğu kucağına alarak, üçüncüsü eteğini tutmuş sürüklenerek, oraya doğru koşmaya başladı.

Casilda tepeyi üç kez tırmanarak çocuklarını oraya çıkarabildi. Burası o yörenin tüm dağlarında görülen doğal bir mağaraydı. Bir hayvanın ini olmaması için, içeriyi şöyle bir aradıktan sonra, çocukları en dibe yerleştirdi, onları gözlerinde bir damla yaş olmaksızın öptü.

"Birkaç saat sonra polisler gelip bulacaklar sizi. O zamana kadar ne olursa olsun, benim bağırmamı duysanız bile buradan çıkmayın, tamam mı?"

Çocuklar korkuyla büzülüp birbirlerine sokuldular; anneleri son bir veda bakışından sonra dağdan indi. Otomobile gitti, kocasının gözlerini kapadı, giysisindeki tozları silkeledi, saçlarını şöyle bir düzeltti ve oturup beklemeye başladı. Nicolás Vidal'in çetesinin kaç adamdan oluştuğunu bilmiyordu, ama çok sayıda olmaları için dua etti, çünkü böyle olursa, adamların ona doymaları uzun zaman alırdı ve bütün gücünü toplayarak, yavaş yavaş ölmeyi denerse, bunu ne kadar sürede başarabileceğini sordu kendine. Dayanıklı ve güçlü olmayı diledi ki, daha fazla karşı koyabilsin, çocukları için daha çok zaman kazanabilsin.

Fazla beklemesine gerek kalmadı. Az sonra ufukta bir toz bulutu gördü, atın nallarının sesini işitti ve dişlerini sıktı. Gözlerini oraya dikince, gelenin tek bir atlı olduğunu farketti; adam ondan birkaç metre uzaklıkta elinde silâhla durmuştu. Yüzünde bıçak yaraları olduğundan Nicolás Vidal'i hemen tanıdı, Yargıç Hidalgo'nun peşine tek başına düşmüştü, çünkü bunun, ikisinin arasında çözümlenmesi gereken bir sorun olduğunu düşünmüştü. İşte o zaman kadın, yavaşça ölmekten çok daha zor bir şey yapması gerektiğini anladı.

Haydut, bir bakışta, düşmanının artık her türlü intikamdan korunduğu bir yere varmış olduğunu anladı, huzur içinde uyuyordu, ama orada onun karısı vardı; o ışık selinin ortasında hülyalı bir biçimde oturan. Attan indi, ona yaklaştı. Kadın ne gözlerini eğdi, ne de kımıldadı; erkek bunu görerek şaşırdı, donakaldı; çünkü ilk kez birisi ondan korktuğunu belli etmeyerek ona meydan okuyordu. Sonsuzluk kadar süren birkaç saniye içinde birbirlerini ölçtüler, her ikisi de ötekinin gücünü ve inadını tarttı, sonunda mükemmel bir rakip karşısında olduğunu anladı her ikisi de. Nicolás Vidal, silâhını kılıfına soktu. Casilda gülümsedi.

Yargıcın karısı bundan sonraki saatlerin her anını kazandı. İnsanoğlunun içgüdüsel olarak bilgi dağarcığına kayıtlı olan her türlü baştan çıkarma yöntemini kullanmakla yetinmeyip o adama hazzın en fazlasını verebilmek için gereksin-

me yüzünden yarattığı yolları da denedi. Erkeğin bedeni üzerinde, usta bir sanatçı gibi çalıştı, onun her dokusunda hazzı aradı ve kendi ruhunun o arı yüceliğini de bu dava için ortaya koydu. Her ikisi de yaşamları pahasına oynadıklarını biliyorlardı, bu da onların ilişkisine daha dehşetli bir yoğunluk veriyordu. Nicolás Vidal doğduğu günden beri aşktan kaçmıştı, içtenlik, yakınlık, gizli bir gülüş, duyuların şöleni, sevgililerin o mutlu haz birlikteliği nedir hiç tanımamıştı. Geçen her dakika askeri birliği ve idam mangasını yaklaştırdığı gibi, onu da bu olağanüstü kadına yaklaştırıyordu, bu yüzden kendini zevkle onun sunduğu armağanlara veriyordu. Casilda utangaç ve çekingendi; şimdiye dek kendini hiç çıplak göstermediği, ciddi bir yaşlı adamla evli kalmıştı. O unutulması olanaksız öğleden sonra boyunca amacının zaman kazanmak olduğunu gözden hiç kaçırmadı, ama bazı anlarda kişisel duyarlığına şaşarak kendini bıraktı ve bu erkeğe karşı şükrana benzer birşeyler duydu. Bu yüzden uzaktan birliğin seslerini duyunca, ona kaçması ve dağlara saklanması için yalvardı. Ama Nicolás Vidal onu kolları arasında sarıp son bir kez öpmeyi yeğledi ve böylece yazgısını belirleyen o sonuca vardı.

KUZEYE BİR YOL

Claveles Picero ile büyükbabası Jesús Dionisio Picero kendi köyleriyle başkent arasındaki o iki yüz yetmiş kilometreyi ancak otuz sekiz günde alabildiler. Nemin tüm bitkileri berbat bir bataklık ve ıslaklık içinde çürüttüğü ovaları aştılar, hareketsiz iguanalar, bitik palmiyeler arasından tepeleri tırmanıp indiler, ekip şeflerinden sıvışarak kahve plantasyonlarından geçtiler, timsah ve yılanlardan kurtuldular, fosforlu sivrisinekler ve yıldızlı kelebekler arasında, tütün yapraklarının altında yürüdüler. Doğruca kente doğru ilerliyorlardı, aslında hep yol boyunca yürüyorlardı, ama birkaç kez askerlerin kamplarını savuşturmak için uzun sapmalar yapmak zorunda kaldılar. Arada sırada kamyon şoförleri, onların yanlarından geçerlerken, kızın uzun kara saçlarını, melez kraliçelerde rastlanan sırtının güzelliğini görüp yavaşlıyorlardı, ama ihtiyarın bakışları karşısında düşüncelerini hemen değiştiriyorlar, bu yolcuları rahatsız etmekten vazgeçiyorlardı. Büyükbaba ile torunun hiç paraları yoktu; dilenmek nedir onu da bilmiyorlardı. Bir sepet içinde taşıdıkları azıkları da tükeninceye sadece cesaretleriyle ayakta durarak yürümeyi sürdürdüler. Geceleri pelerinlerine sarınıp ağaç altlarında, dudaklarında bir 'avemaria duası', akılları oğlanda, uyuyorlardı, pumaları ve zehirli hayvanları düşünmek bile istemiyorlardı. Uyandıklarında her tarafları mavi kabuklu böceklerle örtülmüş oluyordu. Tanyeri ağarırken, çevreleri henüz düşlerinin son sislerinin etkisinden kurtulamamışken, insanlar ve hayvanlar günün yorgunluklarına daha başlamamışken, onlar, serinlikten yararlanmak için yürümeye başlıyorlardı. Başkente Camino de los Espanoles'ten girdiler, her önlerine gelene Sosyal Yardım Müsteşarlığını sormaya koyuldular. Jesús Dionisio'-

nun tek bir sağlam kemiği kalmamıştı, Claveles'in giysilerinin rengi de buharlaşıp uçmuştu sanki, kızın yüzünde bir uyurgezerin büyülü anlatımı vardı, yüzyıllık yorgunluk onun yirmi yaşının parıltısının üzerine inmişti.

Jesús Dionisio köyün en ünlü zanaatkârı idi, uzun yaşamı boyunca asla övünmediği bir ün kazanmıştı, ona kalırsa yeteneği Tanrının hizmetinde kullanılacak bir armağandı ve o sadece bunun yöneticisiydi. İşine saksıcı olarak başlamıştı, hâlâ topraktan tabaklar yapıyordu, ama asıl ünü onun tahta azizlerinden, şişe içindeki minik heykelciklerinden geliyordu. Bunları ya evlerindeki sunak masaları için çiftçiler ya da başkentteki turistler satın alıyordu. Ne olsa yavaş yürüyen bir işti, çevresini saran ve onun çalışmasını gözleyen çocuklara anlattığı gibi, bu iş göz, zaman ve yürek işiydi. Boyanmış tahta parçacıklarını bir cımbızla şişenin içine sokar, damlalıkla yapışkan akıtır, sabırla, öteki parçayı koymadan bunların kuruyup yapışmalarını beklerdi. Onun uzmanlık alanı çarmıha gerilme sahneleriydi: ortasında çivileri, dikenli tacı, yaldız kâğıttan hâlesi ile yaralı İsa Mesih'in asılı olduğu büyük bir haç ve Golgota hırsızları için yapılan iki daha küçük haç konusunda pek ustaydı. Noel gelince İsa Bebek için minik yuvalar yapar, Kutsal Ruhu temsilen güvercinler, mutluluğu simgeleyen yıldızlar ve çiçeklerle bunu süslerdi. Ne okuma yazma bilirdi, ne de imzasını atmayı, çünkü onun çocukluğunda oralarda okullar daha açılmamıştı, ama azizlerin heykel tabanlarını süslemek için kilisenin İncil'inden Latince cümleler kopya etmeyi becerirdi. Söylediğine bakılırsa ana babası ona kilisenin yasalarına uymayı, geleceğe saygı duymayı öğretmişlerdi ki, bu belli bir eğitimden geçmekten daha önemliydi. Sanatı ile ancak ailesini geçindirebiliyordu, pek dövüşken olan soylu horozlar yetiştirerek ek bir kazanç sağlıyordu. Her horoza özel bir bakım uygulardı, onları biberona koyduğu ezilmiş tahılla, mezbahadan aldığı taze kanla besler, elleriyle pi-

relerini ayıklar, kanatlarını havalandırır, mahmuzlarını temizler, dövüş anında cesaretlerini yitirmesinler diye onlara her gün antrenman yaptırırdı. Arada sırada başka köylere gidip bunların dövüşlerini izlerdi, ama asla bahse para yatırmazdı, çünkü onun düşüncesine göre, ter dökmeden, emek vermeden kazanılan para şeytanın sayılırdı. Cumartesi akşamları torunu Claveles ile pazar ayini için kiliseyi temizlemeye giderlerdi. Köy köy bisiklet tepesinde dolaşan papaz, her zaman ayine yetişmese bile, bütün Hıristiyanlar toplanıp dua eder, ilâhilerini söylerlerdi. Jesús Dionisio aynı zamanda tapınağın bakımı ve papazın geçimi için toplanan sadakaya sahip çıkmakla da yükümlüydü.

Picero'nun, karısı Amparo Medina'dan tam on üç çocuğu oldu, bunların beşi salgın hastalıklardan ve ilk çocukluk kazalarından paçayı kurtarabildiler. Ana babaları artık çocuk bakma işinin sona erdiğini sanıyorlardı, çünkü hepsi büyümüş, evden gitmişlerdi, derken en küçükleri askerden eve dönerken bir paçavra bohça getirip Amparo'nun dizlerine bırakıverdi. Bunu açınca henüz doğmuş bir kız çocuğu buldular. Bebek ana sütü yoksunluğundan ve yolun yoruculuğundan berbat bir durumdaydı, can çekişiyordu.

"Bu da nereden çıktı, oğlum?" diye sordu Jesús Dionisio Picero.

"Sanırım benim kanımdan," diyen delikanlı, babasının gözlerine bakmaya korkuyor, elindeki beresini ezip büzüyordu.

"Çok soru soruyor olmak istemem ama, bunun anasına ne oldu?"

"Bilmiyorum. Bebeği, benim kızım olduğunu belirten bir mektupla kışlanın kapısına bırakmış. Çavuş onu rahibelere emanet etmemi, çünkü benim olduğunu kanıtlayamayacağımı öğütledi. Ama buna kıyamadım, yetim olmasını istemiyorum."

"Yeni doğmuş bir bebeği terkeden ana da nerede görülmüş ki?"

"Kentte olur böyle şeyler işte..."

"Öyle olmalı. Bu zavallıcığın adı ne?"

"Siz nasıl isterseniz öyle olsun baba, ama ben anasının pek sevdiği bir çiçek olan Claveles[1] adını koymak isterdim."

Jesús Dionisio, sağmak üzere bir keçi aramaya çıktı, Amparo da bu arada bebeği zeytinyağıyla temizleyip Lourdeslu Meryem'e, yeni bir bebeğe bakabilmesi için kendine güç vermesi için yakarıyordu. Bebeğin güvenli ellerde olduğunu gören küçük oğulları teşekkür etti, çantasını sırtına astı ve cezasını çekmek üzere kışlasına yollandı.

Claveles, büyükbabasının evinde büyüdü. Hilekâr ve asi bir kızdı, ne mantıkla, ne otorite kullanarak yola getirmek olanaksızdı onu, ama duygusal teline dokundular mı, yelkenleri indiriveriyordu. Sabahları seherle uyanıyor, beş kilometre yürüyerek, öğretmenin birinin bütün çocukları toplayıp ilk eğitim verdiği hayvan ağıllarının ortasındaki bir kulübeye gidiyordu. Ev işlerinde babaannesine yardım ediyor, atölyede dedesine elveriyor, tepelere gidip kil arıyor ve dedesinin fırçalarını yıkıyordu, ama sanatın hiçbir yönüne bunun ötesinde bir ilgi göstermiyordu. Claveles dokuz yaşına bastığında, sonunda neredeyse bir kız çocuğuna benzeyecek kadar ufalan Amparo Medina, bir gün yatağında buz gibi bulunuverdi; bunca doğum ve bunca yılın yorgunluğu tüketmişti onu. Kocası en iyi horozuna karşılık biraz tahta buldu ve ona üzerinde İncil'den sahneler taşıyan süslü bir tabut yaptı. Torunu cenaze töreni için ninesine ermiş Bernadette giysisi olan beyaz gömlek giydirip, beline mavi kurdela bağladı, bunu ilk komünyonunda giymiş olan Amparo, o kadar zayıflamıştı ki, şimdi de üzerine tıpatıp uymuştu. Jesús Dionisio ile Claveles, tabutu kâğıt çiçeklerle bezeyip bir elarabasına yüklediler, evden çıkıp doğruca mezarlığa doğru yürümeye başladılar. Yol boyunca arkadaşları, başları örtülü kadınlar ve erkekler onlara katılıp sessizce eşlik ettiler.

---

1 *Claveles:* Karanfil

Böylece yaşlı usta ile torunu evde yalnız kaldılar. Yas belirtisi olarak evin kapısına büyük bir haç resmettiler, her ikisi de yıllarca giysilerinin kollarında kara bir kurdela taşıdılar. Büyükbaba yaşamın o pratik ayrıntılarında karısının yerini tutmaya çalıştı, ama hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Amparo Medina'nın yokluğu kötücül bir hastalık gibi sardı içini, sanki kanı sulanıyormuş gibi geldi ona, anıları bulanıklaşıyor, kemikleri pamuk gibi yumuşuyor, zihnine kuşkular dolmaya başlıyordu. Yaşamında ilk kez yazgısına isyan ediyor, karısını neden onsuz aldıklarını soruyordu kendi kendine. O günden sonra bir daha hiç, İsa Bebeğin doğumunu canlandıran sahneler yapamadı, hep çarmıha geriliş ve şehit ermişler üzerine çalıştı, tümüne yas giysileri giydiriyordu: Claveles de büyükbabasının ona söylediği yürek tırmalayıcı mesajları yüce Tanrıya hitaben kâğıtlara yazıp ermişlere iliştiriyordu. Bu heykelcikler kente gelen turistler arasında öncekiler kadar ilgi görmedi. Onlar, büyük bir yanlışlık yaparak Kızılderili ruhuna yordukları o çılgın renkleri arıyorlardı: çiftçilere gelince, onlar da şen ermişler peşindeydiler, çünkü zaten bu dünyanın kederlerine yaya, ancak öteki dünyada sürekli şenlik, şölen olacağı umuduyla katlanıyorlardı. Jesús Dionisio Picero, sonunda hiçbir yapıtını satamaz oldu, ama gene de bunları üretmeyi sürdürdü, çünkü bunlarla uğraştığı saatlerde zaman daha kolay geçiyordu, sanki daha çabuk akıyordu zaman. Gene de ne iş, ne de torunun varlığı, onu fazla rahatlatamadığından gizlice içmeye başladı, kimse onun bu utancını farketsin istemiyordu. Sarhoş olunca karısını çağırıyordu, kimi zaman onun ocak başında oturduğunu görüyordu. Amparo Medina'nın hamaratlıkları da olmayınca ev gittikçe kötüleşti, horozlar hastalandılar, keçiyi satmak zorunda kaldılar, bostanı otlar bürüdü; sonunda yörenin en yoksul ailesi onlar oldular. Bir süre sonra Claveles, yakındaki bir köyde çalışmaya gitti. On dört yaşındayken bedeni çoktan kesin ölçülerine ve biçimine kavuşmuştu ve ailenin öteki üyeleri gibi bakır tenli, çıkık şakaklı olmadığından, Jesús Dionisio Picero, bu

kızın anasının bir beyaz olduğu yargısına varmıştı, zaten kızı bir kışlanın kapısına bırakışı da ancak böyle açıklanabilirdi.

Birbuçuk yıl sonra Claveles Picero, yüzünde lekelerle, karnı burnunda döndü evine. Büyükbabasının aç köpeklerden ve bahçede başıboş dolaşan birkaç horozdan başka dostu olmadığını gördü; adam kendi kendine konuşuyor, gözleri boşluğa dikili, uzun zamandır yıkanmamış bir biçimde oturuyordu. Çevresinde olağanüstü bir dağınıklık vardı. Toprakla ilgilenmiyordu, ama ermiş heykel yapımını neredeyse delice bir özenle sürdürüyordu; ama saatlerce çalışmasına karşın, yaptıkları o eski yeteneğini yansıtmaktan çok uzaktılar. Heykelleri biçimsiz ve çarpıktı, bunlara ne tapınılır, ne de satın alınırdı; bunca heykel evin köşelerinde tahta yığınları gibi birikiyordu. Jesús Dionisio Picero öylesine değişmişti ki, torununa, dünyaya babası belli olmayan bir bebek getirmenin yersizliği üzerine birşeyler söylemediği gibi, sanki gebeliğin belirtilerini farketmedi bile. Sadece ona Amparo diye seslenerek ve tir tir titreyerek kucakladı onu.

"Dede, bak bana, ben Claveles'im; burada yapacak çok şey olduğu için geri döndüm," dedi genç kız; mutfağa gidip ocağı yaktı, biraz patates pişirmek, ihtiyarı yıkamak için su kaynatmak niyetindeydi.

Bundan sonraki aylarda Jesús Dionisio sanki o yastan sıyrıldı, içmeyi bıraktı, bostanına bakmaya, horozlarıyla ilgilenmeye, yeniden kiliseyi süpürmeye başladı. Hâlâ, karısının anılarından söz ediyordu, gene sık sık torununu karısı ile karıştırıyordu, ama hiç olmazsa gülmeyi yeniden becerebilmişti. Claveles'in dostluğu ve yakında evde yeni baştan bir bebek olacağı umudu onlara renklere olan aşklarını geri getirdi; yavaş yavaş kara yüzlü heykelciklere son verilip onları sunak masalarına daha uygun renkli giysilerle bezemeye başladılar. Claveles'in bebeği günlerden bir gün akşamın altısında annesinin karnından çıktı ve büyük-büyükbabasının ellerine düştü, ne de olsa bu ihtiyar adam, on üç evladının doğumuna yardım ettiğinden bu konuda oldukça deneyimliydi.

"Bunun adı Juan olacak," diye karar verdi ebelik yapan dede, göbeği keser kesmez ve bebeği bir beze sarar sarmaz.

"Neden Juan, ailede o adda hiç kimse yok ki, dede."

"Çünkü Juan, Jesús'un en iyi dostunun adıydı; bu da benim arkadaşım olacak. Ya babasının soyadı neydi?"

"Diyelim ki babası yok."

"O zaman Picero olacak, Juan Picero."

Torun çocuğunun doğumundan iki hafta sonra Jesús Dionisio, Amparo Medina'nın ölümünden bu yana ilk kez bir İsa'nın doğumu sahnesi için tahta kesmeye başladı.

Claveles ile dede, bebeğin anormal olduğunu anlamakta gecikmediler. Meraklı bir bakışı vardı, herhangi bir bebek gibi davranıyordu, ama ona konuştuklarında hiçbir tepki göstermiyor, saatlerce uyanık ve kımıltısız durabiliyordu. Hastaneye kadar bir yolculuk yaptılar, burada da bebeğin sağır olduğu onaylandı, bu yüzden dilsiz kalacaktı. Hekim, bu çocuk için pek umut olmadığını, ancak kentteki bir kuruluşta şanslarını deneyebilirlerse, ona birtakım davranışların öğretilebileceğini, böylece gelecekte, yaşamını başkalarına yük olmadan, onurluca çalışarak geçirebileceğini ekledi sözlerine.

"Bunun sözünü bile ettirmem, Juan bizimle kalacak," diye karar veren Jesús Dionisio, şalını başına örtmüş ağlayan torunu Claveles'e bakmıyordu bile.

"Ne yapacağız, dede?" diye sordu genç kadın çıktıklarında.

"Onu eğiteceğiz."

"Nasıl yapacağız bunu?"

"Horozları eğittiğimiz, çarmıhları şişelere soktuğumuz gibi sabırla, kızım. Bu iş göz, zaman ve yürek işidir."

Böyle de yaptılar. Çocuğun onları işitemeyeceğini hiç göz önünde bulundurmadan ona aralıksız konuştular, ona şarkılar söylediler, onu sonuna kadar açık radyonun yanma oturttular. Dedesi, çocuğun elini tutuyor, onu göğsüne yaslıyor, konuşurken göğsünden çıkan titreşimleri duysun istiyordu; sonra onun bağırması için uğraşıyor, çıkardığı o tuhaf

sesleri müthiş abartılmış tepkilerle karşılıyordu. Çocuk oturmayı öğrenir öğrenmez onu bir kutuyla yanına aldı, oynasın diye ona sopalar, cevizler, kemikler, kumaş parçaları verdi; bunları ağzına sokmamayı öğrendiği zaman da bir biçim versin diye bir topak kil verdi çocuğun eline. Claveles her bulduğu işle köye gidiyor, oğlunu Jesús Dionisio'ya bırakıyordu. İhtiyar adam nereye gitse, oğlan bir gölge gibi izliyordu onu, ayrıldıkları pek enderdi. Aralarında öylesine sağlam bir dostluk kuruldu ki, aralarındaki o büyük yaş farkını bir yana attılar, sessizlikten kurtuldular. Juan, dedesinin davranışlarını ve yüz anlatımlarından onun niyetlerini anlamayı öğrendi ve bunda öylesine başarılı oldu ki, yürümeyi öğrendiği yıl, artık onun düşüncelerini de okuyabiliyordu. Jesús Dionisio'ya gelince, o da çocuğa bir ana gibi bakıyordu. Elleri incelik isteyen sanat yapıtlarıyla uğraşırken, içgüdüsel bir biçimde oğlanın adımlarını izliyor, her türlü tehlikeye dikkat ediyor, ama sadece çok uç durumlarda karışıyordu ona. Düştüğü zamanlar ya da zorda kaldığında hemen yardımına koşmuyor, onu böylelikle kendi başının çaresine bakmaya alıştırıyordu. Öteki çocukların daha kedi yavrusu gibi salınarak dolaştıkları yaşta, Juan kendi başına giyinmeyi, yıkanmayı, yemek yemeyi, tavuklara yem vermeyi, kuyudan su almayı biliyor, ermiş heykelciklerinin en ince yerlerini kesebiliyor, renkleri karıştırabiliyor ve çarmıh sahneleri için şişler hazırlıyordu.

Oğlanın yedinci yaşgünü yaklaşırken, Jesús Dionisio Picero, "Benim gibi cahil kalmasın, bunu okula yollamalıyız," dedi.

Claveles şöyle bir araştırma yaptı, sonunda ona, oğlunun hiçbir olağan derse katılamayacağını, çünkü hiçbir öğretmenin onun gömülü olduğu yalnızlık cehennemine ulaşma serüvenine girişmeyeceğini söylediler.

"Önemi yok, dede, o da sizin gibi ermiş heykelcikleri yaparak kazanır yaşamını," diye yatıştırdı dedesini Claveles.

"Bu insanı geçindiren bir meslek değil ki."

"Herkes eğitim göremez, dede."

"Juan sağır, ama aptal değil. Çok akıllı bir çocuk, burada köyde yaşam onun için ağır olacak, o da buradan gitmek isteyecek."

Claveles, dedesinin artık yargı gücünü yitirdiğini, çocuğa düşkünlüğü yüzünden onun sınırlarını göremediğini düşünüyordu. Bunun üzerine bir heceleme kitabı aldı ve o pek az bilgisini oğluna aktarmaya çalıştı, ne var ki sesleri anlatan o karalamaları ona anlatamadı ve sonunda sabrını yitirdi.

O dönemlerde Bayan Dermoth'un gönüllüleri çıktı ortaya. Bunlar kentten gelen, yoksullara yardım elini insancıl bir amaçla uzatmaktan söz eden bir tasarının peşinde en ücra köylere gitmeye didinen birtakım gençlerdi. Anlattıklarına bakılırsa bazı yerlerde gereğinden fazla çocuk doğuyordu, orada ana babaların bunları besleyecek halleri yokken, öte yanda nice çift de çocuksuz yaşıyordu. Ellerinde bir Kuzey Amerika haritası ile Picero'ların evine de damladılar ve esmer çocukların sarışın ana babalarla çekilmiş fotoğraflarıyla, yanan şöminelerin bulunduğu lüks evler, tüylü koca köpekler, Noel süsleri, gümüşsü iplerle süslü çam ağaçlarını yansıtan broşürler göstermeye başladılar. Picero ailesinin yoksulluğunu gördükten sonra, onlara Bayan Dermoth'un, en şanssız çocukları seçip bunları yoksulluktan kurtarmak için zengin ailelere evlatlık vererek hayırlı bir iş yaptığını anlattılar. Aynı amacı güden benzeri kuruluşların tersine onlar sadece doğumda zedelenen, bir kaza ya da hastalık etkisinde kalan çocuklarla ilgileniyorlardı. Kuzeyde –doğal olarak iyi Hıristiyan olan– bu tür çocukları evlat edinmek isteyen çiftler vardı. Onlar bu çocuklara yardım edebilmek için her türlü kaynağa sahiptiler. Orada kuzeyde, mucizeler yaratan okullar vardı, sözgelimi sağır-dilsizlere dudakların hareketlerini okumayı, konuşmayı öğretiyorlardı, sonra bunlar özel okullara gidiyorlar, tam bir eğitimden geçiyorlar, üstelik bazıları üniversiteye yazılarak avukat, hekim bile oluyorlardı. Bu örgüt pek çok çocuğa yardım elini uzatmıştı, Picero'lar da bunların fotoğraflarını görebilirlerdi, bakın çocuklar nasıl mutlu-

lar, nasıl sağlıklılar, ne çok oyuncakları var, ne hoş evlerde yaşıyorlar. Gönüllüler gerçi bir söz veremiyorlardı, ama Juan'ın da bu ailelerden birine düşmesi için ellerinden geleni yapacaklardı, annesinin sunamadığı her türlü fırsatı ona yakalatmaya çalışacaklardı.

"Ne olursa olsun, insan çocuklarından ayrılmamalıdır," diyen Jesús Dionisio, bir yandan da oğlan bu konuşulanlardan bir şey anlamasın, o insanların yüzünü görmesin diye çocuğun kafasını göğsüne bastırıyordu.

"Bencil olmayın, çocuğunuz için en iyisi ne olacaksa onu düşünün. Orada her şeye sahip olacağını anlamıyor musunuz? Sizin ona ne ilaç alacak paranız var, ne okula gönderebiliyorsunuz, ne olacak bu çocuğun hali? Bu zavallıcığın babası bile yok."

"Ama bir annesi, bir büyük dedesi var," diye yanıtladı onları ihtiyar adam.

Ziyaretçiler, Bayan Dermoth'un broşürlerini masanın üstüne bırakıp gittiler. Ondan sonraki günlerde Claveles kendini, bu resimlere bakarken, o büyük ve güzel döşeli evlerle kendi tahta, hasır çatılı, toprak döşemeli evini, o sevimli ve iyi giyimli anne babalarla yorgun ve yalınayak kendini, o oyuncaklara boğulmuş çocuklarla kil yoğuran oğlunu karşılaştırırken yakaladı.

Bir hafta sonra Claveles, dedesinin bazı heykelciklerini satmak için gittiği pazarda aynı broşürlere gene rastladı, gene aynı konuları dinledi, böyle bir fırsatın bir daha çıkmayacağını, insanların genellikle sağlıklı çocukları evlat edinmek istediklerini, böyle sakatlara asla fırsat verilmediğini, kuzeyli insanların duygulu soylular olduğunu, iyi düşünmesi gerektiğini, sonra oğlunu bunca güzel şeyden yoksun bıraktığı için pişman olacağını, onu yoksulluğa ve acıya mahkûm edeceğini işitti.

"Neden sadece hasta çocukları istiyorlar?" diye sordu Claveles.

"Çünkü onlar yarı ermiş olan yabancılardır. Bizim örgü-

tümüz sadece en acıklı olgularla ilgilenir. Bizim için normal çocukları bulmak daha kolay olurdu, ama amacımız hastalara yardım etmek."

Claveles Picero bu gönüllülerle sık sık karşılaştı. Dedenin evde olmadığı her zaman çıkageliyorlardı. Kasım sonlarına doğru, ona, çevresinde bir park bulunan beyaz bir evin kapısında duran orta yaşlı bir çiftin fotoğrafını gösterdiler ve Bayan Dermoth'un onun oğlu için en iyi aileyi bulduğunu söylediler. Harita üzerinde bu ailenin oturduğu yeri tam olarak gösterdiler, ona kışın oralarda kar yağdığını, çocukların kardanadam yaptığını, buzda kızak kaydıklarını, sonbaharda ormanların altın rengine dönüştüğünü, yazın gölde yüzüldüğünü anlattılar. Bu orta yaşlı çift, bir çocuğu evlat edinme konusunda öyle heveslîydiler ki, ona şimdiden bir bisiklet bile almışlardı. Anneye bu bisikletin de fotoğrafını gösterdiler. Bütün bunların yanı sıra Claveles'e iki yüz elli dolar da para veriliyordu, bu parayla yeniden evlenip sağlıklı çocuklar yetiştirebilirdi. Buna hayır demek çılgınlık olurdu.

İki gün sonra Jesús Dionisio'nun kiliseyi süpürmeye gitmesinden yararlanan Claveles Picero, oğluna en güzel pantolonunu giydirdi, göğsüne vaftiz madalyonunu astı, büyükbabanın oğlana öğrettiği o işaret diliyle ona, uzun zaman görüşemeyeceklerini, belki de bir daha karşılaşmayacaklarını, ama bütün bunların onun iyiliği için olduğunu, her gün yemek yiyebileceği bir yere, yaş günlerinde armağanlar alacağı bir eve gideceğini anlattı ona. Sonra gönüllülerin ona verdikleri adrese gitti, orada Juan'ın bakımını Bayan Dermoth'a bırakmayı kabul ettiği bir belgeyi imzaladı; oğlu onun gözyaşlarını görmesin ve o da ağlamaya başlamasın diye koşarak çıktı oradan.

Jesús Dionisio, olan biteni öğrenince hem soluğunu, hem sesini yitirdi. Eline geçen her şeyi, ermişlerin şişelerini bile yerlere fırlattı, sonra yaşından, o uysal huyundan hiç beklenmedik bir şekilde Claveles'in üzerine atılıp ona vurmaya başladı. Konuşma gücünü kendinde bulunca, onu annesi

gibi davranmakla, kendi oğlundan kurtulmaya çalışmakla suçladı; bunu ormandaki hayvanların bile yapmayacağını söyledi, sonra Amparo Medina'nın hayaletine başvurarak bu ahlaksız torununun öcünü almasını istedi. Bundan sonraki aylarda Claveles ile tek bir sözcük bile konuşmadı, ağzını sadece yemek yemek, lânetler okumak için açtı, bu arada elleri gene tahta kesme aletleriyle işliyordu. Picero'lar yabanıl bir sessizlikte, her biri kendi işini yaparak yaşamaya alıştılar. Genç kadın yemek pişiriyordu, tabağı sofraya koyuyordu, yaşlı adamsa gözlerini tabağa dikip yiyordu bunları. Bostana ve hayvanlara birlikte bakıyor, her biri tekdüzeliğe varmış görevlerini yapıyor, birbirlerine değmeden ama iyi bir uyum içinde çalışmayı sürdürüyorlardı. Pazar kurulan günler, genç kadın tahta ermiş heykelcikleriyle şişeleri toplayıp satmaya götürüyor, bir iki yiyecek alarak geri dönüyor, paranın kalanını da bir kumbaraya koyuyordu. Pazarları kiliseye iki yabancı gibi ayrı ayrı gidiyorlardı.

Şubat ortasında Bayan Dermoth adı yeniden ortaya çıkmasa ömür boyu konuşmamayı sürdüreceklerdi. Claveles bahçede çamaşır yıkarken, büyükbaba radyodan önce muhabirin yorumunu, sonra da Sosyal Yardım Müsteşarının onayını dinledi. Yüreği ağzına gelerek kapıya çıktı, olanca sesiyle Claveles'e seslendi. Kız döndü, onu böyle altüst olmuş görünce dedenin ölmekte olduğunu sanarak onu kucaklamaya koştu.

"Onu öldürmüşler, Tanrım, eminim öldürmüşlerdir!" diye inleyen yaşlı adam, toprağa düştü dizüstü.

"Kimi öldürmüşler büyükbaba?"

"Juan'ı..." Sonra hıçkırıklara boğularak Sosyal Yardım Müsteşarının söylediklerini anlattı; Bayan Dermoth adındaki bir kadının adını kullanan yasadışı bir örgütün Kızılderili çocukları sattığını söyledi. Bunları hastalardan ve en yoksul ailelerden seçiyorlardı ve evlat olarak verileceğini söyleyerek aileleri kandırıyorlardı. Bir süre çocukları şişmanlatıyorlar, sonra daha iyi bir duruma geldiklerinde onları ameliyat edi-

yorlardı. Onlarca masum çocuk, organ bankası işlevi görerek ameliyat edilmişler, gözleri, böbrekleri, karaciğerleri ve bedenlerinin başka organları kuzeydeki insanlara aktarılmıştı. Çocukları şişmanlatmaya çalıştıkları bu evlerin birinde sırasının gelmesini bekleyen yirmi sekiz çocuk bulunmuştu ve polis işe el koymuştu; hükümet bu korkunç alışverişin perde arkasını aydınlatmaya çalışıyordu.

İşte Clavcles ile Jesús Dionisio'nun Sosyal Yardım Müsteşarı ile konuşmak üzere başkente yaptıkları yolculuk böyle başladı. Ona her şeyi sormak istiyorlardı, saygıda kusur etmeyecekler, ama kurtulan çocuklar arasında kendilerininkinin olup olmadığını soracaklar, geri almaya çalışacaklardı. Ellerinde pek az para kalmıştı, ama o iki yüz elli doları geri verebilmek için Bayan Dermoth'un emrinde köle gibi çalışmaya hazırdılar.

ÖĞRETMENİN KONUĞU

'Doğunun İncisi'ne tenha bir saatte giren öğretmen İnés, rengârenk bir basmayı rulo yapmakta olan Riad Halabî'nin tezgâhına yürüdü, ona pansiyonunda kalmakta olan bir konuğu az önce boğazladığını bildirdi. Dükkân sahibi, beyaz mendilini çıkarıp ağzını kapattı.

"Ne diyorsun sen, İnés?"

"Pekâlâ duydun, Türk efendi."

"Öldü mü?"

"Kesinlikle."

"Peki şimdi ne yapacaksın?"

"Ben de sana bunu sormaya geldim," diyen kadın saçının bir buklesini düzeltti.

"Dükkânı kapatsam iyi olacak," diye içini çekti Riad Halabî.

İkisi de kaç yıldır tanıştıklarını artık anımsayamıyordu, ama arkadaşlıklarının başladığı o ilk günün her ayrıntısı akıllarındaydı. O zamanlar, adam gezgin satıcılık yapıyor, bir elarabasında mallarını pazarlıyor, ne pusulası, ne rotası olmadan başıboş dolaşıyordu; sahte bir Türk pasaportu taşıyan bir Arap göçmeniydi, yalnızdı, yorgundu, tavşan gibi ikiye ayrık çukur bir çenesi, gölgeye oturma konusunda dayanılmaz bir isteği vardı; kadınsa, o zamanlar daha gençti, dik bir sırtı, güçlü omuzları vardı, köyün biricik öğretmeni ve kaçamak bir aşktan doğmuş on iki yaşında bir çocuğun anasıydı. Oğlu öğretmenin tek yaşama nedeniydi; yüz göz olmadan, şımartma konusunda eğilimini ancak gizleyebilerek, okulun öteki çocuklarına uyguladığı disiplinle onu büyütüyor, hiç kimsenin onu kötü yetiştirdiğini söylemesini istemiyordu. Öte yandan babasının o serseri ruhu çocuğa geçmesin diye

onu geniş yürekli, duru düşünceli bir genç olarak büyütmeyi amaçlıyordu. Riad Halabî'nin Agua Santa'ya bir yönden girdiği o gün, öteki yönden birtakım genç çocuklar, öğretmen İnés'in oğlunun bedenini derme çatma bir sedye üzerinde sokmuşlardı köye. Çocuk, başkalarına ait bir meyve bahçesine bir mango koparmak için girmiş, kimselerin tanımadığı bahçenin sahibi olan yabancı, çocuğu korkutmak için ateş etmiş, ama kurşun çocuğun alnında kara bir delik açmış, çocuğun canı da buradan uçup gitmişti. O anda satıcı adam, içinden gelen bir dürtüyle anneyi yatıştırmaya çalışmış, ailenin bir üyesiymişçesine çocuğun cenaze törenini düzenlemiş, katili parçalamasınlar diye köylüleri engellemeye çalışmıştı. Bu arada çocuğun katili de, köyde kalırsa canını kurtaramayacağı korkusuyla bir daha geri dönmemek üzere kaçmıştı köyden.

Ertesi sabah birdenbire Riad Halabî, mezarlıktan, çocuğun öldüğü o bahçeye doğru yürüyen kalabalığın başında buldu kendini. Agua Santa'nın tüm ahalisi, gününü, mango toplayarak ve bunları adamın evinin penceresinden içeriye atarak, evi yerden çatıya kadar meyveyle doldurarak geçirdi. Birkaç haftada güneş tüm bu meyveleri mayalandırdı, meyveler yoğun bir sos gibi eriyip evin tüm duvarlarını yaldızlı bir kan gibi boyadılar, tatlımsı bir irin gibi evi tarih öncesi yaratıklarının fosiline dönüştürdüler, sanki kokuşmakta olan dev bir hayvan gibi, kurtların ve sineklerin bütün çabasına karşın ev çürümeye başladı.

Oğlanın ölümü, o günler boyunca yüklenmek zorunda kaldığı görev ve Agua Santa'da bulduğu konukseverlik, Riad Halabî'nin yazgısını belirledi. Öteden beri sürdürdüğü o göçebelikten sıyrıldı ve köyde kaldı. Burada dükkânını, 'Doğunun İncisi'ni açtı. Evlendi, dul kaldı, yeniden evlendi, satış yapmayı sürdürdü; bu arada oluşturduğu dürüst erkek imgesi gittikçe gelişti. İnés ise, oğluna vereceği o sevgiyle pek çok kuşak çocuğu yetiştirdi, sonunda yorgunluğa yenik düştü; o zaman ellerinde yeni alfabelerle kentten gelen öğretmenlere

yerini bırakarak emekli oldu. Sınıflardan uzaklaşınca birden çöktüğünü hissetti. Zaman daha hızlı geçiyordu, günler öylesine uçup gidiyordu ki, bunca saat ne yaptığını anlayamıyordu.

"Artık aptallaştım, Türk. Farkına varmadan ölmekteyim," diye yorumluyordu durumunu.

"Her zamanki gibi sağlıklısın İnés. Sen sıkılıyorsun, o kadar, tembellik etmemelisin," diye onu yanıtlayan Riad Halabí, evine birkaç oda daha ekleyip burayı pansiyona dönüştürme düşüncesini soktu onun aklına.

"Bu köyün bir oteli bile yok."

"Bu köye gelen turist de yok," dedi kadın.

"Gelip geçen yolcular için temiz bir yatak ve sıcak bir yemek ne büyük bir nimettir oysa."

Ve öyle de oldu, özellikle Petrol Kumpanyasının kamyon şoförleri, yolların tekdüzeliği onlara hayaller gördürtmeye başlayıp yorgunluk çökünce, pansiyonda mola veriyorlardı.

Öğretmen İnés, köyün en saygı duyulan kadınıydı. Yıllardır köyün çocuklarını okutmuştu, bu yüzden de herkesin yaşamına karışmaya kendinde hak görüyor, gerektiğinde onların kulaklarını çekebiliyordu. Kızlar onayını almak için nişanlılarını ona getiriyor, damatlar kavgalarında ona akıl danışıyorlardı; o hem danışman, hem hakem ve sorunların yargıcıydı; onun köydeki yetkisi rahibinkinden, hekiminkinden, polisinkinden çok daha güçlüydü. Bu gücü kullanmaktan onu kimse alakoyamazdı. Bir keresinde kışlaya girmiş, selâm bile vermeden çavuşun önünden geçmiş, bir çiviye asılı duran anahtarları kapmış, sarhoşluk yüzünden tutuklanan bir öğrencisini kurtarmıştı. Subay onu engellemeye çalışmış, ama kadın onu şöyle bir itmiş, oğlanı ensesinden tuttuğu gibi dışarıya sürüklemişti. Sokağa çıkınca da çocuğa iki tokat aşketmiş, bir daha bunu yinelerse, pantolonunu indirip kendisinin sopa atacağını söylemişti ona. İnés, gelip de bir müşterisini öldürdüğünü söylediğinde Riad Halabí bundan hiç kuş-

ku duymadı, kadının ciddi olduğunu anlamıştı, onu çok iyi tanıyordu. Kadının koluna girdi, 'Doğunun İncisi' ile öğretmenin evini ayıran o iki evin önünden birlikte yürüdüler. Burası köyün en iyi evlerinden biriydi, çiğ tuğladan ve ahşaptan yapılmıştı, sıcak öğlen sonraları dinlenmek için hamakların asıldığı bir avlusu, akar suyu olan banyoları, her odasında vantilatörleri vardı. Bu saatte ortalık boş gibiydi, gözlerini televizyona dikmiş bira içen tek bir adam salonda oturuyordu.

"Nerede?" diye fısıldadı Arap tüccar.

"Arkadaki odaların birinde," diye yanıtladı kadın, sesini alçaltmaya gerek duymadan.

Sonra erkeği sıra sıra odaların önünden geçirdi, tüm odalar üzeri kapalı bir koridora dizilmişlerdi, sütunlara sarılan menekşeler, saksılardan sarkan eğreltiotları görülüyordu; bir bahçenin çevresinde de erikler ve muzlar yetişiyordu. İnés son kapıyı açtı, Riad Halabí loş odaya girdi. Kepenkler örtülüydü; gözlerinin karanlığa alışması birkaç saniye sürdü, sonra yatakta yatan suçsuz görünümlü ihtiyarın bedenini gördü, kendi ölüsünün kiri içinde yatan yabancı, kendi dışkısıyla kirlenmiş pantolonunun içinde, başı sadece tek bir deri parçasıyla bedenine bağlı kalmış biçimde, yüzünde acıklı bir anlatımla, sanki bunca kan ve dağınıklık yüzünden kendini öldürtmeye izin verip buraları bu hale soktuğu için özür diler gibiydi. Riad Halabí odadaki tek iskemleye oturdu, altüst olan midesinin yatışmasını bekliyordu. İnés, kollarını kavuşturmuş ayakta duruyor, bu odayı temizleyip lekelerden arındırmak için iki güne, bu dışkı ve korku kokusunu atmak için gene iki güne gereksinme olacağını hesaplıyordu.

"Nasıl yaptın bunu?" Riad Halabí, sonunda terini silerek bunu sorabilmişti.

"Hindistancevizi kestiğim baltamla. Arkasından yaklaştım, bir kere vurdum. Zavallı şeytan ne olduğunu farketmedi bile."

"Neden peki?"

"Yapmalıydım. Yaşam böyledir. Şanssızlığına bak, bu ih-

tiyarın aslında Agua Santa'da kalmaya niyeti yoktu, köyden geçiyordu, ama bir taş, otomobilinin ön camını kırdı. Garajdaki İtalyan ona yeni bir cam takana kadar dinlenmek üzere buraya girdi. Çok değişmiş. Hepimiz yaşlandık. Ama onu hemen tanıdım. Ergeç geleceğini bilerek onu yıllardır bekledim. Mangoların sahibi olan adam bu."

"Allahım, sen bizi koru," diye mırıldandı Riad Halabí.

"Çavuşu çağırmalı mıyız sence?"

"Asla yapmamalıyız bunu, neler geçiyor aklından?"

"Ben haklıydım, o benim oğlumu öldürmüştü."

"Bunu anlayamazlar onlar, İnés."

"Göze göz, dişe diş Türk. Senin dinin de böyle demiyor mu?"

"Ama yasalar böyle işlemez ki, İnés."

"Eh, o zaman biz de işi değiştirir, adamın intihar ettiğini söyleriz."

"Hiç karışma sen. Evde kaç konuk var?"

"Sadece tek bir kamyon şoförü. Ortalık serinleyince gidecek, başkente kadar yolu var."

"İyi. Başka kimseyi alma. Bu odanın kapısını kilitle, beni bekle, akşama döneceğim."

"Ne yapmayı düşünüyorsun?"

"İşi bildiğim gibi çözeceğim."

Riad Halabí atmış beş yaşındaydı, ama hâlâ gençliğindeki gibi güçlüydü; Agua Santa'ya geldiği gün kalabalığın başına geçmesine neden olan o ruhu hâlâ taşıyordu. Öğretmen İnés'in evinden çıktı, aceleyle yürüyerek o gün yapması gereken ziyaretlerine başladı. Bunu izleyen saatlerde ısrarlı bir mırıldanma sardı köyü, yıllardır durgunluktan bezmiş köylüler heyecana kapıldılar, böyle müthiş bir haber onları ayağa kaldırdı, evden eve bastırılamayan bir ses seli yürüdü, aslında bir çığlığa dönüşmek isteyen haberin fısıltıda kalması gerektiği, işi daha da ilginç kılıyordu. Güneş batmadan önce, yıllar boyunca köyün tipik bir özelliği olarak sürecek olan o gergin huzursuzluk sarmıştı havayı; gelip geçen yabancılar,

pek çok başkası gibi orman kenarındaki bu minik köyde neden böyle bir hava olduğunu hiçbir zaman anlayamadılar. Zaman yitirmeyen erkekler meyhaneye doluştular, kadınlar mutfak iskemleleriyle kapıların önüne hava almaya çıktılar, gençler küme küme, pazarmış gibi alana doluştular. Çavuşla adamları her zamanki gibi şöyle bir dolaştılar, sonra genelevin kızlarının çağrısını kabul ettiler, sözde orada bir yaşgünü kutlanmaktaydı. Akşamüstü sokak, Tüm Azizler Bayramında bile görülmeyen bir kalabalıkla dolmuştu. Herkes üstüne düşen görevi öyle hoş yapıyordu ki, sanki bir filmde oynar gibiydiler; kimi domino oynuyor, kimi rom, kimi de bir köşede sigara içiyordu; kimi çiftler el ele yürüyor, anneler çocuklarını izliyor, nineler açık kapılardan dışarıyı gözlüyorlardı. Derken kilisenin fenerleri yandı, çanlar çalındı ve müminler Ermiş Şehit İsidoro'nun dokuz gün sürecek tapınması için çağrıldılar, ama şu anda kimsenin canı dua etmek istemiyordu.

Saat tam dokuzbuçukta Arap, köyün hekimi ve çocukluklarından beri okuttuğu dört öğrencisi, öğretmen İnés'in evinde toplandılar. Bu öğrenciler şimdi askerden yeni dönmüş, genç adamlar olmuşlardı. Riad Halabí, onları son odaya götürdü, sineklerin kaynaştığı saatte pencerenin açık olması yüzünden üzeri böceklerle örtülü cesedi gördüler. Adamcağızı bir kumaş torbaya soktular, onu sokağa sürüklediler ve hiçbir tören yapmadan Riad Halabí'nin kamyonetinin arkasına attılar. Her zaman yaptıkları gibi herkesi esenleyerek anacaddeden geçtiler. Kimi onların selâmına abartılmış bir heyecanla karşılık verdi, kimi onları görmezden geldi, kimi gülmekten bayıldı ya da yaramazlık yaparken yakalanmış çocuklar gibi kıkırdadı. Kamyonet, yıllar önce öğretmen İnés'in oğlunun son kez bir meyve koparmak için girdiği o eve yöneldi. Ayışığında evi otların bürüdüğünü, yılların burayı çökerttiğini, kötü anıların egemen olduğunu, yabani otların arasında büyüyen mango ağaçlarının dallarından düşen meyvelerin yerde çürüdüğünü, böylelikle yeni ağaçlar çıktığını, bunların da başkalarını doğurduğunu gördüler; ortalık

bir cangıla dönmüştü; ağaçlar çitleri, yolu ve evi yutmuşlardı; ortalıkta kalan sadece baygın bir marmelat kokusuydu. Erkekler gaz lambalarını yaktılar, baltalarıyla yol açarak bahçeye girdiler. Yeterince ileri gittiklerini anlayınca içlerinden biri yeri işaret etti, oraya, üzeri meyve dolu büyük bir ağacın altına kocaman bir çukur kazıp torbayı gömdüler. Toprağı örtmeden önce Riad Halabí, başkasını bilmediğinden, bir müslüman duası okudu. Köye geceyarısı döndüler, hâlâ herkesin ortalıkta olduğunu, pencerelerde ışıkların yandığını, insanların sokaklarda dolaştıklarını gördüler.

Bu arada öğretmen İnés, odanın eşyalarını, duvarlarını su ve sabunla yıkamış, çarşafları yakmış, evi havalandırmış, yemek pişirerek dostlarını ananas suyuyla karıştırdığı bir sürahi rom ile beklemeye koyulmuştu. Akşam yemeği, öğretmen İnés'e göre, barbar bir spor sayılması gereken son horoz dövüşlerinden, ondan daha da barbar olan boğa güreşlerinden, bir güreş sırasında karaciğerinden olan Kolombiyalı matadordan söz edilerek neşe içinde geçti. Evden en son ayrılan Riad Halabí oldu. O gece kendini ömründe ilk kez yaşlı hissediyordu. Kapıda öğretmen İnés'in ellerinden tuttu; bir an öylece kaldılar.

"Sağ olasın Türk," dedi kadın ona.

"Neden beni çağırdın İnés?"

"Çünkü sen, dünyada en çok sevdiğim insansın; çocuğumun babası sen olmalıydın."

Ertesi gün Agua Santalılar, dehşetli bir suç ortaklığı duygusuyla döndüler işlerine. Herkes iyi bir komşuluk örneği göstererek bu gizi ustaca sakladı, yıllar boyunca kuşaktan kuşağa bir adalet destanı olarak bu öykü fısıltıyla aktarıldı, ama artık öğretmen İnés öldüğünden size açıkça anlatmamda bir sakınca kalmadı.

SAYGIN BİR AİLE

İki sahtekârdılar. Erkeğin korsan gibi bir yüzü vardı, hem saçlarını hem bıyıklarını kapkara boyardı, sonra zamanla tavrını değiştirerek beyaz bukleler uzattı, bu onun hem havasını yumuşattı, hem de ona daha temkinli bir eda verdi. Kadınsa, sağlam yapılı, anglosaksonlara özgü kırmızı saçları, süt beyaz teni olan biriydi; gençliğinde ışıl ışıl parlayan teni, yaşlandıkça lekeli bir kâğıda dönüştü. Petrol alanlarında, sınır köylerinde geçirdiği yıllar onun İskoçyalı atalarından kalma cesaretini asla köreltmemişti. Ne sivrisinekler, ne sıcak, ne de kötü alışkanlıklar, gücünü tükettiler, buyurma isteğini yokettiler. On dört yaşındayken, elinde İncili ile en koygun ormanları dolaşan, onun İngilizce vaazlarını kimse anlamadığı için boşuna nefes tüketen, Tanrınınki dahil her türlü sesin kuşların gürültüsünde yitip gittiği o enlemde görevli Protestan bir rahip olan babasını terketmişti. Daha o yaştayken, kızın bedeni kesin ölçülerine kavuşmuştu ve kız kişiliğini denetim altına almıştı. Duygusal bir çocuk değildi. Saçlarının alev renginden etkilenen erkekleri birer birer itti, tropik ormanlarda bunca ender görünen bu saçları koruma arzusuna kapılan pek çok erkek vardı. Aşktan söz edildiğini duymamıştı, bunu yaratmak da onun doğasında yoktu zaten, ama elindeki tek nimetten yararlanmayı pek iyi bildi ve yirmi beş yaşındayken, içeteğinin altındaki astara diktiği bir avuç pırlantası bile olmuştu. Bunları, hiç düşünmeden, kendini terbiye etmeyi beceren tek erkeğe, Domingo Toro'ya teslim etti; erkek, timsah avı, silâh ve kaçak viski ticareti yapan serüvencinin tekiydi. Hiçbir şeyden kaygılanmayan serseri bir adam olduğundan Abigail McGovern için ideal bir arkadaş sayılırdı.

İlk zamanlarda bu ikili, ellerindeki anaparayı artırmak

için binbir cambazlığı denediler. Kadının elindeki pırlantalardan erkeğin kaçakçılıktan, timsah derisi satışından, (hile yaparak) kumardan kazandığı paralarla Domingo, kumarhaneden jetonlar satın aldı, çünkü öğrendiğine göre, sınırın öte yakasındaki bir kumarhanenin jetonları da aynı biçimdeydi. Üstelik paranın değeri orada çok daha fazlaydı. Bir bavulu jetonla doldurdu, bunları çil parayla değiştirmeye gitti. Bu işlemi iki kez yinelemeyi başardı, yetkililer ancak bundan sonra işin farkına varıp alarma geçtiler; işe el koyduklarında bu işin yasadışı bir yanı olmadığını anladılar. Bu arada Abigail de, Guajiros'lardan satın aldığı toprak vazoları Petrol Kumpanyasının gringolarına arkeolojik yapıt olarak satıyordu; bu işte o denli başarı kazandı ki, işini, katedralin arkasındaki karanlık bir odada bir öğrencinin yaptığı, sonra deniz suyu, is ve kedi sidiğiyle acele eskittiği sahte kolonyel resimleri satarak genişletti. Bu dönemde o basit paçoz kadın hallerini ve konuşma tarzını da bırakmış, saçlarını kestirmiş, pahalı giysilerle dolaşmaya başlamıştı. Her ne kadar tavırları aşırı abartılmış, şık olma çabası pek iddialı olsa da gene de bir hanımefendi yerine konabiliyordu; böylelikle sosyal ilişkileri düzeliyor, bu da işlerine yansıyordu. Müşterilerine Hotel İngles'in salonlarında randevular veriyor, kopya etmeyi öğrendiği birtakım ölçülü davranışlarla çay sunuyor, av partilerinden, kimsenin haritalarda yerini bulamadığı uydurma İngiliz adlı yerlerde yapıldığını söylediği tenis şampiyonalarından söz ediyordu. Üçüncü fincan çaydan sonra, bu karşılaşmanın amacını büyük bir gizi açıklar gibi ortaya döküyor, sözde antikaların fotoğraflarını gösteriyor, niyetinin, bu hazineleri yerel ihmalkârlıktan kurtarmak olduğunu belirtiyordu. Hükümetin bu olağanüstü yapıtları koruyacak kaynakları yok, diyordu ve bunları ülkeden gizlice çıkarmanın, yasadışı bile olsa, arkeolojik bilinç olarak ülke adına bir yarar sağlayacağını söylüyordu.

Toro ailesi, küçük de olsa bir servetin temelini attıktan sonra Abigail soylarını sürdürmeleri gerektiğine karar verdi ve Domingo'ya güzel bir ad seçmeleri gerektiğini bildirdi.

"Bizim soyadımızın nesi var?"

"Toro[1] diye soyadı kimsede yok, meyhaneci adı gibi bir şey."

"Ama bu babamın soyadı, değiştirmeye hiç niyetim yok."

"O halde herkesi zengin olduğumuza inandırmak zorundayız."

Abigail, toprak satın alıp, buraya İspanyol göçmenleri gibi kahve ya da muz ekmeyi önerdi, ama erkek, denizden uzak yerlere, o vahşi topraklara, soyguncu, ordu ve savaşçı yatağına, yılanlara, hastalıklara taşınma düşüncesine karşı çıktı; ona göre, ormanlara dalıp bir gelecek hayal etmek aptallıktı, para dediğin başkentin ortasında bulunurdu, perişan bir sırt çantasıyla gemiden inen binlerce Suriyeli ve Yahudi birkaç yıl içinde ticaret sayesinde köşeyi dönmüşlerdi.

"Boş söz istemiyorum. Benim amacım saygın bir aile, bizi don[2] ve donna[3] diye çağırmaları, kimsenin başından şapkasını çıkartmadan bizle konuşmaya kalkışmaması," dedi kadın.

Ama erkeğin diretmesi üzerine kadın ona uymak zorunda kaldı, bu zaten her zaman böyle olurdu; çünkü ona karşı çıktığı zaman kocası uzun bir suskunluk ve oruç dönemiyle ezerdi onu. Bu durumlarda erkek günlerce evden yok olur, yasak aşklar yaşadıktan sonra perişan bir halde döner, üzerini değiştirir, yeniden çıkardı. Abigail, eskisinden de çok öfkelenir, ama onu bütün bütüne yitirme korkusu üstün gelirdi. Kadın aslında pratik bir insandı, romantik duygulardan tümüyle uzaktı; birkaç duygu kırıntısına sahiptiyse de, bunca onursuz yıl sonunda onları da yitirmişti; ama Domingo yanında tutabileceği tek erkekti, onu yitirmeye hiç niyeti yoktu. Abigail yelkenleri indiriverince Domingo da vazgeçer, uyu-

---

1 *Toro:* Boğa.
2 *Don:* Bay.
3 *Donna:* Bayan.

mak üzere yatağında dönerdi. Öyle gösterişli barışmalar yaşanmazdı, basit bir şekilde olağan tekdüzeliklerine gömülürler, sahtekârlık ortaklığına yeniden başlarlardı. Domingo Toro, yoksul semtlerde bir dizi giyim mağazası açtı, buralarda son derece ucuza ama yüksek sayıda satış yapıyordu. Bu mağazalar onun daha temiz kazançları için bir gösteriş perdesi oluyordu. Para biriktirmeyi sürdürüyor, zengin aile tuhaflıklarını gerçekleştirebiliyorlardı, ama Abigail hâlâ hoşnut değildi, çünkü artık lüks içinde yaşamakla sosyeteye kabul edilmenin aynı şey olmadığını anlamıştı.

"Eğer bana hak vermiş olsaydın, bizi Arap tüccar sınıfına koymazlardı. Ama sen tuttun paçavra satmaya başladın!" diye söylendi kocasına.

"Neden yakınıyorsun anlamıyorum, her şeyimiz var."

"Sen çok istiyorsan o fukara pazarınla devam et ama, ben kendime yarış atı satın alacağım."

"At mı? Sen attan ne anlarsın, kadın?"

"Şık bir şey olduğunu biliyorum ya! Bütün önemli insanların yarış atları var."

"Sonunda batacağız!"

Bir kerecik olsun Abigail, dileğini kabul ettirdi; kısa süre sonra da bunun hiç de kötü bir düşünce olmadığını anladılar. Hayvanlar onlara eski at yetiştiren ailelerle tanışma, görüşme fırsatı sağladı; ayrıca para da kazanıyorlardı, ama gene de Toro'lar sık sık gazetelerin atyarışı sayfalarında anılsalar bile sosyete sütunlarında asla adları geçmiyordu. Buna pek içerleyen Abigail, işi inada bindirdi. Her parçasına elle kendi resminin çizileceği porselen bir yemek takımı, kesme kristal kupalar, öfkeli aslan ayaklı mobilyalar ısmarladı, ayrıca son derece eski yüzlü dökük bir koltuk edindi, soranlara bunun kolonyel dönemden kaldığını, Kurtarıcı'ya ait olduğunu söyledi, Vatanın Babasının oturduğu yere kimse poposunu koyamasın diye bunun önünü kırmızı bir kordonla kapattı. Çocukları için Alman bir mürebbiye ve aile yatını kullanması için amiral kılığı giydirdiği serseri bir Hollandalıyı tut-

tu. Geçmişi yansıtan tek işaret, Domingo'nun korsan dövmeleri ve barbarlık döneminde bacakları açıkken yılan gibi kıvrılmaları sonucunda Abigail'in sırtında oluşan zedelenme idi; ne var ki erkek bu dövmelerini uzun kollu gömleklerle örtüyordu, kadınsa, içinde ipek yastıkçıklar olan demirden bir korse yaptırıp içine girdi. Obur, iri yarı, Neron'a benzeyen, mücevher dolu bir kadındı. Tutkuları ona ormandaki serüvenlerden de kötü fiziksel zararlar verdiler.

En seçkin sosyeteyi kendilerine çekebilmek için Toro'lar her yıl karnaval sırasında maskeli bir balo veriyorlardı: hayvanat bahçesinden kiralanan filler ve develerle evlerinde bir Bağdat Sarayı kuruluyor, bir garson ordusu bedeviler gibi giydiriliyordu, ertesi yıl Versay Balosu veriliyor, tüm davetliler brokar giysilere, pudralı peruklara bürünüyordu; eğik aynalar arasında dans ediyorlardı; bunun gibi gösterişli partiler hem yerel dedikodularda yerini alıyor, hem de sol görüşlü gazetelerde ateşli tartışmalara neden oluyordu. Sonunda, söylentilerle öfkelenen öğrencilerin sütunlara sloganlar yazmalarını, pencerelerden içeri insan dışkısı atmalarını önlemek için evin çevresine bekçiler diktiler; halk arasındaki söylentilere bakılırsa, yeni zenginler küvetlerini şampanyalarla doldurup banyo yaparlarken yeni yoksullar yemek için kedi avına çıkmak zorunda kalıyorlardı. Bu söylentiler onlara belli bir saygınlık kazandırdı, çünkü artık sınıfları ayıran o çizgi gittikçe belirsizleşiyordu, dünyanın dört bir yanından petrol söylentisine kapılıp gelenler ülkeye doluşuyor, başkent denetimsiz bir biçimde büyüyordu, servetler göz açıp kapayana kadar doğuyor, batıyordu; kimsenin kökeninden emin olmanın yolu kalmamıştı. Gene de köklü ve ünlü aileler Toro'lardan uzakta kalmaya özen gösteriyorlardı, aslına bakılacak olursa onlar da bu ülkede göçmenlerin çocukları olarak doğmuşlardı, ama yarım yüzyıllık bir öncelikleri vardı. Domingo ile Abigail'in banketlerine katılıyorlar, bazan Hollandalı kaptanın güvenli ellerindeki dümenin seçtiği rotayla Karayipler'de bir yat gezintisi bile yapıyorlardı; ama bu

çağrılara karşılık vermiyorlardı. Belki de Abigail, beklenmedik bir olayla yazgıları yön değiştirmese, ikinci bir planla teslim olacaktı.

O ağustos öğleden sonrası Siesta'dan uyanan Abigail, kendini boğulacak gibi hissetti, korkunç bir sıcak vardı, hava bir fırtına kokusu taşıyordu. Korsesinin üzerine ipek bir giysi geçirip güzellik salonuna gitti. Otomobilin geçtiği yollarda trafik müthiş sıkışıktı, kendini bilmezin teki –böylelerine her gün daha sık rastlanıyordu– hanımefendinin yüzüne tükürmesin diye otomobilin pencereleri sımsıkı kapatılmıştı; sonunda saat tam beşte salonun önünde duran otomobilden inen hanımefendi şoförüne kendini bir saat sonra almasını söyledi. Şoför söylenen saatte geldiğinde Abigail yok olmuştu. Kuaförler, hanımın geldikten beş dakika sonra bir işi çıktığını, hemen döneceğini söylediği halde bir daha görünmediğini söylediler. Bu arada Domingo Toro, Puma Rossi adlı bir örgütün ilk telefonunu almıştı; kimsenin adını duymadığı bu örgüt, Toro'ya karısını kaçırdıklarını bildiriyordu.

İşte Toro ailesinin prestijini kurtaran skandal böyle başladı. Polis, şoförü ve kuaförü gözaltına aldı, iç mahalleleri şöyle bir taradı, Toro'ların konutunu sardı; komşular pek çok rahatsızlık yaşamak zorunda kaldılar. Televizyona ait bir otobüs, yolu günlerce kapattı ve bir gazeteciler, dedektifler ve meraklılar sürüsü, çevredeki evlerin bahçelerini ezip geçtiler. Domingo Toro, televizyon ekranında, kütüphanesindeki deri koltuğunda, bir dünya haritasıyla doldurulmuş bir tay arasında otururken görünüyor ve haydutlara, çocuklarının anasını bırakmaları için yalvarıyordu. Gazetecilerin 'Paçavra Kralı' diye ad taktıkları Toro, karısı için bir milyon önerdi, bu pek yüksek bir rakamdı, çünkü bir başka örgüt, Ortadoğulu bir elçiyi kaçırdıklarında bunun yarısına razı olmuştu. Gene de bu rakam Puma Rossi örgütüne yeterli gelmemiş olmalı ki, iki katını istediler. Abigail'in gazetelerdeki fotoğrafını gören pek çok kişi, Domingo'nun, bu rakamı ödeyerek haydutlardan karısını bırakmalarını değil de tutmalarını ister-

se, işte o zaman akıllıca bir iş yapmış olacağını düşünmüştü. Abigail'in kocası, bazı banker ve avukatlara danıştıktan sonra, polisin uyarısına aldırmadan öneriyi kabul ettiğini bildirdiğinde ülkede müthiş bir şaşkınlık yaşandı. Ne var ki, bu saptanan paranın ödenmesine birkaç saat kala postadan bir bukle kırmızı saçla birlikte, istenen paranın çeyrek milyon daha yükseltildiği haberi çıktı. O zaman Toro'ların çocukları da televizyon ekranına çıkarak Abigail'in evlatları olarak umutsuzluk mesajları yayınladılar. Bu ölümcül yüksek artırma, günden güne basının dikkatli gözleri altında yükseldi.

Gerilim ancak beş gün sonra sona erdi, kamuoyunun ilgisi artık neredeyse başka yönlere kaymak üzereydi. Abigail, bağlı ve ağzı tıkalı olarak kent merkezine park edilmiş bir otomobilin içinde ortaya çıkıverdi, hafif öfkeliydi, saçları dağınıktı, ama başka görünür bir darbe yoktu üzerinde; biraz şişmanladığı bile söylenebilirdi. Abigail'in evine döndüğü gün, böylesi bir aşk örneği vermiş olan koca, sokakta biriken halk tarafından alkışlandı.

Gazetecilerin kuşatması altındaki Domingo Toro, polisin de uyarısı üzerine, ölçülü bir zarafetle karısını kurtarmak için ne kadar para ödediğini açıklamadı, bunu da karısının herhangi bir değerle ölçülemeyeceği biçiminde belirtti. Halkın abartılı yorumları sonucunda bu rakam inanılmaz bir sonuca ulaştı, böyle bir parayı hiçbir erkek, hiçbir kadına ödemezdi, hele ki Abigail'e hiç. Sonunda Toro'lar bir zenginlik simgesine dönüştüler, onların cumhurbaşkanı kadar zengin olduğu, yıllar boyunca ulusal petrol kazançlarından pay aldıkları, dünyanın en büyük beş servetinden birine sahip oldukları şeklindeki söylentiler dört bir yana yayıldı. Domingo ile Abigail, o güne dek kabul edilmedikleri yüksek sosyeteye de alındılar. Başarılarını hiçbir şey gölgeleyemedi; Üniversitenin kapısına pankartlar asan öğrenciler, Abigail'in kendi kendini kaçırttığını, servetin bir cepten ötekine aktarıldığını, böylelikle vergi ödemekten kurtulduklarını, polisin de bu Puma Rossi öyküsünü yutup halkı korkuttuğunu, muhalefetin ise

buna karşı ilgisiz kaldığını haykırdılar, ama onlara kulak asan olmadı. Fesat dillerden dökülen sözlere karşın bu kaçırılma olayının olağanüstü etkisini kimse bozamadı. On yıl sonra Toro McGovern ülkenin en saygın birkaç ailesinden biri sayılıyordu.

SONSUZ YAŞAM

Öyküler çeşit çeşittir. Kimi daha anlatılırken doğar, onların malzemesi dildir; birisi onu sözcüklere dökmeden önce bu sadece yaşanmış bir heyecandır, zihnin bir kaprisidir, bir görüntüdür ya da dokunulmazlığı olan bir anıdır. Kimileri ise, anlamını yitireceği korkusunu taşımadan sonsuza dek yinelenebilecek türden, elmalar gibi bütünlük taşıyan öykülerdir. Gerçek dünyadan alınıp sonra üzerinde hayal gücüyle çalışılanı da vardır, bir anlık bir esinle doğan ve anlatıldıktan sonra gerçeklik kazananı da. Ve gizli öyküler vardır, hani belleğin karanlık köşelerinde saklı kalmış olanlar, bunlar canlı organizmalar gibi kökler, antenler salarlar, şişler, yumrular üretirler, asalaklarla kaplanırlar ve zamanla birer karabasana dönüşürler. Kimi zaman şeytanları kovmak için bunları masal gibi anlatmak gerekir.

Ana ile Roberto Blaum birlikte yaşlandılar, birbirlerine öylesine bağlıydılar ki, geçip giden yılların sonunda iki kardeş gibi benzeşiyorlardı; her ikisinin de yüzünde o iyicil şaşkınlık anlatımı okunuyordu, aynı çizgiler, tavırlar ve düşük omuzlar taşıyorlardı; her ikisi de benzer alışkanlıklar, benzer arzularca belirlenmişlerdi. Ömürlerinin çok büyük bir kısmının her gününü birlikte yaşamışlar, öylesine el ele ve birbirlerine sarılarak uyumaya alışmışlardı ki, artık aynı düşte buluşmak için anlaşmaya bile varabiliyorlardı. Birbirlerini tanıdıklarından beri hiç ayrılmamışlardı; bu olay da yarım yüzyıl önce gerçekleşmişti. O zamanlar Roberto tıp okuyordu ve her zaman için varlığını belirleyecek olan o dünyayı temizleme, geleceği kurtarma tutkusunu içinde taşıyordu. Ana ise, parıltısıyla her şeyi güzelleştirmeyi başaran o saf gençlerden biriydi. Birbirlerini bulmaları müzik yüzünden oldu. Kız

bir oda orkestrasında keman çalıyordu, virtüoz bir aileden gelen delikanlı ise, piyano çalmaktan hoşlanıyor, tek bir konseri bile kaçırmıyordu. Sahnede gözleri yumulu kemanını çalan, siyah kadife giysili, beyaz dantel yakalı bu kızı görür görmez uzaktan âşık oldu. Erkeğin onunla konuşmaya cesaret edebilmesi için aylar geçti; bunu başarabildiğinde, her ikisinin de kusursuz bir birlikteliğin alınlarına yazılı olduğunu anlamaları için, sadece dört cümle yetti. Evlenmeyi başaramadan savaş bastırdı; binlerce Yahudi gibi onlar da yakalanma korkusuyla Avrupa'dan kaçmak zorunda kaldılar. Bir Hollanda limanından, sırtlarındaki giysileri, Roberto'nun birkaç kitabı ve Ana'nın kemanıyla bindiler geminin birine. Gemi iki yıl boyunca başıboş dolaştı, hiçbir limana demir atamadı, çünkü bu yarıkürenin hiçbir ülkesi gemiyi göçmenleriyle kabul etmek istemedi. Değişik denizlerde dolaştıktan sonra Karayip kıyılarına vardılar. Gemi artık likenler ve amiplerle bir karnıbahara benzemişti, nem yüzünden içeride sürekli bir yoğunlaşma vardı, makineler yemyeşil olmuş, tüm denizciler -aşkın büyüsüyle umutsuzluktan korunmayı başaran Ana ve Roberto dışında-, tüm yolcular iki yüzyıl yaşlanmışlardı. Sonsuzluğa kadar yolculuk etme düşüncesine razı olan kaptan, koskoca transatlantiğiyle körfezlerin birine girdi, fosforlu kumlarıyla bir plaj, tüylerle taçlanmış ince palmiyeler karşıladı onları; gece olunca denizciler, tanklarına tatlı su doldurmak için indiler. Ama daha öteye gitmediler. Ertesi gün tanyeri ağarırken, makineleri yeniden çalıştırmak olanaksızlaşmıştı, tuzlu su ve tüfek saçması gibi bir karışımla çalışmaktan paslanmışlardı, çünkü ellerinde daha iyi bir yakıt yoktu ne yazık ki. Sabahın ilerleyen saatlerinde, bir filikanın tepesinde en yakın limanın görevlileri olan, düğmeleri iliksiz ceketleri ve iyiniyetleriyle neşeli bir grup melez denizci, çıkageldi. Kurallar uyarınca onlara kara sularından çıkmalarını bildirdiler, ama yolcuların acıklı yazgılarını, geminin acınası durumunu öğrenince burada birkaç gün kalıp güneşlenmelerini, her zaman olduğu gibi makinelerin kendiliğinden dinle-

nip çalışmaya başlamasını beklemelerine izin verdiler. Gece inince bu talihsiz geminin tüm yolcuları filikalara doluşarak kıyıya indiler, adını zar zor söyleyebildikleri bu ülkenin sıcacık kumlarını çiğnediler, gür bitki örtüsünün arasında yittiler; hepsi sakallarını kesip küflü paçavralarından soyunduklarında ruhlarını katılaştıran o okyanus rüzgârlarını sırtlarından atmaya hazırdılar.

Ana ile Roberto Blaum, göçmenlik yazgılarına böylece adım attılar; önceleri ayakta kalabilmek için işçilik yaptılar, sonra bu değişken toplumun kurallarını öğrendiler, buraya kök saldılar; delikanlı bundan sonra, savaş yüzünden yarıda kalan tıp eğitimini bitirdi. Muz ve kahve ile besleniyorlar, kötü bir pansiyonda kalıyorlardı, minicik odalarının pencerelerinden bir sokak lambası görünüyordu. Geceleri Roberto bu lambanın ışığında ders çalışıyor, Ana dikiş dikiyordu. Delikanlı ödevlerini bitirince yakın çatıların üzerindeki yıldızları seyrediyor, kız ona kemanla eski ezgiler çalıyordu, günlerini hep böyle bitirmeyi alışkanlık haline getirmişlerdi. Yıllar sonra Blaum adı ün kazandığında, o yoksulluk dönemleri, kitapların giriş yazılarında ya da gazetelerdeki söyleşilerde bir romantik anı olarak sürekli anıldı. Kader onları değiştirdi, ama onlar son derece alçakgönüllü davranışlarını değiştirmediler, çünkü geçmişin o izlerini silemiyorlar, sürgünde bulunmanın rahatsızlığının verdiği o duygudan bir türlü sıyrılamıyorlardı. Her ikisi de aynı boydaydılar, açık renk gözleri ve sağlam yapıları vardı. Roberto'da bilim adamı havası vardı, karmakarışık bukleleri kulaklarını çevreliyor, kalın camlı yuvarlak bağa gözlükler takıyor, sürekli gri bir takım elbise giyiyor, Ana bunun kolağızlarını bininci kez onarmaktan bıkınca aynı renk ve kalıptaki öteki giysisini giyiyordu; arkadaşlarının ona Hindistan'dan getirdikleri bambu bir bastona dayanarak yürüyordu. Her zaman olduğu gibi az, ama öz konuşan, bilgisinin ağırlığını tatlılaştıran bir mizah anlayışına sahipti. Öğrencileri onu öğretmenlerinin en iyisi olarak anımsarlardı. Ana ise, neşeli ve güven veren, başkalarına kötülük yapmayı aklından

bile geçiremeyen, böylece kötülüklerden de uzak kalan bir kadındı. Roberto karısının harika bir pratik duyarlılığı olduğunu bilirdi; bu yüzden en önemli kararları ve paranın yönetimini ilk günden ona bırakmıştı. Ana, bir anne sevecenliğiyle kocasının saçlarını, tırnaklarını keser, onun sağlığına dikkat eder, beslenmesine, uykusuna özen gösterir, her zaman onun yakınında olurdu. Birbirlerine öylesine muhtaçtılar ki, Ana, müzik çalışmalarını, sık sık yolculuk etmesi gerektiği için bırakmak zorunda kaldı, sadece evinin dört duvarı arasında çalmakla yetindi. Roberto ile birlikte akşamları üniversite kütüphanesine ya da morga gider, saatler süren çalışmalarında onun yanında kalırdı. Her ikisi de yalnızlığı ve kapalı yapıların sessizliğini seviyorlardı.

Sonra evlerinin bulunduğu o yoksul semte boş sokaklardan yürüyerek döndüler. Kentin denetimsiz büyümesi sonucunda bu semt kaçakçıların, orospuların, hırsızların yurdu olmuştu, gün battıktan sonra polis otomobilleri bile burada dolaşmaya cesaret edemiyordu, ama onlar seher zamanında hiç rahatsız edilmeden geçebiliyorlardı. Onları herkes tanıyordu. Roberto'ya danışılmayan hiçbir hastalık ve sorun olmadığı gibi, Ana'nın kurabiyelerini tatmadan büyüyen tek bir çocuk da yoktu mahallede. Buraya bir yabancı takılacak olsa, kesinlikle birileri çıkıp, onlara iki yaşlı kişinin duygusal nedenler yüzünden dokunulmazlıkları olduğu anlatılırdı. Bundan sonra, Blaum'ların ulus için bir onur kaynağı oldukları, Başkanın Roberto'ya şahsen onur ziyareti yaptığı ve ordunun bile panzerlerle semte girip evleri tek tek aradığında onları rahatsız etmediği bu bilgiye eklenirdi.

Ben onları, vaftiz annem bir jiletle boğazını kestiği zaman, altmışlı yılların sonunda tanıyabildim. Kadıncağızdan oluk gibi kan boşanıyordu; kurtulacağından kimsenin umudu yokken, Roberto Blaum'u bulma şansına eriştik, o son derece sakin bir şekilde, başı yerine dikti. Öteki hekimlerin şaşkın bakışları altında vaftiz annem iyileşti. İyileşme sürecinde pek çok saat onun başucunda oturdum, Roberto ile söyleş-

mek için pek çok fırsatım oldu. Yavaş yavaş sağlam bir dostluk kurduk. Blaum'ların çocuğu yoktu, bunun yokluğunu duyuyorlardı, çünkü zamanla sanki ben onların çocuğuymuşum gibi davranmaya başladılar bana. Sık sık onları görmeye giderdim, akşamları o semtte bir serüvene atılmaya çekindiğimden, ender olarak akşamları seçerdim, onlar da beni her zaman özel bir yemekle karşılarlardı. Roberto'ya bahçede, Ana'ya mutfakta yardım etmeyi severdim. Kimi zaman, Ana kemanını alır, bana birkaç saat süren bir konser armağan ederdi. Bana evin anahtarını verdiler, onlar yokken köpeklerine, bitkilerine ben bakar oldum.

Roberto Blaum'un başarıları, eğitimin savaş yüzünden uzamasına karşın, pek erken başladı. Öteki hekimlerin ameliyathaneye girmeye başladıkları yaşta, o önemli birkaç bildiri sunmuştu bile; asıl ününü huzurlu bir ölümü hak etme konusunda yazdığı kitapla kazandı. Özel hekimlik yapmaya hiçbir zaman heveslenmedi; arada sırada bir dostuna, konu komşusuna baktığı olurdu, ama hastanelerde muhtaç kişilere bakarak hem daha büyük bir kitleye hizmet vermeyi, hem de her gün yeni birşeyler öğrenmeyi yeğliyordu. Ölmeye yatanların servislerinde geçirdiği uzun saatler, yaşamaları için makine borularla, bantlarla bağlanan bu kırılgan bedenlerin görüntüleri, tıbbın her ne olursa olsun yaşam soluğunu hastaya aldırma savı, onda bu tür olgulara karşı bir acıma duygusu yarattı. Onlara bu dünyayı bırakıp gitmelerinde yardımcı olamadığı için üzülüyor, onları istekleri dışında bu dünyada tutma inadından hoşlanmıyor, yataklarında can çekişen bu insanlara acıyordu. Bazan hastalarından birine uygulamak durumunda kaldığı bu işkence onu öylesine üzüyordu ki, bir an bile aklından atamıyordu onu. Uykusunda bağırmaya başlayınca Ana onu uyandırmak zorunda kalıyordu. Çarşaflarasığınarakkarısına sarılıyor, umutsuzca yüzünü onun göğsüne bastırıyordu.

"Neden o boruları çıkartıp zavallı mutsuzun acılarını dindirmiyorsun? Bu senin yapabileceğin en insanca davranış olacaktır. Nasılsa ergeç ölecek."

"Yapamam Ana. Yasalar çok belirgin, kimse, bir başkasının yaşamı hakkında bir karar veremez, ama bu benim için bir vicdan sorunu."

"Bu yollardan daha önce de geçtik, her zaman aynı acıyla üzülüyorsun. Bunu kimse bilmeyecek ki, birkaç saniyelik iş."

Eğer Roberto bunu birkaç kez yaptıysa bunu bir tek bilen Ana oldu. Kitabında, eskiden beri korku salan ölümün, aslında artık işe yaramayan bir kabuğun soyulması olarak adlandırılması gerektiğini ve ruhun evrenin o bir tek enerjisi ile birleştiğini açıklıyordu. Can çekişme, tıpkı doğum gibi, yolculuğun bir evresidir ve aynı sevecenliği hak eder. Doğal sona ulaşmış bir bedenin yürek çırpıntılarını, titremelerini uzatmanın erdemli hiçbir yanı yoktur; hekimin görevi ölümü kolaylaştırmak olmalıdır, yoksa ölümün o tedirgin edici bürokrasisine elvermek değil. Ne var ki bu karar sadece uzmanların yorumuna, hısım akraba insafına kalmamalı, yasalar da buna bir açıklık getirmeliydi.

Blaum'un bu önerisi, rahipler, avukatlar, hekimler arasında gürültü koparttı. Sorun kısa sürede bilim adamları halkasını aşıp sokaklara döküldü ve görüşler ikiye ayrıldı. İlk kez bu konudan söz eden birileri çıkmıştı, bu şimdiye dek hep suskun kalınmaya özen gösterilmiş bir konuydu, herkes gizliden gizliye sonsuza dek yaşayabileceği umuduyla, ölümsüzlükle bahse tutuşuyordu. Tartışma felsefi bir düzeyde kaldığı sürece Roberto Blaum her türlü çağrıyı kabullenerek görüşünü savundu, ama sonunda bu, kitleler için bir eğlence konusuna dönüşünce, onun kuramını sömürmelerindeki bu utanmazlıktan ve ticaretleşmeden rahatsız olarak çalışmalarına sığındı. Sonraları ölüm her türlü gerçeklikten arınarak neşeli ve moda bir konuya dönüştü.

Basının bir kanadı, Blaum'u ötönaziyi[1] savunmakla suçlayarak onun düşüncelerini nazilerinkine benzetirken, bir başka kanat da, onu bir ermiş gibi karşıladı. O ise, tüm bu

1. *Ötönazi:* (Lat. *Euthanasia*): Onulmaz hastalık ve benzeri durumlarda öldürmeye izin verme. (Çev.)

çalkantıları görmezden gelerek araştırmalarını ve hastanedeki çalışmalarını sürdürdü. Kitabı pek çok dile çevrildi, öteki ülkelere yayıldı, her yerde sorun aynı derecede tutkulu tepkiler aldı. Bilimsel dergilerde sık sık fotoğrafları yayımlanıyordu. O yıl ona Tıp Fakültesinde bir kürsü verdiler; sonunda öğrencilerin en çok aradığı profesör oldu. Roberto Blaum kibir nedir bilmiyordu, bilim adamlarına özgü o güvenli sükûneti yansıtıyordu sadece. Roberto Blaum'un ünü yayıldıkça, o daha çok içine kapanıyordu. Sonunda kısa sürede ulaşılan bu ün, onları öylesine korkuttu ki, evlerine sadece çok yakın çevrelerinden dostlarını kabul etmeye başladılar.

Ne var ki Roberto Blaum'un kuramı, kamuoyu tarafından, moda olduğu hızla unutuldu. Yasalar değişmedi, sorun parlamentoda tartışılmadı bile, ama akademik ve bilimsel çevrelerde hekimin ünü büyüdü. Bundan sonraki otuz yıl boyunca, Blaum değişik kuşaklardan cerrahlar yetiştirdi, yeni ilaçlar ve ameliyat teknikleri geliştirdi, gezici muayenehaneler sistemini kurdu, kamyonet, gemi ve uçaklara her türlü donanım yüklendi ve bunlar, hem tüm ülkeyi saran salgın hastalıklarla, hem de doğumlarla başetmek üzere en uzak köylere kadar yayıldı, sadece misyonerlerin ayak basabildiği en kuytu köylere kadar ulaştı. Blaum, sayısız ödül kazandı, on yıl kadar üniversite rektörlüğü yaptı, iki hafta Sağlık Bakanlığını yürüttü, bu kısa sürede yönetimin başıbozukluğu, kaynakların savrulması hakkında yaptığı gözlemleri ve hazırladığı raporu Başkana götürünce, hükümet onu işten almak zorunda kaldı, çünkü şimdi idealist bir bilim adamını hoşnut etmek için hükümetin temellerini sarsmanın sırası değildi. Bu onlarca yıl boyunca Blaum, gene ölmeye yatanlarla ilgili araştırmalarını sürdürdü. Ağır hastalara durumlarını açıklamanın zorunluluğu üzerine pek çok makale yayımladı, çünkü onlar canlarını ölüme hazırlamalıydılar; ölüm karşılarına geldiğinde korkuya kapılmamalıydılar, ayrıca intihar edenlere ve kendi yaşamını gereksiz dramlar ve acılar yaratmadan sona erdirenlere saygı duymak gerektiğini savundu.

Son kitabı yayımlanınca Blaum'un adı yeniden herkesin diline düştü, burada sadece geleneksel bilim sarsılmıyor, aynı zamanda tüm ülkede bir düşkırıklığı seli yaşanıyordu. Uzun hastane yıllarında Blaum, sayısız kanserli hastayı tedavi etmişti, gözlemlerine göre, aynı tedaviyi gören hastaların bir kısmı ölüme yenik düşerken, bir kısmı da kurtulmayı başarıyordu. Bu kitabında Blaum, kanser ve ruh hali arasındaki ilişkiyi ele alıyor, hüzün ve yalnızlığın o ölümcül hücreleri artırdığını savunuyor, hastanın kedere kapılması durumunda bedenin savunmasının zayıfladığını söylüyordu; oysa hastanın yaşamaya niyeti varsa, organizması, bu hastalığa karşı dur durak bilmeden savaşmayı sürdürüyordu. Bunun yanı sıra tedavinin sadece ameliyatla ya da kimyanın ve eczanın ürettiği ilaçlarla sınırlanmaması gerektiğini, çünkü bunların sadece fiziksel belirtilerle savaştığını, ama hastanın ruhsal durumunu da ele almak gerektiğini anlatıyordu kitabında. Son bölümde ise, iyi bir eşe ya da sevgi kaynağına sahip hastaların daha şanslı olduğunu, çünkü aşkın ilaçların bile sağlayamadığı bir otayıcı gücü olduğunu savunuyordu.

Basın bu kuramın en canalıcı olasılıklarını yakalayıp Blaum'un asla söylemediği şeyleri onun ağzından çıkmış gibi yazmaya başladı. Önceki kitapta, ölüm konusu, beklenmedik, alışılmadık bir konuymuş gibi ele alınırken, şimdi de bunca doğal bir şey, bir yenilikmiş gibi sunuluyordu kamuya. Basın sonunda, aşkı, Felsefe Taşı gibi, her şeyi iyileştirme gücü olarak tanımlamaya başladı. Herkes kitaptan söz ediyordu ama, gerçekten okumuş olan pek azdı. Sevginin sağlığa yararı olduğu gibi basit bir varsayım, sonunda herkesin birşeyler ekleyip, birşeyler çıkarmaya çalıştığı bir kurama dönüştü ve sonunda Blaum'un özgün düşüncesi, bir saçmalık kargaşasına dönüşerek kamuoyunun aklında dehşetli karışıklıklar yaratarak yitip gitti. Bundan yarar sağlamaya çalışan açıkgözler de çıkmadı değil, bunlar, aşkı kendi yarattıkları bir şeymiş gibi satmaya kalkıştılar. Yeni sevgi tarikatları, psikoloji okulları, yeni başlayanlar için ayrı sınıflar, yalnız kalan-

lar için kulüpler, kesin albeni sağlayan haplar, gönülçelen parfümler ve duygu satmak üzere yola çıkan, tarot kâğıtlarına ya da kristal kürelerine bakan sayısız falcı türedi ortalıkta. Ana ve Roberto Blaum'un acıma duygusu uyandıran yaşlı bir çift olduklarını, bunca yıldır birbirlerinden ayrılmadıklarını, bedenlerinin, zihinlerinin ve sevgilerinin gücünü hâlâ koruyabilen bir karı koca olduklarını öğrenince de onları canlı bir örnek olarak sundular halka. Kitabı bitkin düşene kadar inceleyen bilim adamları bir yana, kitabı abartılı heyecanlar yaşamadan okuyanlar, kanser hastaları oldu; ama onlar için kesin bir tedavi umudu zalim bir şakaya dönüşmüştü, çünkü gerçekte hiç kimse onlara aşkın nerede bulunabileceğini, nasıl elde edilebileceğini, daha da kötüsü nasıl saklanabileceğini öğretemiyordu. Blaum'un savı mantıksız olmasa da pratikte uygulanamıyordu.

Roberto bu skandalın boyutlarından rahatsız olmuştu, ama Ana ona, daha önce yaşadıklarını anımsatarak, bunun sabun köpüğünden de fazla uzun sürmeyeceğini, oturup beklemeleri gerektiğini söyleyerek içini rahatlatmaya çalıştı. Böyle de oldu. Kargaşa söndüğünde Blaum'lar kentte değildiler. Roberto hastanedeki ve üniversitedeki görevlerinden, artık yorgun olduğunu, daha sakin bir yaşam sürmek istediğini öne sürerek istifa etti. Ama ününün etkilerinden kurtulmayı başaramadı, evi yalvaran hastalar, gazeteciler, profesörler, meraklılar ve benzeri kişilerle her an dolup taşıyordu. Bana başka bir kitap yazmak için sessizliğe gereksinme duyduğunu söylediğinde, sığınacağı uzak bir yer aradım ona. La Colonia[1] adındaki bu tuhaf köy, tropik bir tepede kurulmuştu. Bin sekiz yüzlerin bir Bavyera köyünün kopyası gibiydi, ahşap, boyalı evler son derece garipti, guguk kuşlu saatler, sardunyalı saksılar, gotik karakterde yazılmış tabelalar insanı şaşkına çeviriyordu; yerli halk sarışındı, kara ormanlardan buraya göç eden ataları gibi tirol giysileri giyiyorlar, onlar

1. *La Colonia:* Köln (Çev.)

gibi al yanaklı olmayı başarıyorlardı. Her ne kadar La Colonia o zamanlar da şimdiki gibi turistik bir merkezdiyse de, Roberto o hafta sonu trafiğinin ulaşamadığı sakin bir villa kiralamayı başardı. Bana başkentteki işleriyle ilgilenmemi söylediler, ben onların emekli maaşlarını, faturalarını, postalarını topluyordum. Başlangıçta onları görmeye pek sık gidiyordum, ama kısa zamanda farkettim ki, benim varlığım onlarda biraz zorlama bir nezaket doğuruyordu, eskiden bana sundukları o sıcak konukseverliği bulamıyordum. Bana karşı bir şey düşündüklerini sanmıyordum, onların bana duydukları güvenden, sevgiden emindim, bu yüzden yalnız kalmak istedikleri sonucunu çıkartarak onlara sadece telefonla ve postayla ulaşmayı yağledim.

Roberto Blaum beni son kez çağırdığında onlara gitmeyeli bir yıl oluyordu. Zaten onunla da az konuşurdum, Ana ile telefonda uzun uzun çene çalardık. Ben ona dünyadan haberler verirdim, o da bana, sanki gittikçe daha çok canlanan, şimdi çevresini saran o sessizlikte, şimdiki zamanı oluşturan anılarından, geçmişinden söz ederdi. Arada sırada değişik yollarla bana kendi pişirdiği yulaflı kurabiyeler, çekmecelerimin güzel kokması için lavanta torbaları gönderiyordu. Son aylarda bana daha ince armağanlar da yollamıştı: kocasının ona yıllar önce verdiği bir mendil, gençlik fotoğrafları, eski bir toka gibi. Sanırım bu, beni uzak tutma kaygısından, Roberto'nun kitabından söz etmeme isteğinden çok, bana başka bir anahtar uzatmaktı, ama ben dağlar arasındaki o evde olanları bir türlü kavrayamamıştım. Daha sonraları Ana'nın güncesini okurken, Roberto'nun bir satır bile yazmadığını öğrendim. Bunca zaman boyunca kendini karısını sevmeye hasretmişti, ama bu bile işin gidişini değiştirememişti.

Hafta sonlarında La Colonia'ya yolculuk, motoru kızmış otomobillerin ancak birer metre ilerleyebildiği zorlu bir haç yolculuğuna benzerdi, ama öteki günler, özellikle yağmur mevsimleri başlayınca, dağları kesen o büklümlü yollarda, şaşkınlık yaratan uçurumlar, sazlar ve palmiye ağaçları

arasında sürdürülen yalnız bir gezintiden başka bir şey olmazdı. O gün de tepelerin arasına sıkışmış bulutlarla pamuksu bir görünüm vardı. Yağmur, kuşları susturmuştu, otomobilin pencerelerine vuran yağmur damlalarınınkinden başka ses duyulmuyordu. Tepeye tırmandıkça hava serinledi, fırtınanın sise takılıp kaldığını gördüm, sanki başka bir enlemin iklimine geçmiştim. Derken, ani bir virajla köy, o Almansı görünümü, asla yağmayacak olan kar için yapılmış eğik çatılı evleriyle karşıma çıkıverdi. Blaum'lara varabilmek için tüm köyü geçmek gerekiyordu, bu saatte ortalıkta kimseler görünmüyordu. Onların evi de tüm ötekiler gibi koyu renk ağaçtan yapılmıştı, yağmur olukları, tentene perdeli pencereleriyle birörnekti; evin önünde bakımlı bir bahçe, arkada ise küçük bir çilek tarlası uzanıyordu. Ağaçların arasında uğuldayan soğuk bir rüzgâr esiyordu, ama evin bacasından duman tütmüyordu. Yıllarca onlara yoldaşlık etmiş olan köpekleri, kapının eşiğine yatmıştı, ona seslenince kımıldamadı bile, başını şöyle bir kaldırdı, kuyruğunu sallamadı, sanki beni tanımamış gibiydi, ama gene de kilitlenmemiş olan kapıyı açınca benimle birlikte içeri girdi. İçerisi karanlıktı. Elimle duvarları yoklayarak düğmeyi buldum, elektriği yaktım. Her şey düzenliydi, vazolarda odaya temiz bir hava veren okaliptüs dalları vardı. Bu kiralık evin salonunu geçtim, burada yığınla kitap ve kemandan başka Blaum'ların kişiliğini yansıtan başka hiçbir şey yoktu; birbuçuk yıldır bu dostlarımın yaşadıkları yere izlerini bırakmamış olmaları beni şaşırttı.

Büyük yatak odasının bulunduğu tavanarasına tırmandım; burası, büyük çatı kirişleri, boyası eprimiş duvarları, köy stili özensiz eşyalarıyla yüksek tavanlı bir yerdi. Bir abajurun aydınlattığı yatakta Ana yatmaktaydı, üzerinde mavi ipekli bir giysi ve sık sık taktığını gördüğüm mercan kolyesi vardı. Ölümünde de, yüzünde düğün resminde görülen masum anlatım okunuyordu, hani yıllar önce kıyıdan yetmiş mil açıkta, karanın yakın olduğunu müjdelemek için su üstüne çıkan uçan balıkların göründüğü o harika öğleden sonra gemi-

nin kaptanınca kıyılan, onun ve Roberto'nun nikâhından söz ediyorum. Peşimden gelen köpek inleyerek bir köşeye büzüldü.

Ana'nın güncesi ve bitirilmemiş bir nakışın yanında, komodinin üzerinde Roberto'nun benim için yazdığı bir notu buldum: bana köpeğe bakmamı, her ikisini de aynı tabutla bu masalsı köyün mezarlığına gömmemi tembih ediyordu. Birlikte ölmeye karar vermişlerdi çünkü, Ana'nın ileri aşamada kanseri vardı ve her zamanki gibi el ele ölmeye karar vermişlerdi, çünkü ruhların bedenlerden ayrıldıkları o anda geniş evrende birbirlerini yitirmek istemiyorlardı.

Roberto'yu arayarak dolaştım evi. Sonunda onu, mutfağın arkasındaki çalışma odasında, açık renk bir yazı masasının başında, başı ellerinin arasında hıçkırırken buldum. Masanın üzerinde karısına verdiği zehirle dolu bir şırınga duruyordu, şimdi içindeki doz kendisi için hazırlanmıştı. Ensesini okşadım, gözlerini kaldırdı, bana baktı uzun uzun. Sanırım Ana'nın o son acıları çekmesini istememişti; her ikisi için de o anın huzurlu olması için tüm hazırlıkları yapmıştı; evi temizlemiş, vazolara çiçekler koymuş, karısını giydirmiş, saçlarını taramış, her şey hazır olunca da ona iğneyi yapmıştı. Az sonra buluşacaklarını vaadederek, onu avutmaya çalışarak, kadın bu dünyadan göçene kadar ona sarılarak yanına uzanmıştı. Sonra şırıngayı yeniden doldurmuş, gömleğinin kolunu sıvamış, damarını aramıştı, ama işler programlandığı gibi gitmemişti. İşte o zaman beni çağırmıştı.

"Bunu yapamayacağım, Eva. Bunu sadece senden isteyebilirim... Lütfen, ölmeme yardım et..."

HOŞ BİR MUCİZE

Boulton ailesi, 1800'lerin yarısında, Liverpool'den göç ederken yanında hırsından başka hiçbir şey getirmeden dünyanın en güneyindeki bu uzak ülkede bir yük gemisi filosu kurarak zengin olan bir tüccarın soyundan türemişti. Boulton'lar Britanya kolonisinin önde gelen üyeleriydiler, adasının dışında bulunan pek çok İngiliz gibi inatçı bir ciddiyetle geleneklerini, dillerini korumaya özen gösterdiler, ta ki, yerli kanıyla birleşmeler ortaya çıkınca, onların bu kibiri de kırılmaya, anglosakson adlarının yerini melez adlar almaya başladı.

Gilberto, Filomena ve Miguel, Boulton ailesinin servetinin dorukta olduğu bir dönemde doğdular, ama yaşamlarının akışı süresince, deniz trafiğindeki yavaşlamayı ve kazançlarının önemli bir bölümünün yok oluşunu gördüler. Her ne kadar zenginliklerini yitirmiş de olsalar, yaşam biçimlerini korudular. Yaşlılıkta, bu ayrımı yaratan karakter özellikleri daha da belirginleşti, ama gözle görülür bu farklara karşın, ruhları birbirlerine sımsıkı bağlı kaldı.

Gilberto, yetmiş yaşını geçmiş bir şairdi, bir baletinkini andırır hareketlere, duyarlı yüz çizgilerine sahipti, ömrü maddi güçlüklere son derece uzak, sanat ve antika eşya kitapları arasında geçmişti. Kardeşler arasında İngiltere'de eğitim gören tek oydu, bu deneyim onun kişiliğini derinden etkilemişti. Çay keyfinden hiçbir zaman vazgeçmedi. Hiç evlenmedi, çünkü gençlik dizelerinde sık sık anılan o soluk yüzlü genç kadına gereken süre içinde hiçbir zaman rastlamadı, bu hayalden kurtulmayı deneyeceği zaman da artık çok geçti, bekârlık alışkanlıkları güçlü bir biçimde köklenmişlerdi. Kendi sarı saçları, mavi gözleri ve atalarıyla alay ederdi: bütün

Boulton'ların aristokrat taklidi yapan tüccarlar olduklarını, ama sonunda bu soyluluk masalına kendilerinin de inandığını söylerdi. Gene de dirsekleri deri yamalı tweed ceketler giyer, briç oynar, üç hafta gecikmeyle *Times* okur ve İngiliz aydınlarına yüklenen o ironi ve sakinlik özelliklerini gerçekten taşırdı.

Filomena, yuvarlacık, basit bir köylüydü, duldu ve pek çok torununun ninesiydi. Öyle hoşgörülü bir kadındı ki, Gilberto'nun İngiliz hayranlığı özentisini de, Miguel'in altı delik ayakkabılarla, yakası sökük gömleklerle dolaşmasını da anlayışla karşılardı. Gilberto'nun hastalıklarını tedavi etmeye, onun o tuhaf şiirlerini dinlemeye olduğu gibi, Miguel'in sayısız tasarılarına ortak olmaya da her zaman hazırdı. Bıkıp usanmadan küçük kardeşine kazaklar örerdi, o da bunları iki üç kez giydikten sonra, kendinden daha yoksul birine armağan ediverirdi. Örgü şişleri sanki ellerinin birer uzantısı gibiydi, hızlı bir ritmle sürekli devinir, hiç susmayan o tik tak hem onun varlığını belli eder, hem de o yasemin kolonyası gibi ona eşlik etmiş olurdu.

Miguel Boulton din adamıydı. Kardeşlerinin tersine o esmer, kısa boylu, neredeyse tüm gövdesi kıllarla kaplı bir erkekti, yüzünde bunca iyilik dolu bir anlatım olmasa, bu hali ona hayvansı bir görünüm verebilirdi. On yedi yaşındayken aile konutunun rahatlıklarını terketmişti, ana babası ile pazar günleri öğlen yemeği yemek için ya da ciddi olarak hastalanınca Filomena'nın tedavisine başvurmak için dönmüştü evine. Gençlik günlerindeki o konforu hiçbir zaman özlemiyordu, o melankoli krizlerine bakmadan kendini şanslı bir adam sayıyor, varlığından hoşnut olduğunu hissediyordu. Belediye çöplüğünün yakınlarında, başkentin en dış varoşlarının birinde, yolların asfaltsız, kaldırımsız, ağaçsız olduğu bir mahallede oturuyordu. Evi ise saç tenekelerden yapılmıştı. Kimi zaman, yazları yeraltında kalan çöpler nedeniyle evinin döşemesi olan topraktan kötü kokulu gazlar yayılırdı. Evin eşyaları bir branda hamak, bir masa, iki iskemle, kitaplar

için raflardan oluşuyordu, duvarlar devrimci gösterilerin afişleri, siyasi tutukluların yaptığı pirinç haçlar, *Desaparecido*'ların annelerince işlenmiş basit örtüler ve tuttuğu futbol takımının bayraklarıyla kaplıydı. Her sabah kendi kendine dua ettiği, akşamları hâlâ yaşıyor olduğu için Tanrıya şükrettiği o haçın önünde kırmızı bir bayrak asılıydı. Peder Miguel, adalet duygusunu tutkuyla taşıyanlardandı. Uzun ömrü boyunca başkalarına ait o denli çok acı ve keder biriktirmişti ki yüreğinde, kendi acısını asla önemseyemiyordu, üstelik bu duyguya bir de Tanrı adına görev yapma bilinci eklenince son derece korkusuz bir kişi olup çıkmıştı. Askerler evini her basışında, onu yıkıcılıkla suçlayıp götürürlerken, ağzını bağlamak zorunda kalıyorlardı, çünkü istedikleri kadar dövsünler, o askerleri, İncil'den alınmış sözleri karıştırarak yaptığı hakaretlerle boğmayı başarıyordu. O denli çok tutuklanmış, tutuklularla dayanışma olsun diye o denli çok greve katılmış, aranan o denli çok kişiyi evinde barındırmıştı ki, olasılık yasalarına göre şimdiye çoktan ölmüş olması gerekirdi. Siyasi Polis Bürosunun önünde, içeride işkence yapıldığını yazdığı pankartı boynuna asarak çektirdiği fotoğraf tüm dünyaya dağılmıştı. Onu korkutabilecek bir ceza yoktu, ama o denli iyi tanınan bir kişiydi ki, pek çoklarına yaptıkları gibi onu yok etmeye cesaret edemiyordu hükümet. Akşam olunca, Tanrıyla konuşmak için o minik ev sunağının önüne diz çöktüğünde, gözlerinde, geleceğe olan sevgi mi, yoksa adalet kaygısı mı ağır basıyor diye kuşkulu bir huzursuzluk duyardı, kimi zaman da bu hareketlerinde şeytansı bir üstünlük olmasından korkardı. Bir çocuğu, sabırla ninni söyleyerek uyutmaya çalışan ya da sabaha kadar gözünü kırpmadan bir hastanın başucunda bekleyebilen bu adam, gene de yüreğinin yumuşaklığına bir türlü inanamıyordu. Bütün ömrü boyunca kanını kaynatan, onu önlenemeyen nöbetlere sürükleyen öfkesine karşı savaşmıştı. Ortam ve koşullar, öfkesini boşaltmak için önüne bunca fırsat çıkartmasa, halinin nice olacağını sorardı kendi kendine. Filomena onun adına sürekli kaygılanırdı, ama Gil-

berto'ya bakılacak olursa, neredeyse yetmiş yılı bıçağın sırtında geçiren bir adamın başına şimdiye dek çok kötü bir şey gelmediyse, artık meraklanacak bir şey bulunmadığı, erkek kardeşinin koruyucu meleğinin oldukça etkili ve güçlü olduğu kanıtlanmış demekti.

"Melek diye bir şey yoktur. Bunlar dildeki yanlış anlamlar sonucu doğmuştur," derdi Miguel.

"Zındıklık yapma, sevgili kardeşim."

"Aquino'lu Tommaso bunları uydurana kadar, melekler basit habercilerden başka bir şey değildiler."

Gilberto, "Yoksa bana Roma'da kutsanan o tüyün Melek Cebrail'e değil de bir akbabaya mı ait olduğunu söyleyeceksin?" derken, "Meleklere inanmıyorsan, hiçbir şeye inanma. Neden hâlâ rahiplik yapıyorsun ki? Sen meslek değiştirmelisin," diye araya girerdi Filomena.

"Kaç yüzyıl, bu yaratıkların kaç tanesinin bir topluiğnenin deliğine sığabileceği tartışmasıyla geçti. Neye yarar ki bunlar? Enerjinizi meleklere değil de insanlara yardım ederek harcamalısınız."

Miguel, giderek görme gücünü yitirmiş, neredeyse kör olmuştu. Sağ gözü hiç görmüyor, sol gözü ancak seçebiliyordu; okuyamıyordu, mahallesinin dışına çıkamıyordu, sokakları şaşırır, yolunu yitirir olmuştu. Bir yere gitmek için hep Filomena'dan yardım istemek zorundaydı. Filomena ya ona eşlik eder, ya da Miguel'in yirmi yıl önce hapisten kurtardığı, yeniden topluma kazandırdığı, El Cuchillo dedikleri, asıl adı Sebastian Canuto olan, yirmi yıldır ailenin hizmetinde çalışan şoförü ona gönderirdi. Son yılların siyasi dalgalanmaları sonucunda El Cuchillo, Miguel'in koruma görevlisi de olmuştu. Bir protesto yürüyüşü yapılacağı söylentisi yayıldı mıydı, Filomena ona izin verir, El Cuchillo cebine sakladığı bir çift dövüşme eldiveni ve bir sopayla gecekondu mahallesine giderdi. Sonra sokağın bir köşesine gizlenir, rahibin evden çıkmasını beklerdi: onu belli bir uzaklıktan izler, gerekirse yumruklardan korumak, durum çok ciddileşirse onu gizli bir kö-

şeye çekmek için gözünü ayırmazdı ondan. Miguel'in içinde yaşadığı sisli dünya, kendini korumaları için yapılan bu manevraları farketmesini engelliyordu, yoksa son derece kızar, öteki protestocular gaz, basınçlı su, sopa tehdidi altındayken, kendinin böyle bir koruma altına alınmasının haksızlık olduğunu söylerdi.

Miguel'in yetmişinci yaşını kutlayacağı gün yaklaşırken, sol gözünde bir yaşarma oldu, birkaç dakika boyunca bütünüyle karanlıkta kaldı. Gecekondu halkıyla kilisede bir gece toplantısı yapıyorlardı, belediye çöplüğüne karşı örgütlenmeleri gerektiğini, bunca sineğe ve kötü kokuya artık dayanamayacaklarını konuşuyorlardı. Buradaki adamların pek çoğu Katolik dinine bağlı değildiler, onlara göre Tanrının varlığı kanıtlanamazdı, tam tersine, yaşamın sunduğu acılar, evrenin bir karmaşadan başka bir şey olmadığını gösteriyordu, ama gene de kiliseyi gecekondu mahallesinin doğal merkezi olarak kabul ediyorlardı. Miguel'in göğsünde asılı olan haç, onlarca önemsenmesi gerekmeyen bir özellik, onun yaşlılığına verilecek bir tuhaflıktı sadece. Rahip, kilisede konuşarak yürüyordu, hep böyle yapardı, ama birden yüreğinin şakaklarında attığını hissetti, tüm bedenini yapış yapış bir ter basmıştı. Bunu önce tartışmanın heyecanına verdi, koluyla alnını sildi, bir an için gözlerini yumdu. Gözlerini yeniden açtığında denizin diplerindeki bir karanlığa düştüğünü sandı, sadece derin dalgalar, leke üstüne lekeler algılıyordu. Dayanmak için kolunu ileriye uzattı.

"Elektriği kestiler," derken, yeni bir sabotajla karşı karşıya olduklarını sanıyordu.

Dostları korkuyla çevresini sardılar. Peder Boulton olağanüstü bir yoldaştı, kendilerini bildiklerinden beri, peder onların yanında yaşamıştı. O zamana kadar güçlü, kaslı yapılı, çavuş gibi kalın sesli, dua sırasında birleşen, duvarcı eline benzeyen, ama aslında dövüşmek için yaratılan o güçlü elleriyle, bu koca adamın hiç yenilmeyeceğini sanmışlardı. İşte o anda, gerçekte onun da ne derece yıprandığını, kamburlaştı-

ğını, ufaldığını, yüzünü kırışıklar sarmış bir çocuğa benzediğini farkettiler. Bir grup kadın, ona ilk müdahaleyi yaptı, onu yere yatırdılar, alnına ıslak bezler koydular, sıcak şarap içirdiler, sonra ayaklarını ovdular, gene bir düzelme olmadı, tam tersine bunca uğraşma onucu hasta neredeyse soluk alamaz hale gelmişti. Sonunda Miguel, insanları başından savıp ayağa kalkmayı başardı, bu yeni felâketle yüzyüze gelmeliydi.

"Neler geldi başıma?" dedi sakince. "Lütfen kızkardeşime telefon edin, başımın dertte olduğunu söyleyin, ama fazla ayrıntı vermeyin, yoksa kaygılanır."

Az sonra, her zamanki gibi güvenilir ve sessiz Sebastián Canuto oradaydı, Bayan Filomena'nın televizyon dizisini kaçırmak istemediği için gelmediğini, ona biraz parayla komşuları için de yiyecek gönderdiğini söyledi.

"Bu kez sorun bu değil, Cuchillo, galiba kör oldum."

Adam, onu otomobile bindirdi, hiç soru sormadan, tüm kenti geçerek Boulton'ların bakımsız ama hâlâ soylu, bir parkın ortasında yükselen o şık konutuna getirdi. Evin halkını klaksonuyla uyardı, sonra hastanın inmesine yardım ederek, onun bunca hafif ve kırılgan olmasına şaşarak neredeyse kucağında taşıdı onu eve. Emektar hizmetkâr, haberi Filomena ile Gilberto'ya verirken, gözyaşları içindeydi.

"Lânet olsun, don Miguelito kör oldu. Bir bu eksikti," diye açıkça ağlıyordu artık kendini tutamayan şoför.

"Bir şairin önünde küfür etme," diye araya girdi rahip.

"Onu yatağa yatır, Cuchillo!" diye buyurdu Filomena. "Önemli bir şey olmamalı, üşütmüştür gene. Gör bak, her zaman kazaksız geziyor."

"Zaman durdu/günlerdir, gecelerdir bitmeyen kış/ Nasıl da duru bir sessizlik/karanlığa gömülürken..."[1] diye okumaya başladı Gilberto.

"Aşçıya söyle de bir tavuk çorbası yapsın," diye susturdu onu kızkardeşi.

---

1. *Carlos Bolton*'un bir şiirinden.

Aile doktoru, bunun basit bir üşütme olmadığını, Miguel'in bir göz doktoruna görünmesi gerektiğini bildirdi. Ertesi gün, sağlığın Tanrının bir armağanı, sağlık hizmetlerinin halkın hakkı olması gerekirken, bu düzen yüzünden sadece belli bir zümrenin emrinde kısıtlı kaldığını belirten uzun bir söylevden sonra hasta, bir uzmana görünmeyi kabul etti. Sebastián Canuto, üç kardeşi Güney Hastanesine götürdü, Miguel ancak buraya razı olmuştu, bu hastanede yoksulların en yoksulları bakım görürdü. Bu beklenmedik körlük, rahipte müthiş bir keyifsizlik yaratmıştı, hizmetlerinin en gerekli olduğu bir anda bu kulunu sakat bırakan bir Tanrıyı anlamakta güçlük çekiyordu. Hıristiyanlığın emrettiği o teslim ve razı olma konusunu tümüyle unutmuş gibiydi. Başlangıcından beri ona yol gösterilmesini, yardım edilmesini reddetmişti, elyordamıyla yürüyor, bacağını kırma pahasına da olsa gururdan çok, bu durumuna bir an önce alışabilmek için, sınırlarını öğrenmeye çalışıyordu. Filomena gizlice şoföre yolu değiştirip Alman Hastanesine gitmelerini önermişti, ama yoksulluğun kokusunu iyi tanıyan kardeşi, o yapının eşiğinden atladıkları an bundan kuşkulanmış, asansörde müzik çalındığını duyunca da kandırıldığını anlayıvermişti. Bir rezalet çıkarmadan onu oradan çıkarmayı becermişlerdi. Hastanede dört saat sıra beklemişlerdi, Miguel bu arada bekleme odasındaki öteki hastaların dertlerini soruşturmuş, Filomena yeni bir kazağa başlamış, Gilberto dün başladığı karanlıklarla ilgili şiirine devam etmişti.

"Sağ göz tümüyle yok olmuş, sola az da olsa bir şans verebilmek için onu yeniden ameliyat etmemiz gerekli," demişti sonunda karşısına çıktıkları hekim. "Zaten üç ameliyat oldu, dokular zayıfladı, üstelik bu ameliyat özel teknikler ve aygıtlar ister. Sanırım buna cesaret edebilecek tek hastane Askeri Hastane olacaktır.

"Asla!" diye onun sözünü kesti Miguel." O goril kafesine asla adım atmam!"

Şaşıran hekim, özür dilercesine göz kırptı hemşiresine,

o da ona gülümseyerek, göz kırparak karşılık verdi bu arada.

"Saçmalama Miguel. En çok birkaç gün kalman gerekecek orada, bunun ilkelerine bir ihanet sayılacağını sanmıyorum. Hiç kimse bu nedenle cehenneme düşmez," dedi Filomena, ama erkek kardeşi, yeniden görme şansını ona verme zevkini askerlere tattırmaktansa, onun ömür boyu kör kalmayı yeğleyeceğini söyledi. Kapıdan çıkarlarken, hekim bir an için onun kolunu tuttu.

"Dinleyin, Peder... Opus Dei Hastanesinden söz edildiğini duydunuz mu? Orada da müthiş aygıtlar var."

"Opus Dei mi? Opus Dei mi dediniz?"

Filomena onu muayenehaneden dışarı çekmeye uğraşıyordu, ama o kapının kanadına tutunmuş, hekime, bu insanlardan da asla yardım dilenmeyeceğini söylüyordu.

"Ama neden?.. Onlar Katolik değil mi?"

"Onlar gerici yalancılardan başka bir şey değiller."

"Özür dilerim..." diye kekeledi hekim.

Otomobile bindiklerinde Miguel, kardeşlerine ve şoföre, Opus Dei'nin sahtekâr bir örgüt olduğunu, açlıktan ölenlerle ilgilenmektense üst sınıfın vicdanını rahatlatmaya uğraşan hekimlerin orada çalıştığını anlattı. Oysa bir zenginin cennete gitmesi, devenin iğne deliğinden geçmesinden zordu. Ayrıca son olaylar da göstermişti ki, işler ne kadar kötü giderse gitsin, bu ülkede sadece zenginler gerektiği gibi tedavi görebiliyordu; geri kalanlar şifalı otlarla, utanılası yakılarla yetinmek zorunda kalıyorlardı. Sonunda, peder doğruca eve gitmek istediğini, sardunyaları sulaması, pazar ayinini hazırlaması gerektiğini söyledi.

"Anlaştık," dedi Gilberto; bunca saat beklemekten, hastanede bunca acıklı, iç karartıcı sahne görmekten bezmiş gibiydi. O bu tür şeylere alışık değildi.

"Neye anlaştık?" diye sordu Filomena.

"Askeri Hastaneye gitmememiz gerektiği konusunda aynı görüşteyim; bu rezilce bir şey olurdu. Ama bence Opus Dei'ye bir şans tanıyabiliriz, sence de öyle değil mi?"

"Sen neler söylüyorsun?" diye araya girdi Miguel. "Sana onlar hakkındaki düşüncelerimi söylemedim mi?"

"Bizi parasız sanacaklardır," diye eklerken, Filomena'nın sabrının taşmakta olduğu belliydi.

"Sormakla ne yitiririz ki?" diyen Gilberto, bir yandan da kolonyalı mendilini boynunda gezdiriyordu.

"Onlar paralarını bir bankadan ötekine geçirmekle, rahiplere altın ipliklerle giysiler dikmekle öylesine meşguldürler ki, geleceğin gereksinmelerine zaman bile ayıramazlar. Cennet, boyun eğmeyle, diz çökmeyle kazanılsaydı..."

"Ama siz yoksul değilsiniz ki don Miguelito." Sonunda direksiyona yapışmış olan şoför de dayanamayıp düşüncesini belirtmişti.

"Bana hakaret etme, Cuchillo. Ben de senin gibi yoksulum. Otomobili döndür, bizi bu kliniğe götür de, ayın üzerinde yaşayan bu şaire söylediklerimizi kanıtlayabilelim."

Buraya girince hoş bir hanım tarafından karşılandılar, bu hanım onlara bir form doldurttu ve kahve sundu. On beş dakika sonra üç kardeş muayenehaneye giriyorlardı bile.

"Doktor bey," diye söze girdi peder, "Siz de Opus Dei örgütüne dahil misiniz, yoksa burada çalışmakla mı yetiniyorsunuz?"

"Kuruluşa bağlıyım, peder," diye huzurla gülümsedi hekim.

"Vizitenin ücreti ne kadar?" Pederin sesinde alay ettiğini gösteren bir tonlama yoktu.

"Ekonomik güçlük içinde misiniz peder?"

"Siz bana ne kadar olduğunu söyleyin."

"Eğer ödeyemeyecekseniz, parasızdır. Herkes gönlünden kopanı verir burada.

Peder Boulton bir an için kendini yitirir gibi oldu, ama çabuk toparlandı.

"Gene de bir hayır işi yaptığınız söylenemez."

"Burası özel bir kliniktir efendim."

"Demek öyle... Yani buraya sadece gönlünden para ko-

parabilecek insanlar geliyor, öyle mi?"

"Bakın, peder, eğer bu sizi rahatsız ediyorsa, hemen gidebilirsiniz, ama gene de önce sizi muayene edeceğim," diyen hekim, sonra da şu sözleri ekledi: "Eğer bana korumanız altında olan tüm insanları getirmek isterseniz, burada onları elimizden gelen en iyi şekilde tedavi ederiz: bu yüzden parası olandan ücret almaktan kaçınmıyoruz. Şimdi lütfen kımıldamayın ve gözlerinizi iyice açın."

Titiz bir muayeneden sonra, hekim, bir önceki tanıyı onayladı, ama o da iyimser davranmadı.

"Burada son derece başarılı bir ekibimiz var, ama söz konusu olan çok ince bir ameliyattır. Sizi kandırmak istemem, peder, görmenizi ancak bir mucize sağlayabilir."

Miguel'in aklı öylesine karışmıştı ki, bu sözleri neredeyse işitmedi bile, ama Filomena bu umuda sıkı sıkı sarıldı.

"Bir mucize mi dediniz?"

"Eh, sözün gelişi öyle dedim. Gerçek şu ki, kimse ona yeniden görebileceği konusunda garanti veremez."

"Eğer bir mucize gerekliyse, ben bunu nerede bulabileceğimizi biliyorum," diyen Filomena, yünlerini toplamaya başladı. "Binlerce teşekkür ederiz doktor. Siz ameliyat için gerekli hazırlığı yapın, kısa sürede döneceğiz."

Otomobile bindiklerinde Miguel uzun zamandır ilk kez derin bir sessizliğe dalmıştı; Gilberto, günün getirdiği bunca acıklı olaydan bitkin düşmüşken, Filomena, Sebastián Canuto'ya dağ yoluna sapmalarını söyledi. Şoför ona şöyle bir bakıp heyecanla gülümsedi. Hanımını oraya pek çok kez götürmüştü; aslına bakılırsa, bunu gönülsüzce yapardı, çünkü dağ yolu kıvrılan bir yılan gibiydi, ama bu kez dünyada en değer verdiği adam söz konusu olduğundan, bu yol onu heyecanlandırmıştı.

"Şimdi nereye gidiyoruz?" diyen Gilberto, İngiliz terbiyesiyle yorgunluktan bitkin olduğunu gizlemeye çalışıyordu.

"Sen uyusan iyi olur, yolumuz uzun. Juana de los Lirios'un mağarasına gidiyoruz," diye açıklamada bulundu kız-

kardeşi.

"Sen çıldırdın mı?" diye sözünü kesen rahip, son derece tedirgindi.

"O bir ermiştir."

"Saçmalama! Kilise bunu kabul edip açıklamadı."

"Vatikan'ın bir ermişi tanıması yüzyıl sürüyor. Biz bu kadar çok bekleyemeyiz," diye söyleyeceğini söyledi Filomena.

"Miguel, meleklere inanmıyorsa, ermiş bir Amerikalı melezine hiç inanmaz, hele ki Juana gibi derebeyi soyundan gelen birine hiç," diye içini çekti Gilberto.

"Bunun hiçbir ilgisi yok, her zaman yoksulluk içinde yaşamıştır o. Miguel'in aklını karıştırma şimdi."

"Ailesi, içlerinden bir ermiş çıktığını duyurmak için bunca para harcamasaydı, onun varlığından kimsenin haberi bile olmazdı," diye araya girdi rahip.

"Senin yabancı diyarlardan çıkma bütün ermişlerinden daha çok mucizesi vardır onun."

"Her neyse, gene de özel bir istekte bulunmak doğru olmaz. Ben bir hiçim, gökleri kişisel dileklerimle uğraştırmak istemem," diye söylendi kör adam.

Juana'nın ünü erken ölümünden sonra yayılmıştı, yörenin çiftçileri onun inançlı yaşamından, iyilik dolu davranışlarından her zaman çok etkilenmişlerdi; ölümünden sonra da ondan iyilikler dilemek için dualarını esirgememişlerdi. Kısa sürede bu ermişin mucizeler yarattığı söylentisi çevreye yayıldı, sonunda da 'Gezginin Mucizesi' adıyla tanındı. Adamın biri dağın tepesinde araştırmalar yaparken yolunu yitirmiş, iki hafta boyunca bulunamamıştı; yardım ekipleri umutlarını yitirip araştırmayı kesecekleri, adamın öldüğünü açıklayacakları sırada, bitkin, aç ama sağlam olarak yitik gezgin ortaya çıkmıştı. Sonradan basına yaptığı açıklamalarda, düşünde uzun giysili, kollarının arasında bir buket çiçek tutan genç

bir kız gördüğünü anlatmıştı. Uyandığında son derece güçlü bir zambak kokusu duymuş, bunun göksel bir haber olduğuna inanmıştı. Çiçeklerin son derece güçlü kokusunu izleyerek o daracık geçitlerden, dik uçurumlardan çıkarak bir patikaya ulaşmıştı. Sonradan düşündeki kızı Juana'nın bir fotoğrafıyla karşılaştırdığında ikisinin aynı kişi olduğunu açıklamıştı. Genç kızın ailesi, bu öyküyü inançlı bir şekilde yaymışlar, gezginin bu düşü gördüğü yere bir mağara yaptırmışlar, olayı Vatikan'a bildirmek için tüm kaynakları seferber etmişlerdi. Şu ana kadar Kardinaller Kurulundan bir yanıt gelmemişti. Vatikan erken kararlar almaktan çekinirdi, yüzyıllardan beridir bu gücünü pek cimrice kullanmıştı, gelecekte de karşısına böyle olaylar geleceğini bilerek, hiçbir şeyde, özellikle ermişlik mertebesi dağıtmakta aceleci davranmazdı. Güney Amerika kıtasından pek çok tanıklıklar geliyordu. Vatikan'a oldukça sık peygamberler, ermişler, mucizevi keşişler, şehitler, bakireler, benzeri şekilde halkın tapındığı ilginç örnekler bildiriliyordu. Her sefer aynı derecede heyecan uyandırmıyordu bunlar tabii. Bu gibi işlerde son derece temkinli davranmak gerekirdi, çünkü her küçük yanlış gülünç durumlar yaratabilirdi, özellikle inançsızlığın, inancı yendiği bu pragmatizm dönemlerinde daha da dikkatli olunmalıydı. Gene de Juana'nın müminleri, ona ermiş gözüyle bakmak için Vatikan'ın kararını beklemiyorlardı. Onun resmini taşıyan madalyalar, minik tablolar satıyorlar, her gün bu ermişten şifa bulan birinin teşekkürü gazetede yayımlanıyordu.

Mağaranın içine ve çevresine o denli çok zambak ekildi ki, kokusu buraya gelen hacıların içini bayıyor, çevredeki evcil hayvanları kısırlaştırıyordu. Gaz lambaları, meşaleler ve elfenerleri yüzünden mağaranın içinde sürekli boğucu bir hava kalıyordu; dualaların, ilahilerin yankısı, akbabaların kanat vuruşlarına karışıyor, duvarlara çarpıp içerde yuvarlanıyordu. Çok kısa bir süre sonra burası, şükran armağanları, her türlü ortopedik alet ve oyuncak minyatür insan organlarıyla dolmuştu; müminler bunları mucizevi bir iyileşme sonucun-

da getirmişlerdi mağaraya. Gelen halktan toplanan bir yardımla yol asfaltlandı, birkaç yıl içinde kıvrıla kıvrıla çıkan bir yol, başkenti bu şapele bağladı.

Boulton kardeşler de sonunda tepeye vardılar. Sebastián Canuto, üç yaşlıya yardım ederek onları mağaraya ulaşan patikadan geçirdi. Saat oldukça ilerlediği halde, akrabalarının yanında, taşlara diz çöküp sürünen, yüksek sesle dua eden, ermiş kadının kireç heykelciğinin önünde mum yakan müminlerin sayısı oldukça kabarıktı. Filomena ile El Cuchillo, kendi dilekleri için diz çöktüler. Gilberto bir banka oturup yaşamın tuhaflıkları üzerine kafa yorarken, Miguel bir kenarda mırıldanıyor, bir mucize olacaksa, tiranlığın devrilip, artık demokrasinin gelmesini dilemek gerektiğini söylüyordu kendi kendine.

Birkaç gün sonra Opus Dei kliniğinin hekimleri hiç para almadan rahibin sol gözünü ameliyat ettiler, gene de kardeşlere fazla bir umut beslememelerini öğütlediler. Rahip, Filomena ve Gilberto'ya yalvararak, hekimlere Juana de los Lirios'tan söz etmemelerini, zaten ideolojik olarak düşmanı sayılabilecek kişilere ameliyat olmakla yeterince utandığını söylemişti.

Hastaneden taburcu olur olmaz, Filomena, kardeşinin bütün karşı koymalarına kulak asmayarak onu kendi evine götürmüştü. Miguel'in yüzünün yarısını kaplayan bir sargı bezi bir yana, bu olaylar onu zayıf düşürmüştü, ama içindeki o sadelik çağrısı değişmemişti. Özel hemşire tutulmasını istemediğinden, önceden ayarlanan kişinin işine son verilmişti; bakımını Filomena ile sadık Sebastián Canuto üstlenmişlerdi; hiç de kolay bir iş değildi bu, çünkü hasta son derece huysuzdu, yatağa tahammül edemiyordu, yemek yemek istemiyordu.

Rahibin burada bulunuşu evin tüm alışkanlıklarını kökten değiştirmişti. Muhalefet Radyosu ile Moskova'nın Sesi kısa dalgadan bütün gün yayın yapıyorlar, Miguel'in mahallesinde yaşayan kederli komşuları da sıra sıra onu ziyarete geliyorlardı. Odası pek alçakgönüllü armağanlarla dolup taşı-

yordu: okul çocuklarının resimleri, bisküviler, otlar, konserve kutularında çiçekler, çorba yapmak üzere bir tavuk ve hatta İran halılarına çiş yapıp mobilyaların ayaklarını kemiren, eğitilirse körlere yol gösterecek olan bir köpek yavrusu da bunlar arasındaydı. Her şey bir yana hastanın iyileşmesi çabuk oldu, ameliyattan elli saat sonra Filomena, hekime telefon ederek kardeşinin oldukça iyi gördüğünü bildirdi.

"İyi ama ben size sargı bezlerini ellemeyin demedim mi!" diye haykırdı hekim.

"Sargı bezleri yerinde duruyor. Şimdi öteki gözüyle görüyor," diye yanıtladı onu Filomena.

"Hangi öteki gözüyle?"

"Öteki işte, doktor bey, çoktan beri kör olan gözüyle."

"Olamaz! Hemen geliyorum oraya. Sakın hastayı kımıldatmayın."

Doktor, Boulton'lara geldiğinde hastasının keyfi yerindeydi: kızarmış patates yiyor, dizlerine oturmuş köpekle televizyon dizisini seyrediyordu. İnanılmaz bir şekilde hekim de gördü, rahip sekiz yıldır kör olan gözüyle mükemmel görmeye başlamıştı, sargı bezlerini çıkartınca ameliyat edilen gözün de gördüğü anlaşıldı.

Peder Miguel, yetmişinci yaşını mahallesindeki kilisede kutladı. Filomena ile arkadaşları otomobilleriyle bir karavan oluşturarak, mahalleye pastalar, turtalar, sandviçler, meyve sepetleri ve kakaolu süt sürahileri taşıdılar. En başta gelen Cuchillo ise arpa şerbeti şişelerine doldurduğu litrelerce şarapla konyağı taşıyordu. Rahip, büyük kartonlara serüven dolu yaşamını resmedip bunları kilisenin duvarlarına asmıştı. Kendisine gelen çağrıyı hafif ironik bir dille anlatıyordu, Tanrının onu on beş yaşındayken ensesinden yakaladığını, sonra boğaz ve lüks gibi günahlarıyla savaşımını, öfke nöbetlerini, polis kışlasında başından geçen serüvenleri, öteki yaşlıların sallanan sandalyeye oturup yıldızları saydıkları yaşta, onun

karakollarda süründüğünü böyle anlatmıştı. Sonra Juana'nın bir çiçek demetiyle süslenmiş resmini, hiç eksik etmediği kırmızı bayrakların yanına asmıştı. Toplantı, dört gitarın eşlik ettiği ve mahallenin tüm üyelerinin katıldığı hoş bir ilahiyle açıldı. Sokağa taşan halkın da töreni izleyebilmesi için dışarıya hoparlörler bağlanmıştı. Kutsama töreninden sonra bazı kişiler öne çıkarak, hükümetin son haksızlıklarını dile getirmeye kalkışmış, ama Filomena, artık yakınmalara biraz ara vermelerini söyleyerek, şimdi eğlence zamanı olduğunu anımsatmıştı onlara. Herkes bahçeye çıktı, birileri müzik çalmaya başladı ve danslar, yeme içmeler başladı. Mahallenin hanımları yiyecekleri dağıtıyor, El Cuchillo havai fişekler atıyor, Rahip çarliston yapıyor, çevresinde tüm arkadaşlarına ve müminlerine; sadece kartal gibi görmekle yetinmediğini, iyi eğlenmeyi bildiğini de kanıtlamaya çalışıyordu sanki.

"Bu halk eğlencelerinde şiire hiç yer verilmez," diye kendi yorumunu getiren Gilberto, üçüncü bardak sahte arpa şerbetinden sonra, İngiliz lordu havalarını bırakmamış, ama eğlendiğini de belli eder olmuştu.

"Demek peder, siz de mucizelere inanıyorsunuz!" diye bağırdı oradan birisi; kalabalık da bu olayı anlatmasını istedi.

Rahip, müziği susturdu, üzerindeki giysiyi şöyle bir düzeltti, başını çevreleyen tek tük saçlarını taradı, şükrandan titreyen sesiyle Juana de los Lirios'un girişimi olmasaydı, bütün bilimin ve tekniğin o yapay güçlerinin yetersiz kalacağını anlattı.

"Hiç olmazsa proleter bir ermiş olsaydı, daha kolay inanırdık," diye yükselen sese herkes neşeyle güldü.

"Mucizelerle alay etmeyin, yoksa ermişim bana öfkelenir ve yeniden kör olurum!" diye kükredi öfkeli Peder Miguel.

"Şimdi sıraya girin hepiniz, Papa'ya yazdığımız mektubu imzalayacaksınız!"

Ve böylece gülüşmeler ve şarap bardakları arasında gecekondu mahallesinin tüm sakinleri Juana de los Lirios'un ermişliğinin kabul edilmesi için birer imza attılar.

İNTİKAM

O güneşli öğle üzeri, Dulce Rosa Orellano, Karnaval Kraliçesi seçilerek, yasemin bir taçla süslenince, öteki adayların anneleri bunun hiç de adil bir seçim olmadığını, kızın kazanmasının tek nedeninin, eyaletin en güçlü adamı olan Senatör Anselmo Orellano'nun kızı olduğunu öne sürerek aralarında mırıldandılar. Bu kızın sevimli olduğunu, piyano çaldığını, ötekilerden daha iyi dans ettiğini kabul ediyorlardı ama, aday olan daha pek çok güzel kız vardı. Sahnede organza giysisi, çiçekten tacıyla kalabalığı selâmlayan kızı gördüklerinde, dişlerinin arasından lânetler okudular ona. Bu yüzden de, birkaç ay sonra, Orellano'ların evine giren ve yirmiş beş yıl yakalarını bırakmayacak olan o talihsizlik kimilerini pek sevindirdi.

Kraliçe seçiminin yapıldığı o gece Alcalcíalı Santa Teresa'da dans edildi ve yakın köylerden Dulce Rosa'yı tanımak isteyen gençler koşup geldiler. Genç kız öylesine neşeliydi, öylesine bir hafiflikle dans ediyordu ki, delikanlıların pek çoğu, gerçekte en güzel kızın o olmadığını farketmediler; akşam evlerine döndüklerinde, ömürlerinde böyle bir güzel yüz görmediklerini anlattılar. Böylelikle Rosa, hak edilmemiş bir ün kazandı; sonradan da hiçbir tanık bunu yalanlamayı başaramadı. Teninin abartılmış saydamlığı, gözlerinin parıltısı dilden dile geçerken, herkes kendi hayalinden birşeyler eklemekten geri kalmadı. Uzak kentlerde yaşayan ozanlar Dulce Rosa adındaki tanımadıkları bu kıza sonnet'ler düzdüler.

Senatör Orellano'nun evinde açan bu güzel çiçeğin söylentisi Tadeo Céspedes'in kulağına kadar gitti, ama erkek onu tanımayı hayal bile etmedi, çünkü onun şimdiye dek ne

şiir okumaya, ne de kadınları seyretmeye hiç zamanı olmamıştı. O sadece ve sadece Sivil Savaşla ilgilenirdi. Sakal tıraşı olmaya başladığı günden beri elinde bir silâh taşıyordu, uzun zamandan beridir de silâh seslerinin gürültüsü içinde yaşıyordu. Anasının öpücüklerini de, ayinlerin ilahilerini de unutalı çok olmuştu. Her zaman savaşacak bir neden olmayabiliyordu, çünkü ateşkes dönemlerinde bile bir korsan gibi yaşıyordu. Şiddete düşkün bir erkekti. Ülkeyi baştan başa geçiyor, görünür bir düşman olduğu zaman onlarla savaşıyor, yaratmak gerektiği zaman gölgelere saldırıyordu; onun partisi başkanlık seçimlerini kazanmasaydı bu böyle sürüp gidecekti. Öyle oldu ki, bir sabah yasadışı bir adamken, akşam erk sahibi olmuştu ve artık dövüşmek için bir bahane kalmamıştı.

Tadeo Céspedes'in son görevi, Santa Teresa köyüne düzenlediği bir cezalandırma seferi oldu. Geceleyin yüz yirmi adamıyla girdi köye, muhalefetin adamlarına iyi bir ders verip başkanlarını ortadan kaldırmak istiyordu. Resmi yapıların pencereleri kurşunlarla delik deşik oldu, kilisenin kapısı kırıldı, atlarla büyük sunağa kadar ilerlendi, önlerine çıkan Peder Clemente ezildi, tepenin üzerinde gururla yükselen Senatör Orellano'nun evine doğru dörtnala savaşmaya çıkıldı.

Bir düzine sadık adamının başına geçen Senatör, kızını avlunun dibindeki odaya kapattıktan, köpekleri çözdükten sonra Tadeo Céspedes'i beklemeye koyuldu. O anda yine, yaşamında pek çok kez yaptığı gibi, ailenin onurunu ve adını koruyacak bir erkek evladı olmadığına dertlendi. Kendini birdenbire çok yaşlı hissetti, ama bunu düşünecek fazla zamanı olmadı, çünkü tepelerin eteklerinde, ellerinde meşaleler, yüz yirmi adam geceye korku salarak ilerliyordu. Son buyruklarını da sessizce yineledi. Artık her şey söylenmişti; her biri şafak sökmeden birer erkek gibi burada öleceğini biliyorlardı.

"Son kalan, kızımın kapalı olduğu odanın anahtarını alacak ve görevini yerine getirecek." Senatör bunları ilk kurşun atışlarını işitince söyleyiverdi.

Bu adamların hepsi Dulce Rosa'nın doğumunu yaşamışlar, ilk adımlarını attığı zaman onu dizlerinde oturtmuşlar, kış geceleri ona hayalet masalları anlatmışlar, onun piyano çalışını dinlemişler, Karnaval Kraliçesi seçildiği gün onu alkışlamışlardı heyecan içinde. Babası huzur içinde ölebilirdi, çünkü kız asla Tadeo Céspedes'in eline diri olarak geçemeyecekti. Senatör Orellano'nun aklına gelmeyen tek şey, tüm cesaretine karşın savaşta en son kendinin ayakta kalması olasılığıydı. Gerçekten de adamlarının birer birer vuruluşuna tanık oldu ve sonunda artık ayak diremenin anlamsız olduğunu anladı. Karnına bir kurşun saplanmıştı, gözleri bulanık görüyordu, malikânesinin duvarlarını aşan atları şöyle böyle seçebiliyordu, gene de avlunun sonuna doğru sürüklenmeye çalıştı. Köpekler onun kokusunu ta uzaktan duydukları ter, kan ve üzerini sarmalayan keder yüzünden tanıdılar, geçmesi için ona yol açtılar. Adam anahtarı kilide soktu, ağır ağır kapıyı açtı, gözlerini saran o sisin ardından kendini bekleyen Dulce Rosa'yı gördü. Kız karnavalda giydiği organza giysisine bürünmüştü, saçlarına da çiçek tacını takmıştı.

Ayakları dibinde bir kan gölü oluşurken, silâhını kızına doğrultttu, "Zamanı geldi kızım," dedi.

"Beni öldürmeyin babacığım," diye sertçe yanıtladı kızı. "Bırakın yaşayayım, sizin öcünüzü de kendi öcümü de alayım."

Senatör Anselmo Orellano, kızının o on beşlik yüzüne baktı, Tadeo Céspedes'in ona neler yapabileceğini geçirdi aklından, ama Dulce Rosa'nın o saydam gözlerinde öyle bir güç vardı ki, kızın onun öcünü alabilmek için her şeye karşın ayakta kalabileceğini anladı. Kız yatağın üzerine oturdu, babası da silâhı kapıya doğrultarak onun yanına ilişti.

Can çekişen köpeklerin uluması susunca kapının demiri düştü, kilit havaya uçtu, birkaç adam odaya daldı; Senatör bilincini yitirmeden altı el ateş etmeyi başardı. Tadeo Céspedes, kollarının arasında can çekişen bir ihtiyarı tutan bu yasemin taçlı melekle karşılaşınca düş gördüğünü sandı, kızın giysisi kanla ala boyanıyordu, ama acıma hissi uyandırmıyordu,

çünkü gözlerini şiddet bürümüştü; saatler süren dövüşme sinirlerini yıpratmıştı.

"Bu kadın benim olacak," dedi, adamları ona el sürmeden.

Cuma sabahı, tanyeri ağarmadan gökler yangının parıltısıyla aydınlandı. Tepede müthiş yoğun bir sessizlik vardı. Dulce Rosa ayağa kalkabilip bir gün önce manolyalarla çevriliyken şimdi yıkıntılar arasında bir bataklığa dönüşmüş olan bahçenin çeşmesine gidebildiğinde, son inlemeler henüz kesilmişti. Kızın giysisinden organza bir paçavradan başka şey kalmamıştı geriye, o da bunu yavaşça sıyırdı üzerinden ve çıplak kaldı. Soğuk suya girdi. Güneş kayınların arasından süzüldü. Kız, bacaklarının arasından damlayan, kendi saçına akıp orada kuruyan babasının kanını yıkadıkça suyun pembeleştiğini gördü. Sonra temizlenmiş, rahatlamış, gözyaşları kurumuş olarak, bir yıkıntı halindeki evine döndü, üzerine örtebileceği birşeyler aradı, bir çarşaf geçirdi eline ve Senatör'ün kalıntısını toplamak için sokağa indi. Adamı ayağından dörtnala giden bir ata bağlamışlar, tepeden aşağı sürüklemişlerdi, sonunda korku verici bir şekilde parçalanmıştı, ama sevginin izini süren kızı onu tanıyabildi. Babasını o çarşafa sardı ve günün doğmasını seyretmek için oturdu kaldı oraya. Santa Teresa halkı Orellano villasına çıkmaya cesaret edebildiklerinde onu bu halde buldular işte. Dulce Rosa'ya ölüsünü gömmekte yardım ettiler, yangının kalıntısını söndürdüler, gidip başka bir köyde, onu hiç kimsenin tanımadığı bir yerde vaftiz annesiyle yaşaması için yalvardılar ona, ama kız bunlara karşı çıktı. Bunun üzerine halk, ekiplere bölündü; evi yeniden kurdular, kendini koruması için ona altı tane de vahşi köpek armağan ettiler.

Babasını henüz diriyken alıp götürdükleri, Tadeo Céspedes'in kapıyı kapatıp belinden deri kayışını çıkarttığı o andan başlayarak Dulce Rosa'nın öç almaktan başka yaşamda hiç-

bir amacı kalmamıştı. Sonraki yıllar boyunca bu düşünce onu geceleri uyutmaz oldu, gündüzler boyu aklına takıldı, ama bütün bunlar ne gülümsemesini, ne de iyi niyetini tümden sildi. Güzelliğinin ünü gittikçe yayıldı, ozanlar dört bir yanı dolaşıp onun için yazdıkları türküleri okudular: sonunda kız, yaşayan bir efsaneye dönüştü. Sabahları dörtte kalkan Dulce Rosa, tarlaların ve evin işlerini yürütüyor, atına binip sahibi olduğu toprakları denetliyor, Suriyeli adamdan alışveriş ediyor, hayvanların bakımını yapıyor, manolyalarını ve yaseminlerini yetiştiriyordu. Akşam inerken pantolonunu, çizmelerini, silâhlarını çıkartıyor, mis kokulu bavullar içinde başkentten getirilen zarif giysilerine bürünüyordu. Karanlık basınca konukları geldiğinde onu piyanoya oturmuş buluyorlardı, bu arada hizmetkârlar tepsiler dolusu pastacıklar ve arpa şerbeti hazırlıyorlardı. Başlangıçta pek çok kişi, nasıl olup da bu genç kızın bir deli gömleğine bürünüp o akıl hastanesine ya da bir manastıra düşmediğine hayret etmişti, ama Orellano villasındaki partiler sıklaştıkça, insanlar bu trajediden söz etmeyi bıraktılar; cinayete kurban giden Senatör'ün anısı da silindi gitti. Adları ve servetleri güçlü olan bazı beyefendiler, bu ırza geçme olayının anısını aşarak, Dulce Rosa'nın güzelliğine ve zekâsına hayran kalarak ona evlenme önerdiler. Genç kız bunların tümünü reddetti, çünkü onun bu dünyadaki tek görevi öç almaktı.

O pek acıklı gece aslında Tadeo Céspedes'in de aklından çıkmamıştı. Birkaç saat sonra, çıktığı bu cezalandırma seferinin sonuçlarını görmek için başkente dönerken, o kıyımın vahşeti, o tecavüzün sarhoşluğu unutulmuştu, ama dans giysisi giymiş, yaseminden bir taç takmış olan o minik kızın, sessizce, o kurşun kokulu odada kendine katlanışı aklından çıkmıyordu. Gözlerinin önüne, son anda toprağa uzanmış, kıpkırmızı olmuş paçavraların içinde kendini ve bilincini yitirme uykusuna içler acısı bir şekilde dalmış o kız geldi; bundan böyle de her

gece tam uykuya dalacağı zaman bir ömür boyu bu görüntüyle yumdu gözlerini. Barış, hükümet çalışmaları ve gücü elinde bulundurma, onu efendi ve çalışkan bir adama dönüştürdü. Zamanla Sivil Savaşın anıları da unutulup gitti, halk ona don Dadeo demeye başladı. Dağın öteki yamacında bir çiftlik satın aldı, kendini adaletin yönetimine adadı ve bir Alcaldeli olup çıktı. Dulce Rosa Orellano'nun o yorulmak bilmez hayali olmasa belki de belli bir mutluluğa ulaşabildiği bile söylenebilirdi, ama, karşılaştığı, avunmak için kucakladığı, yıllar boyunca peşine düştüğü tüm aşklarda gördüğü, hep karnaval kraliçesinin yüzüydü. Ve en büyük şanssızlık olarak, halk ozanlarının dillerine doladıkları o türkülerde kızın adının geçmesi, onu yüreğinden bir türlü atamamasına neden oluyordu. Genç kızın hayali onun içinde büyüdükçe büyüdü, sonunda tümüyle içini sardı ve artık günün birinde dayanamaz oldu. Elli yedinci yaş gününü kutlamak üzere uzun bir şölen masasının başına oturmuştu, dostları ve iş arkadaşları çevresini sarmıştı, derken masa örtüsünün üzerinde yasemin buketleri arasında yatan çıplak bir kız çocuğu görür gibi oldu; bu karabasanın ölümünden sonra bile onu terketmeyeceğini o anda anladı. Masaya öyle bir yumruk vurdu ki, tabak çanak şangırdadı, sonra da şapkasıyla bastonunu istedi yanındakilerden.

"Nereye gidiyorsunuz don Tadeo?" diye sordu Vali.

"Eski bir acıyı dindirmeye," diye yanıtlayıp, kimseleri esenlemeden çıkıp gitti.

Onu aramasına gerek yoktu, çünkü onun, o kötü olayın yaşandığı yerde oturduğunu biliyordu; otomobilini o yöne sürdü. Artık yeni yollar yapılmış, mesafeler kısalmıştı. Çevrenin görünümü son on yılda değişmişti ama, tepenin son kıvrımını da dönünce villa, kendi çetesinin saldırmadan önceki o haliyle çıkıverdi karşısına. İşte dinamitle havaya uçurduğu o taş duvarlar, işte alevlere yenik düşen o kara ahşap kirişler, işte Senatörün adamlarını astıkları o ağaçlar, işte köpekleri parçaladıkları o avlu. Kapıdan yüz metre açıkta durdu, yüreğinin göğsünden fırlayacağını sanıp daha fazla ilerleyemedi.

Geldiği yere geri dönecekti ki, gül bahçesinde eteklerin halesine sarınmış bir şekil farketti. Gözlerini yumdu, tüm yüreğiyle kızın onu tanımaması için dua etti. Akşamın altısında artık yumuşayan güneş ışınları arasında, bahçesinde gezinen Dulce Rosa Orellano'yu gördü. O saçları, o duru yüzü, davranışlarının uyumunu, giysisinin dökülüşünü izledi ve yirmi beş yıldır süren bir düşün içine takılıp kaldığını anladı.

"Demek sonunda geldin Tadeo Céspedes!" dedi onu gören kız, onun koyu renk Alcalde giysisine, kibar bir beyefendi gibi uzattığı gri saçlarına aldanmadı, ne olsa adamın elleri hâlâ bir korsanınkini andırıyordu.

"Beni dur durak vermeden izledin. Ömrümde senden başka kimseyi sevemedim," diye mırıldandı adam, utançtan çatlayan sesiyle.

Dulce Rosa Orellano, hoşnutça iç geçirdi. Gün ve gece onu düşüncesiyle çağırmıştı ve işte şimdi buradaydı o. Artık saati gelmişti. Ama onun gözlerine baktığında orada bir cellatın bakışlarını değil, sadece henüz akmış gözyaşlarını seçti. Bunun üzerine kendi yüreğinde ömür boyu biriktirdiği nefreti aradı, ama onu da yakalayamadı. Onun öcünü alabilmek için kendini kurban etmemesini, yaşamasına izin vermesini dilediği babasını, o lânet olası adamın kaç kez yeniden yaşadığı kucaklamalarını ve seherde bir çarşafa sarınan kendini, babasının cansız bedenini yeniden yaşadı. O yetkin öç alma planını yeniden aklından geçirdi, ama umduğu sevinci bulamadı, tam tersine derin bir hüzne kapılmıştı. Tadeo Céspedes, yumuşakça tuttu kızın elini, avucunun içini öptü, gözyaşlarıyla ıslandı bu öpüş. İşte o anda kız, korku içinde, bunca uzun zamandır bu adamı her an düşünme, onun cezalandırılmasının keyfini önceden yaşama sonucunda, duyuları altüst biçimde, sonunda onu sevmeye başlamıştı.

Bundan sonraki günlerde her ikisi de engelledikleri aşklarını örten perdeyi kaldırdılar ve bu acı yazgılarında ilk kez olarak birbirlerinin yakınlığını tattılar. Bahçede kendilerinden söz ederek dolaşıyorlar, bu arada ikisinin de yaşamını de-

ğiştiren o dönüm noktası geceyi anmaktan da kaçınmıyorlardı. Gün doğarken kız piyano çalıyor, erkek onu dinleyerek sigara içiyor, kemiklerinin bile eridiğini, mutluluğun onu bir pelerin gibi sardığını, geçmişin karabasanlarının silindiğini duyuyordu içinde. Yemekten sonra Tadeo Céspedes, artık kimsenin o eski vahşet öyküsünü anmadığı Santa Teresa'ya iniyordu. Paranın en iyi oteline yerleşmişti, düğünü de burada hazırlıyordu; pek neşeli, hiçbir şeyin kısıtlanmadığı, gösterişli bir şölen olacaktı bu ve bütün köy halkı katılacaktı. Öteki erkeklerin artık hayallerini yitirdikleri bir yaşta aşkı keşfetmişti; bu da ona gençliğinin gücünü geri getirmişti. Dulce Rosa'yı sevgi ve güzelliklere boğmak, ona paranın alabileceği her şeyi sunmak istiyordu, böylece gençken yaptığı o kötülüğü, şimdi yaşlılığında bağışlatmayı istiyordu. Bazı anlarda paniğe kapıldığı da oluyordu. Kızın yüzünde bir kin izi arıyor, ama gördüğü sadece paylaşılan bir aşkın ışığı oluyor, güveni yeniden yerine geliyordu. Böylece bir ay mutluluk içinde geçti.

Düğünden iki gün önce, uzun masalar bahçeye taşınır, tavuklar, domuzlar boğazlanır, evi süslemek için çiçekler toplanırken, Dulce Rosa Orellano, gelinliğini denemeye karar verdi. Aynada yansıyan görüntüsü ona Karnaval Kraliçesi seçildiği günkü haline ne kadar benzediğini anımsattı ve artık yüreğini daha fazla kandıramadı. Öcünü hiçbir zaman alamayacağını, çünkü o katili sevdiğini biliyordu, ama gene de Senatörün hayaletini susturamıyordu. Bu yüzden terzinin işine son verdi, eline makası aldı, bunca zamandır boş kalmış olan, avlunun en sonundaki o odaya gitti.

Tadeo Céspedes onu her yerde aradı, umutsuzca seslendi. Köpeklerin havlaması adamı bahçenin öteki ucuna sürükledi. Bahçıvanların yardımıyla, bir zamanlar yasemin taçlı bir meleğin yüzünü gördüğü o odaya girdi. Dulce Rosa Orellano'yu ömrü boyunca her gece düşüne girdiği biçimiyle, aynı kanlı organza giysisiyle orada buldu ve anladı ki, ruhunun sevebildiği bu tek kadının anısının suçlamasıyla doksan yaşına kadar yaşamak zorunda kalacaktı.

ALDATAN AŞK MEKTUPLARI

Analía Torres'in anası, kızını doğururken sinirsel bir ateş yüzünden öldü, bunun kederine dayanamayan babası iki hafta sonra tabancasını göğsüne dayayıp ateşledi. Birkaç gün, dudaklarında karısının adı, can çekiştikten sonra öldü. Ağabeyi Eugenio ailenin topraklarının yönetimini ele aldı ve küçük yetimin yazgısını kendi bildiğince yönetti. Altı yaşına kadar Analía, vâsisinin evinin arka odalarında Kızılderili bir sütannenin eteklerine yapışarak büyüdü; sonra okula gitme çağı gelince onu başkente, Sacro Cuore Rahibelerinin Kolejine yatılı olarak gönderdiler. Kız bundan sonraki on iki yılını burada geçirdi. İyi bir öğrenciydi, disiplinden, yapının o taş görünümünün ciddiliğinden, ermişlerin geçit yaptığı şapelden, buranın mum ve zambak kokusundan, yalın koridorlardan, gölgeli salonlardan hoşlanırdı. Öğrencilerin şamatası ve sınıfların o ekşimsi kokusunu sevdiği ise pek söylenemezdi. Rahibelerin gözünden kaçmayı başarabilince her sefer tavanarasına gizlenir, başları kopuk heykeller, kırık eşyalar arasında kendi kendine masallar anlatırdı. Bu çalınmış anlarda kendini bir günaha bırakıyormuş gibi bir duyguyla sessizliğe gömülürdü.

Her altı ayda bir Eugenio amcadan, ona uslu durmasını, ana babasının anısını yüceltmesini öğütleyen kısa bir mektup alırdı, ne de olsa bu iki kişi, yaşamları boyunca iyi birer Hıristiyan olmuşlardı; biricik kızlarının, varlığını erdemin en yüksek düzeyine adamasından ya da manastıra girmesinden gurur duyarlardı. Ama Analía, daha başından buna yatkın olmadığını bildirdi, kararında inatla ayak diredi, ama bunu sadece ona karşı gelmek için yapıyordu, çünkü gerçekte dinsel yaşamdan hoşlanıyordu. Bu giysinin ardına gizlenerek, her

türlü hazza set çekerek, yalnızlığın sınırında kalıcı bir huzur bulabilirdi, düşüncesi buydu, gene de içgüdüsel bir tepkiyle vâsisinin önerilerine karşı gelmekten hoşlanıyordu. Ona öyle geliyordu ki, amcanın bu önerileri ailenin onurundan çok toprakların büyüklüğüyle ilgiliydi. Ondan gelen hiçbir şeye derinden inanamıyor, her adımda mutlaka bir tuzaktan kuşkulanıyordu.

Analía on altı yaşını doldurduğu zaman amcası onu ilk kez okulda ziyaret etti. Başrahibe, kızı odasına çağırdı, sonra Kızılderili dadıyla arka odalarda geçen o günlerden bu yana çok uzun zaman geçtiğinden ve bu iki kişi birbirini tanıyamadığından onları birbirlerine tanıştırmak zorunda kaldı.

"Görüyorum ki, rahibeler sana iyi bakmışlar, Analía," diye bir yorum yaptı sütlü kakaosunu karıştıran amca. "Sağlıklı görünüyorsun; hoş bir kız olmuşsun. Son mektubumda da yazdığım gibi, bu yaşgününden başlayarak her ay harcamaların için belli bir miktar para alacaksın, kardeşinin bıraktığı vasiyette –huzur içinde yatsın– böyle yazıyordu."

"Ne kadar para alacağım?"

"Yüz peso."

"Ana babamın bütün bıraktığı bu kadar mı?"

"Elbette değil. Biliyorsun topraklar sana ait, ama tarım kadınlara göre bir iş değildir; hele şu grevler, devrimler döneminde. Şimdilik sana yollayacağım bir aylığın olacak, bu her yıl, sen reşit olana dek artarak sürecek. Sonra gene gözden geçireceğiz."

"Neyi gözden geçireceğiz, amca?"

"Senin için neyin en iyi olacağını."

"Seçeneklerim nelerdir?"

"Topraklarını yönetecek bir erkeğe her zaman gereksinme duyacaksın kızım. Ben bunca yıl bu işi yaptım, hiç de kolay bir iş olmadı, ama benim görevimdi, ölüm döşeğinde kardeşime söz vermiştim, gene senin için bunu sürdürmeye hazırım."

"Daha uzun bir süre yapmak zorunda kalmayacaksınız

amca. Evlendiğim zaman topraklarımın yönetimiyle kendim ilgileneceğim."

"Evlendiğim zaman mı dedin, küçüğüm? Söyleyin bana hemşire, yoksa bir kısmeti mi var?"

"Neler geçiyor aklınızdan Bay Torres! Biz burada kızlarımıza çok iyi göz kulak oluruz. Bu sadece onun konuşma tarzıdır. Bu kız neler söyler bir bilseniz!"

Analía Torres, ayağa kalktı, üstündeki giysinin kıvrımlarını düzeltti, hafif alaycı da olsa bir reverans yapıp çıktı. Başrahibe, beyefendiye bir fincan daha kakao koydu, kızın bu kaba davranışının tek nedeninin kızın aile üyeleriyle ilintisinin eksikliği olarak yorumlanabileceğini söyledi.

"Asla tatile gitmeyen, hiç Noel armağanı almamış tek öğrencimiz o," dedi hemşire soğuk bir tavırla.

"Çocuk şımartmayı bilmem, ama sizi temin ederim ki, yeğenimi çok severim; onun iyiliği için bir baba gibi çalışmaktayım. Ama haklısınız. Analía'nın daha çok şefkate gereksinmesi var, ne olsa, kadınlar duygusal olurlar."

Daha otuz gün dolmadan, amca yeniden çıkageldi koleje; bu kez yeğenini görmek istemedi, Başrahibeyle konuştu, ona, oğlunun Analía ile mektuplaşmak istediğini, bu yüzden bu yazışmaya izin vermelerini, belki bu yolla aile bağlarının güçlenebileceğini söyledi.

Bundan sonra mektuplar düzenli olarak gelmeye başladı. Düz beyaz bir kâğıda kara mürekkeple yazılan yazı, büyük ve özenle yazılmış harflerden oluşuyordu. Mektupların kiminde köy yaşamından, mevsimlerden, hayvanlardan, kiminde de ölmüş ozanlardan, onların yazdıklarından söz ediliyordu. Bazan da zarftan bir kitap ya da kaligrafi ile aynı netlikte çizilmiş bir resim çıkıyordu. Analía, önce, amcadan gelecek her adımın bir tehlike gizlediği önyargısıyla bunları okumamaya çalıştı, ama kolejin o sıkıntılı yaşantısında bu mektuplar ona uçabilmeyi sağlayan tek olanaktı. Tavan arasına gene saklanıyordu, ama artık masallar anlatmıyor, kuzeninin sözcüklerini, yazının eğimini, kâğıdın başlığını ezberleye-

ne dek büyük bir açlıkla okuyordu. Başlangıçta ona yanıt yazmadı, ama zaman geçtikçe bu isteğe karşı koyamaz oldu. Mektupların içeriği Başrahibenin sansüründen sıyrılabildiği ölçüde gittikçe yoğunlaştı. Sonunda ikisi arasındaki yakınlık arttı ve aralarında aşktan söz etmek için gizli bir dil de geliştirdiler.

Analía Torres, imzasını Luis olarak atan bu kuzenini gördüğünü hiç anımsamıyordu, çünkü o amcasının evinde otururken bu çocuk bir başkent okulunda yatılı okuyordu. Mutlaka çirkin biri olmalıydı, kimbilir belki de sakat ya da hastalıklıydı, çünkü kıza böylesine derin bir duyarlılık, böylesine keskin bir zekâ, hoş bir yüzün arkasında olamaz gibi geliyordu. Zihninde kuzeninin görüntüsünü çizmeye uğraşıyordu: şişko, babası gibi kısa boylu, yüzü çiçekbozuğu, topal ve hafif kel olmalıydı; ama onu sevmeyi ilerlettikçe ona daha çok kusur ekler olmuştu. Ruhunun parıltısı önemli olan tek şeydi, yıllar geçse de bozulmayacak tek değer oydu, romanlardaki o kahramanların güzelliğinin hiçbir değeri yoktu, bu bir yerde kusur bile sayılabilirdi, diye düşünüyordu genç kız, ama gene de bu yorumunda hafif bir huzursuzluk kımıltısı vardı. Acaba ne kadarlık bir çirkinliğe katlanabilirdi?

Analía ile Luis Torres arasındaki yazışma iki yıl sürdü, sonunda kızın şapka kutusu zarflarla doldu, ruhu bütünüyle ona teslim olmuştu. Eğer arada bir, bu yazışmaların, evlenmeleri sonucunda kızın topraklarının kuzenine geçmesi biçiminde tasarlanmış bir girişim olasılığı kızın aklından geçer gibi olsa da, bu düşüncelerinden utanca boğuluyor, bunları aklından silmeye çalışıyordu. On sekiz yaşını doldurduğu gün, Başrahibe ona bir konuğu olduğunu bildirdi ve çağırdı. Analía Torres gelenin kim olduğunu anlayınca unutulmuş ermişlerin yanına, tavan arasına sığınmak istedi, çünkü bunca zamandır hayalinde yaşattığı insanla karşılaşmaktan pek korkuyordu. Salona girdiği zaman karşısında bulduğu kişi onu hayal kırıklığına uğrattı.

Luis Torres, kızın düşlerinde gördüğü ve sevmeyi öğren-

diği o kambur cüce değildi. Bu uzun boylu, düzgün çizgileriyle sevimli yüzlü, hâlâ çocuksu bir ağzı ve koyu renk bakımlı sakalı, uzun kirpiklerinin arasından parlayan ama anlatımsız gözleri olan bir delikanlıydı. Şapeldeki o pek fazla güzel ama hafif aptalımsı ermişleri andırmıyor değildi. Analía kendini toparladı, o yüreğinde bir kamburu bile kabul ettiyse, kendini yanağından öperken burnunda hafif bir lavanta kokusu bırakan bu şık delikanlıyı da sevebilirdi.

Evliliğinin ilk gününden başlayarak Analía, Luis Torres'ten nefret etti. Erkeğin onu, fazlasıyla yumuşak bir yatağın nakışlı çarşafları arasında ezdiği an, kendinin bir hayalete âşık olduğunu, bu hayali tutkuyu, asla evliliğinin gerçeğine dönüştüremeyeceğini anladı. Duygularıyla inatla savaştı, önce bunun bir şımarıklık olduğunu düşündü, sonra da bu duyguları görmezden gelemeyeceğini anlayınca ruhunun derinliklerine inip bu kırıklığı kökünden söküp atmaya çalıştı. Luis nazik, hatta sırasında eğlenceliydi, kızı anlamsız isteklerle sıkmıyor, onun yalnızlığa ve sessizliğe olan düşkünlüğünü değiştirmeye çalışmıyordu. Genç kadın da biraz iyi niyet gösterse, bu ilişkide belli bir mutluluğu yakalayabileceğini, en azından o rahibe giysisinin altında olduğu kadar huzurlu olabileceğini biliyordu. İki yıl boyunca hiç tanımadan sevdiği bu erkeğe şimdi duyduğu bu tepkinin belirli bir nedeni yoktu. İçinde yaşattığı o heyecanı sözlere dökemiyordu, ama bunu yapabilecek olsa bile konuşacak hiç kimsesi yoktu ki. Mektuplar yazan o hayalle, etten kemikten oluşan kocasını birbiriyle bağdaştıramadığı için kendini kandırılmış hissediyordu. Luis mektuplardan asla söz açmıyordu, kız bu konuya değinecek olsa, onun ağzını acele bir öpücükle örtüyor, evlilik yaşamına böylesi hafif romantizmin yakışmayacağından dem vuruyor, güven, saygı, ortak çıkarlar ve ailenin geleceği gibi konuların aile yaşamında gençlik mektuplaşmalarından çok daha önemli olduğunun altını çiziyordu. Aralarında gerçek bir ya-

kınlık, içtenlik yoktu. Gün boyunca her ikisi de kendi işleriyle ilgileniyor, gece oldu mu, okulun sert açılır-kapanır yataklarına alışan Analía'yı boğan kuştüyü yastıklar arasında buluşuyorlardı. Kimi zaman aceleyle genç kadın gergin ve hareketsiz, erkekse bedeninin önleyemeyeceği bir gereksinmesini yerine getiren bir insan tavrında, kucaklaşıveriyorlardı. Luis, hemen uyuyakalıyor, karısı gözlerini karanlığa dikiyor, boğazında bir düğüm, öylece kalıyordu. Analía, erkeğin yarattığı bu iğrenmeden kurtulmak için değişik yollar denedi, kimi zaman kocasını sırf mantıkla sevebilmek için belleğine onun her özelliğini nakşetmeye çalıştı, kimi zaman zihnini tümden boşalttı ve o erkeğin ulaşamayacağı bir boyuta yöneldi. Bunun geçici bir iğrenme olması için dua ediyordu, ama aylar geçtikçe beklenen huzur yerine bu iğrenme, nefrete dönüştü. Gecelerin birinde, mürekkepten kararmış parmaklarıyla kendini okşayan müthiş çirkin bir adamı düşleyince şaşırdı.

Torres çifti, Analía'nın babasının, buralar henüz askerlere ve haydutlara ait yarı vahşi bir araziyken satın aldığı bu topraklarda kurulan çiftlikte yaşıyordu. Burası şimdi anayola, her yıl tarım ve hayvan panayırının kurulduğu gelişmiş bir kasabaya da yakındı. Yasal olarak mülkün yöneticisi Luis görünüyordu, ama işleri yürüten aslında Eugenio Amcaydı, çünkü Luis çiftlik işlerinden pek sıkılıyordu. Öğle yemeğinden sonra baba oğul kütüphaneye geçip konyak içiyor, domino oynuyorlardı, Analía bu arada amcanın yatırımlar, hayvanlar, ekinler ve ürünler hakkındaki kararlarına kulak kabartıyordu. Araya girme cesaretini bulabildiği ender zamanlarda iki erkek onu belli bir ilgiyle dinliyorlardı, onun sözlerini hesaba katacakları konusunda ona güvence veriyorlardı, ama sonra gene bildiklerini okuyorlardı. Kimi zaman Analía, dağın sınırlarına kadar ata biniyor, erkek doğmuş olmayı özlüyordu.

Bir bebeğin doğumu da Analía'nın kocasına karşı duygularını düzeltmedi. Gebelik ayları boyunca o suskun huyunu korudu, ama Luis sabrını yitirmedi, bunları karısının durumuna yordu. Kaldı ki düşünecek başka işleri vardı. Doğum-

dan sonra, Analía, içinde sadece sert ve daracık bir yatak olan başka bir odaya geçti. Çocuğu bir yaşını doldurduğunda annesi kapısını hâlâ kilitliyordu; Luis daha saygılı bir şekilde davranması gerektiğinin zamanı geldiğine karar vererek, karısına tutumunu değiştirmezse kapıyı kıracağını bildirdi. Kadın, onu hiç böyle kızgın görmemişti. Yorumsuz boyun eğdi ona. Bundan sonraki yedi yıl boyunca aralarındaki gerginlik öyle büyüdü ki, gizli bir düşmanlık gütmeye başladılar birbirlerine, ama terbiyeli insanlar olduklarından, başkalarının önünde birbirlerine son derece nazik davranıyorlardı. Sadece oğulları, ana babasının arasındaki bu düşmanlığı sezinliyordu; geceleri ağlayarak uyanıyor, yatağını ıslatıyordu. Analía bir sessizlik kalkanına sığındı ve yavaş yavaş sönmeye başladı. Luis ise daha da açılmış, havaileşmişti, sonunda kendini açık iştahına terketti; fazlasıyla içiyordu ve günler boyunca açıklanmayan bir yerlerde gözden kayboluyordu. Sonra bu kaçamaklar gizlenemez olunca Analía ondan daha uzaklaşmak için bir bahane bulmuş oldu. Luis, tarla işlerine olan ilgisini bütün bütün yitirdi, onun yerini bu yeni pozisyonundan pek hoşnut olan karısı aldı. Pazar günleri Eugenio Amca gelip salonda oturuyor, kararları onunla tartışıyor, bu arada Luis, uzun bir siestaya yatıyordu; gün batarken uyandığında ter içinde, midesi altüst, ama arkadaşlarıyla eğlenmeye gitmek için hazır durumda oluyordu. Analía oğluna yavaş yavaş okuma yazma ve aritmetik öğretmeye başladı, ona kitapları sevdirme çabasına girişti. Çocuk yedi yaşını bitirince Luis ona daha ciddi bir eğitim vermeleri gerektiğini söyleyerek, oğlunun bir an önce erkek olması için başkente, yatılı okula gönderilmesini önerdi; ama Analía, buna öylesine kararlı ve sert bir şekilde karşı koydu ki, Luis daha akla yatkın bir koşulu kabul etmek zorunda kaldı. Sonunda çocuk köydeki okula götürüldü, pazartesiden cumaya kadar okulda oluyordu, cumartesi sabahı otomobil gidip onu alıyor, pazara kadar evde kalıyordu. İlk hafta sonu Analía oğlunu heyecanla inceledi, onu evde tutabilmek için bahaneler aradı, ama bulamadı.

Oğlan hoşnuttu, öğretmeninden, arkadaşlarından sevinçle söz ediyordu, sanki onların arasında doğup büyümüştü. Yatağa çiş yapmayı kesti. Üç ay sonra eve, karnesi ve öğretmenin çocuğun çalışkanlığına teşekkür eden mektubuyla döndü. Analía mektubu titreyerek okudu; pek uzun zaman sonra ilk kez gülümseyebildi. Oğlunu mutlulukla kucakladı, ona her ayrıntıyı tek tek sordu, yatakhaneleri, yiyecekleri, geceleri üşüyüp üşümediğini, kaç arkadaşı olduğunu, öğretmeninin nasıl biri olduğunu öğrenmek istedi. Anne de artık daha sakindi, onu okuldan almaktan da söz etmiyordu. Bundan sonraki aylarda çocuk hep iyi notlar getirdi, Analía bunları hazine gibi sakladı, bütün sınıfa kavanozlar dolusu reçel, sepetler dolusu meyve taşıdı. Bu çözümün sadece ilkokul için geçerli olacağını, birkaç yıl sonra çocuğu başkente, bir koleje göndermenin önlenemeyeceğini, oğlunu sadece tatillerde görebileceğini düşünmek bile istemiyordu.

Luis Torres, bir gün gene köyde kendini dağıttı, fazlasıyla içti ve başkasına ait bir atın üzerinde, sarhoş dostlarına at üzerinde ne kadar becerikli olduğunu sergilemek istedi. Hayvan onu yere fırlattı, bir tekmeyle de onun yumurtalıklarını ezdi, yok etti. Dokuz gün sonra Torres başkentteki bir hastanede acıdan haykırarak öldü. Buraya enfeksiyondan koruyabileceklerini düşünüp getirmişlerdi. Karısı yanı başında, ona hiç veremediği sevginin pişmanlığıyla ve artık ölmesi için dua etmesine gerek kalmadığı için rahatladığından ağlıyordu. Ölüyü, sımsıkı kapalı bir tabutla, köyüne gömmek üzere taşımadan önce Analía beyaz bir giysi satın alıp bavulun dibine yerleştirdi. Köye yas giysilerine bürünmüş, gözlerindeki anlatım belli olmasın diye yüzünü kara tüllerle örtmüş olarak döndü; cenazeye de karalar giymiş oğlunun elinden tutarak böylece katıldı. Törenin sonunda yetmiş yaşına geldiği halde dinçliğini koruyan Eugenio Amca, gelinine, topraklardan ayrılmasını, kentte bir ev kiralamasını, çocuğun orada sağlam bir eğitime başlamasını, onun da geçmişin acılarını unutmasını salık verdi.

"Analía, senin ve zavallı Luis'imin asla mutlu olamadığınızı bilmiyor değilim," dedi.

"Haklısınız amca. Luis, beni baştan beri görmezden geldi."

"Yavrum, o sana karşı her zaman uysal ve saygılı oldu. Luis iyi bir kocaydı. Bütün erkeklerin ufak tefek serüvenleri olur, ama bunların hiç önemi yoktur."

"Demek istediğim bu değildi, onarılmaz bir aldatmadan söz ediyordum."

"Ne olduğunu öğrenmek istemiyorum. Her neyse, sen ve oğlun kentte çok daha rahat edeceksiniz bence. Çiftlikle ben ilgilenirim; yaşlıyım ama henüz tükenmedim, hâlâ bir boğayı bile yenebilirim."

"Ben burada kalacağım, oğlum da yanımda olacak, bana çiftlik işlerimde yardım edecek. Son yıllarda ben evden çok tarlalarla ilgilendim. Tek fark şu ki, artık kararlarımı kimseye danışmadan alabileceğim. Sonunda bu topraklar sadece benim olabildi. Elveda, Eugenio Amca."

İlk haftalar boyunca Analía, yeni yaşamını düzene koydu. Önce kocasıyla birlikte yattıkları çarşafları yaktı, ö dar yatağını büyük odaya taşıdı, sonra çiftlik defterlerini inceden inceye gözden geçirdi, bütün malı ve kazancı hakkında bilgi sahibi olunca, soru sormadan işleri yürütebilecek bir kâhya aradı. Dizginlerin eline geçtiğini hissettiği anda, bavuldan beyaz giysisini çıkardı, onu özenle ütüledi, giydi ve pek hoş bir kılıkta köyün okuluna gitti, kolunun altında büyük bir şapka kutusu taşıyordu.

Analía Torres, öğlen sonrası derslerinin sona erdiğini bildiren saat beş zilinin çalmasını, çocukların dağılmasını bahçede bekledi. Çıkan çocuklar arasında neşeyle koşan oğlu da vardı, ne var ki, okula ilk kez gelen annesini görünce birdenbire duruverdi.

"Bana sınıfını göster, öğretmeninle tanışmak istiyorum."

Analía eşikte, oğluna gitmesini, bunun özel bir görüşme olduğunu söyledi ve içeriye yalnız girdi. Burası yüksek tavan-

lı, duvarlarında haritalar ve biyoloji şemaları asılı büyük bir sınıftı. Kendi çocukluğunda iz bırakmış olan o kapalı yer ve çocuk teri kokusu burada da vardı, ama şimdi onu rahatsız etmiyordu, tam tersine bu kokuyu keyifle içine çekti. Sıralar, bir ders gününün ardından dağınıktılar, yerlerde atılmış kâğıtlar vardı, mürekkep hokkaları açıktı. Karatahtada yazılı sayılar gördü. Dipte, yüksekçe bir setin üzerindeki kürsüde öğretmen oturuyordu. Adam hayretle gözlerini kaldırdı ve öylece oturmayı sürdürdü, çünkü koltuk değnekleri köşede dayalıydı, sandalyesini sürüklemeden oraya varamazdı. Analía, sıraların arasından geçti, öğretmenin önüne dikildi.

"Ben, Torres'in annesiyim," dedi. Aklına daha iyi bir şey gelmemişti.

"Çok sevindim, hanımefendi. Sonunda gönderdiğiniz tatlılar ve meyveler için size teşekkür edebilirim."

"Boşverin, buraya minnet sözleri işitmek için gelmedim. Size şunu sormak için buradayım," derken, Analía şapka kutusunu kürsünün üzerine koyuyordu.

"Bunlar ne?"

Kadın kutunun kapağını kaldırdı, bunca zamandır sakladığı aşk mektuplarını çıkarttı. Bir süre öğretmenin gözleri bu zarf yığınına takılıp kaldı.

"Bana on bir yıllık bir yaşam borcunuz var," dedi Analía.

"Bunları benim yazdığımı nasıl anladınız?" Öğretmenin sesi neden sonra çatlak da olsa, bir yerlerden kurtulup çıkmıştı.

"Düğün günü bunları kocamın yazmadığını anladım, oğlum ilk karnesini eve getirince de sizin yazınızı tanıdım. Şimdi artık hiç kuşkum yok, çünkü on altı yaşımdan beri düşlerimde yaşayan sizdiniz. Bunu neden yaptınız?"

"Luis Torres dostumdu, bana kuzenine bir mektup yazmam için rica ettiğinde bunda bir kötülük bulmadım. Sonra ikincisi, üçüncüsü için de böyle düşündüm; sonra siz bana yanıt verince artık kesemedim. O yıllar, benim yaşamımın en

güzel, birşeyler bekleyebildiğim biricik yılları oldu. Postayı bekler olmuştum."

"Ah!"

"Beni bağışlayabilecek misiniz?"

"Bu size bağlı." Analía, bunu söylerken, koltuk değneklerini uzattı ona. Öğretmen ceketini giydi ve kalktı. Güneşin henüz batmadığı kalabalık bahçeye çıktılar.

HAYAL SARAY

.Beş yüzyıl önce, İspanya'nın vahşi sürgünleri, Amerikan güneşinin alev gibi kızdırdığı silâhlarıyla bitkin atlarıyla Quinaroa topraklarına ayak bastıklarında, Kızılderililer, binlerce yıldır buralarda doğuyor ve ölüyorlardı. Fatihler, ulakları ve bayraklarıyla bu yeni toprakların keşfini ilan ettiler, burayı eski bir imparatorun mülkü olarak kayda geçirdiler, ilk haçı dikip, Kızılderililerin dilinde bir türlü söylenemeyen San Jerónimo adıyla vaftiz ettiler. Kızılderililer bu cüretkâr törenleri biraz şaşkınlıkla izlediler, ama onlar daha önceden bu sakallı savaşçıların bütün dünyayı kılıçlarla ve kurşunlarla karıştırarak aştıklarını duymuşlardı, onların, geçtikleri yerlere acılar, yakınmalar ektiklerini biliyorlardı ve bilinen hiçbir uluşun onlara karşı koyamadığını, bütün ordulann bu canavarların yumruğu altında yok olduğunu öğrenmişlerdi. Onlar eski bir kabileydiler, öylesine yoksuldular ki, başına en çok tüy takmış olan reis bile onlara haraç koymanın bir şey getirmeyeceğini bilirdi ve öylesine halim selimdiler ki, onlardan hiçbiri dövüşe çağrılmazdı. Zamanın başlangıcından beri barış içinde yaşıyorlardı, bazı kaba yabancılar yüzünden bu alışkanlıklarını değiştirmeye de niyetleri yoktu. Ne var ki düşmanın önemini, onları yok sayamayacaklarını çabuk kavradılar, çünkü düşmanın varlığı baskıcı bir şekilde ortadaydı, sanki sırtlarına binmiş koca bir kayaydı. Bundan sonraki yıllarda kölelik altında, yeni tanrılara uyma zorunluluğunda ya da tanınmadık hastalıklar sonucunda ölmeyen Kızılderililer, ormana dalarak buralarda birbirlerini yitirdiler, yavaş yavaş köylerinin adını bile unuttular. Her zaman gizlendiler, yapraklar arasında birer gölge gibi dolaştılar, yüzyıllar boyunca fısıldaşarak konuştular ve sadece geceleri hareket edebildiler. Ken-

dilerini gözden ırak tutmada öylesine başarılı oldular ki, tarih bile onları kayda geçirmedi; bugün de onların bu dünyadan geçtiklerinin kanıtı yoktur; kitaplar onlardan söz etmezler, ama yörenin çiftçileri onları ormanda duyduklarını söylerler; ne zaman bekâr bir genç kızın karnı şişmeye başlasa ve bunun suçlusu bilinmese, çocuğun hemen tene düşkün bir Kızılderilinin ruhuna ait olduğu söylenir. Bu yörelerde yaşayan insanlar, İngiliz korsanlarının, İspanyol askerlerinin, Afrikalı kölelerin, Eldorado'yu arayan serüven düşkünlerinin ve sırt çantasıyla yolu buraya düşen her türlü göçmenin oluşturduğu o selin arasına birkaç damla da bu görünmez varlıkların kanının karıştığına inanır, bununla övünürlerdi.

Avrupa giderek üretebildiğimizden daha çok kahve, kakaove muz tüketiyordu, ama bunca istek bize gene de bir zenginlik getirmedi, biz her zamanki gibi yoksul olmayı sürdürüyorduk. Durum, ancak kıyıdan gelen bir Zencinin kuyu kazmak için yere bir çubuk dikip yüzüne petrolün fışkırmasıyla değişti. Birinci Dünya Savaşı biterken ve aslında bütün yurttaşlar ayaklarını çamurda sürüklerken, burasının zengin bir ülke olduğu kanısı bütün dünyaya yayıldı. Gerçekte, altın sadece Benefattore'nin ve avanesinin kasalarını doldurmaya yetiyordu, ama gene de halka da yeteceği günlerin geleceği umudu vardı. Başımızdaki Başkanın kendi hükümetine verdiği adla anarsak: 'totaliter demokrasimiz' kurulalı iki on yıl olmuştu, bu arada her türlü ayaklanma filizi ezilmişti, Başkanımız bundan dehşetli hoşnuttu. Başkentte ilerleme belirtileri görülüyordu, motorlu taşıtlar, sinema salonları, dondurmacılar, bir hipodrom, New York ve Paris'ten gelen gösterilerin sergilendiği bir tiyatro vardı sözgelimi. Limana her gün yenilikler boşaltıp petrol yükleyen gemiler yanaşıyordu, ama ülkenin geri kalan bölümü yüzyıllardır süregelen bir kış uykusundaydı.

Günlerden bir gün, San Jeronimo halkı, demiryolunun gelişini müjdeleyen korkunç çekiç sesleriyle fırladılar siestalarından. Raylar, başkenti bu minik köye bağlayacaktı, Başkan Benefattore, Yazlık Sarayının yapılması için burasını seçmiş-

ti. Avrupalı kralların böyle sarayları olurdu. Oysa burada yazın kıştan nasıl ayrıldığını bilen yoktu, çünkü bütün yıl doğanın aynı nemli ve kızgın soluğu duyulurdu. Bu anıtsal yapının bu köyde yapılmasının tek nedeni, Belçikalı bir doğabilimcisinin, eğer bir yeryüzü cenneti varsa, bu köyde olması gerektiği şeklindeki açıklamasıydı, gerçekten de köyün güzelliği dillere destandı. Bu kişinin gözlemlerine göre ormanda binden çok kuş türü barınıyordu, şapka kadar büyük Brassias'lardan, mercekle görülebilecek kadar minik Pleurothallis'lere kadar her türlü yabani orkide yetişiyordu.

Malikâne düşüncesini ortaya atanlar, birtakım İtalyan yapımcılardı; ellerinde gösterişli bir mermer villa projesiyle ekselanslarının karşısına çıkmışlardı, bu plana göre, malikânenin sayısız sütunla bezeli bir labirenti, geniş koridorları, salonları, mutfakları, yatak odaları, altın ve gümüş musluklarla süslü otuzdan çok banyosu olacaktı. Demiryolu bu yapıtın ilk adımı idi, coğrafya haritasında güçlükle görülebilen bu uzak köye tonlarca malzemeyi, yüzlerce işçiyi, ekip şeflerini, İtalyadan gelen sanatçıları taşımak için tren zorunluydu. Bu tantananın gürültüsü dört yıl sürdü, bu çalışmalar bitki örtüsü ve hayvan türlerinde değişiklikler yarattı, Saray, ulusal filonun tüm savaş gemilerininkine eşit bir servete mâloldu, bunun parası topraktan çıkan kara petrolle ödendi ve hükümetin başa geldiği o şanlı günün yıldönümünde, Yazlık Sarayın kutlama kurdelası kesildi. Bu fırsatla lokomotif ulusal bayrağın renkleriyle süslendi, yük vagonlarının yerine İngiliz meşini ve kadife kaplı yolcu vagonları takıldı, gala giysileriyle yolcular bunlara bindiler ve her ne kadar bu hükümetten nefret de etseler, çağrıyı geri çevirmeye cesaret edemeyen köklü aristokrat ailelerin üyeleri de bu gösteriye uydular.

Benefattore, köylülük alışkanlıklarından sıyrılamamış, kaba saba bir adamdı, soğuk suyla yıkanır, ayağında çizmeleriyle bir yerde hasırın üzerinde uyur, tabancası her zaman elinin altında bulunur, sadece mısır ve kızarmış et yer, su ve kahve içerdi. Tek lüksü kara tütünden purolardı, bunun dı-

şındaki her şey, alkol bile ona soysuzluk ya da ibnelik belirtisi gibi gelirdi, bunlara kötü gözle baktığı gibi, konuklarına da pek ender olarak içki sunardı. Gene de zamanla çevresinde incelikler olması gerektiğini kavradı, çünkü diplomatları ve öteki saygın konukları etkileyemezse, ülkelerine döndüklerinde, onun bir barbar olduğunu söyleyebilirlerdi. Onun bu inatçı huylarını değiştirecek bir hanımı da yoktu. Aşkı tehlikeli bir zayıflık olarak görürdü, annesi dahil bütün kadınların ahlaksız bir yapıya sahip olduklarına inanırdı, bu yüzden en temkinli tavrın, onlardan uzak durmak olduğunu düşünürdü. Cinsel bir kucaklaşmayla uykuya dalan bir erkeğin, erken doğmuş bebek kadar kolay yaralanabileceğini ileri sürerek, generallerinin kışlalarda kalmalarını, karılarıyla arada sırada buluşmalarını isterdi. Onun yatağında bir bütün geceyi geçirmiş hiçbir kadın yoktu, aceleci bir karşılaşmadan başka övünecek bir anısı olmamıştı ve Marcia Lieberman onun yazgısına adım atana kadar hiçbir kadın iz bırakmamıştı yaşamında.

Yazlık Sarayın açılış töreni, Benefattore hükümetinin yıllıklarına başlıbaşına bir olay olarak geçti. Orkestralar iki gün iki gece gözde şarkıları çaldılar, aşçılar bitmek tükenmek bilmeyen bir banket hazırladılar. Karayiplerin en güzel melezleri, bu olay için dokunmuş gözalıcı giysilerle, hiçbir savaşa katılmasalar da göğüsleri madalya dolu generallerle salonlarda dans ettiler. Her türlü eğlence vardı: Havana'dan ve New Orleans'tan getirtilmiş şarkıcılar, flamenko sanatçıları, büyücüler, hokkabazlar, trapezciler, kâğıt ve domino maçları izlendi ve hatta hizmetçilerin kafeslerden salıp koşmaya zorladıkları tavşanları konuklar soylu tazılarla kovaladılar, konuklardan biri eline bir çifte alıp da göldeki kara boyunlu kuğuları vurunca iş çığrından çıktı. Çağrılıların bir kısmı danslardan ve şaraplardan sarhoş olarak mobilyalara yıkıldılar, bir kısmı giyinik olarak havuzlara atladı ya da çift çift odalarda yok oldular. Benefattore, ayrıntıları öğrenmek istemedi. Konuklarına kısa bir konuşma ile hoş geldiniz dedikten sonra en önemli hanımla açılış dansını yaptı, sonra da

kimseyi selâmlamadan başkente geri döndü. Şenlikler onun keyfini kaçırırdı. Üç gün sonra tren, bitik konukları geri götürmek için sefer yaptı. Yazlık Saray, korkunç bir durumda kalmıştı, banyolar ahıra dönmüştü, perdeler çişe batmıştı, mobilyalar kırılmış, bitkiler saksılarda cançekişir olmuşlardı. Hizmetkârlar bu tayfunun zararını temizlemek için bir hafta uğraştılar.

Saray böyle bir curcunaya bir daha sahne olmadı. Arada sırada Benefattore, görevinin gerginliğinden kurtulmak için oraya gidiyordu, ama dinlenmesi üç dört günden fazla sürmüyordu, çünkü yokluğunda bir darbe hazırlığı olmasından korkuyordu. Her zaman hükümetin başında bulunması gerekliydi, yoksa iktidar ellerinden kayıp giderdi. Dev gibi yapının içinde kala kala bakım ve temizlikle ilgili hizmetkârlar kaldı. Sarayın yapımı ve trenin geçişi ile burada çalışmış olan makinelerin gürültüsü dinip, kutlama şöleninin yankısı da kesilince, köy eski dinginliğine kavuştu, orkideler yeniden açtılar, kuşlar yeniden yuvalar yaptılar. San Jeronimo halkı her zamanki işlerine döndü, Yazlık Sarayın varlığını neredeyse unuttular. İşte o zaman yavaş yavaş Kızılderililer kendi topraklarına elkoymaya döndüler.

İlk belirtiler öylesine sessizce oldu ki, kimse bunun farkına varmadı: sessiz adımlar, fısıltılar, sütunlar arasında kaçamak gölgeler, bir masanın cilâlı yüzeyinde bir el izi... Yavaş yavaş mutfaklardan yiyecekler yok olmaya, mahzenden şişeler eksilmeye başladı, kimi zaman da yataklar bozulmuş olarak bulunuyordu. Hizmetkârlar birbirlerini suçluyorlardı, ama kimse sesini yükseltmeye yeltenmiyordu ki koruma görevlileri olayın farkına varmasınlar. Evin tümünü göz hapsinde tutmak olanaksızdı, bir odayı parlatırken, yandakinden iç çekmeler duyuluyor, oranın kapısı açıldığında sadece kımıldayan perdeler görülüyordu, sanki az önce buradan biri geçmiş gibiydi. Derken Sarayın büyülü olduğu söylentisi yayıldı, korku askerlere de sıçradı, gece dolaşarak nöbet tutmaları gerekirken gözleri çevreye dikili, ellerinde silâh, oldukları

yerde kalmayı yeğlemeye başladılar. Tedirginleşen hizmetkârlar yeraltındaki katlara inmez oldular, güvenlik açısından bazı odaları kilitli tutmaya başladılar. Mutfakta ve yapının bir kanadında yaşıyorlardı. Sonunda yapının öteki bölümü korumasız kaldı, bedensiz Kızılderililer buraya yerleştiler, odaları hayali çizgilerle paylaştılar, huzursuz ruhlar gibi yerleştiler buraya. Tarihin geçişine karşı koymuşlar, gerekli olduğu zaman değişimlere ayak uydurmuşlar, gerektiği zaman onlara ait bir boyuta geçmişlerdi. Sarayın odalarına sığındılar, burada sessizce seviştiler, şölensiz doğdular, gözyaşsız öldüler. Mermer labirentin yollarını öyle iyi öğrendiler ki, aynı mekânlarda koruma görevlileri ve hizmetkârlarla birbirlerine hiç değip dokunmadan, onları rahatsız etmeden, sanki başka bir dönemde yaşarmışçasına varolmayı öğrendiler.

Büyükelçi Lieberman, karısıyla ve pek büyük bir yükle limana indi. Lieberman, köpekleri, bütün mobilyaları, kitaplığı, opera plakları koleksiyonu, her türlü spor aracı ve yelkenlisiyle dolaşırdı dünyayı. Ona yeni atandığı ülkeyi bildirdiklerinde bu ülkeden nefret etmeye başlamıştı. Viyana'daki Devlet Müsteşarlığı görevinden ayrılarak bütün tutkularına yenik düşüyor ve büyükelçilik görevine indiriliyordu; üstelik ona hiç de sevimli gelmeyen, tuhaf bir Güney Amerika ülkesine gidiyordu. Oysa karısı Marcia, bu olayı sevinçle karşılamıştı. Kocasını bu diplomatik gezilerinde izlemeye her zaman hazırdı, aslında gün geçtikçe kocasından uzaklaşıyordu; toplumsal yaşamdan hiç hoşlanmıyordu, ama onun yanında her zaman son derece özgür olabiliyordu. Bir kocanın gereksinme duyduğu minimum istekleri karşılamayı bildikten sonra geri kalan zaman ona aitti. Gerçekte kocası işiyle ve sporla o denli meşgul oluyordu ki karısının varlığından ancak haberli olabiliyordu; ona toplumsal yaşantılarında eşlik ediyor, aile düzeninin sürmesini sağlıyordu. Onun dürüst bir kadın olduğuna inanırdı, ama şimdiye dek onun duygusal yönünü

tanımak için bir çaba harcamamıştı. Marcia, haritaları inceledi, bu uzak ülkeyi yakından tanımak için ansiklopedilere başvurdu ve İspanyolca öğrenmeye başladı. Atlantiği geçtikleri o iki hafta boyunca Belçikalı doğabilimcinin kitaplarını okudu; ülkeyi görüp tanımadan bu sıcak coğrafyaya âşık olmuştu bile. İçine kapanık bir kadındı, salonlarda kocasına eşlik etmektense bahçesiyle ilgilenmeyi yeğlerdi, vardığı yargıya göre o ülkede sosyal yaşantı konusunda daha rahat olabilecek, kendini okumaya, resim yapmaya, doğayı keşfetmeye verebilecekti.

Lieberman'ın ilk işi konutun tüm odalarına vantilatör taktırmak oldu. Sonra hükümet yetkililerine güven mektubunu sundu. Benefattore onu çalışma odasında kabul ettiği zaman, çift, kente geleli henüz birkaç gün olmuştu, ama büyükelçinin karşısının pek güzel olduğu söylentisi Başkanın kulağına çoktan ulaşmıştı. Protokol gereği onları akşam yemeğine çağırdı, aslında diplomatın kibirli halinden hiç hoşlanmamıştı, buna katlanamayacağını sanıyordu. Belirlenen tarihte Marcia Lieberman, Kabul Salonuna kocasının kolunda girdi ve Benefattore, uzun meslek yaşamında ilk olarak bir kadın karşısında soluğunun tutulduğunu anladı. Daha güzellerini, daha boylularını görmüştü, ama bu kadar hoşunu hayır. Zihninde eskiden çaldığı yürekler uyanıverdi, yıllardır ilk kez kanı kaynamaya başladı. Akşam boyunca kendini belli bir mesafede tuttu, ona belli etmeden sefireyi inceledi, onun boynunun eğimi, gözlerinin gölgesi, ellerinin hareketleri ve davranışlarının ciddiliği aklını başından almıştı. Belki bu kadından kırk yaş büyük olduğu ya da herhangi bir skandalın sınır dışına kadar yankı uyandıracağı olasılığı aklından geçmişti, ama bütün bunları gözardı ediverdi; tam tersine doğmakta olan bu tutku ona karşı koyamayacağı bir duygu yaşattı.

Marcia Lieberman, bu adamın bakışlarının tenine yapışıp kaldığının farkındaydı, utanmazca bir okşayış gibiydi; tehlikenin farkına vardı, ama kaçmaya cesaret edemedi. Bir an kocasından kendini eve götürmesini isteyecekti, ama öylece

oturmayı sürdürdü, bir yandan da bu ihtiyarın kendisine yaklaşırsa, bunu bahane edip kaçmayı düşündü. Neden titrediğini anlamıyordu. Bu erkek için hayal bile kurmaya değmezdi, uzaktan bile ne kadar yaşlı olduğu anlaşılıyordu, teni bütün kırışıklarla, lekelerle doluydu, bedeni kamburlaşmıştı, titrek bir hali vardı, onun o ekşimsi kokusunu tahmin edebiliyor, keçi derisi eldivenlerin içinde el yerine iki pençe bulunduğunu görmese de bilebiliyordu. Ama diktatörün yaşlılıktan ve bunca vahşetten sise gömülen gözlerinde hâlâ öyle bir egemenlik altına alma parıltısı vardı ki, kadın koltuğunda kımıldayamadı bile.

Benefattore, bir kadına nasıl kur yapılacağını bilmezdi, şimdiye dek bunu yapmasına gerek de olmamıştı. Bu da bir bakıma iyi oldu, çünkü eğer Marcia'ya çapkın bir erkek gibi yaklaşmayı deneseydi, itici bir durum olurdu bu, kadın da onu kötü gözle görebilirdi. Oysa birkaç gün sonra erkek, sivil giysilerle ve yanında kimse olmaksızın onun kapısına dayandı, kederli bir büyükbaba tavrıyla, on yıldır bir kadına el sürmediğini söyleyip bu tür eğilimlerin onun için öldüğünü anlattı, ama bütün saygısıyla, bu gece hanımefendinin kendisiyle özel bir konuta gelmesini istediğini, orada başını, onun kraliçe dizlerine yaslayıp o daha genç bir erkekken, kadın henüz doğmamışken dünyanın nasıl bir yer olduğunu anlatmak istediğini söyleyince, Marcia ona karşı koyamadı.

"Ya kocam?" Marcia'nın ancak duyulur bir sesle sorabildiği bir tek bu oldu.

"Kocan yok, kızım. Şimdi sadece siz ve ben varız." Başkan canlı bir sesle bunları söyledi ve koluna girerek onu kara Packard'ına götürdü.

Marcia eve dönmedi, bir ay dolmadan Büyükelçi Lieberman ülkesine geri gitti. Dağları, denizleri aşmış, karısını aramıştı, ama onun gizlendiği iyice belli olunca Lieberman, Devlet Başkanına, huzura kabul edilmek istediğini bildirdi, karı-

sının kendisine geri verilmesini istedi. Çevirmen bu sözleri kendi diline daha yumuşak bir sözcüklerle çevirmeye çalıştıysa da, Başkan onun ses tonunu yakalamıştı ve bu temkinsiz kocadan bir an önce kurtulmak için bu bahaneyi kullanmaya karar verdi. Lieberman'ın bu temelsiz suçlamalarla ulusa hakaret ettiğini bildirdi ve ona üç gün içinde sınır dışına çıkmasını buyurdu. Ona bu işi skandal yaratmadan yapmasını söyledi, nasılsa kimsenin bu diplomatik ilişkiyi de, serbest petrol trafiğini de bozmaya niyeti yoktu. Karşılaşmanın sonunda, Başkan kırgın bir baba görünümünde, onun iç huzursuzluğunu anladığını, ama rahatça yola çıkabileceğini, onun yokluğunda da karısının aranmasına devam edileceğini bildirdi. Hatta iyi niyetini kanıtlamak için polis şefini çağırdı, ona büyükelçinin önünde buyruklar verdi. Lieberman, daha önce Marcia'sız ayrılmayacağını söylemeye yeltendiyse bile, şimdi ensesine bir tabanca dayanabileceğini anlayarak eşyalarını toparladı, belirlenen tarih gelmeden ülkeden ayrıldı.

Benefattore artık yüreğinin çırpınmalarını duymaz olduğu bir yaşta beklenmedik bir şekilde âşık olmuştu. Bu âfet onun tüm duygularını altüst etmiş, onu gençliğine geri götürmüştü, ama bu bile onun tilki kurnazlığını uyuşturmaya yetmemişti. Bunun yaşlılıkla ilgili bir zayıflık olduğunu anlıyor, Marcia'nın kendisi kadar tutkulu olmadığını düşünebiliyordu. Kadının o gece onu neden izlediğini bilemiyordu, ama mantığına kulak verirse, bunun aşk yüzünden olmadığını anlıyordu, ne var ki kadınlar hakkında hiçbir şey bilmediği için, Marcia'nın bir serüven yaşamak istediğini, ya da erkeğin gücüne kapıldığını tahmin ediyordu. Yaşlı adam, heyecanla onu kucakladığı, ama erkekliği ona bir zamanlar olduğu gibi yanıt vermeyip onu gözyaşlarına boğduğu zaman, Marcia sabırla erkeğe gururunu kazandırabilmek için çok uğraşmıştı. Böylece pek çok denemeden sonra zavallı adam eşiği aşmayı, kısa birkaç an için ona sunulan ılık bahçelerde dolaşmayı başardı, ama hemen sonra köpük dolu yüreğiyle şönüverdi.

"Benimle kal." Benefattore, kadının üzerinde ölüp kal-

ma korkusunu yenebildiği an bunları söyledi.

Ve Marcia kaldı, çünkü bu Başkanın yalnızlığı onu hüzünlendirmişti; kocasına geri dönme seçeneği, bu adamın neredeyse seksen yıldır yaşadığı bu demir çemberi aşmaktan daha sıkıcı gelmişti.

Benefattore, Marcia'yı gizli konutlarından birinde tuttu, onu her gün orada ziyaret ediyordu. Onunla asla bir gece geçirmedi. Birlikte geçirdikleri zaman, yavaş okşayışlarla, söyleşilerle geçiyordu. Kararsız İspanyolcası ile, Marcia ona yolculuklarını, okuduğu kitaplarını anlatıyordu, adam pek bir şey anlamadan bunları dinliyordu, ama kadının ses tonu hoşuna gidiyordu. Kimi zaman erkek, ona And Dağlarında geçirdiği çocukluğunu, askerlik serüvenlerini anlatıyordu, ama kadın ona bir soru soracak olursa, hemen içine kapanıyor, ona güvensiz gözlerle bakıyor, onu bir düşman gibi görüyordu. Marcia, bu kırılması olanaksız güvensizliği farketti, erkek için kendini sevgiye bırakmanın, bu güvensizlikten daha zor olduğunu anladı ve birkaç hafta sonra yenildiğini anladı. Onu aşkla kazanamayacağını anladığı zaman bu erkeğe olan ilgisini yitirdi ve içine kıstırıldığı bu duvarların dışına çıkmak istedi. Ama artık çok geçti. Benefattore, onu yanında istiyordu, çünkü şimdiye dek tanıdığı en yakın dostuydu o, kocası Avrupa'ya dönmüştü, kadınınsa bu topraklar üzerinde kendine ait bir yeri yoktu; adı bile başkalarının belleğinden silinmeye başlamıştı. Diktatör, ondaki değişikliği farketti, güvensizliği daha da arttı, ama bu yüzden onu sevmeyi bırakmadı. Onun sürekli bir tutukluluk yaşaması gerekliydi, çünkü yeniden ortaya çıkarsa Lieberman'ın suçlamaları doğrulanmış olur, uluslararası ilişkiler bozulurdu; bu yüzden Marcia'yı oyalayabilmek için ona sevdiği her şeyi, müziği, kitapları, hayvanları buldurtmaya çalıştı. Marcia tek başına yaşadığı bu dünyada saatler geçiriyor, geçen her gün gerçeklikten daha da uzaklaşıyordu. Kadın onu canlandırmayı da bırakınca erkek için onu kucaklamayı sürdürmek olanaksızlaştı; artık buluşmaları kakao içilip bisküvi yenen sakin akşamlara dönüştü. Mar-

cia'nın hoşuna gitmek amacıyla Benefattore, onu Yazlık Sarayına çağırdı, bunca zamandır okuduğu Belçikalı doğabilimcisinin sözünü ettiği yeryüzü cennetini o da görsün istiyordu.

Kutlama şöleninden beri tren kullanılmaz olmuştu, o zamandan bu yana zaten on yıl geçmişti. Demiryolları parçalandığından, yolculuğu otomobille yaptılar; bir hafta önce yola çıkan koruma görevlileri ve hizmetkârlar, saraya ilk günkü görkemini geri verebilmek için gerekli ne varsa götürdüler yanlarında. Yol, dev bitkilerin arasındaki bir patikadan farksızdı. Birkaç kez baltalarıyla bitkileri kesmek, otomobili çamurdan kurtarmak için boğalara başvurmak zorunda kaldılar, ama hiçbiri Marcia'nın heyecanını silmeye yetmedi. Bu görünümden gözleri kamaşmıştı. Nemli sıcağı ve sivrisinekleri duymazmış gibi davrandı, onu kucaklar gibi saran bu doğaya dikti gözlerini. Sanki buralara daha önce de gelmişti, ya düşünde, ya başka bir varoluşu sırasında sanki buralara ait olmuştu; şimdiye dek bu dünyada bir yabancıydı ve geçmiş tüm adımları, kocasını bırakışı, bu titrek ihtiyarın peşine takılışı bile onu içgüdüsel olarak buraya sürüklemek için atılmış adımlardı. Yazlık Sarayı görmeden, burasının onun son konutu olacağını anlamıştı. Sonunda palmiyelerin arasında güneşte parıldayan yapıyı görünce Marcia rahatladı, içini çekti ve limanını gören bir deniz kazası kurbanı gibi hissetti kendini.

Onları karşılamak adına yapılan çalışmalar sonucu malikânenin pek gösterişli bir havası vardı. Roman tarzı mimari, aslında geniş yollarla düzenlenmiş büyük geometrik bir parkın ortasında bulunacağı gözönünde tutularak yapılmıştı, ne var ki çevredeki her şeyi yutan dev bitkilerin içine gömülüp kalmıştı şimdi. Yakıcı sıcaklıktaki iklim, bütün malzemenin rengini değiştirmiş, her şey şimdiden solmuş, havuz ve bahçeden geriye hiçbir şey kalmamıştı. Tazılar zincirlerini çoktan kopartmışlardı, şimdi çevrede başıboş dolaşıyorlardı, hem aç, hem vahşiydiler; gelenleri bir havlama korosuyla karşıla-

dılar. Kuşlar sütun başlarına yuvalar kurmuşlar, kabartmaların üzerine pislemişlerdi. Yazlık Saray, sanki canlı bir yaratığa benzemişti, onu sarıp içine alan ormanın yeşil işgaline uğramıştı. Marcia otomobilden indi, önünde sıcaktan perişan düşmüş koruma görevlilerinin beklediği büyük kapılara doğru koştu. Bütün odaları birer birer dolaştı, tavanlardan yıldız salkımları gibi sarkan kristal avizeli salonları gezdi, aralarında kertenkelelerin yuva yaptığı Fransız tarzı mobilyaları, ışığa gömülmüş büyük yatak odalarını, mermerlerin bitişme noktalarının küflendiği banyoları gördü. Gülümsüyordu şimdi, sanki elinden kopartılıp alınan birşeylerine kavuşan bir insanın sevincini yaşıyordu.

Bundan sonraki günlerde Benefattore, Marcia'yı öylesine hoşnut gördü ki, bu güç, onun eprimiş kemiklerini ısıttı, sevgilisini ilk günlerdeki gibi kucaklayabildi. Kadınsa onu dalgın bir şekilde kabul etti. Orada geçirmeyi tasarladıkları bir hafta, iki haftaya uzatıldı, ne de olsa erkek kendini pek rahat hissediyordu. Yıllardır komutanlık yapmaktan üzerine biriken yorgunluk birden yokoldu, yaşlılık ağrıları da azaldı. Marcia ile çevrede gezintiler yaptılar, ona ağaç gövdelerine sarınarak yükselen çeşitli türden orkideleri gösterdi, ya da yüksek dallardan üzüm salkımları gibi sallanan başka türleri öğretti, toprağı kaplayan beyaz kelebek bulutlarını, havayı sesleriyle dolduran parlak kanatlı binbir kuşu tanıttı. Kadınla genç bir sevgili gibi oynaştı, ağzına verip yabani mangolar yedirdi ona, elleriyle kaynattığı otlarla yıkadı onu, penceresinin altında bir serenad yaparak onu güldürmeyi başardı. Başkentten, uzun süredir ilk kez böylesine uzaklaşıyordu, kimi zamanlar uçakla yakın kasabalara giderdi, oralardaki bazı ayaklanmaları bastırıp halka, otoritesinin sağlamlığını kanıtlar, geri dönerdi. Şimdi yaşadıkları bu beklenmedik tatil, Başkanı son derece keyiflendirdi, yaşam birdenbire daha zevkli gelmeye başladı ve sanki bu güzel kadının yanında sonsuza dek ülkeyi yönetebileceğini hissetti. Bir gece kadının kolları arasındayken uykuya yenik düştü. Sabah korkuyla

uyandığında kendi kendine ihanet ettiği duygusuna kapılmıştı. Ter içinde kalktı, yüreği deli gibi çarpıyordu, yataktaki mermer beyazı bedenin dinlenişini, yüzü örten o bakır rengi saçları seyretti. Dışarıya çıkıp koruma görevlilerine kente dönmek üzere hazırlanmalarını buyurdu. Marcia'nın onunla gelmek istemeyişine şaşırmadı; belki de bunu o da yeğledi, çünkü kadın onun en zayıf noktasını oluşturuyordu, ona egemen olma tutkusunu unutturabilen tek kişiydi.

Benefattore, başkente Marcia'sız döndü. Malikâneyi koruması için yarım düzine askeri ve hizmetkârı onunla bıraktı, sonra da armağanlarını, yiyeceklerini, postayı ve bazı gazeteleri zamanında alabilmesi için yolu düzene koyduracağı konusunda ona söz verdi. Devlet Başkanlığı görevleri ve zorunlulukları izin verdikçe, gelip onu göreceğine de söz verdi ama, birbirlerini esenlerken her ikisi de bir daha görüşemeyeceklerini biliyorlardı. Benefattore'nin otomobil kervanı ağaçların arasında yitti ve bir an için Yazlık Sarayı çevreleyen bir sessizlik oldu. Marcia ömründe ilk kez kendini gerçekten özgür hissetti. Saçlarını topuz yaptığı tokaları çıkarttı ve başını şöyle bir salladı. Koruma görevlileri ceketlerinin düğmelerini çözdüler, silâhlarını yere dayadılar, bu arada hizmetkârlar da hamaklarını en serin yerlere asmaya seğirttiler.

Kızılderililer, bu konukları iki haftadır saklandıkları gölgeliklerden izlemişlerdi. Her ne kadar Marcia Lieberman soluk bir tene ve kıvırcık saçlara sahiptiyse de, onun da kendilerinden biri olduğunu anladılar, ama karşısına varlık olarak çıkmaya cesaret edemediler, çünkü ne de olsa yüzyıllardır gizlice yaşıyorlardı. Yaşlı adamın yola çıkışından sonra, kuşaklar boyu varlıklarını sürdürdükleri yerlerine sessizce geri döndüler. Marcia her zaman yalnız olmadığını seziyordu, nereye giderse gitsin onu izleyen binlerce göz vardı, çevresinde sürekli bir mırıldanma duyuyordu, sıcak bir soluk, ritmik bir yürek çırpıntısı hissediyor, ama korkmuyordu, tam tersine, bu nazik kalabalıkça korunduğunu biliyordu. Bazı ufak tefek

sıkıntılara da alışmıştı: giysilerinden biri birkaç gün ortadan yok oluyordu, sonra birdenbire bir sabah yatağın ayakucundaki sepette bulunuveriyordu, kendisi yemek salonuna girmeden birileri tabağındaki yemeği yutuveriyordu, suluboyaları ve kitapları çalınıyor, masasında daha yeni koparılmış orkideler buluyor, kimi zaman küvetinde suyun içinde yüzen mine çiçekleriyle bile karşılaşıyordu; boş salonlarda piyano sesleri işitiliyor, dolaplarda sevgililer sevişiyor, çatı arasında çocuk sesleri oluyordu. Hizmetkârlar bu karışıklıklara bir anlam veremiyorlardı, kısa bir süre sonra Marcia onları sorgulamaktan vazgeçti, çünkü onların da bu sıkıntılara katlanmak zorunda kaldıklarını anlamıştı. Bir gece eline bir fener alarak perdelerin arasına gizlendi, mermerlerin üzerinde bir ayak sesi işitince ışığı yaktı. Birtakım çıplak figürler görür gibi oldu, bir an için kadına sevgi dolu gözlerle baktılar, sonra karanlığa karıştılar. Marcia onlara İspanyolca seslendi, ama yanıt veren olmadı. Sonunda bu gizi çözebilmek için çok derin bir sabır olması gerektiğini anladı, ama bunu önemsemedi, çünkü önünde uzun bir ömür vardı.

Birkaç yıl sonra ülke, diktatörlüğün şaşırtıcı bir nedenle yıkıldığı haberiyle çalkalandı: Benefattore ölmüştü. Gerçi artık iyice yaşlanmış, bir deri bir kemik kalmıştı, üniformasına çiş yapar olmuştu, ama gene de gerçekte pek çok kişi onun ölümsüz olduğu inancına kapılmıştı nedense. Hiç kimse ondan önceki dönemleri anımsamıyordu, öyle uzun zamandır hükümetin başındaydı ki, halk onu hani ülkenin iklimi gibi önüne geçilemez bir dert olarak görmeye alışmıştı. Cenazenin yankısı Yazlık Saraya biraz geç ulaştı. Hizmetkârlar bir değişiklik beklemekten bıkmışlar, bunun asla gerçekleşmeyeceğini düşünerek burayı terketmişlerdi. Marcia Lieberman, haberi duyduğunda tepki göstermedi. Gerçekte geçmişini anımsamak için kendini zorlaması gerekiyordu, hani şu ormanın ötesinde, yazgısını değiştiren o şahin bakışlı ihtiyarla yaşananlar neredeyse unutulmuştu. Diktatörün, ölümü üzerine, artık gizlenmek zorunda kalmadığı gerçeğini kavradı, ar-

tık uygarlığa geri dönebilirdi, artık hiç kimse onun kocasını bırakışının skandalını anımsamazdı, ama bu düşünceyi aklından hemen attı, çünkü bu esrarengiz yöreden başka onu ilgilendiren hiçbir yer yoktu ki. Yaşantısını Kızılderililerin arasında, bu yeşilliğe gömülmüş durumda, üzerinde kısa bir giysi, saçları kısacık, teni dövmelerle bezeli, başında tüyler, öylece geçiriyordu. Son derece mutluydu.

Bir kuşak sonra, demokrasi ülkeye yerleştikten, uzun diktatörlük tarihi sadece kitaplarda kaldıktan sonra, birileri mermer sarayı anımsadı, burayı onarıp Güzel Sanatlar Akademisine dönüştürmeyi önerdi. Cumhuriyet Parlamentosu, bir komisyonu oraya gönderdi, bir rapor hazırlamasını istedi, ama otomobiller yollarını yitirdiler, en sonunda San Jeronimo köyüne vardıklarında Yazlık Sarayın nerede olduğunu bilen bir kişi bile çıkmadı. Demiryolu raylarını izlemeyi denediler, ama bunlar kırılmış, bitki örtüsü izlerini yutmuştu. Parlamento bunun üzerine bir araştırma grubunu ve askeri mühendisleri helikopterle yolladı yöreye, ama onlar da bitki örtüsünün sıklığı yüzünden malikâneyi bulamadılar. Sarayın izleri halkın belleğinde, belediye arşivinde kalmıştı, varlığı, sonunda ev kadınlarına dedikodu malzemesi oldu, raporlar bürokrasinin çarkında öğütüldü gitti ve sonunda ülkenin daha âcil sorunları olduğundan Güzel Sanatlar Akademisi konusu da ertelendi.

Şimdilerde San Jeronimo'yu ülkenin geri kalan kısmına bağlayan bir yol yapıldı. Buradan geçen yolcular, bir fırtınadan sonra, hava nemli ve elektrik yüklüyken, birdenbire beyaz bir mermer sarayın görünüp belli bir yükseklikte havaya asılı kaldığını, bir serap gibi görünüp gürültüsüzce yok olduğunu anlatıyorlar ara sıra.

BEYAZ ZAMBAK

Kızın çamurdan uzanan başını gördüklerinde, gözleri açıktı ve sessizce yakarıyordu. İlk komünyonunda takılan adı taşıyordu: *Azucena*[1]. O uçsuz bucaksız mezarlıkta, ölülerin kokusu, en uzaktaki yırtıcı gece kuşlarını bile kendine çekiyordu, yetimlerin ağlamaları, yaralıların yakınmaları havayı sarıyordu, işte burada yaşamak için direnen o kız çocuğu bütün trajedinin simgesi haline geldi. Televizyonlar çamurdan kara bir balkabağı gibi çıkan bu başın içler acısı görüntüsünü o kadar çok yayınladılar ki, onu bütün herkes tanıdı, bildi. Ekranda kız göründüğünde, arkasından seçilen kişi, haberi alır almaz oraya koşarak otuz yıl önce yitirdiği geçmişinden bir parça bulacağına inanan Rolf Carlé idi.

Önce yeraltında bir hıçkırık oldu, sonra pamuk tarlaları sarsıldılar, köpüklü birer dalga gibi kıvrılıp kaldılar. Jeologlar, ölçüm aygıtlarını haftalar öncesinden buraya yerleştirmişlerdi, çünkü dağın bir kez daha uyanacağını biliyorlardı. Uzun zamandan beridir patlamanın ısısıyla yanardağın yamaçlarında ezelden beri duran buzların kopacağını haber veriyorlardı, ama bunlar hayal ürünü bir masal gibi geldiğinden kimsenin bu uyarılara kulak astığı yoktu. Vadi köyleri, kasımın o korkunç çarşamba gecesine kadar toprağın iniltilerine sağır kaldılar, sonunda uzun bir kükreyiş dünyanın sonunu haber verdi, kardan duvarlar ayrıldılar, bir çamur, taş ve su seli köylerin üzerine indi, insanlar yeryüzünün kusmuğuyla kazılması olanaksız metrelerce derinliklere gömülüp kaldılar. Hayatta kalmayı başaranlar, ilk korkunun etkisinden kurtulabildiklerinde, evlerin, alanların, kiliselerin, beyaz pa-

1. *Azucena:* Beyaz zambak.

muk tarlalarının, kara kahve ormanlarının, boğaların otlaklarının yok olduğunu anladılar. Çok zaman sonra, canlıları toplamaya, afetin genişliğini ölçmeye gelen gönüllüler ve askerler, toprağın altında yirmi binden fazla cesetle belirsiz sayıda hayvanın yapış yapış bir çamura karışmış olduğunu bildirdiler. Ormanlar ve ırmaklar bile süprülüp gitmişlerdi, göze görünen sadece bir çamur çölüydü, o kadar.

Seherle birlikte televizyondan telefon ettiklerinde Rolf Carlé ile birlikteydik. Uyku sersemi kalktım yataktan; o, aceleyle giyinirken, kahve yapmaya koyuldum. Her zaman yanında taşıdığı yeşil kumaş çantasına araç gerecini koydu, her sefer olduğu gibi esenledik birbirimizi. İçime doğan bir şey olmadı. Ben mutfakta kalıp kahvemi yudumlarken onsuz kalan saatleri nasıl geçireceğimi düşünmeye başladım; nasılsa ertesi gün geri dönecekti.

Öteki gazeteciler bataklığa ciple, bisikletle, yürüyerek, herkes kendine nasıl bir yol bulabildiyse varmaya çalışırken, o televizyonun helikopteriyle çığın üzerinde uçarak olay yerine ilk varanlardan biri oldu. Ekranlarda asistanının telekamerasıyla çektiği ilk sahneler yayınlanmaya başladı, Rolf dizlerine dek çamura gömülmüş, elinde bir mikrofon, yitik çocuklar, sakatlar, cesetler, yıkıntılar kaosunun ortasında duruyordu. Olayın dökümü bize onun o dingin sesiyle ulaştı. Yıllardır onun savaşlar ve afetler ortasında eşinmesini haberlerde izlerdim, hiçbir şey onu korkutmazdı, inanılmaz bir direnişle tehlikeler ve acılar karşısında koruyabildiği sakin tutumu beni hep şaşırtırdı, sanki onun gücünü sarsabilecek hiçbir şey yoktu, merakını hiçbir şey saptıramazdı. Sanki korku nedir bilmez gibiydi, ama bana hiç de cesur olmadığını itiraf etmişti. Sanırım televizyon kamerasının merceği onun üzerinde tuhaf bir etki yapıyordu, sanki onu, olaylara katılmadan aktarabileceği değişik bir zamana götürmeyi başarıyordu. Onu daha iyi tanıdıkça bu kurgusal uzaklığın, onu kendi heyecanlarından koruduğunu anladım.

Rolf Carlé başlangıçtan beri Azucena'nın yanında oldu.

Onu bulan, ona yaklaşmaya yeltenen ilk kişileri filme aldı, televizyon kamerası kızı, kızın esmer yüzünü, perişan kocaman gözlerini, saçlarının inanılmaz karmaşasını ısrarla görüntüde tutuyordu. O noktada çamur iyice yoğundu ve gittikçe batma tehlikesi vardı. Ona bir ip uzattılar, ama kız onu yakalamak için bir çaba harcamadı, sonunda ona tutunması için seslendiklerinde ellerinden birini çamurdan çıkardı, kımıldanmaya çalıştı, ama bu kez daha çok battı. Rolf, çantasını ve öteki araçlarını yere bırakıp bataklıkta ilerlemeye başladı, bir yandan da yardımcısının mikrofonuna havanın pek soğuk olduğunu, cesetlerin kokusunun şimdiden yükselmeye başladığını anlatıyordu.

"Adın nedir?" diye sordu kıza; o da o çiçeksi adını söyledi. "Kımıldama, Azucena," diye buyurdu Rolf Carlé ve söylediklerini düşünmeden konuşmayı sürdürdü, bütün amacı kızın dikkatini dağıtmaktı, bir yandan da beline kadar yükselen çamurun içinde sürükleniyordu. Çevresindeki hava o çamur gibi bulanıklaşıyordu.

Bu yandan yanaşmanın olanaksız olduğunu anlayınca arkadan dolaştı, toprağın daha sert gibi durduğu yöne ilerlemeye başladı. Sonunda iyice yaklaşabilince ipi aldı, onu kollarının altından bağladı ki, kendini çekebilsinler. Gözlerini küçülten, onu çocukluğundaki haline benzeten o gülüşüyle gülümsedi, kıza her şeyin yolunda olduğunu söyledi, işte burada, onun yanındaydı, onu hemen dışarı çekecekti. Ötekilere çekmelerini işaret etti, ama ip gerildiği anda kız bağırmaya başladı. Yeniden denediler, kızın omuzları ve kolları görünüyse de daha fazla kımıldatmayı başaramadılar, öylece kaldı orada. Birileri, kızın bacaklarının kendi evinin yıkıntıları arasında sıkışmış olabileceğini anımsattı, ama kız sadece yıkıntıların değil, ona tutunan kardeşlerinin gövdelerinin de kendisine sarmalandığını söyledi.

Rolf ona, "Merak etme, seni çekeceğiz," diye söz verdi. Yayındaki güçlüğe karşın sesinin titrediğini hissettim, kendime daha yakın buldum ona. Kız, ona hiç yanıt vermeden ba-

kıyordu.

İlk saatlerde Rolf Carlé aklına gelen her çareye başvurarak kızı kurtarmaya çalıştı. Küreklerle, iplerle uğraştı, ama her çaba kız için inanılmaz bir işkenceye dönüşüyordu. Kirişlerle bir vinç sistemi kurmayı düşündüler, ama bu da bir sonuç vermediğinden vazgeçtiler. Kendisi için çalışacak birkaç asker buldu, ama onlar da bir süre sonra yardım bekleyen pek çok kişi olduğunu ileri sürerek yanından ayrıldılar. Kız kımıldayamıyordu, ancak soluk alabiliyordu, ama gene de umutsuz görünmüyordu, sanki atalarından beri soyunda bulunan bir teslimiyetle kendi kaderini okuyabiliyor gibiydi. Oysa gazeteci onu ölümün elinden kurtarmaya kararlıydı. Bir otomobil lastiği bulunup getirildi, bunu kızın kollarının altından bir cankurtaran simidi gibi geçirdiler, sonra onun yanındaki boşluğa bir masa bulup getirdiler, üzerine çıkıp kıza daha rahatça ulaşabilsinler diye. Kızın bacaklarına sarınan yıkıntıları gözle görmeden temizlemek olanaksız olduğundan, birkaç kez çamurun içine dalıp bu cehennemde neler olduğunu anlamaya çalıştı, ama her sefer umutsuz, çamur kaplı taşlar tükürerek çıktı oradan. Sonunda suyu çekmek için bir pompa gerektiğini anladı, bunu telsiz aracılığıyla istetti, ama ne yazık ki taşıt bulunamadığından istediği pompanın bir haftadan önce gönderilmesinin olanaksız olduğunu bildirdiler.

"Bu kadar uzun süre bekleyemeyiz!" diye bağırdı Rolf Carlé, ama o kadar uzaktan kimse anlayış gösterecek durumda değildi. Zamanın durduğunu, gerçek dünyanın düzeltilemez bir biçimde eğri büğrü olduğunu kavrayabilmesi için daha çok saatler geçmesi gerekiyordu.

Askeri bir hekim kız çocuğunu muayene etmek için yaklaştı, yüreğinin iyi çalıştığını bildirerek, o gece ısının fazla düşmemesi halinde, kızın geceyi atlatabileceğini söyledi.

"Biraz sabret Azucena! Yarın pompa gelecek." Rolf Carlé böyle söyleyerek onu avutmaya çalışıyordu.

"Beni yalnız bırakma," dedi kız.

"Hayır, tabii ki bırakmayacağım."

Birileri Rolf'e kahve getirdiler, o da bunu kıza yudum yudum içirdi. Sıcak kahve kızı yeniden canlandırdı, o da o küçük yaşantısından, ailesinden, okulundan, yanardağın patlamasından önce bu dünya kırıntısının nasıl bir yer olduğundan söz etti. On üç yaşındaydı ve köyünün sınırlarından dışarıya hiç çıkmamıştı. Ne yazık ki, fazla erken kapıldığı bir iyimserliğe sığınan gazeteci, her şeyin yoluna gireceğine, pompanın geleceğine, suyu boşaltabileceklerine, yıkıntıları açabileceklerine, Azucena'nın helikopterle hemen iyileşebileceği bir hastaneye götürüleceğine inanıyor, ona armağanlar alarak ziyarete gidecceği an'ı düşünüyordu. Kızın artık bebekle oynamak için fazla büyük olduğunu hesaplayıp neyin onu daha çok sevindireceğini bilemiyordu, kimbilir belki bir giysi olabilirdi. Ben kadınlardan pek anlamam, diye neşeyle karar verdi, yaşamında pek çok kadın tanıdığını, ama böyle bir deneyimi hiç kimsenin ona öğretmediğini geçirdi aklından. Saatleri kandırmak için kıza yolculuklarını, haber avı peşindeki serüvenlerini anlatmaya koyuldu; anıları tükenince kızı oyalayabilmek için hayalgücüne başvurup birşeyler uydurmaya başladı. Kız arada sırada uyukluyordu, ama erkek karanlıkta onunla konuşmayı sürdürüyordu, oradan gitmediğini göstererek, belirsizlik tuzağına düşmemek için uğraşıyordu.

Çok uzun bir geceydi.

Kilometrelerce uzaktaki ben, ekranda Rolf Carlé ile kızı izliyordum. Evde beklemeye katlanamadığım için kalkıp Ulusal Televizyona gittim, pek çok gece burada onun program hazırlaması sırasında beklemiştim. Böylelikle ona daha yakın olabildim ve o müthiş üç gün boyunca yaşadıklarına katılabildim. Kentin en önemli insanlarına, Cumhuriyet Senatörlerine, Silâhlı Kuvvetlerin generallerine, Amerikan Büyükelçisine, Petrol Kumpanyası Başkanına başvurdum ve çamuru çekebilmek için bir pompa istedim, ama sadece boş vaatler aldım. Radyo ve televizyondan âcil mesajlar göndererek,

yardım edebilecek birinin çıkmasını umuyordum. İki çağrı arasında yayın odasına koşuyor, afetin, aralıklı olarak uydu aracılığıyla gelen yeni ayrıntılarını izliyordum. Gazeteciler, en önemli sahneleri haberlerde vermek için derlerken, ben Azucena'nın düştüğü çukurun olduğu sahneleri yakalamaya çalışıyordum. Ekran, faciayı tek bir plana indirgiyor, Rolf Carlé ile aramdaki inanılmaz uzaklığı daha da belirginleştiriyordu, ama ben onunlaydım, kızın her acısından Rolf kadar etkileniyordum, onun çektiği işkenceyi, çaresizliği yaşıyordum. Onunla iletişim kurma olanaksızlığı karşısında, ona düşüncelerimle ulaşabilmek için hayalgücümü yoğunlaştırmaya, ona böylece cesaret aşılamaya karar verdim. Sık sık anlamsızca ve derinlemesine dalıp gidiyordum, arada sırada acılarıma yenilip ağlıyordum, sonunda yorgunluğa kapılıyordum, sanki bir milyon yıl önce sönmüş bir yıldızın ışığını yakalamaya çalışıyordum

Sabahın ilk televizyon haberlerinde cehennemi yeniden gördüm, bir gece içerisinde eriyen kar yüzünden oluşan yeni ırmakların sularında insan ve hayvan cesetleri sürükleniyordu. Çamurun içinden kimi ağaçların yaprakları, bir kilisenin çan kulesi çıkıyordu, pek çok insan yardım beklemek için bu çan kulesine sığınmıştı. Yüzlerce asker ve Sivil Savunma gönüllüsü, ölüme yenilmemiş olanları kurtarabilmek için yıkıntıları kaldırmaya uğraşırken, yırtık giysiler içindeki hayaletimsi insanlardan oluşan uzun kuyruklar, ellerinde bir tas sıcak çorba için bekleşiyorlardı. Radyo istasyonları, yetim kalan çocukları evlerinde barındırabileceklerini bildirmek için arayan ailelerin başvuruları yüzünden telefon santrallarının kilitlendiğini bildiriyordu. İçecek su, benzin ve giyecek giderek azalıyordu. Yaralıların organlarını uyuşturmadan kesmeye razı olan hekimler, hiç olmazsa ağrı kesici, serum ve antibiyotik istiyorlardı. Ne var ki yolların büyük bölümü kapalıydı; daha beteri, her şey bürokrasi yüzünden gecikiyordu. Bu arada çürümekte olan cesetler yüzünden çamur, bulaşıcı hastalıklarla canlıları tehdit ediyordu.

Azucena, onu yüzeyde tutan otomobil lastiğine dayanmış titriyordu. Hareketsizlik ve gerginlik onu güçsüzleştirmişti, ama bilinci yerindeydi; bir mikrofon yaklaştırdıklarında duyulabilen bir sesle hâlâ konuşabiliyordu. Sanki bunca dert yarattığı için özür dilermişcesine pişman bir ses tonu vardı. Rolf Carlé'nin sakalları uzamıştı, gözlerinin altlarında torbalar oluşmuştu, bitkin görünüyordu. Bunca uzaklıktan bile, şimdiye kadar yaşadığı tüm zahmetlerden daha değişik bir yorgunluk çektiğini farkedebiliyordum. Televizyon kamerasını çoktan çıkartmıştı aklından, kıza artık bir mercek arkasından bakamazdı. Bize ulaşan görüntüler, onun asistanınkiler değil, Azucena'yı sahiplenen, bu afetin dehşetini onda simgeleştirmek gibi bir düşünceye kapılan öteki gazetecilerinkilerdi. Şafakla birlikte Rolf Carlé, kızı o mezarda hapseden engelleri kaldırmaya uğraştı, ama sadece ellerini kullanabiliyordu, kızı yaralamamak için başka kazıcı aletler istemiyordu. Ordunun dağıttığı mısır lapasını ve muzları kıza yedirdi, ama çocuk bunları hemen kustu. Bir hekim koşup geldi, ateşi olduğunu doğruladı, ama elinden gelen pek bir şey yoktu, antibiyotikler sadece kangrenleşmiş hastalara ayrılmıştı. Onu kutsamak üzere bir de rahip yaklaştı ve kızın boynuna Meryem Ana'nın bir madalyonunu astı. Öğleden sonra ısrarlı ama hafif bir yağmur serpelemeye koyuldu.

"Gökyüzü ağlıyor," diye mırıldandı Azucena ve o da ağlamaya başladı.

"Korkma," diye yalvardı ona Rolf. "Gücünü korumalısın, sakin olmalısın, her şey yolunda gidecek, ben burada seninle kalacağım ve seni herhangi bir biçimde buradan çekip çıkartacağım."

Onun fotoğrafını çekmek için, kızın artık yanıt vermeye üşendiği sorular sormak için gazeteciler geri döndüler. Başka televizyon ve sinema araçları getirildi, yeni şeritler, filmler, videolar, mercekler, kayıt aletleri, ses alma aygıtları, reflektörler, antireflektör ekranlar, piller, motorlar, yedek parça kutuları, elektrikçiler, ses teknisyenleri, kameramanlar,

Azucena'nın yüzünü bütün dünyanın ekranlarına yansıttılar. Ve Rolf Carlé hâlâ bir pomba istiyordu. Çekimlerin gücü arttı, Ulusal Televizyona ulaşan görüntüler ve sesler daha netleşti, uzaklık birden azalmış gibi oldu; Azucena ile Rolf'un yanımda oldukları sanısına kapıldım, sanki aramızda yok edilemez bir cam vardı, o kadar. Olayları saat saat izleyebildim, arkadaşımın, kızı o hapishaneden kurtarabilmek için yaptıklarını, kızın o acıya dayanabilmek için verdiği uğraşı gördüm, birbirlerine söylediklerinin birkaç sözcüğünü yakalayabildim, gerisini ben tahmin edebildim, kızın Rolf'a dua etmeyi öğretmesi sırasında onlarlaydım, benim Rolf'a yatağımızın beyaz cibinliği içinde binbir gecede anlattığım masallarla kızı oyalarken oradaydım.

İkinci günün akşamı indiğinde arkadaşım, kızı annesinden öğrendiği eski Avusturya şarkılarıyla uyutmaya çalıştı, ama o, artık uyku denen dünyayı aşmıştı. Gecenin büyük bir bölümünü konuşarak geçirdiler, ikisi de bitkindi, açtı, soğuktan titriyorlardı. Derken yavaş yavaş Rolf Carlé'nin geçmişini gizleyen o tahta perdeler birer birer yıkıldılar, yüreğinin en derin yerinde sakladığı sel, belleğinden taşıp akmaya başladı, uzun zamandır bilincini etkileyen o engellere yol açılmış oldu. Her şeyi anlatamazdı Azucena'ya, belki de o denizlerin ötesinde bir ülke olduğunu, kendininkinden önce yaşanmış dönemler olduğunu bilemezdi, savaş zamanında Avrupa'yı hayal edemezdi, işte bu nedenle ona o bozgundan, ya da Rusların açlıktan ölenleri gömmek için onu toplama kampına götürdükleri günden söz etmedi. Ona, odun gibi yığılmış çıplak bedenleri, kırılgan porselene benzeyen o ölüleri neden anlatsındı ki? Ölmekte olan bu kıza fırınlardan ve idam sehpalarından nasıl söz edebilirdi ki? Kaldı ki, ona, ayağında iğne topuklu kırmızı ayakkabılarla çırılçıplak gördüğü, utancından ağlayan annesini de anlatmadı. Pek çok şeyi söylemedi, ama o saatler boyunca belleğinin silmeye çalıştığı ne varsa ilk kez yeniden yaşadı. Sanki Azucena'nın korkusu istemeden Rolf'a bulaşmıştı ve Azucena, onun bunları yaşa-

masını istiyordu. Orada, o lânet olası deliğin yanı başında Rolf artık kendi kendinden daha fazla kaçamadı, çocukluğuna damgasını basan o gizli korkusu onu beklenmedik bir şekilde etkisi altına aldı. Azucena'nın yaşına ve daha da eskilere döndü, kendini onun gibi bir kuyuya batmış, canlı canlı gömülmüş, başı topraktan ancak çıkmış durumda buldu, gözlerinin önünde, babasının çizmeli bacakları, öfkeli bir yılan gibi fıslayan, havada şaklattığı kemeri geldi; her yerini o acı sardı: her zaman zihninde gizlediği, hiç bozulmadan kalan o derin acı. Babasının, hayali suçlar nedeniyle onu kilitlediği o dolaba geri döndü, karanlığı görmemek için saatlerce yumulu gözlerle oturdu orada, kendi yüreğinin çarpıntılarını işitmemek için kulaklarını tıkadı, titredi, bir hayvan gibi kendi içine büzüldü. Anılarının sislerinde, kızkardeşi Katharina'ya rastladı, babasına kendi şanssız doğumunu unutturabilmek için tüm ömrünü gizlenerek geçirmeye çalışan, hafif geri zekâlı o tatlı yaratığı buldu. Yemek masasının altına, onun yanına süzüldü, orada büyük bir beyaz örtünün altında birbirlerini kucakladılar, seslere ve adımlara kulak kabarttılar. Katharina'nın kokusu, kendi terinin, mutfağın, sarmısağın, çorbanın, henüz fırından çıkmış ekmeğin ve tuhaf bir biçimde çürümüş toprağın kokusuyla birlikte burnuna ulaştı. Kendi elinde kızkardeşinin eli, onun ürkek soluması, onun yanaklarına düşen asi saçlarını okşayışı, bakışlarının o tertemiz anlatımı... Katharina, Katharina... şimdi karşısında bir bayrak gibi dalgalanıyordu, sonradan onun kefeni olan o beyaz masa örtüsüne sarınmıştı, sonunda onun ölümüne ve onu terketme suçluluğuna ağlayabilirdi artık. İşte o zaman anladı ki, bu gazetecilik görevi, bunca deneyim, bunca ün, ona en eski korkusunu denetim altında tutabilmeyi öğretmişti, gerçeğin belki de daha katlanabilir olabileceği umuduyla dünyaya hep bir mercek ardından bakmayı yeğlemişti. Geceleri ona işkence eden canavarları yenmek için gündüzleri cesaret alıştırmaları yapıyor, inanılmaz tehlikelerle boğuşuyordu. Ama artık gerçeğin zamanı gelmişti, artık bundan kaçamazdı. O şimdi

Azucena idi, çamura gömülmüştü, yaşadığı dehşet neredeyse unutulmuş bir çocukluğa ait heyecan değil, boğazını sıkan bir pençeydi. Ağlama isteğinin baskın çıkması üzerine annesi göründü, gri giysisini giymişti, timsah derisi çantasını göğsüne bastırmıştı, kendisi, Amerika'ya gitmek için bindiği geminin güvertesindeydi, annesi onu son kez iskeleden uğurluyordu. Şimdi gözyaşlarını kurulamak için gelmemişti, bir kürek almasını, savaşın bittiğini, ölüleri gömmeleri gerektiğini söylemek için buradaydı.

"Ağlama. Artık bir yerim acımıyor, iyiyim," dedi Azucena, seherde.

"Senin için ağlamıyorum, kendim için ağlıyorum, benim her yanım acıyor," diye gülümsedi ona Rolf Carlé.

Afet vadisinde üçüncü gün, kocaman bulutların arasından süzülen solgun bir ışıkla doğdu. Cumhurbaşkanı bölgeye geldi, arazi üniforması içinde bunun yüzyılın en büyük faciası olduğunu bildirdi, ülke yas tutuyordu, kardeş ülkeler yardım önermişlerdi, olağanüstü hâl ilan edilmişti, Silâhlı Kuvvetler bu durumdan yararlanarak hırsızlık ya da başka suçlar işleyecek olanlara acımayacak, sorgusuz ateş edecekti. Sonra tüm cesetleri gömmenin, kayıpların tümünün yazgısının belirlenmesinin güç olduğunu ekleyerek, vadinin kutsal alan olduğunu, piskoposların, kurbanların ruhu için toplu bir ayin yapacaklarını söyledi. Sonra ordu çadırlarına yöneldi, burada kurtarılmış yurttaşlara belirsiz vaatlerde bulundu, aceleyle kurulmuş bir hastaneye girerek yoksunluklardan perişan olmuş hekimlere ve hemşirelere cesaret aşıladı. Sonra Azucena'nın olduğu yere götürülmesini istedi; görüntüsü bütün gezegeni dolaşmış olan kız artık ünlüydü ne olsa... Onu, bir devlet büyüğüne ait olan zayıf elleriyle esenledi, mikrofonlar onun heyecanlı sesini kaydettiler, kıza, cesaretinin tüm ülke için örnek olduğunu söyleyerek onu baba şefkati taşıyan sesiyle yüreklendirdi. Rolf Carlé, Başkanın sözünü keserek bir

pomba istedi; Başkan bu konuyla kişisel olarak ilgileneceği konusunda güvence verdi. Deliğin yanına diz çökmüş Rolf'u bir an görebildim. Akşam haberlerinde aynı pozisyondaydı; ve ben kristal küresine eğilmiş bir falcı gibi oraya baktığımda, onda bazı şeylerin temelden değiştiğini anladım, bu gece tüm zırhlarının yıkıldığını bildim, artık o da yaralanabilirdi, acıya teslim olmuş bir erkekti. Küçük kız, onun ruhunun öyle bir yerine değmişti ki, buraya ne kendisi girmeye cesaret etmişti, ne de benimle paylaşmıştı. Rolf onu avutmak istemişti, ama onu avutan Azucena olmuştu.

Rolf'un artık savaşmayı kestiği o an'ı farkettim, sonunda kızın cançekişmesini izleme işkencesine yenik düşmüştü. Ben üç gün üç gece yaşamın başka bir ucunda onlarla birlikte olmuş, onları gözlemiştim. Kız, ona, on üç yıllık yaşamı boyunca hiçbir erkeğin onu sevmediğini, bu dünyadan aşkı tanımadan gitmenin günah olduğunu söylerken yanlarındaydım, Rolf, onu, hiç kimsenin sevemeyeceği kadar, annesinden, kızkardeşinden, kolları arasında uyuttuğu tüm kadınlardan, şimdiki arkadaşı olan benden bile çok sevdiği konusunda güvence verdi ona; o delikte, onun yerinde kendinin bulunabilmesi için her şeyini, ömrünü bile vermeye hazır olduğunu söyledi; sonra onun o zavallı başa eğildiğini, onu alnından öptüğünü gördüm, tatlı ve kederli, kendinin de çözemediği bir duygunun karmaşasına boğulmuştu. Her ikisinin de o anda umutsuzluktan nasıl sıyrıldıklarını hissettim, her ikisi de çamurdan kurtuldular, akbabaların ve helikopterlerin üzerine yükseldiler, bu kokuşmuş, inleyişler dolu geniş bataklığın üzerinde uçtular birlikte. Rolf Carlé kızın çabucak ölmesi için sessizce dua etti, artık bunca acıya dayanmak olası değildi.

Ve ben orada bir pompa bulmuştum, ertesi sabah askeri bir uçakla gönderilmesi için generalin biriyle bağlantı kurmuştum. Ama o üçüncü günün akşamı, kuartzlı lambaların parıltısı ve yüzlerce televizyon kamerasının merceği altında Azucena teslim oldu, onu son an'a dek destekleyen arkadaşı-

nın gözleri içinde eriyip gitti bakışları. Rolf Carlé canyeleğini çıkarttı, gözlerini kapattı, onu birkaç dakika göğsüne bastırdı. Sonra onu bıraktı. Yavaşça battı kız, çamurda bir çiçekti.

Bana döndün, ama artık aynı erkek değilsin. Arada sırada seninle televizyona geliyorum, Azucena'nın kasetlerini seyrediyoruz, sen bunları dikkatle inceliyorsun, onu kurtarabilmek için neler yapabileceğini düşünüyorsun, hani o anda aklına gelmeyen bir şey var mıydı diye soruyorsun kendine. Ya da belki de kendini bir aynada çırılçıplak görebilmek için izliyorsun onları. Senin televizyon kameraların bir dolaba kilitlendi, ne yazıyorsun, ne şarkı söylüyorsun, saatlerce pencerenin önünde oturup dağları seyrediyorsun. Yanında, ben bekliyorum, kendi içinde çıktığın bu yolculuğu bitirmeni, eski yaralarını iyileştirmeni bekliyorum. Biliyorum ki, sen bu karabasanlardan geri döndüğünde, gene el ele yürüyeceğiz, eskiden olduğu gibi.

Ve sözlerinin bu anında
Şehrazad tanyerinin ağardığını gördü
ve sustu.
(Binbir Gece Masalları'ndan)

İÇİNDEKİLER

İki Sözcük	11
Ahlâksız Kız	20
Clarisa	33
Kurbağa Ağzı	47
Tomás Vargas'ın Altını	54
Yüreğimin Sesine Kulak Verirsem	67
Bir Sevgili İçin Armağan	77
Tosca	89
Walimai	101
Ester Lucero	110
Maria Sersemi	118
Unutmanın Derinliklerinde	129
Küçük Heidelberg	134
Yargıcın Karısı	142
Kuzeye Bir Yol	152
Öğretmenin Konuğu	165
Saygın Bir Aile	172
Sonsuz Yaşam	180
Hoş Bir Mucize	192
İntikam	207
Aldatan Aşk Mektupları	215
Hayal Saray	226
Beyaz Zambak	241

EVA LUNA ANLATIYOR

Isabel Allende

Savaşın izlerini taşıyan fotoğrafçı Rolf Carle, sevgilisi *Eva Luna*'ya: "Bana bir masal anlat," diyor.
"Nasıl bir masal istiyorsun?"
"Şimdiye dek kimseye anlatmadığın bir masal olsun."
Sevgililer seviştikten sonra dinleniyorlar ve *Eva Luna*, Binbir Gece Masalları'ndaki Şehrazad gibi anlatmaya koyulduğunda, tutku, şiddet, esrar yüklü yirmi üç öykü dökülüyor dudaklarından.
Isabel Allende, bundan önce yayımladığımız *Ruhlar Evi* ve *Eva Luna* adlı romanlarında rastlanan o görkemli ağırlığından sıyrılarak, bu öyküler kitabında neşeli ve beklenmedik bir hıza kavuşuyor. Sanki yazarın anlatacak pek çok öyküsü varmış, yazacak pek çok romanı sıradaymış, canlandıracak pek çok kahramanı sıralarını beklermiş gibi bu kez gene bir masal anlatıcısı olan *Eva Luna*'ya başvuruyor.

Kapakta: Marcia Lieberman'ın fotoğrafı

ISBN 975 510 252-3